

Orizont 9

BAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 9 (1096) 4 MARTIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

6 martie 1945 — moment de referință în istoria contemporană a României

Marile evenimente social-politice din istoria unui popor se constituie — prin ele însele — în verigi cu profunde rezonanțe în planul vieții, al conștiinței, precum și în izvoare de legitimă mândrie patriotică pentru înfăptuitorii lor. Ziua de 6 martie 1945 nu a fost o simplă schimbare de guvern, ci a adus o nouă calitate procesului revoluționar, declanșat de revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, marcată de insurecția națională din august 1944. Instaurarea guvernului revoluționar democratic muncitoresc-țărănesc, a constituit, așa cum arată tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU „rodul luptei eroice a clasei noastre muncitoare, aliată cu țărâni-mea, cu intelectualitatea și celelalte categorii sociale muncitoare, rezultatul luptei unite a oamenilor muncii români, maghiari, germani și de altă naționalitate, desfășurată sub conducerea Partidului Comunist Român”. Perioada premergătoare acestui eveniment de referință s-a caracterizat printr-o complexitate rar întâlnită. A fost perioada luptei pentru câștigarea de noi și noi aliați pe plan intern. În vederea schimbării raportului în favoarea forțelor revoluționare, progresiste și democratice, în vederea instaurării unui guvern democratic, muncitoresc-țărănesc. De astă dată, însă — situație mai puțin întâlnită — „naționalul” se afla într-o relație de interdependență cu „internaționalul” cu desfășurarea operațiilor armate de pe frontul antihitlerist, unde armata română făcea dovada unui eroism legendar în înclăștarea cu trupele Germaniei fasciste și ale Ungariei horthyste. Bătăliile de clasă interne trebuiau corelate cu cele desfășurate în tranșeele antihitleriste. Strategia corelării a fost asigurată în mod exemplar de Partidul Comunist Român — inițiatorul, organizatorul și conducătorul insurecției armate de la 23 August 1944 — care „a marcat — așa cum se arată în Programul P.C.R. — începutul unei noi istorii a patriei noastre — istoria împlinirii idealurilor de dreptate socială și națională, pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale a României, a dreptului

sacru al poporului român de a fi stăpîn în propria sa țară”. În timp ce reacțiunea și o parte a cercurilor palatului regal considerau insurecția ca punct terminus, P.C.R., alături de forțele progresiste și democratice au apreciat-o — în mod realist, responsabil — drept primul pas al procesului revoluționar, al luptei pentru instaurarea unui guvern al Frontului Național Democrat, capabil să asigure reforme speciale, transformări democratice. Lupta era extrem de grea. Ea

fruntea guvernelor reacționare de atunci, Sănătescu, Rădescu și care sabotau eforturile de război, democratizarea țării, îmbunătățirea condițiilor de viață, fiind ca, în același timp, să oprească poporul nostru de la progres, de la drumul pe care trebuia să-l apuce, calea progresului și libertății alături de Națiunile Unite”. În condițiile istorice date, lupta de clasă se desfășura în toate domeniile, dar, mai ales, pe tărîm politic. Demascarea elementelor fasciste, legionare,

platformă al F.N.D. „poate fi înfăptuit numai de un guvern care reprezintă toate forțele naționale și democratice ale țării și care se lucră de sprijinul activ al păturilor largi ale poporului român”.

Focul bătăliilor de clasă a ars continuu și pe întreg cuprinsul patriei, intensificându-se, mai ales, în ianuarie și februarie 1945. Într-un asemenea context, s-a format și dezvoltat conștiința politică a maselor largi populare, conștiința faptului că soarta țării, a poporului, depindea de înlocuirea guvernului de atunci cu unul democrat-popular. Apogeul acestor bătălii a fost atins la 24 februarie 1945, cînd au avut loc mitinguri de o anvergură fără seamăn, cerîndu-se hotărît instaurarea unui guvern al F.N.D. În cele din urmă, aceste mișcări de masă au avut cauză: la 6 martie 1945 a fost instaurat guvernul de largă concentrare democratică prezidat de eminentul om de stat și patriot dr. Petru Groza, „expresia colaborării largi a forțelor ce se pronuntau pentru adînci transformări revoluționare, sociale și politice” — așa cum se arată în Programul P.C.R. Aceste transformări — în plan politic, economic, social și spiritual — realizate și potențate în anul socialismului — au condiționat urcușul României de la o țară slab dezvoltată, sortită de reacțiune să rămîna „eminamente agrară”, la una modernă, industrial-agrară. Într-un timp, producția industrială a crescut de 120 de ori, cea agricolă de 9 ori, iar venitul național de circa 33 de ori. Prin realizarea integrală a obiectivelor actualului plan cincinal, așa cum rezultă din Raportul prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie anul trecut, țara noastră va deveni o țară socialistă cu o economie mediu dezvoltată, iar în unele privințe va atinge parametrii țărilor puternic dezvoltate.

Toate aceste argumente converg către concluzia că 6 martie 1945, a constituit un eveniment politic de referință, cu mari implicații în devenirea istorică a României.

Prof. univ. dr.
Traian BUNESCU

trebuia desfășurată pe toate planurile împotriva reacțiunii care își strecurase reprezentanți chiar în cadrul primelor guverne de după 23 August 1944. În acest sens în Raportul prezentat Conferinței Comitetului Regional Banat din 14-15 august 1945 se arată: „Scopul luptei noastre de la 23 August 1944 — care „a marcat — așa cum se arată în Programul P.C.R. — începutul unei noi istorii a patriei noastre — istoria împlinirii idealurilor de dreptate socială și națională, pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale a României, a dreptului

ale reacțiunii”. Îndepărtarea acestora din aparatul de stat, adunări, demonstrații și mitinguri de masă de mare amploare pentru instaurarea unui guvern cu adevărat democratic — iată, doar, câteva din obiectivele imediate ale bătăliilor de clasă purtate de masele largi populare de la orașe și sate. Aceste bătălii erau conduse de P.C.R., care arăta că programul din Proiectul de

Conferința pe țară a președinților consiliilor populare, forum larg reprezentativ al democrației noastre muncitorești-revoluționare, și care se desfășurase în plină desfășurare, în aceste zile, constituie, în viața social-politică a țării, un eveniment marcant, un prilej de manifestare a spiritului activ, revoluționar, al tuturor cetățenilor patriei. Forumul național, în pregătirea căruia au avut loc, într-o atmosferă de muncă însuflețită, de puternică angajare militanță, Conferințele pe județe ale deputaților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale, dobîndite o semnificație deosebită pe fundalul aniversării celor două decenii care au trecut de la reorganizarea teritorial-ad-

EVENIMENT MAJOR

ministrativă a României și în climatul de reală efervescență, de hotărîre unanimă a întregului popor de a înfăptui obiectivele istorice ale Conferinței al XIII-lea și Conferinței naționale, ale partidului. Cădrul și forma generoasă de analiză a muncii și de dezbateri a proiectelor dezvoltării, Conferința subliniază rolul important pe care consiliile populare îl dețin, astăzi, în viața politică, economică și socială a țării dimensiunile implicării organelor locale ale puterii și administrației de stat în bunul mers al întregii activități din toate județele și localitățile, știut fiind că ampla operă constructivă, la care sîntem martori și participanți, cuprinde, armonios, geografia patriei și inițiativele fiecăruia dintre noi. Ideea călăuzitoare a acestui larg forum democratic este aceea a implicării, a răspunderii directe, a exigenței față de tot ceea ce ne propunem să înfăptuim și față de noi înșine, a hotărîrii de a înălța, pe o nouă treaptă calitativă, activitatea și rezultatele ei. În vasta și complexă problemă abordată în dezbateri, de către participanți, reverberază îndemnul secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, privind necesitatea creșterii spiritului de răspundere, de ordine și disciplină, în toate sectoarele de activitate, deoarece numai astfel se poate munci eficient la rezolvarea problemelor ridicate de dezvoltarea economică și socială fără precedent a fiecărei localități, asigurîndu-se o calitate superioară amplului proces de ridicare a patriei pe noi culmi de civilizație și progres.

ORIZONT

tă în titlu numele bunicii ei... Thomas și Beulah, relațiile din viața de fiecare zi a unei obișnuite: speranțele, luptele, eșecurile lor. Chiar dacă dramatic, spectacular al poeziei în planul al doilea, textele se aază prin capacitatea lor de a le, liric, o lume. Dispuse eroinele se decupență ca niște în interiorul cărora privim a unui oameni comuni. Iamismul timpului narativ atrul atenției lui Stephen D... sea carte de versuri publicat... se intitulează Cemetery N... ționează la o panoramă a em... nane Poe-ul nu se ferește m... rurea minucioasă a unui sp... ginii, înde-sebi prin savante... asocieri de idei și cuvinte. Poe... lau impresie unui fragment de... care se destinde, eliberînd... abilită energie poetică.

re-l privește pe John Ashbary... l său poetic poate fi asemăna... astic. Interesat de textuare... sul creator (în sensul din pl... menului), el dezvoltă, adesea... gamă a procedeelor care amia... a poemului desore poem. Toate... poeziile sale mai noi se cons... ut proces de impersonalizare... cit într-una din artele sale... titulată „Paradoxuri și oximor... nsuși cititorul devine o abstr... a cărui reacție este urmări... et care devine, el însuși, pers... ia în actul scrierii sau trans... stei experiențe.

„a încheia trebuie să spunem... în acest moment, America nu... de o singură voce poetică de... ea se bucură de binefăcerea... eclectism care face însuși sp... vnații literare. Nu avem, a... naștri. Și totuși, cititorul... profita de avantajul de a ave... nă direcții poetice atît de... Am descris, sumar, doar trei... . Sînt, după părerea noastră, s... contestabile ale poeziei am... e azi. Sînt, totodată, trei m... istincte de apropiere de miste... l poeziei prin puternice, cal... ecții, în cazul Ritei Dove, m... rațiuni lirice, la Stephen... i printr-o magnifică orna... a meditației lirice, la J... y.

primejdii, iar eu... „jdii” în timp ce-mi povestești... secrete la năucare depărtare... u noroi — „dar așa cum sînt... adine impregnate de ceea ce... o etichetă neagră, singerind... i... coridoare pe alei, arte de orice altceva... — vox... ză? Stirșitul lui miine... mașina ori să privești... mai adine... cerului: dorință... ență plutind în straturile... cele mai de sus... se reverse ca o prăjitură... au ca un pom de crăciun... într-o cascadă de lacrimi”.

Dove

DE URIT

luto, alături, istra... -or... lar de lună... dimineață uscată... de primăvară... irit... las-o baltă... i lui e... șa stau lucrurile, : am fost buni... ată... nu-i poate atinge piciorul, de Mircea MIHAIȘ

JARA, strada RODNEI... Manuscrisele nepublicate... fac la P.T.T.R. Index : 42.907.

Styxul de hirtie

Serlind, în urmă cu câțiva ani, despre cartea anterioară a Denisei Comănescu, mă hazardam în jocul primejdios al previziunilor. Eram aproape sigur că poeta va miza din plin pe disponibilitățile sale ironice, constituite într-o armă de apărare a feminității. Mă înșelam. Barca pe valuri aduce în prim-plan o cu totul altă voce poetică. O voce joasă, reclusă, îngăimind o abia perceptibilă litanie. Vechea exaltare s-a estompat cu totul. Cuvântul a fost deposedat de orice magie. Din real, poeta nu mai restituie decât un schelet fosforescent, lucind mat în noapte. Vechile obsesii o traumatizau nemilos, brutal. Pe cele prezente le primește cu un straniu calm. Cărți ale copilăriei și adolescenței, Izgonirea din paradis și Cuțitul de argint trăiau în fervoarea micilor înscenări tragice. Acum, întâmplările s-au rarefiat. Din când în când, incremenite în liniștea unei stampe, uitatele obsesii reapar: singurătatea, dispariția, tăcerea. Însă ele nu mai au mișcarea internă, efervescența curentilor submarini care le propulsau, involburate, la suprafață. Pierzând din pregnanță (dar nu și din expresivitate), ele câștigă în profunzime. Tensiunea e undă de șoc iscată de căderea cuvântului de-retorizat pe întâmplarea cotidiană — immanent retorică.

În același timp, sensibilitatea adolescentină, trăind paroxistic și resimțind cu o studiată indiferență efectul de bumerang al propriei condiții, și-a aflat alte canale de comunicare. Stagnarea, împietrirea sentimentelor, seducția timpului revolut, incremenit în gesturi rituale sînt, toate, semnele intrării într-o altă vîrstă. (De altfel, secțiunea liminară a volumului se intitulază Femeia la treizeci de ani). Autofascinația adolescentină s-a convertit, sub presiunea unei noi sensibilități, în căutarea neliniștită a unei mitologii austere. Hipersensibilă, fisurată de presiunea limbajului, lumea prinde contur abia străbătută de privire. Vrajită de magnetismul contingentului, poeta caută o absență esențială a realului. De aici, senzația de provizorat, de interregnum, de eterrealitate, de pre-poem: cuvintele vor veni mai târziu, după ce liniștea se va fi absorbit pe sine.

Ramele decupate în acest real și acest timp al poeziei secționează într-o conștiință în ale cărei adîncimi se află o carte, iar printre filele ei se prelinge un Styx. Melancolia este, ea însăși, un ingredient livresc. Nenumăratele-i înfrunghii vor avea o constituție pergamentoasă, decapitate de bariera unei construcții înșurubate într-o uitată, reamintită și iar uitată memorie culturală. Senzațiile proliferază pe o aseptică masă chirurgicală, unde, la capătul bisturiului, privește un ochi enorm, stîrnit de plăcerea vinovată de a privi extincția propriilor reprezentări despre sine: „Un cactus sedentar își întinde / brațele întunecate / feii cenușii de lumină alintă / clapele mașinii de scris / cîteva femei concurează paloarea / unei cănuțe de plastic / degete amorteite mai prind viață / ducînd la gură ștampile / o liniște ca o condică uriașă / pogoară-n odale. / Ca și cum am ieși cu toții la pensie / și numele / ni s-ar rostogoli vesele / pe coridoare”.

Pe măsură ce biografia poetică (și nu numai) a autoarei se vede copleșită de „demonii umilinței”, poemul își asumă responsabilitatea unei existențe pe cont propriu. Dați-mi un vers — lată forma cea mai înaltă de a recunoaște o neputință, de a exorciza un eșec. Doar prin el, prin repetata lui defoliere, prin căutarea esențelor și a limbajului revelațiilor calme și necesare, poeta își răscumpără biografia sacrificială poemului. Printr-un calcul simplu, ar urma ca, într-o etapă viitoare, acesta să țină loc de biografie. Cel puțin așa mi se pare că văd în/prin această hieratică plutire pe valuri a Denisei Comănescu.

Mircea MIHĂIEȘ

* Denisa Comănescu, BARCA PE VALURI, Ed. Cartea Românească, 1987.

cronica literară

Din bibliografia obligatorie

Călătorie spre mine însămi, volum de escuri, mici texte autobiografice, parabole, „tablete” al poetei de primă linie care este Ileana Mălăncioiu, dispensează în clipa de față critica de a mai face oficii publicitare: după Urcarea muntelui, după șocantele, puternicele poeme cuprinse acolo, numele poetei s-a împus atenției generale, a cititorilor și criticilor (în ciuda puținelor comentarii publicate), iar impactul s-a produs cu atîta vehemență, încît nu numai că primim cum se cuvine, ca pe un eveniment, noua apariție editorială a scriitoarei, ceea ce e firesc, dar simțim nevoia să recuperăm și creația ei anterioară, ceea ce se întâmplă mai rar. În ansamblul celorlalte volume, Urcarea muntelui nu este excepțional decît pentru că a produs necesara breșă, prin amplificarea accentului social, fiindcă s-a văzut deodată clar că literatura acut existentă la Ileana Mălăncioiu este excepțională de la un capăt la altul, Urcarea Muntelui inclusiv.

Călătorie spre mine însămi reprezintă în bună parte o prelungire în proză a poeziei sale — prelungire cituși de puțin improprie, mergînd pînă la reluarea ca atare a unor situații familiare nouă din poeme. Volumul se organizează în trei secțiuni: prima, cea mai densă, cuprinde texte cu caracter confesiv, memorialistic, texte de atitudine cu un pronunțat caracter personal; secțiunea a doua adună „articole” despre opera cîtorva scriitorii români (se va vedea îndată de ce am folosit ghilimelele); iar ultima — reflecții de lectură asupra unor cărți de literatură străină. De fapt, granițele sînt greu de stabilit și de menținut. Natura umană a scriitoarei e prea puternică pentru a se putea circumscrie unui subiect cît de cît străin sîși sau unei modalități prea constrîngătoare, cum e comentariul critic. Există un număr restrîns de preocupări, de preferințe, de urgențe, de spaime, de drame la care autoarea revine, pe care le urmărește în cele mai îndepărtate zone ale literaturii sau realității, fără teama reluării, uneori în aceeași termenii sîntem prinși de magia hipnotică a unei subiectivități atotestăpînitoare. Și totuși puține spirite literare, azi, se pot lăuda că au mai multă luciditate și consecvență civică și că sînt mai implicate în viața socială decît această scriitoare atît de aplecată asupra propriei sale profunzimi, atît de sever concentrată asupra ei înseși. Citînd-o, înțelegi bine că speranțele pe care ți le-ai dat, că micile glume și marile proiecte, că acomodările și reacomodările de zi cu zi sînt pure amăgiri, pure, impure subterfugii morale. Ileana Mălăncioiu nu știe și nu vrea să știe să îndulcească vreo muchie sau culoare. Literatura ei nu știe și nu vrea astfel să seducă. Nu există pentru ea nici un risc atunci cînd adevărul se cere numit, nu există nici măcar riscuri stilistice: fraza înaintează adesea chinuit, ca un cal de povară, adunînd cu nepăsare, dacă nu chiar cu o secretă voluptate a autopedeșirii, vorbă după vorbă, care după care, genitive după genitive, în general socotite „păcate” și ocolite de stilul „frumos” sau măcar supravegheat. Este însă exact fraza ce i se potrivește — această înaintare egală, biciuitoare, departe, cît de departe de frivole preocupări comune. Și iarăși trebuie să revin: cîtă artă în discursul ei auster! În franchețea lui, o singură figură a indirectului apare frecvent — perifriza tautologică, acca imperechere de cuvinte „goale” (cum ar fi: „a spune ce e de spus”, „a vedea ce e de văzut” etc.), care în pagina ei numește precis ce e de numit. Îl rog pe cititor să recitească, spre edificare, O întâmplare aproape neverosimilă.

În chiar felul cum se arată, literatura Ileana Mălăncioiu — și încerc, spre a-l sublinia, să silabisesc, să amln predicatul, deloc în contradicție cu subiectul, dacă ne gîndim bine — e dătătoare de mari speranțe.

Vasile POPOVICI

* Ileana Mălăncioiu, CALĂTORIE SPRE MINE ÎNSĂMI, Ed. Cartea Românească, 1987.

PREMII PENTRU

5 distincții ale ATM-ului pentru Teatrul Național

N-au trecut decît patru luni de cînd pe scena Galei dramaturgiei române actuale, ediția a IV-a, desfășurată în orașul nostru, oamenii de teatru ai Naționalului timișorean urcau pe podium după o competiție dificilă, cu teatru prestigiu din țară. Să rememorăm: Premiul pentru cel mai bun spectacol — DALBUL PRIBEAG; Premiul pentru regie — IOAN IEREMIA; Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol feminin — LARISA STAN MUREȘAN; Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui rol masculin — ION HAIDUC; Premiul de interpretare acordat de C.J.C.E.S. Timiș — TRAIAN BUZOIANU; Premiul pentru cea mai bună scenografie — EMILIA JIVANOV. În fața unui juriu prestigios, în fața publicului timișorean, judecător sever al actului de cultură, Naționalul și-a atins, încă o dată, cota valorică. Iată o nouă confirmare: 5 (cinci!) premii acordate de secția de critică a A.T.M. 1987, Teatrului Național din Timișoara: Premiul pentru cel mai bun spectacol — DALBUL PRIBEAG, de D. R. Popescu; Premiul pentru regie — IOAN IEREMIA (pentru regia spectacolelor „Dalbul pribeag” și „Regele Lear”); Premiul pentru scenografie — EMILIA JIVANOV (pentru scenografia spectacolelor „Dalbul pribeag”, „Regele Lear” și „Peer Gynt”); Premiul pentru interpretare masculină — ION HAIDUC (pentru rolul Dobromir din spectacolul „Dalbul pribeag”); Premiul pentru rolul titular, din spectacolul „Regele Lear” — VLADIMIR JURASCU (pentru rolul titular, din spectacolul „Regele Lear”).

Este cuvîntul specialiștilor care au rostit prin aceste distincții, punînd dreaptă cumpănă valorile, că Naționalul timișorean înseamnă ceva în teatrul românesc, că el este viu, pregnant, competitiv, că sirguința, ardor, emulația profesională sînt virtuți care la Timișoara se cultivă cu perseverență.

Să adăugăm un fragment din scrisoarea lui Dumitru Radu Popescu adresată colectivului Teatrului Național din Timișoara, după vizionarea spectacolului Dalbul pribeag, să dezvăluim aceste gînduri cu sentimentul că nu este o impietate, ci așezăm la locul convenit un minunat omagiu contemporan Teatrului și oamenilor ce i se dedică:

„Văd meritu în mîntea mea cea de toate zilele templul etern al Teatrului pe scena timișoreană.

Și aud glasurile actorilor (...)

Merita să scriu această piesă (ivită, gîndită și aproape în întregime pe hirtie într-un hotel din Sofia) doar pentru voi.

și pentru fantasticul public din Timișoara ...”

Cel mai bun spectacol:

DALBUL PRIBEAG

Cele mai multe rînduri din pagina consacrată laureaților timișoreni implică ideea de spectacol. În măsura în care spectacolul este întîlnirea dintre regizor, scenograf, interpret. Ceea ce se vede, și e dăruit spectatorului implică forțe multiple, stimulatoare, o atmosferă anume respirația însăși a teatrului. De la fețele fascinante ale Actorilor înalțați pe coturni pentru a-și rosti adevărul pînă la acea magică lună ce separă și nu realul de ireal, de la faldul rochiei de catit, a verde pînă la vraja reflectoarelor ascunse, de la acordurile Sonatei lunii pînă la edificiul Teatrului ca centru al Lumii, toate sînt purtătoare ale unui semn colectiv, să-l notăm, TNT, ca pe o marcă de onoare a cetății culturale în care trăim.

Am întrebato pe directoarea teatrului, LUCIA NICOARA, despre spectacolul premiat și despre aceste momente sărbătorești din viața Instituției timișorene.

— DALBUL PRIBEAG a fost o de-

Cea mai bună regie:
IOAN IEREMIA

Interiorizat, străbătînd coridoarele teatrului cu tensiunea omului căruia gîndurile nu-l dau pace, IOAN IEREMIA nu face parte dintre cei care cuceresc lesne „un potop de simpatii”, vorba poetului, el mai curînd din aceia care cred că „numai cel care știe să tacă în mod esențial, știe să și vorbească”.

că în mod esențial”. În schimb „o avalanșă de premii” încununază vorbirea sa specială, care-și găsește limbajul esențial în arta regizorală.

Din 1976, cînd a luat premiul ATM pentru Jocul ielelor și pentru Fundația.

monstrație a tuturor celor implicati la început pînă la sfîrșit, o demon de forță fizică și psihică, de controlare, de impecabilă colaborare a preșilor ei, și a lor cu regizorul, scenograful, a fost o demonstrație de teatru, imposibilul nu există. De la la kilometri de text, încercătură și siune dramatică, totul se poate realiza într-un timp incredibil de scurt. — E o demonstrație de profesionalism, care valorează, recunoscută cu o avalanșă de premii. Pentru noi aceste premii sînt importante ca un Oscar.

Am simțit s-a confirmat atunci în festivitatea de premiere de la Timișoara unde s-a spus că, dacă cele 5 premii s-ar acorda Naționalului timișorean s-ar comite o nedreptate, am simțit că am reușit, cu ajutorul colaboratorilor mei, să creez la Teatrul Național Timișoara un climat de creație, ste trupe pe principiul că dacă în tine există puterea, dacă ești tu o ființă care are harul tău, transformi tot ce e în tău, este imposibil să te plafonezi să mori puțin cîte puțin. Eveniment de azi ne obligă să aspirăm la mult. Altfel, un moment ca acesta rămîne decît o întîmplare.

Ioan Ieremia figurează sistematically lista laureaților 1980, 1983, pentru cel mai bun spectacol și cel mai bun regizor la Festivalul dramatic românesc actual, premiul I la nivelul național „Cîntarea României” și a III-a, premiul de regie la nivelul regizorilor de la Birlad, pentru cel mai bun spectacol și regizor la III-a a Galei, recent premiul I la Galei, ediția a IV-a și premiul I la Galei.

Croniclele, numeroase la Dalbul pribeag și la Regele Lear, spectacole prin proba unui turneu în capitală, dezbătut viziunea și tehnica regizorală au polemizat pe tema geometriei și a Ieremia, au consemnat „îngustarea” semnelor teatrale sau „deschiderea” modernitatea, straniu și șocant în spectacolele regizate de Ioan Ieremia. Simptome ale interesului pe care el i-a dat le-au stîrnit. Iar dacă proiectele regizorului s-au rotunjit în frumoase succese, azi, ca și altă dată sărbătorim atunci putem crede în cuvîntul lui lucid, cînd dezvăluie, pentru spectacolul cu Dalbul pribeag. Intenții pe care le-am și văzut împlinite: „Dalbul pribeag, pentru mine, ca pretext de spectacol, este o pledoarie justițiară care încere să spun ceva despre viața care-l afirmă și-l neagă și-l moartea care-l dă mereu tîrcoale pre trecutului său care oricît ne-am dui nu poate fi ucis; despre preșii său, care orice am face există și ce va fi care oricît n-am vrea, Deci va fi”.

PENTRU TIMIȘOARA

ATM-ului Național

Cea mai bună scenografie:
EMILIA JIVANOV

— Ce înseamnă pentru dumneavoastră acest premiu care, știm, se acordă în șirul a numeroase altele de-a lungul anilor?

— Este într-un fel o recunoaștere. Cred că nimeni nu-și face meseria pentru a fi răsplătit. Dacă vine, în profesia noastră, o crență bună, un premiu, este ca o consemnare a faptului că ceea ce faci e bine, că ești pe drumul cel bun. Și nici atunci nu poți spune că ai realizat sută la sută ce ai gândit, mai rămân un procent de „neresursat” față de proiectul inițial.

— Cit de mare este acest procent în scenografia la DALBUL PRIBEAG sau la PEER GYNT?

— N-aș putea să spun cifre, dar s-ar fi putut și mai mult, e adevărat, mai curînd în detalii de execuție care nu întotdeauna se văd din afară, totuși nu poți trece peste ele dacă vrei să fii drept cu tine însuși. La Peer Gynt am conceput numai un „rezumat” din ceea ce proiectasem.

— Se întâmplă ca planurile scenografice inițiale să se modifice pe parcurs, parțial sau total?

— Se poate întâmpla, după cum se mișcă, se schimbă ideile spectacolului în timpul lucrului, dar eu cred că e recomandabil ca scenariul să fie astfel gândit încît să suporte îmbogățiri, modificări mici, fiindcă noi operăm cu materiale, cu bani, față de a căror folosire avem responsabilități.

— Pentru spectacole în care ați colaborat cu regizorul Ioan Ieremia ați primit, în repetate rânduri, distincții naționale. Vorbiți-mi despre această colaborare.

— Eu lucrez cu Ieremia de ani de zile, ne-am găsit deja un numitor comun, soluția spectacolelor e comună, fiecare vine cu câte ceva. La Dalbul pribeag am pornit de la spațiul de joc central care să cuprindă, „pe-un picior de plai”, edificiul etern al teatrului. Piesa are o poezie specifică pe care regizorul a voit să o susțină iar decorul trebuia să o sugereze. De altfel, sînt un scenograf care primește idei de la orice om din teatru, așa cum, de pildă, am pornit de la sugestia regizorului tehnic Adrian Chirilă pentru a realiza „luna” din spectacol. O spun întotdeauna, scenografia trebuie să se includă în regie și nu să se etaleze pe ea însăși, așa e firesc.

Cei mai buni interpreți:

VLADIMIR JURĂSCU

— Cit de atașat sînteți de rolul Lear din piesa shakespeariană, rol care vă aduce acum un important premiu?

— Eu am visat să joc Regele Lear în cariera mea, care însumează 35 de ani. Am visat Othello spre care mă îndrumase cîndva profesoara Marietta Sadova, însă a venit Lear, un rol de vîrf în viața unui actor, „rolul vieții”, cum l-au numit croniceții. Orice actor care se înfîlnește cu un asemenea rol este pur și simplu speriat. Inceț, inceț am început să descifrez personajul, să-l înțeleg, să devin el Lear în regia lui Ieremia iese din tiparele tradiționale, este tratat ca un „wiking”, și eu am primit propunerea regizorală cu bucuria.

— Cum voi avea șansa să joc un Lear modern, incitant. Am lucrat mult, repetițiile păreau nesfîrșite, grele, pînă la epuizare. În turneul bucureștean însă am avut poate seara cea mai bună, o stare de inspirație fără de care personajul nu trăiește la temperatura lui optimă.

— Vă amintiți de momentele cele mai dificile din timpul pregătirii spectacolului?

— Un spectacol și un rol ca Regele Lear nu-ți dă răgazul să discerți greul de ușor. Eu slăbesc la acest spectacol 3 kg, fiecare apariție e o premieră, deci puterea mea fizică, morală și profesională este pusă la încercare în fiecare clipă.

— E de cronici foarte bune, premiul, aplauzele publicului...

— Trăiesc o intensă bucurie, momentul acesta frumos fiind, poate, încununarea faptului că greșelile și minunile din viața mea de actor sînt făcute cu sufletul meu. Asta este pentru mine Arta.

ION HAIDUC

— Cu Dobromir din DALBUL PRIBEAG te afli pentru a patra oară în situația foarte, foarte „grea” de a fi numit „cel mai bun”. Vorbește-mi despre acest rol.

— De regulă cînd faci un rol, de exemplu Hamlet, se poate auzi „da, interesant, dar nu e asta rolul”, sau joci Cehov — „frumos, dar nu e asta Cehov”. Și cu Dobromir s-a întimplat să se spună că nu e asta rolul și eu răspund: „Asta e rolul!” Fiindcă subiectivitatea mea, a actorului, a concretizat ideea spectacolului, sugerînd, în același timp, generalul, și din clipa aceasta personajul se impune cu necesitate.

— Înseamnă ceva întimplarea că în

DALBUL PRIBEAG actorul Ion Haiduc joacă rolul Actorului însuși, într-o pledoarie despre condiția Teatrului?

— Este în plesă un pasaj despre abstracțiile istoriei, despre timpurile cînd actorii erau îngropați în afara Cetății, nefiind socotiți oameni. Mai mult ca altă dată, în acest rol unde dialoghez cu propria mea condiție, simt nevoia de a convinge, de a trage semnalul de alarmă. Aici, demonstrația că Teatrul, Actorul, sînt necesari ca aerul în lume, că accesul spre adevăr, spre bine, spre uman este înlesnit de aceștia, o simt ca pe o datorie intimă, personală.

— E aproape statornică între noi următoarea întrebare: și-am pus-o de fiecare dată cînd ai fost laureat: te-ai așteptat la premiu?

— După vizionare am știut că fac un rol bun și că e posibil un premiu. Vezi că, prin aceeași tradiție, nu-s modest.

— Și acum?

— Acum am emoții mai mari cînd joc DALBUL... decît la premieră.

Brîndușa ARMANCA

permanențe

BOGDAN PETRICEICU HASDEU — GÎNDITOR DEMOCRAT ROMÂN

ANIVERSAREA A 150 DE ANI DE LA NAȘTERE

În creația lui Bogdan Petriceicu Hasdeu și-au găsit o vie oglindire și problemele filosofice și social-politice, ce frîmtau societatea românească în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Gînditorul a trăit și a creat într-o perioadă cînd cugetarea filosofică de la noi manifesta un deosebit interes pentru diversele sisteme și teorii filosofice moderne, cum ar fi cele ale lui Kant, Hegel, Schopenhauer, Comte etc. Într-o măsură mai mare sau mai mică aceste idei și-au găsit reflectare în opera și concepțiile lui Bogdan Petriceicu Hasdeu.

Apreciindu-l în mod deosebit pe Kant, ca filosof și savant, gînditorul român își exprima, totodată, repulsia față de sistemele logice abstracte ale idealizilor: „A trecut epoca silogismelor și a speculațiilor lor, curat metafizice, care se reduceau la o simplă ecartă pentru cuvînte...”, afirma Hasdeu într-un articol scris în 1886. Sub înfrîngerea lui Hegel gînditorul român tinde spre un sistem filosofic care să descătușeze forța umană, să nu se reprime necesitățile firești ale omului. Filosofia hegeliană a contribuit la depășirea de către Hasdeu a concepțiilor înguste asupra fenomenelor istorice, la examinarea lor în interacțiune reciprocă, într-o mișcare și dezvoltare continuă.

Atras de pozitivism, gînditorul urmărește cu atenție tot ce este nou în științele naturii, fiind convins că „filosofia de astăzi este o sinteză a științelor naturale”. Apreciind teoriile științifice ale timpului său, Hasdeu acordă prioritate darwinismului, declarînd: „Am fost totdeauna darwinist”. Deși nu este în toate de acord cu Darwin, el declară, că „miezul darwinismului e sănătos, e adevărat, e plin de lumină. El așează principiul evoluției progresiste între ființe”.

Filosofia, în concepția lui Hasdeu, reprezintă „fireasca credință a omului de a cugeta”. Lumea materială, consideră gînditorul, se află într-o permanentă mișcare, în timp și spațiu continuu, eternelor legi ale universului. Situndu-se pe pozițiile idealismului obiectiv, el promovează ideea că temelia lumii, începuturile ei o constituie rațiunea universală, pe care o identifică cu providența. Totodată Bogdan Petriceicu Hasdeu împărtășește principiul deist, conform căruia natura, ce a căpătat un impuls de mișcare din afară, în continuare, posedă o sursă internă de dezvoltare: „odată urnită, făptura se zbuciumă a înlătura cele rele spre a ajunge la o deplină fericire”. Astfel, perfecționîndu-se continuu, natura tinde spre acea înfinitate din care, conform concepției lui Hasdeu, ea a fost sustrasă.

În interpretarea multor fenomene ale naturii și vieții sociale Hasdeu recunoaște independența obiectelor și fenomenelor față de procesul cognitiv, caracterul obiectiv al lumii inconjurătoare, dezvoltarea ei pe linie ascendentă, de la formele inferioare spre cele superioare, interdependența reciprocă a faptelor și fenomenelor lumii reale. Gînditorul promovează ideea despre unitatea și interconexiunea dintre natură și societatea umană. Între natură și societate, conform convingerilor lui Hasdeu, nu există o strictă delimitare, fiindcă dezvoltarea naturii duce neapărat la apariția ființelor vii, a omului și societății. Abordînd teoria justă, că omul își are originea în lumea animală și diferă de ultima prin aceea că este o ființă socială, gînditorul român nu ajunge, totuși, la înțelegerea faptului, că confecționarea uneltelor de muncă a devenit acel salt calitativ nou, ce a dus la diferențierea principală dintre om și animal.

Concepțiile social-politice ale lui Hasdeu se formează de timpuriu, încă din perioada studiilor universitare. Sub înfrîngerea democratismului revoluționar el se pronunță împotriva oricărei puteri absolute, considerînd că „dictatura este o primă necesitate a nulităților”. Gînditorul se pronunță pentru un regim republican constituțional, considerînd autocrația ca sprijin social și politic al

boierimii conservatoare. Nepotrivirea formeii monarhice de conducere Hasdeu o vedea nu numai în faptul că monarhul, legat de clasele retrograde, nu poate să exprime interesele claselor progresiste, în speță a clasei burgheziei în ascensiune, relativ progresistă în acea epocă în țara noastră, dar și faptul că ea devenea un obstacol în calea de dezvoltare a țării pe cale capitalistă.

De asemenea, ca mulți oameni de frunte ai epocii sale, Hasdeu căuta răspunsul la cele mai arzătoare probleme, pe care le ridica în fața societății, printre care și lupta de eliberare socială și națională a tuturor românilor. Perioada sa cea mai fructuoasă, în activitatea sa publicistică, științifică și literară, coincide cu lupta pentru reforme democratice și pentru împroprietărirea țăranilor, lupta împotriva rînduieilor vechi, iobăgiste, ce se desfășura în cel de-al IV-lea pătrar al secolului al XIX-lea.

Fiind un democrat convins, Hasdeu luptă cu înflăcărare pentru această platformă politică. În articolele sale de publicistică el subliniază faptul că largirea legii electorale este cu neputință fără împroprietărirea țăranilor. Promovarea legii electorale, fără împroprietărirea țăranilor, nu este altceva decît „o proastă contrazicere”. Tendințele democratice în concepțiile social-politice ale lui Hasdeu se manifestă deosebit de pregnant în monografia „Ioan Vodă cel Cumplit”. Aici sînt tratate un șir de probleme cu caracter politic și social, care se refereau la situația politică contemporană scriitorului. El încearcă să demonstreze că reformele democratice, pentru care se pronunță în publicistica sa, corespund tradițiilor noastre naționale.

Apărînd interesele țăranimii, chemînd-o uneori la luptă, Hasdeu nu înțelvea însă clar scopul final al acestei lupte. Gînditorul observa că, în societatea umană are loc o luptă neîntre ruptă între diferite clase și categorii sociale, ce urmăresc scopuri și interese contrare. El nu s-a ridicat însă pînă la înțelegerea ciocnirilor dintre clasele și categoriile sociale, ca o expresie a luptei de clasă, inevitabile în societatea bazată pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție.

Gînditorul acordă o deosebită importanță rolului maselor populare în istorie. Conform opiniei sale, o personalitate, oricît ar fi ea de importantă, nu poate să devină exponențiu al tuturor grupurilor sociale și claselor nației respective. Chiar și cea mai genială personalitate nu poate face nimic fără popor — adevăratul creator al istoriei. „Orice ligă e prea slabă, — afirma Hasdeu în monografia „Ioan Vodă cel Cumplit”, — cînd nu o susține poporul de jos”. Promovînd teza că istoria o creează masele, gînditorul nu neagă, totuși, nici rolul personalităților remarcabile în istorie, care sînt în stare „să snulgă uneori o națiune de sub arbitrarul naturii”. Totodată, el accentuează că apariția pe arena politică a personalității remarcabile este nu numai rezultatul capacităților ei, dar și al condițiilor istorice concrete deoarece „condițiile sociale scot pe primul plan cutare sau cutare personalitate”.

Bogdan Petriceicu Hasdeu credea în progresul omenirii, în faptul că „legea de miine va fi mai bună decît legea de azi”. Sub influența teoriilor iluministe el își exprima convingerea că prin intelect poate fi învins orice rău social: „Să observăți — spune el într-o scri-soare, — că rareori se întimplă un rău, pe care inteligența noastră să nu-l poată întoarce spre bine”.

Spre sfîrșitul vieții, gînditorul român, sub influența unor factori obiectivi și subiectivi, se situează pe pozițiile reformismului și misticismului Rămîna, însă, cu adevărat valoroase ideile sale democratice înaintate, exprimate de marele gînditor în întreaga sa operă științifică, publicistică și artistică.

Dr. Ioan AVRAM

**Corina
Victoria Sein**

DESPRE PRIMĂVARA

De-o vreme,
primăvara mă însoțește.
O simt ca pe o oglindă de soare,
așadar acum trei lustri voi
învers un drum intrucitva simț
și a lui Alexandru Istrati, în pi-
mâni care, avind atelierul în
Brâncuși, au beneficiat, în
a celui ce înălțase, în cerul
Sînd multă vreme în
ani la Editura Meridiane, în
Bușneag, mi se pare că senzele
spre cele două cosmogonii plai
Istrati, iluminându-se, alterna
sau căutările celor doi artiști
diferenți în limbajul lor, dec
invirtindu-se una în jurul cel
„Această pictură instinctivă,
nostalgia unei Români îndepă
poartă în el”, notează Simona
dalității mai directe sau mai
cum mărturisește undeva, că de
ginile copilăriei bucureștene,
rinților și prietenilor cărți
1972 și intitulat atât de șocant
fapt, o ie românească de o
du-ne în memorie — pe alți
Destinul artistic al celor
A se vedea, de pildă, „Stră
jocul semnelor, de mai tîrziu
purînd mesajele tainice ale or
mereu altfel, într-o mișcare
lume imaginară, unde artiștii
cărări sinuoase ori priviri
La Alexandru Istrati, în
teană, un desen în peniță
Nicolae Grigorescu despre Râmp,
du-se la începuturile unui
Pierre Gueguen, observă că
Dorohoi, orașul său de baștină
în arta acestui fiu al lor, cu
selor covoare oltenesi, descop
Și astfel îmi apare din
să vie în România pentru a
balerini și cîntăreți, Valen
sunete și mișcări de strălucire

— Uite-l pe Zoli! A venit fotogra-
fistu'-ambulantistu'!

Zoli se amuză (suris levantin, ochi de
cadină), clipește din genele-i lungi, ră-
sucite, invidiate de toate fetele (ce să-
faci, încă una din farsele naturii, că ce
nu trebuie unora, mai puțin altora), e
impecabil în costumul bleumarin, în-
totdeauna a avut „finută”, „Popeasca îl
suspecta, și-amintești, că-și face uni-
forma la croitor, prea îi venea turnată,
îi pipăia bănuitoare mineca, pufnind
scurt, pe nas, revelator, elocvent, pe
mine nu mă duci, nu mă înșeală un
puști ca tine, pînă ce într-o zi Zoli s-a
înfuriat, a dezbrăcat haina și i-a arătat
eticheta, cu „Întreprinderea de confec-
ții Focșani”, ca la noi toți, ea l-a făcut
obraznic, el i-a replicat seniorial: „nu
vă permit, doamnă”, gata dandanaua,
acum uită-te la el, s-a ajuns, e medic,
excelent profesionist, peste cîteva luni
își va susține doctoratul, dar de aceea
tot a venit să vă facă poze, să vă aveți
mutrele și să le lipiți în albume, să aibă
nepoții la ce se zgi. e sexy a fost bu-
nica, cit de verde bunicul, băi, sînteți
niște tabietari înrăiți și plini de ticuri”,
Zoli s-a retras acum mai într-o parte,
vorbește cu Veronica (prietenii buni,
s-au înțeles grozav, a fost și colegi de
bancă, cu toate acestea nu s-au mai
văzut de vreo cinci ani), ea îi spune
ceva ridicîndu-și obrazul, ceva ce lui
îi displace, căci o muștră ușor, clătîn-
du-și capul, Nora se apropie, e, din nou,
în prim-plan, zîmbind triumfătoare — a
găsit ceea ce, mai adineaori căuta —
însoțită de-un ins inodor, posesor al
unui vizibil început de chelie, jovial în
schimb, și îngăduitor, se observă îndată,
„genul să-l întinzi pe pline, uite la el
cum i-a cucerit”, strînge mîinile celor
din jur, scuturîndu-le băbătește. Nora
învăluindu-l, lipindu-se de el, anunță
într-o vibrație acută și tandră a vocii:
— Soțul meu

„Ce să-ți spun” — Nora zgribulită,
trei sau patru ani în urmă, în stația lui
treizeci și șase, frecîndu-și nervoasă
cînd pleoapele cînd nasul înroșit și diz-
grațios, nimic din picanteria de acum,
aerul pisicî și întreprinzător, gata să

IN PRAG

La poarta prin care intru, desculță,
lumina bate uriașe clopote.
Trec printre pietre vorbitoare,
cu fruntea-mi umbrită de soare
și fructe coapte-mi cad în palme
iar clipele preschimbate-n păsări
mă îndeamnă să împlinesc povestea
locului

ce poartă culorile umbrel.
La poarta prin care intru, desculță,
mă întimpină ziua fără trecut.

ECUAȚIE

Eu nu știu nimic despre pădurea
de mesteceni,
nici despre mersul pe marginea
prăpastiei,
știu doar să visez o dimineață
senină de vară.
Eu nu știu nimic despre somnul
aștrilor,
nici despre noaptea cu uși zăvorâte,
știu doar să doresc o punte între
clopot și sunet.

În ciclurile vieții,
ordinea-i netulburată,
din vis aș vrea să mă trezesc
într-o pădure de mesteceni...

Ana Corcea

ETNICA

Primăvara
cînd mă-ntorc acasă
după semnul știut
cărarea bătătorită
a amintirilor
plugul dătător
de abur de pline,
fîntina din care izvorăse
vorbe tîlcuită
privirea mi se oprește
întotdeauna
pe un bătrîn
care stă pe aceeași laviță
la poarta dintre veacuri.

AMNEZIA VIRSTELOR

Cînd aripile plutesc
deasupra norilor
atingînd cu virfurile
nimbul solar,
cînd pătrund
în sferile orphice
pudrate de lumină
atunci ele
întinse sînt
peste vreme.

POEM

(apud N. Stănescu)
Nu-i așa
că, dacă și-aș săruta pleoapele,
ai rămîne
în stare de veghe
de teamă
să nu strivești iubirea?

PRIVIRE

I se trezea privirea
și mă lumina ca o zi.
I se aprindea privirea
și mă ardea ca o necunoaștere.
I se-ntunea privirea
și mă-nnopta.

plîngă, clipind mărunț și des, bucu-
roasă de-a o fi găsit, veșnic răbdătoare,
Alexandra, înghețată la rîndu-i, pripo-
nită sub stilpul de iluminat, cu rîbul
de neon defect, plînd nervant —
„după ce ne-am mutat din Vișinului
m-am îndrăgostit de Sandu, nu l-ai cu-
noscut, erai la Cluj, dar să știi că era
foarte prezentabil și enorm ce mă încînta
treaba asta. Tu ești singura care ai idee
că am avut și eu micile mele complexe
— contează cînd ai douăzeci de ani, nu,
așa că, îți dai seama, dacă și el s-a în-
drăgostit de mine parcă l-am prins pe
Dumnezeu — am ținu' morțiș să ne că-
sătorim.

Mama nu, că n-are studii, că eu sînt
la facultate, ce mai, că nu-s de nasul
lui; țipete, lacrimi, amenințări; tata,
nema problema, mai mult prin delega-
ții, rezolvă cu maică-ta, e treabă de
muieri, și iar: mama nu eu, ba da, îl
iubesc, te urăsc și, pînă la urmă, sigur,
m-am măritat cu el. După aceea, cînd
s-a mai rarefiat entuziasmul, a fost cum
a prorocit mama: eu eram în anul
patru, el lucra și cîștiga foarte bine,
nici gînd n-avea să se pregătească, zicea
că nu-i fraier, buchisește tu dacă-ți
place, eu tot o să am leafa mai mare
și, ce să-ți spun, de la o vreme au
început discuțiile, eu eram „studenta”,
cu nasul pe sus, ifoșită, izmenită, fă-
ceam pe nebuna, el n-avea instrucția
doamnei, pardon, mă scuzați și nici ma-
nicre... treaba se încurcase rău de
tot”.

Nora-și suflă nasul într-o batistă
mare, albastră: bate mărunț din pi-
cioare pe asfaltul înghețat, animată
de-un ritm lăuntric, e gata să alunece,
Alexandra întinde brațul și o susține,
dîrdîie, treizeci și șasele tot nu s-arată,
ar lua-o pe Jos, în fond nu-s decît trei
stații, Nora se opune, nu-ți dai seama,
e o nebulă, nici lumină destulă, stră-
zile pustii oră tîrzie, e chiar periculos,
situație pe care ele o pot evita, aici mă-
car e lume, „dar tot împreună eram,
complăcîndu-ne în joaca de-a războiul,
aveam zilnic cîte o victorie sau o în-
frîngere — punct ochi, punct lovit —
într-un fel ne captiva, și apoi nu vro-

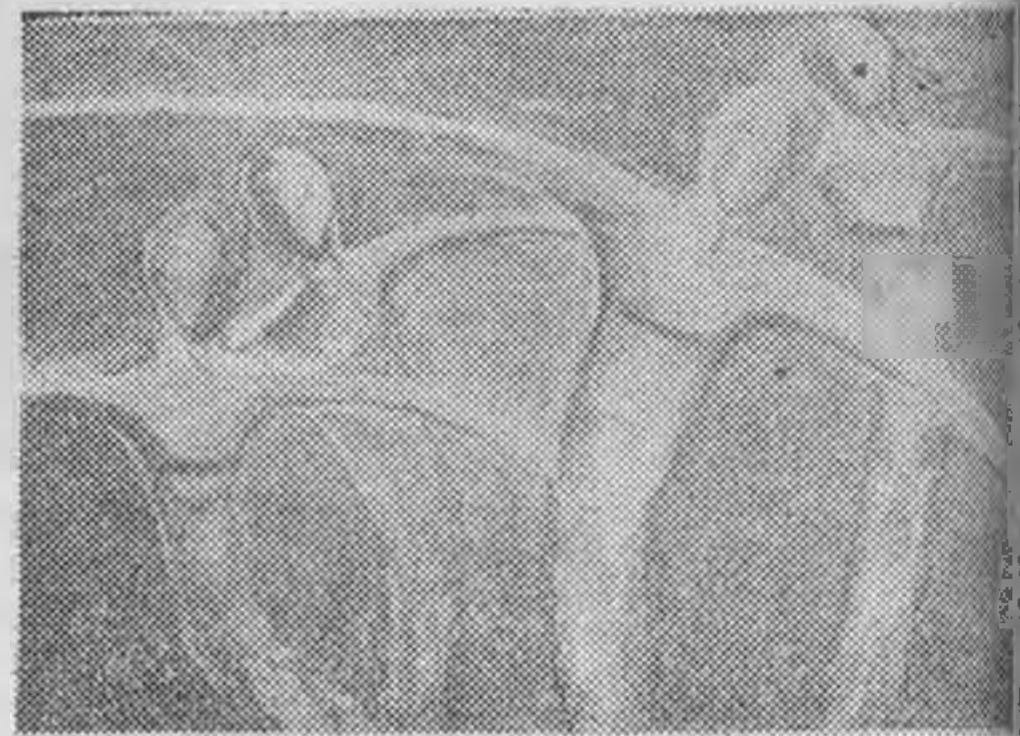
iam să renunț, să admit clarviziunea
mamei, chestie de orgoliu și, de fapt,
cred, încă mai țineam la Sandu. Atunci,
mi-am zis, un copil ne-ar lega — copi-
lul, pluta Meduzel! — l-am dorit, a
venit, a rămas cu mine dar... nu și
Sandu”.

În sfîrșit, treizeci și șasele, serșnin-
du-și frînele în stație îmbulzeală, și-

a avut unele probleme cu soția, ne
m-am băgat, n-aș fi vrut ca la o adîmbă-
să-mi reproșeze ca l-am stricat ca
are și o fetiță, cînd s-au împăcat
l-am certat dar nici nu l-am felicitat
mi-era peste mîin. Îl văd toată ziua
de ce să nu recunosc, am nevoie de
Sandu, nu-l ponegrec, de copil se
teresează, ba chiar n-ai să crezi, sînt
mai prieteni ca înainte”.

DANA DINU

ABSOLVENȚII

MHAIL EPURAN: Încercarea.

pete, lumea bulucînd să urce, alții dînd
să coboare, într-un impact înfundat și
violent, rămase în stație, așteptînd ur-
mătorul, „trebuie să vină”, vor face
cîțiva pași, puțin s-au mai dezmorțit,
„sînt de cinci ani singură, am acum un
prieten, e căsătorit dar sîntem colegi de
serviciu, ne știm de mult, într-un timp

Ele, în fine, urcînd în autobuz,
brîncite încoace și încolo, nespe-
Nora găsînd un loc așezată, răsturn
du-și fața spre ea, obligînd-o să rde
aplece, să-i deslușească șoapta galop
tă, „Îl servesc cu o vișinată, mă întrepr
bă dacă am greutăți, mă împrumut
bani cînd am nevoie mi-a făcut

remember

Lucrurile se m...

Cînd, tot pe vremea asta anul
îi întîlneam pe pictorul Sandu, un
Habana vieja, nu știam aproape
copăr după aceea, în cele clipe
din capitala Cubei, iar apoi, în a
sale, așadar acum trei lustri voi
învers un drum intrucitva simț
și a lui Alexandru Istrati, în pi-
mâni care, avind atelierul în
Brâncuși, au beneficiat, în
a celui ce înălțase, în cerul
Sînd multă vreme în
ani la Editura Meridiane, în
Bușneag, mi se pare că senzele
spre cele două cosmogonii plai
Istrati, iluminându-se, alterna
sau căutările celor doi artiști
diferenți în limbajul lor, dec
invirtindu-se una în jurul cel
„Această pictură instinctivă,
nostalgia unei Români îndepă
poartă în el”, notează Simona
dalității mai directe sau mai
cum mărturisește undeva, că de
ginile copilăriei bucureștene,
rinților și prietenilor cărți
1972 și intitulat atât de șocant
fapt, o ie românească de o
du-ne în memorie — pe alți
Destinul artistic al celor
A se vedea, de pildă, „Stră
jocul semnelor, de mai tîrziu
purînd mesajele tainice ale or
mereu altfel, într-o mișcare
lume imaginară, unde artiștii
cărări sinuoase ori priviri
La Alexandru Istrati, în
teană, un desen în peniță
Nicolae Grigorescu despre Râmp,
du-se la începuturile unui
Pierre Gueguen, observă că
Dorohoi, orașul său de baștină
în arta acestui fiu al lor, cu
selor covoare oltenesi, descop
Și astfel îmi apare din
să vie în România pentru a
balerini și cîntăreți, Valen
sunete și mișcări de strălucire

remember

Lucrurile se la noi

Cînd, tot pe vremea asta, (la anul 1973, în întîlnirea pe pictorul Sandu, undeva în Habana vieja, nu ştiam aproape nimic despre el după aceea, în cele cîteva Muze de artă din capitala Cunei, iar apoi, totuşi a locuinţei sale, aşadar acum trei lustri n-ai voi parcurge invers un drum intrucîtva similar celui al lui Alexandru Istrati, înarmat cu pictori români care, avînd atelierul lângă Constantin Brîncuşi, au beneficiat, în ultimătatea artistică a celui ce înălţase, în cerul naţionalei.

Stînd multă vreme în compania bine de doi ani la Editura Meridiană, în exegeza a Olgăi Buşneag, mi se pare că senzaţiile deschise spre cele două cosmogonii plastice ale Alexandru Istrati, iluminîndu-se, alternaţiv, de întrebările sau căutările celor doi artişti, cu rîmas mai diferiţi în limbajul lor, decît donează pe rînd învîrtindu-se una în jurul celeilalte.

„Această pictură instinctivă, ontică, sugerează nostalgia unei Româniîi îndeprăz care Istrati o poartă în el”, notează Simone Izegăsiţă în modalităţi mai directe sau mai indirecte. Aşa cum mărturiseşte undeva, ca pînă de la imaginile copilăriei bucureştene. (Am să trimit părinţilor şi prietenilor cărţi postale, datînd din 1972 şi intitulat atît de şocant, aminteste, de fapt, o ie românească de o marilitate, readucîndu-ne în memorie — pe alte col — a lui Matisse.

Destinul artistic al celor două lăuna de-acasă. A se vedea, de pildă, „Strada pîrtescu, dar şi jocul semnelor, de mai tîrziu, un fel de table pîrtescu mesajele tainice ale unor organizate mereu altfel, într-o mişcare lăuna, sugerînd o lume imaginară, unde artista pîrtescu stelară, cărări sinuoase ori priviri ascuţite mirare la noi. La Alexandru Istrati, întîlnim, în perioada bucureştiană, un desen în peniţă intitulat la ciclul lui Nicolae Grigorescu despre Război timp, referîndu-se la începuturile unui drum comentat, Pierre Gueguen, observă că „Alexandru Istrati de la Dorohoi, oraşul său de baştină, şi spun cuvîntul în arta acestui fiu al lor, cu atît de la frumoeselor covoare oltenesci, descoperite colorată”.

Şi astfel imi apare din nou la Havana, visa să vie în România pentru a se cu nenumăraţi balerini şi cîntăreţi, Valea Blăj de lumini, sunete şi mişcări de strălucitoare Băneasa.

H. RAVEANU

unele probleme cu soţia, nu-ai fi vrut ca la o adică eproze ca l-am stricat casa, fetiţă, cînd s-au împăcat nu rdat dar nici nu l-am felicitat, peste mină. Îl văd toată ziua şi l nu recunosc, am nevoie de el nu-l ponesc. de copil se înă, ba chiar n-ai să crezi, sintem teni ca înainte”.

PURAN: Încercarea.

... fine, urcînd în autobuz, îm-încoace şi încolo, nesperat, cînd un loc aşezată, răsturnînd-a spre ea, obligînd-o să se-î-i desluşescă şoapta galopan-tesc cu o vîşinată, mă întrea-am greutăţi, mă împrumută cu- am nevoie mi-a făcut rost

umărul lui mai mică, el o va încuraja e-un ghionţ: „hai, viteazo, înainte”. (Cuplul cel longeviv Avem nevoie de modele. În fiecare promoţie găseşti cîte unul. În cazul de faţă sînt ei. Chiar dacă:

- el nu mai scrie poezii
- ea nu mai merge la concerte
- Proiectanţi, amîndoi. Au trei copii. Doi dintr-o dată, e performanţă).
- Phil!

(Din fundul clasei, încă, nici că se poate altul!).

— Acum e ceva mai greu. Dar cînd vor creşte mă voi îngriji şi de Pavel... Aplauze. Veronica se aşează. Roşie toată. Pavel rîde. Se ridică în picioare. Va zice cu glas subţirel penetrant:

- Are cineva ceva împotriva?
- (Totul e redat foarte exact. Cu o singură precizare. Furaţi de zel, am devansat. Faptele se vor derula ceva mai tîrziu, peste o jumătate de oră sau chiar o oră. Pînă atunci...)

Agglomerîndu-se, într-un tropot sacadat şi neuniform, vor urca treptele. Vor pătrunde în clasa neîncăpătoare pentru „efectivul” a patru clase paralele. Se vor îngheşti în bănci, trei, uneori patru, vor mai fi aduse scaune din sala festivă. Dominantă, o nealterată stare de voie bună.

Detasamentul de pionieri va sta mai retras, aproape lipit de perete. La momentul potrivit, copiii vor oferi absolventelor flori, cîte un fir sau două, prezăvute s-ajungă. Profesorii vor sta aşezaţi în jurul catedrei într-un semicerc imperfect. Vor privi cu un aer condescendent clasa, iar cei de acolo îi vor redescoperi. (Demitizaţi, inofensivi).

Diriginţii voi striga apelul:

- Adamescu Păun!
- Prezent
- Ailenei Maria!
- Prezent.
- Arnăut Ovidiu!
- Prezent.

... întorcînd agale paginile de catalog.

* Fragment din nouela „DOMNIŞOARELE DIN AVIGNON”.

carte

„ÎNDREPTĂRI MORALICEŞTI” — o prelucrare după Erasmus — în patrimoniul Bibliotecii judeţene Timiş

În secolul al XVIII-lea şi începutul celui de-al XIX-lea, cartea dobîndeşte, în ţările române, o anumită „specializare”, în funcţie de publicul căruia i se adresează, un public divers şi stratificat. Pe lângă cartea ştiinţifică, erudită, apare şi cea cu caracter didactic, urmărind formarea fizionomiei morale a noului cetăţean. În această perioadă, se remarcă pătrunderea în spaţiul sud-est european, sub diverse prelucrări, a cărţii lui Erasmus De civilitate morum puerilium (Despre buna creştere a copiilor), Anvers, 1526, dedicată fiului principelui de Veere, Henri. În limba română se cunosc prelucrările realizate, prin intermediar grecesc, de: un autor necunoscut (1813), Naum Rîmniceanu (1829) şi de Anton Pann (1834).

Semnalăm, în patrimoniul Bibliotecii judeţene Timiş, prima dintre acestea, intitulată „Îndreptări moraliceşti tinerilor foarte folositoare”. Buda, 1813. Fără autor şi fără indicarea traducătorului din pagina de titlu, aflăm că tipărirea s-a făcut cu „cheltuiala jupinului Ioan Logofăt neguţătorului şi cetăţeanului din Timişoara”. Prin cele 9 părţi, traducătorul, folosind o limbă curgătoare, introduce în circuitul român sfaturile marelui umanist, într-un moment cînd atenţia acordată „civilizării” sporeşte; astfel că accentul cade pe normele de politeţe şi de igienă ce trebuie respectate de un om care vîtleşte în societate. În acest sens, „îndreptările” vizează cîteva situaţii speciale ca: „buna cuviinţă întru îmbrăcăminte”, „cum trebuie să ne purtăm cu prietenii”, „pentru buna rînduială în vorbă”, „de (despre) cele de lipsă la masă sau la prînz”, adresate mai ales tinerilor, pentru „a se păzi de toate acelea care le pot pricinui necinste şi aduce ruşine”. Uneori, indicaţiile au o notă umoristică, ca de pildă: „a nu sta picior peste picior” sau „a nu ţine miinile la spate” că „este semn de domnie”. Sînt remarcabile şi unele expresii verbale, de genul: „a veni spre cercetare” (a vizita), „a se inchina de sănătate” (a saluta), „a tăia povestea” (a întrerupe).

Avînd la bază amintita lucrare a lui Erasmus, în concepţia căruia instruirea şi educarea copiilor sînt doar o parte din educaţia permanentă, această carte „de învăţătură” relevă şi calităţile unui bun pedagog, pentru care educaţia trebuie să se bazeze pe dragostea şi respectul faţă de copii şi pe cultivarea ideilor umaniste.

Hortensia BAICA

Maria Doanduş

SĂ ARVUNEŞTI OLARUL...

ALBASTRU, ALBASTRU,
ce mult te-am mai dorit!
De vei veni la mine în anotimp

tîrziu
cu paşii singerînd prin grelele zăpezi,
înlanţuie-mi trupul şi leagă-l
de suflet cu lanţuri de lut!

Împrăştie-mi anii pînă mări
în reflux!

Şi nu uita să risipeşti în vînt
duioase mingierci ce încă nu ţi-am
dat!

Să arvuneşti olarul cu plînsul
ce n-am plîns!

Un tipăt să curgă pe roată, în zori...
Sălbatecul abur s-alunece-apoi
spre tine-nstrăinatul în
stalul unui circ.

Şi să adorm sub palma
olarului trudit...

TE DU DE-ACUM...

Osînda-mi e drumul
ce leagă visuri de mine...

Bătătorînd pe pietre neşansa
de-a rămîne
în golul de la mijloc Departe
şi de tine!

Departă şi de rest...
Pe marginea sfîntinii zidite-n
carnea mea

se-aplecă o mierlă cu ştepa în zbor.
Captivă zburătoare, uităre oare este
durerea ce şîşneşte prin fiecare por?
Te du de-acum şi cîmă prin arborii
NEVONEI!!!

DOAR PRĂBUŞIRI DE LINIŞTI...

Fugi o dimineaţă cu soarele nebun,
ascunşi amîndoi în multa lor
lumină...

Iubire să se cheme? Sau poate-o
aventură?

Ciudată întimplare ce rupse
lumea-n două:

De-o parte EU cu tot ce e durere,
De-o parte TU cu tot ce e de vină.
Pe plajă ninsoarea se prefăcu

în munte.
Şi geme nisipul cu urma îngropată
a unui soare gol.

Pisici de ceaţă neagră în pieptul meu
se string.

Şi prăbuşiri de linişti aud în
receptor...

Elena Cruceru

NU MĂ PRIVI ÎNCĂ O CLIPĂ

Te implor cu atîta durere
nu-ţi întoarce faţa către mine
nîd cum baţi din aripi
în labirintul poeziei

şi obosit adormi în tainele tale
dar nu mă mai privi
m-am refugiat în tăcere
bolnavă sînt şi nu mă rog la zei

REVOLTĂ ÎN AER

Ce zbucium în văzduh
ploile se rup arătîndu-şi gleznele
şi cad în braţele bărbaţilor
şi ei le sărută uitînd

TRANSPARENŢE

Treceam nevăzută peste podul
palmelor tale
era în goana toamnei şi iubeam
după legile ei

amiaza fluidă în virtutea soarelui ce
uitase să apună
absenţi la această întimplare
întîmînd rîzînd în lumina dăruită
de castani

limba
română

Citez din poemul macedonskian, destul de puţin cunoscut, *Noaptea îngrozitoare* (ed Adrian Marino, E.P.L., 1967, p. 102): „Zărint prin brazde-ntunecoase / Prunele sclipitoare, / Zezi ladu-ntreg cum te descoase / La flăcări lucitoare, / Resimţi, fluidică prin oase, / O voluptate-îngrozitoare!”.

Cititorul, neprevenit, ar putea rămîne surprins şi descumpănit la lectura superficială a acestor versuri şi, pînă la urmă, s-ar lăsa indus în eroare de capcanele omografiei. Pentru un pricepător al versificaţiei româneşti, uimirea se risipeşte imediat, deoarece, constrîns de rigorile ritmului lambic ascendent, el va fi obligat să citească şi să accentueze corect cuvîntul cu pîcinea: **Prunele**, cu accentul, aşadar pe silaba mijlocie (-né-). Echivocul se înlătură, astfel, de la sine, căci Macedonski nu se referă — cum am fi fost, iniţial, tentaţi să credem — la forma de plural, articulată hotărît, a substantivului nostru, vechi şi... banal, **prună** (în speţă: **prunele**, cu accentul pe silaba întîi), ci introduce franţuzismul, mai curînd: barbaris-

Prunele

mul **prună**, preluat tale-quala din fr. **prunelle**, sinonim metaloric pentru pupile „pupilă (a ochiului)”. Poetul Noaptea s-a lăsat în cîteva rînduri pradă unor atare elanuri terribiliste, soldate cu tot atîtea... „pozne” lingvistice, cu tot atîtea eşecuri pentru calitatea lexicului său poetic, altfel, foarte atent selectat.

În interiorul francezei însă, ca sinonim pentru pupile „pupilă (a ochiului)”, **prunele** dobîndeşte o notabilă încărcătură metaforică, intrucît vorbitorii acestei limbi „simt”, în termenul respectiv, de cite ori îl rostesc, un derivat diminutiv din **prune**, „prună”. Astfel, printr-un interesant proces de divergenţă semantică, franceza ajunge sa aibă două omonime **prunele**, unul denumind fructul căruia noi îi zicem **porumbă**, al doilea, funcţionînd ca sinonim, metaforic şi poetic, pentru **pupile** şi însemnînd, la propriu, „prunişoară”.

Cunoscător avizat şi iubitor împătimit al poeziei franceze, mai ales al celei de după Baudelaire, Macedonski va fi recoltat pe **prună** (aşă ar trebui să sune singularul!) chiar din sonetul baudelairean *Les chats* (Pisicile), mai precis, din ultimele lui versuri: *Et des parcelles d'or, ainsi qu'un sable fin, / Étoilent vaguement leurs prunelles mystiques.*

Regăsesc, nu fără emoţie, cuvîntul, la un poet „de descendenţă macedonskiană”, Horia Furtună (1886—1952), în cea mai cunoscută creaţie a sa, *Balada luni*, într-un vers unde anatomia... ochiului este ingenios strămutată pe cer: „Şi din nou deasupra lumii lunecă alinătoare, / Înundînd imensitatea cu singură-tăţi polare / Şi privindu-mă într-una — / O, **prunela** mărginită de-un iris nemărginit: / De sidef, de-oţel, de gheaţă, pironită în zenit, / Lină, liniştită — Luna!”. Poetul şi capodopera sa sînt obiectul unei evocări nostalgice, murmurată de Ion Pillat într-una din cele mai frumoase poezii ale sale: „Iar cînd în noapte cîmpul fu lac întins sub lună / Şi-am spus „Balada luni” de Horia Furtună, // M-ai ascultat pe gînduri, cu ochi de ametist, / Şi ţi-am părut romantic şi poate simbolist”...

G. I. TOHĂNEANU

Două premiere — un numitor comun

1) Despre studiourile se discută, din când în când. În ultima vreme, ideea de studio teatral a devenit un subiect care nu supără pe nimeni, în limitele cărui se concurează, în liniște, o susținere de principiu, cu niște programe posibile. Desigur că este nevoie de scena mică, evident că „acolo” actorii, regizorii, scenograful — și chiar dramaturgii aflați la debut — și-ar găsi un loc pentru întrebările, pasiunile profesionale, încercările de care scena mare, de repertoriu, nu se poate ocupa. Dar, activitatea studiourilor de teatru, din motive diverse, unele obiective, altele subiective s-a redus simțitor, astfel încât ceea ce mai apare sub sigla respectivă — ori aminteste de conținutul ei — constituie o raritate. Două premiere recente — una la Teatrul German de Stat din Timișoara, cealaltă la Teatrul de Păpuși — sunt asemenea exemple, de spectacole

Insă, deocamdată, nu știe cum. Actrița rămâne să aperse singură, în fața publicului, subiectul și sensul monșării. E de meditat la faptul că portretele nu se deosebesc suficient și că măsura în care se deosebesc nu este îndeajuns percepută de public, într-un cadru regizoral care complică lucrurile, printr-o simbolică deja văzută.

4) Viorea întâi a reprezentației de la Teatrul de păpuși este scenografia. Frumoasă, vie, plină de idei empatice vizuunii spectaculare. Citeva — multe — păpuși de expoziție pot fi admirate aici. Semnată de: **Cristina Ivănescu**. Montarea are ritm, suplețe expresivă, câteva momente deosebit de inspirate, calități ce valorifică epica lui Dumitru Toma: un aer de nostalgie neindicativă, de întâleprune ascunsă în spatele unui

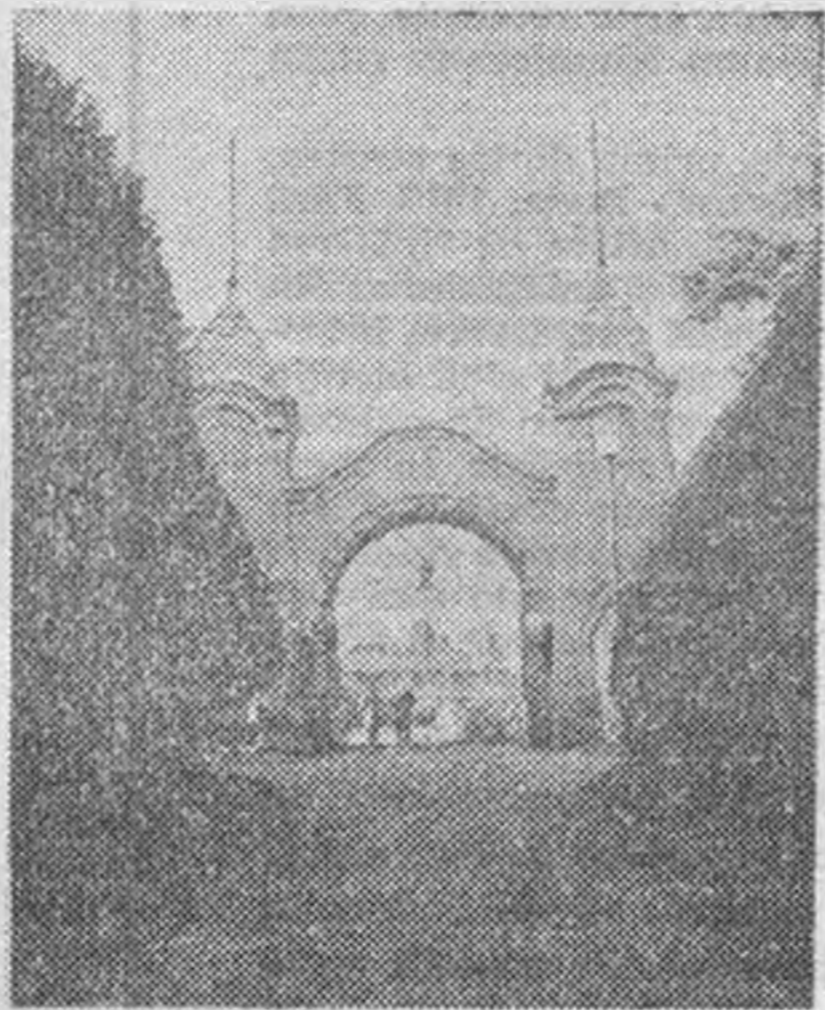
teatru

care își iau îndrăzneala să propună publicului nume foarte noi, exerciții de scris dramatic de actorie și de regie ce comportă un oarecare risc

2) Despre Christine Brückner, ca și despre Traian Pop Traian, spectatorul de teatru timișorean are puține date. Autoarea, inclusă pe afișul Studioului Teatrului German de Stat, readuce în atenție o tendință (și o tentație) generatoare, cu ani în urmă, în spații geografice de dincolo și dincoace de ocean, de mari mișcări sociale: feminismul. „Vorbe nerostite ale unor femei neînfrinate” — jucată la Timișoara, sub titlul **Iubirea are un nume nou** — este o suită de cinci monologuri ce dezvăluie și descifrează voința și puterea femeii de a se exprima cu gravitate, și de a-și fi auzit discursul. Citeva dintre ipostazele „neînfrinării” se zburcună pe terenul familial, ori al istoriei îndepărtate, altele tind să percuteze (anii '70) viața social-politică strict inconjurătoare. Clitemnestra, Dona Laura, ca și Militanta închisă, ca și celelalte voci ale textului recuperează frustrările condiției de femeie, cu luciditate, cu impuls (și soluții) de a le combate. Nu întotdeauna destul de inventiv în „a pune în cheie dramatică” problematica aspră, complexul feminității obnubilată, discursul Christine Brückner oferă premise valide pentru un spectacol de unul singur.

Traian Pop Traian autor premiat de Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara (pentru piesa scurtă „Frumos și liber cu tine privind”), debutează scenic cu o dramatizare (omnimonimă) după **Orașul piticilor** minciנוși, de Dumitru Toma, o carte pentru copii de toate virstele. Dramatizarea (versificată) recompune cu aplicație, din multitudinea de tentații ale poeziei scriitorului arădean, prin câteva relații și personaje, atmosfera spațiului unde „niște piticuli” trăiesc experiența confruntării dintre adevăr și fals. Dramatizarea ca și povestea inspiratoare sint morale, etice, discrete în demonstrația parcursului de la irealitate, la realitate, blinde, în raport cu implicațiile „cazului” celor aiurii de minciנוși. Căci totul se petrece într-un oraș locuit de piticuli. Pentru Teatrul de Păpuși din Timișoara, tandemul Dumitru Toma — Traian Pop Traian e u achiziție. Montarea o demonstrează, cu prisosință. Și cu inteligență. Totul este, de-acum, o chestiune de timp și de inițiativă.

3) **Ida Jaresek-Gaza**, o actriță de o mare seriozitate profesională, mobilă, cum puține teatre au, interpretează femeile revoltate. Și contrasemnează regia spectacolului. Primul în caseta rezervată regiei, este numele unei tinere aflate la (foarte) începutul contactului cu scena: **Ondine Bleier**. Lucrarea de Studio are farmecul și limitele vizibile. Farmecul unui efort actoricesc niciodată neprofesional și al unei naivități regimorale ce pare să aibă ceva de spus.

suris. Partitura sonoră îi aparține lui **Ilie Stepan** — cel mai interesant compozitor de muzică de scenă, apărut în ultimii ani (acuratețea benzii de spectacol se datorează lui **Adrian Ilica**). Colectivul de artiști minuiori, în parte tineri, dă satisfacție.

Antoaneta C. IORDACHE

viața asociației

● Includerea festivă a manifestărilor din cadrul „Lunii cărții la sate” în județul Timiș a avut loc în comuna Varias. În acest context, ca invitați ai Cenaclului literar din localitate, poezii **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, **Ivo Muncian** și **Vlada Barzin** au citit din creațiile lor. ● În ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont” a avut loc o întâlnire cu membrii Cenaclului de limba slovacă, „Ivan Krasko”, din Nădlac, județul Arad. Au citit din lucrările lor **Favol Bujtar** (proză), **Ondrej Štefanko**, **Ivan Miroslav Ambruš** și **Dagmar Maria Anoca** (poezie). Au participat la discuții: **Cornel Ungureanu**: „literatura citită se situează, valoric, dincolo de orice discuții parțializante (...) proza lui P.B. se înscrie în linia realismului (...) la I.M.A. e de remarcat tonul oracular exprimând impactul cu civilizația (...) D.M.A. manifestă o conștiință teoretică puternică (...) o poezie frumoasă, de o anume cruzime (...) O.S. este cel mai definit ca personalitate poetică”; **Carmen Odangiu**: „ceea ce atrage în proza lui P.B. este inteligența vie a autorului și ironia, ambele aparținând unui bun observator al realului (...) D.M.A. este cel mai puțin patetică, poezia ei reprezintă o virstă a meditației asupra rosturilor lirismului (...) I.M.A. cultivă un lirism angajat într-o problematică intimă (...) O.S. abordează teme care i se potrivesc”; **Ioan Viorel Boldureanu**: „am avut revelația unui cenaclu puternic și nobil (...) timbrul particular al fiecărui autor străbate întreaga paradigmă a expresiei”; **Marian Odangiu**: „în pofida diferențelor, există destule elemente care vorbesc despre un fenomen literar coerent la Nădlac (...) în proza lui P.B. este de remarcat siguranța stilistică (...) D.M.A. mi se pare, prin fragmentul citit cea mai interesantă ca experiență poetică (...) I.M.A. scrie o poezie care aminteste de începuturile lui Marin Sorescu, sublimat însă într-o nouă ipostază lirică (...) O.S. este un poet viguros, care își poate îngădui să abordeze teme mari poezii”; **Slavomir Gvozdenovic**: „trăsătura comună a textelor citite este modernitatea”; **Anghel Dumbrăveanu** (conducătorul ședinței): „prin interesul real pe care lectura l-a provocat, această ședință s-a transformat într-un adevărat schimb de experiență (...) autorii prezenți dispun de o mare forță a expresiei artistice (...) la I.M.A. e de remarcat privirea ingenuuă, prospețimea imaginii și întoarcerea către lirism (...) există în poezia lui D.M.A. o foarte interesantă aspirație către innoire (...) poezia lui O.S. este proteică și tumultuoasă (...) în proza lui P.B. e de remarcat simțul fin al observației”. În ședința de marți, 8 martie a.c., ora 17,00, va avea loc o seară literară dedicată Zilei femeii.

NEODIUNA CREATOARE

miniaturi

Cine nu vrea să facă ceva găsește întotdeauna scuze! Cine vrea să facă ceva găsește întotdeauna mijloacele Cuvintele acestea, ale unuia dintre primii gospodari ai județului nostru, menite să încurajeze și, totodată, să... descurajeze — rezumă și în trează în memorie o experiență plină de tîlc, legată de perioada încercărilor de innoire, de spargere a plafonului mediocrității, de la răspunderea sub mantia de vreme rea a „condițiilor obiective”, atunci cînd se bătea pasul pe loc și se invoca seninătatea putem, alina facem; că nu avem una, că nu avem alta, că dacă am fi ajutați, că dacă ni s-ar da... Ajutorul n-a întârziat să vină, dar nu sub forma miraculoasă a scutirii de toate grijile. S-a pornit piecțiu de detronarea mentalității pernicioase. În același timp, s-au pus în valoare uriașele resurse de hărnicie, competență și mai ales de creativitate neglijate și chiar desconsiderate uneori. Da, cine vrea să facă ceva găsește întotdeauna mijloace! Nicidcum înveșmîntată în declarații platonice de frumoase intenții, producția de idei a personalului de specialitate din cadrul aparatului propriu și din unitățile subordonate Consiliului popular județean Timiș indică, în perioada 1986—1987, un număr de 4893 lucrări și studii, din care 424 cereri de brevet de invenții depuse la O.S.I.M., numeroase propuneri de inovații și cercetări cu caracter aplicativ, care au contribuit la obținerea unui spor de producție de peste 200 milioane lei, o reducere a costurilor de producție cu 50 milioane lei și un spor de beneficiu de peste 36 milioane lei. Doar prin simpla lectură a cataloagelor redactate cu prilejul participării la prestigioasele confruntări naționale ale inteligenței tehnico-științifice, oricine poate constata că, prin numărul total de exponate și prin valoarea lor deosebită, Consiliul popular județean Timiș s-a situat, de cele mai multe ori, în frunte. Indiscutabil, la această mișcare novatoare atât de impetuoasă s-a ajuns pornindu-se de la faptul important că talentul virtual, predispozițiile latente trebuie să fie depistate și încurajate din vreme, că cei hărăziți cu darul invenției trebuie să se bucure de sprijinul celor capabili de a le înalta vocația și de a le îndruma pașii. În consecință, gospodarii județului s-au gândit bine, hotărînd ca activitatea de creație din unitățile subordonate Consiliului popular județean să beneficieze de condiții mai eficiente prin care să se stimuleze și să se concentreze gîndirea creatoare, astfel încît cei ce au de spus ceva în acest domeniu să o facă neapărat în cadrul unor planuri rigurose întocmite, înalt ideile generoase să se transforme în veritabile sarcini de serviciu. Peste așteptări, inițialiva a rodit în proporție geometrică, fiind preluată astăzi și de alte consilii populare județene. Domeniile abordate sînt diverse și în deplin acord cu obiectivele Comitetului Național pentru Știință și Tehnologie: aparate și produse noi, reducerea importului, creșterea productivității muncii, îmbunătățirea calității produselor, reducerea consumurilor de energie, bătălia pentru sănătate, mai buna organizare a conducerii și a muncii. La Timișoara, în tot județul se gîndește acum cu temelnicie, se construiește cu suflet și multă răspundere pentru viitor (numai pentru construirea blocului 77 A de pe strada Lidiei au fost elaborate 21 de soluții novatoare din care 10 au obținut brevete de invenție), cu intenția de a bucura și generațiile viitoare, dar și pe cele prezente. Cunoscind și ocrotind omul de valoare, cu spirit de inițiativă, iată, admirabil, învîdm de fapt a identifica, și chiar măsura valoarea reală a creației, a producției de idei. Idei eficiente, desigur raportate la nevoi, capabile să accelereze progresul și să ușureze munca, s-o înfrumusețeze.

George DINU

„CINTAREA ROMÂNIEI”

Creativitate tehnică

Am avut ocazia să vizionez cu prilejul „Zilei constructorului”, câteva formații artistice laureate ale Festivalului „Cintarea României”, ansambluri de dans folcloric, orchestre populare cu soliști remarcabili. Clubul „Constructorul” este un adevărat condiții excelente pentru desfășurarea repetițiilor. În activitatea artistică a lucrătorilor T.A.G.C.M.T. este singura lor prezență în cadrul Festivalului. Creativitate tehnică antrenează un număr mare de tehnicieni, maiștri muncitori de înaltă calificare, ingineri, certificînd asigurarea legăturii directe cu producția. În anul trecut, trustul timișorean obținea titlul de Erou, iar cu doi ani în urmă se situează pe primul loc în județ, în privința creativității tehnico-științifice, obținînd diplome la faza județeană și premii la salele naționale de invenții organizate de O.S.I.M.

Dintre metodele și mijloacele de impulsare a activității vom aminti aici asigurarea unei documentații tehnice la zi din literatura de specialitate prin cabinetul de documentare și propagandă tehnico-economică organizat centrală (reviste, traduceri, cărți, prescripții, proiecte-brevetoteci); s-au efectuat schimburi de experiență și deșări de documentare, s-a participat la manifestări științifice și saloane de invenții pentru orientarea cercetării și prelucrarea unor soluții deja folosite; se desfășoară o propagandă tehnică la centrală și subunități, prin organizarea de cabinete de creativitate prin care sînt popularizate rezultatele activității și cadrele cu unele rezultate deosebite; pentru atragerea tineretului și folosirea potențialului ridicat al acestuia, colaborare cu U.T.C., s-au realizat simpozionale la care sînt premiate lucrările bune, s-a înființat un colectiv de teatru tehnic nou format numai din ingineri stagiați; în vederea prescurtării duratei cercetare-proiectare-produție s-a constituit premiul colaborare trustului cu institutele de cercetare și inițiativă sub formă de colective mixte, s-au pus bazele unui atelier de prototipuri avînd misiunea exclusivă de a realiza în întîrziat sculele, dispozitivele și instalațiile necesare punerii în practică a noilor soluții propuse prin lucrările de creație bine elaborate. Ca formă de stimulare a acestei munci creative s-a introdus sistemul înscrierii în cartea de muncă, promovarea în mod excepțional în noi funcții și acordarea de premii cote de beneficii suplimentare.

M. O.

Lucian BURERIU

miniaturi

A EDUCA — un verb de partea vremii noastre

...teadauna scuze! Cine vrea să înțelească aceste, ale unuia dintre te să încurajeze și, totodată, în memorie o experiență plină înnoire, de spargere a plafonului de vreme rea a „conul pe loc și se invocă senin; că nu avem alta, că dacă am a întârziat să vină, dar nu sub ille. S-a pornit pieptiș cu ași timp, s-au pus în valoare nat ales de creativitate negliie vrea să facă ceva găsește ată în declarații platonice de sonalului de specialitate din bordonate Consiliului popular 37, un număr de 4 893 lucrări Inventii depuse la O.S.I.M., ri cu caracter aplicativ, care ducție de peste 200 milioane 50 milioane lei și a spor de n simpla lecturare a catalo- vestigioasele confruntări na- tine poate constata că, prin or deosebită, Consiliul popu- multe ori, în frunte. Indiscu- mpetuoasă s-a ajuns pornin- trul, prețispozitiile latente me, că cei hărăziți cu darul celor capabili de a le întul ță, gospodarii județului s-au ie din unitățile subordonate le condiții mai eficiente prin ndirea creatoare, astfel încât o facă neapărat în cadrul generoase să se transforme, iri, inițialiva a rodit în pro- ale consiliu populare jude- deplin acord cu obiectivele ologie: aparate și produse- ității muncii, îmbunătățirea de energie, bătuia pentru l a muncii. La Timișoara, in se construiește cu suflet și ru construieste blocul 77 A soluții novatoare din care 4 de a bucura și generațiile t ocolind omul de valoare, am de fapt a identifica, și ucției de idei. Idei eficiente, reze progresul și să ușureza

George DINU

ROMÂNIEI

te tehnică

...rez cu prilejul „Zilei construc- stice laureate ale Festivalului luri de dans folcloric, orchestri. Clubul „Constructorul” oferi a pentru desfășurarea repetiții a lucrătorilor T.A.G.C.M.T. n- idrul Festivalului. Creativitatea mare de tehnicieni, maistri n- inginerii, certificând asigurarea. În anul trecut, trustul timișo- ai cu doi ani în urma se situa vinta creativității tehnico-știin- a județeană și premii la saloa- anizate de O.S.I.M.

...cele de impulsione a acestei asigurarea unei documentări specialitate prin cabinetul de hnic-economic organizat la ărți, prescripții, proiecte-tip, imburi de experiență și depla- cipat la manifestări științifice ientarea cercetării și prelucra- ; se desfășoară o propagandă i, prin organizarea de cabinete populare rezultatele activi- te deosebite; pentru atragerea alului ridicat al acestuia, în lizat simpozioane la care au a înființat un colectiv de teh- inginerii stagiaari; în vederea roiectare-produție s-a consti- tutele de cercetare și învă- mixte, s-au pus bazele unui slunea exclusivă de a realiza și instalațiile necesare puneri use prin lucrările de creativi- imulare a acestei munci s-a artea de muncă, promovarea și acordarea de premii și

Lucian BURERIU

...într-un moment în care producția de informație, ajun- ni la cote fără precedent, di- versifică limbajele și impune noi canale de racordare a omului la sistemul de cunoaș- tere al epocii, imaginea tradi- țională a sistemului educativ nu poate fi salvată de o reali- tate insurgență întrucât siste- mul educativ a fost dintot- dată o machetă funcțională a sistemului de cunoaștere.

...Această premisă clasică an- trenașă, însă, consecințe de fundamental inedit în plan epistemic și deschide neba- nescă că spre descoperirea unor noi reliefuri praxiologice. Legea în ceea ce privește renașterea permanentă a in- dividualului din cultura vremii sale — înțelegerea că scara de valori a epocii e singura cale de acces către propria perso- nalitate. Practica sparge și gra- fiile sarmantice ale verbului a educa. Magister dixit! nu mai este operantă ca formulă nici în plan metodic și cu atât mai puțin sub raportul conținutului mesajului gnoseologic. Masa celor educați este tentată să revină la importanță secundă (chiar terță) fenomenului edu- cativ, în raport cu altele, mai pragmatice, și cu un impact direct asupra intereselor coti- diene ale individului, în timp ce unii educatori invocă, me- tanoic, un trecut pedagogic de fapt revolut. În fapt, atât unii cât și ceilalți evoluează echidistant față de adevăr: nevoia educativă, exponențial mărită și obiectiv resmățită, țigora în egală măsură noile prejudecăți, cât și vechile, ori- mai noile, lamentări. În criză e un fenomenul educativ, ci metodele învechite incapabile să-și mai însușească norme radical schimbate.

...Educația este, și va rămî- ne, propagare de cunoștințe într-un mediu social compre- hensibil. De aceea, educatorul, nu adevărat propagator de cultură, în sens modern, (re- venind adică la iluzoriul pri- vilegiu de a fi singurul deți- nător al fundamentelor cunoaș- terii contemporane) este, sub raportul naturii muncii sale, un propagandist. Iar propaganda politică o formă sui generis de educație. În acest sens, tovară- șul NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidu- lui nostru, la Conferința Na- țională a P.C.R. a reiterat ro- lul deosebit ce-și revine învă- țământului politic în creșterea conținutului comunist al edu- cației, simultan: cu creșterea

...Eveniment. La Timișoara s-a desfășurat recent o impor- tantă întâlnire între cadrele de conducere din instituțiile municipale de spectacol. Acțiu- nea — care a reunit nume de prestanță din domeniul muzi- coloriei, artei interpretative și dirijonale, al compozisticii — s-a desfășurat sub egida Con- silului Culturii și Educației Socialiste Vom reveni. ● Un premiu național care încunu- nează o operă și o viață arti- stică exemplară. Recent, maes- trul timișorean, pictorul lui- lui Podlipny i-a fost decer- nat premiul special al Uniunii Artiștilor Plastici. II adresăm cu acest prilej, precum și cu cel al împlinirii vârstei de 90 de ani, toate urările noastre de bine. ● Colectivul de re- dacție al revistei noastre s-a întâlnit cu membrii cenaclului literar-artistice „Confluente”, invitați la Casa de cultură a tineretului din Timișoara. ● Cenaclu. Luni, 7 martie, ora 18 — cenaclu Casa Uni- versitarilor II va avea ca invi-

...valențelor pedagogice ale prop- agandei. Educatorul modern, ca și propagandistul, își men- țin prerogative intacte doar în ceea ce privește aportul cali- ficat la inițierea în metodolo- gia învățării. Ei nu ambițio- nează a deține monopolul ade- vărului, ci trebuie să aibă doar tactul (maieutic) de a-și aduce discipolii până în punctul unde îl vor descoperi singuri. Să fie, adică, un pasionat creator în plan metodic trezind inte- rese epistemice până acolo unde trebuința de informare se va transforma într-o nouă atitudine față de existență. În acest sens, cultura este forță nemijlocită de producție: pro- duce personalități, ca atare oameni noi, iar educația se do- vedește a fi nu un simplu ele- ment de recuzită în ecuația dezvoltării, ci pirghia ei hotă-

didactica

...ritoare. De fapt școala tre- buie să admită că rolul său nu mai poate fi altul decât cel de a preda criteriile de selecție competentă a valorilor purtă- toare de etos și generatoare de personalitate. Criteriologul — iată noul personaj în demografia gene- roasă a epocii tuturor revolu- țiilor posibile cum: a și fost denumită cea contemporană. „Dați-mi un criteriu adecvat, și voi ordona universul infor- mațional”, pare a zice disci- polul modern parafrazându- le magistrul antic. Și invoca- ția nu este retorică: nevoia stringentă de personalitate a individului este compatibilă cu nevoia de personalități multilaterale dezvoltate, foarte riguros reclamate de trecerea noastră la comunism. În timp ce personalitățile prind con- tur prin achiziții culturale și comportamentale neîncetate, cea a educatorului se-mplinește numai cheltuindu-și perman- ent partea cea mai valoroasă din ființa sa morală și înțelec- tuală. Este, cu adevărat, edu- cator, doar acela care poate să se exprime dezvoltat și să vorbească despre științe, teh- nică, arte sau patrie ca despre prima dragoste definitiv gra- vată în aurul curat al caracte- rului.

...Cele patru decenii scurse de la reforma care a eliberat în- vățământul de prizonieratul concepțiilor nerealiste despre lume și viață au consolidat bazele prezentului moment re-

...tat pe poetul Ioan T. Morar. Referent — Ioan Buduca. ● Vernisaj. Galeria „Helios” a vernisat expoziția graficenei Geta Brătescu. Au luat cuvîn- tul criticii de artă Mihail Drișcu și Coriolan Babeți.

panoramic

● Premieră — Teatrul Ger- man de Stat: muzicalul „Și pentru tine am o melodie”. ● În incheierea „Lunii cărții la sat”, Căminul cultural din Ianova a organizat o complexă manifestare literară, în cadrul căreia, volumul lui Aurel Turcuș, „Împotriva lui Făt- Frumos” a fost prezentat de Ion Dumitru Teodorescu. ● În traducerea cunoscutei Katja Spur, eminent tălmăcitor și remarcabil prieten al culturii române, a apărut la Ljubliana volumul „Miorița”. În colecția „Romunska Ljudska Pesem” a editurii „Mladinska Kniga”,

...nascentist, în care actul edu- cativ a devenit pentru prima dată coextensiv întregului pop- or. Emanciparea științifică a trebuinței fiecărui individ de a învăța și acumula deprin- deri pozitive certifică învinge- rea ireversibilă a tuturor mo- mentelor inerțiale inerente experimentului social și uman cu care se identifică natura noii noastre societăți.

...În acest context, identitatea culturală a individului rezultă nu prin agregare aleatorie de informație, ci prin preluarea ei selectivă în raport cu un ideal moral superior, sinteti- zat într-un spațiu de cultură concret determinat.

...Ca fapte de cultură auten- tică, documentele noastre programatice promovează, un sistem de valori în care omul să se regăsească pe sine ca valoare supremă și principiu ordonator al universului entropie al cunoașterii contemporane, sincronizând ritmurile și proporțiile producției tehnico- materiale cu producția de noi simboluri purtătoare de speci- fic socialist.

...Fiind în perioada achiziții- lor culturale și comportamen- tale, tinerii încă nu arborează, în toate situațiile de viață, un civism compatibil cu concepția noastră despre lume și viață, iar, pe de altă parte, adulții, chiar unii educatori, foarte ri- goriști din principiu, se pri- pește, acuzându-i, uneori fără discernământ, pe tineri.

...Programul partidului nostru ne dă un generos scop: edifi- carea unei lumi noi, o lume integral umanizată.

...Investirea sistemului educa- tiv cu statutul de instrument al dezvoltării naționale — ca orientare programatică recen- tă — nu vizează, deci, aservi- rea lui complexului tehnico- economic, ci o mai organică asimilare culturală a noilor componente ale muncii. Aceas- ta explică decalajele încă existente între nivelul de în- țelegere și acțiune socială din- tre unii adulți și unii tineri. Problema fundamentală a ge- nerației actuale, generația păcii rămîne aceea de a ne situa neechivoc pe baricada luptei pentru victoriile principiilor eticii noi în continuarea tra- dițiilor inconfundabile ale țării noastre. Deoarece noile com- ponente ale muncii generate de complexitatea fără prece- dent a producției moderne cere în mod obiectiv oameni noi: eminenții producători de viață socială comunistă, ade- vărați eroi ai cotidianului de unde începe, se face și se re- face permanent istoria. Și unde începe dreptul nostru, al fiecăruia, de participare la viața marilor idei ce ne inspi- ră devenirea.

Ștefan BUZĂRNESCU

top

„VOI SÎNTEȚI FLORI...”

...● DIDA DRĂGAN, sînteți una dintre cîntărețele noastre cele mai apreciate. Disponibilitățile vocale cu totul excepționale vă sint dublate de o anumită știință a dozării, frăiera scenică, interpre- tarea dumneavoastră de o rară profunzime sint convingătoare, rele- vînd o mare sensibilitate. Cineva, cîndva, vă compara cu o flacăară. Nu cred că s-ar putea găsi o mai potrivită asemănare, căci vă identificați, vă contopiți cu cîntecul, făcîndu-l să pătrundă adînc în inimile noastre. Vorbiți-ne despre „povara” celebrității. E grea, e ușoară? ● Sînt mîgălită de tot ce mi-ați spus aici. Eu cred că și în acest domeniu artistic succesul vine dintr-o muncă intensă, dar și din respectul pentru cel ce ne judecă, adică publicul. El nu tre- buie niciodată subestimat. Dorese să se știe că, în spatele succesului meu, aici, în patrie, sau aiurea, se află un imens travaliu, pe care cei ce mă urmăresc pe scenă nu și-l pot imagina. Muncesc enorm. ● Cum se explică faptul că o vedetă internațională cu mai multe medalii de aur cucerite pe diverse meridiane ale lumii nu are decît un singur album înregistrat la noi acasă, și acesta după o lungă așteptare, determinată, se zice, de... Dida Drăgan? Este adevărat că ați tergiversat apariția LP-ului așteptat? ● Da. Ca să fiu în- țeleasă, vă mărturisesc că sînt extrem de pretențioasă la capitolul înregistrărilor. ● Nu numai la acest capitol! Știm că vă selectați piesele pe care le interpretați după criteriile riguroase... ● Să reve- nim la înregistrări. Vedeți, după noi, cîntăreții, nu rămîne nimic în afara discurilor. Ele sînt singurele dovezi ale trecerii noastre prin vreme. Or, e firesc ca aceste discuri, aceste înregistrări, să ne reprezinte cu fidelitate. Dacă ele nu ne pot ajuta, atunci, măcar din punct de vedere tehnic să fie rezonabile, nu să ne vitregească. Aceasta e părerea mea. ● Înseamnă că următorul LP al Didei Drăgan îl vom aștepta mult și bine? ● Depinde. Mă preocupă mult capitolul instalațiilor de captare a sunetului. ● Cum vede Dida Drăgan scena muzicii noastre tinere? Cîteva nume... ● Avem cîteva formații bine pregătite profesional. Cît despre soliști, ce să spun? Pentru mine a existat și va exista o singură mare cîntăreță a noastră: doamna cîntecului românesc, Maria Tănase. ● V-am ascultat interpretîndu-i „Bocetul”. Erați căzută în genunchi, în timp ce publicul de toate vîrstele vă urmărea cu sufletul la gură. Ne-ați înfiorat. Părea că oficiați un ritual. O asemenea incandescentă creatoare, ce stimulează imaginația publicului prin șoapte și tăceri, prin gestul abia schițat, este specifică doar marilor artiști. Ne-am convins de cîtă forță dispuneți sub fragilitatea aparentă a trupului Spuneți-mi, pe scenele din străinătate cîntați și în românește? ● Desigur! Există piese care pot fi „spuse” numai în românește. „Bocetul” e doar una din ele... ● Aseculați muzică? Ce anume? ● În momentele de răgaz, destul de puține, ascult muzică. Ea mă liniștește. Imi plac Mozart, Vivaldi, dar ascult și muzică rock, Van Halen de pildă, apoi Lionel Richie, Stevie Miller... ● Acum cîtiva ani, la Dresda, la „Internationaler Schlager Festi- val”, niște tineri, aflînd că sînt din România, mi-au cerut poze cu Dida Drăgan. Dacă atunci, pe loc, n-am putut să le satisfac dorința, am aflat în schimb cît de prețuită sînteți, nu numai la noi. ● Da, cînt mult în străinătate, apar în diverse programe TV, înregistrez discuri și fiecare succes al meu îl consider un succes al cîntecului românesc. Aceasta imi dă mari satisfacții... ● Proiecte? ● Cîteva turnee europene și, ceva mai încolo, poate un disc. ● Ce impresie v-a lăsat publicul timișorean? ● De fiecare dată cînd cînt la Timi- șoara, în „orașul florilor”, mă copleșesc emoțiile. Am trac. Sînteți un public pretențios, avizat și receptiv. Voi sînteți flori! ● În nu- mele cititorilor revistei „Orizont”, vă mulțumesc! ● Eu vă mulțumesc!

Petru UMANSCHI

televiziune

...DUMINICA, 6 martie: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Mo- ment memorabil în Epopeea revoluției și construcției socialiste: 6 martie 1945. 19,00 Telegazeta. 19,20 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: „Tatăl risipitor”. 21,50 Telegazeta. LUNI, 7 martie: 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Tezaur folcloric. 21,20 Imagini din Republica Arabă Siriană. 21,30 Cu spirit revolu- ționar, cu responsabilitate pentru viitorul patriei. 21,50 Telegazeta. MARȚI, 8 martie: 20,00 Telegazeta. 20,25 Pe calca progresului mul- tilateral al țării. 20,45 Femeile — importantă forță a progresului economic și social al patriei. 21,00 Omagiul țării femeilor țării. 21,50 Telegazeta. MIERCURI, 9 martie: 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Pe calca progresului multilateral al țării. 21,00 Cadre la nivelul exigențelor progresului economic și social al României. 21,20 Omul și sănătatea. 21,50 Telegazeta. JOI, 10 martie: 20,00 Telegazeta. 20,25 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,40 Acțiune hotărîită împotriva aspirrii, pentru dreptate socială. 20,55 Roman feuilleton „În căutarea Căpitanului Grant”. 21,50 Telegazeta. VINERI, 11 martie: 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Pe calca progresului multilateral al țării. 21,00 Cadran mondial. 21,15 Serial științific: „Univers ma- terie, viață”. 21,35 Cîntarea României. 21,50 Telegazeta. SÎMBĂTA, 12 martie: 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptă- mina politică. 19,00 Telegazeta. 19,20 Teleenciclopedie. 19,50 Floarea din grădină. 20,55 Film artistic: „Provinciarii”. 22,20 Telegazeta.

O restituire:
MARIE BASCHKIRTSEFF

Jurnal

Deși foarte parcimonios în înregistrarea figurilor celebre ale umanității din toate timpurile, cunoscutul „Dicționar al biografiilor” (Presses Universitaires de France, 2 vol., 1 563 p.), o înregistrează pe Marie Bashkirtseff cu nedismulată entuziasm. „Un copil minune”. „O tină care, la 17 ani, a citit totul”. Desigur, un exces admirativ, care își găsește însă acoperirea în extraordinara precocitate și complexitate a personalității Mariei Bashkirtseff, asemănătoare (și) prin destin Iuliei Hasdeu. Descendentă a unei cunoscute familii de nobili ruși, Marie Bashkirtseff (11 nov. 1860 — 31 oct. 1884) cunoaște încă din copilărie și adolescență cele mai importante medii artistice ale Petersburgului, Parisului, Romei, Vienei, Berlinului. Se consacră, sub îndrumarea pictorului Bastien-Lepage, artelor plastice, promițând să devină, la rîndul ei, un remarcabil artist. Moare însă la 24 de ani. „Vreau să devin celebră!”, „Nu doresc să mă îngrop în uitare”, „Voi ajunge o mare artistă” — iată câteva din expresiile unei înclîncate ambiții, ale unei voințe ieșite din comun de a se afirma. Ele răzbat pretutindeni, în prefață și în paginile jurnalului, cu un patetism juvenil. Iar dorința clamată în Prefață: „Vreau, ba chiar sper să dăinuiesc, să rămîn prin orice mijloace ar fi” se va împlini: Marie Bashkirtseff se sustrage uitării prin ceea ce a scris. Jurnalule, corespondența, caietele intime rămîn. Probabil, nu pentru că sînt un „monument literar” — cum, cu neștrinită emfază mărturisește ea însăși. Sutele de pagini înfruntă timpul nu atît prin valoarea lor literară (deși însemnările de pînă la 15 ani pot face să pălească de invidie mulți autori maturi de jurnale intime), cît prin valoarea de document uman și, deopotrivă, artistic: o Europă a anilor 1870—1880 înregistrată sensibil, cu toată ardoarea, de o tină femeie. Un personaj care l-a fascinat pe Mircea Eilade (v. Șantier, pp. 245—246).

PREFAȚA

Ce rost ar avea să minți, să te dai mereu drept altul? Da, firește, vreau, ba chiar sper să dăinuiesc, să rămîn prin orice mijloace-ar fi. Dacă nu voi muri tină, aș dori să ajung o mare artistă; dacă voi dispărea însă de timpuriu, aș vrea să-mi las spre publicare acest jurnal — fără îndoială, interesant. Dar, pentru că am vorbit despre publicare, ideea că voi fi citită să spulbere, oare, singurul merit al unei asemenea cărți? Ei bine, nu! La început, am scris foarte mult timp fără să mă gî-

desc că voi fi citită, iar apoi am continuat cu deplină sinceritate, tocmai pentru că speram că mă va citi cineva. Iar dacă această carte nu se va dovedi drept adevărul-adevărat, absolut riguros, atunci ea nu are nici un temei să dăinuiească. Nu numai că spun aici tot ceea ce gîndesc, dar nu mi-am închipuit o singură clipă că aș putea disimula ceea ce mi-ar părea ridicol sau dezavantajos pentru mine. De altfel, cred că sînt mult prea neobișnuită, ca să mă cenzurez. Puteți fi deci siguri, bunii mei cititori, că aici mă înfățișez în întregime. S-ar prea putea ca acest eu să fie destul de neînsemnat pentru voi, dar gîndiți-vă: o ființă omenească

- Vă mai amintiți de prima carte pe care ați citit-o?
- Cred că era una din scrierile contesei de Ségur. Mai înainte, însă, am citit multe benzi desenate, din ziare: King, regele poliției călare, Mandrako, vrăjitorul, care semăna mult cu tatăl meu etc. În orice caz citeam cu mult mai puțin decît copiii mei. Imi petreceam timpul jucîndu-mă.
- Ce lecturi v-au marcat adolescența?
- Clasicii, pe care mi-i cumpăra mama. Eram, însă, un copil visător și lecturile importante le-am făcut mai tîrziu, către douăzeci de ani. A fost epoca în care i-am descoperit pe Balzac și Barbey d'Aureville. Imi plăcea romanescul sentimental și crud, totodată, al lui Barbey. Violența iubirii mă fascina și problema relației de prietenie sau de dragoste dintre un bărbat și o femeie imi mai pare și azi ceva demn de tot interesul.
- Cumpărați multe cărți?
- Da, cumpăr, și uneori mă cuprinde disperarea în fața grămezilor de cărți, căci știu că nu voi reuși niciodată să le citesc pe toate. Imi plac librăriile, imi place să caut, imi place să simt cărțile.
- Aveți o încăpere-bibliotecă sau cărțile sînt răsplîndite peste tot?
- La Paris, din lipsă de spațiu stau îngrămădite în camera mea. Încerc să le clasez, să le tînez dar mereu trebuie să o iau de la capăt. Vara trecută am turnat cu Moricelli, la Roma, într-un apartament foarte frumos. Era, în spe-

- cial, o încăpere mare tapisată în întregime cu cărți; ușa, fereastra și chiar patul erau încastrate între etajere. Foarte impresionant și deloc apăsător.
- Visați ceva asemănător?
- Nu chiar, dar cred că o casă fără cărți nu este o casă. O casă unde există cărți are în mod obligatoriu o istorie; cea pe care ne-o imaginăm despre posesorii acestor cărți, plecînd de la ele. O casă este locuită de cărțile pe care le conține și spațiile unde acestea sînt orînduite trăiesc prin ele însele.
- Credeți că și astăzi înțelepciunea omului trece esențialmente prin cărți?
- Prin profesia mea, cunosc prea bine puterea imaginilor, pentru a nu mă îndoi puțin de aceasta. Cred în limbaj, în cuvinte. Scrisul nu este numai un mijloc de transmitere a cunostințelor, ci un instrument de dominare a instinctelor.
- Care este eroul sau eroina dvs. preferată?
- Nu am nici unul. Prefer întotdeauna universul unui scriitor al personajelor sale.
- Ați întruchipat în film câteva personaje din opere literare: „Belle de jour” de Kessel, „Peau d'âne”, „La chamade” de Sagan sau, recent, „Fort Saganne” de Gardel. Le-ați citit înainte de a începe filmările?
- În general, nu citesc cărțile după care se fac filme; mă tem să nu fiu influențată. Eu joc, mai înainte de orice, plecînd de la un scenariu. Belle de jour este mai mult un film de Bunuel decît un roman de Kessel.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLTESCU NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

vi se încredințează cu totul, începînd din copilărie! Ca document uman, e ceva cît se poate de interesant. Întrebați-l pe domnul Zola sau chiar pe dl. Goncourt și pe Maupassant!

Jurnalul meu începe la 12 ani, dar nu are vreo semnificație aparte decît de la 15—16 ani. Deci apare o lacună pe care aș dori să o completez printr-un soi de prefață, care vă va ajuta să înțelegeți mai bine acest monument literar și omenește deopotrivă.

Deci, să ne închipuim că sînt celebră. Să începem:

M-am născut la 11 noiembrie 1860. Nimic mai îngrozitor decît să scrii așa ceva. Dar mă consolez gîndindu-mă că atunci cînd mă veți citi nu voi mai avea — cu siguranță — nici o vîrstă. Tatăl meu era fiul generalului Pavel Grigorevici Bashkirtseff, provenit din nobilimea de provincie, curajos, tenace, aspru, ba chiar crîncen. Cred că bunicul a fost numit general după războiul din Crimeea. S-a căsătorit cu o înără, fiica adoptivă a unui foarte mare nobil; ea a murit la 38 de ani, lăsînd cinci copii: pe tatăl meu și cele patru surori ale sale. Mama s-a căsătorit la 21 de ani, după ce a refuzat câteva partide excepționale. Era o domnișoară Babanin. Dinspre aceștia, provenim din vechia nobilime provincială, iar bunicul se mîndrea mereu cu originea lui tarară, de pe vremea primei invazii. Acest bunic, contemporan cu Lermontov, cu Pușkin, a fost o fire byroniană, poet, militar, cărturar. A luptat în Caucaz... S-a căsătorit foarte tînăr cu domnișoara Julie Cornelius, de 15 ani, o ființă deosebit de draguță și plăcută. Au avut nouă copii.

După doi ani de căsnicie, mama s-a dus să locuiască, împreună cu cei doi copii, la părinții săi. Acolo eu eram tot timpul sub ochii bunicilor, care mă idolatriza... În 1870, în luna mai, am plecat în străinătate. Visul după care tinjise atîția ani mama se împlinea acum...

...După ce voi muri, această viață imi va fi citită. Cred că este cu totul deosebită (nu l-a lipsit nimic spre a fi altfel!). Dar urăso prefetele (ele m-au împiedicat să citesc numeroase cărți excepționale) și introducerile editorilor. Tocmai de aceea am ținut să-mi scriu eu însămi prefața. Da, aș fi publicat tot ce am scris, volumele s-ar fi putut lipsi de ea; însă am început să mă surprînd abia de la 12 ani. Or, cîtă viață pînă atunci! În cursul jurnalului v-am oferit totuși destule amănunte. M-am întors în trecut pornind de la cel mai neînsemnat detaliu.

Dar dacă voi muri subit, lovită de o boală!... Probabil că nici nu voi ști

dacă sînt cu adevărat amenințată, vor ascunde-o cu toții. Și apoi imi vor răscolii sertarele, vor cauta jurnalul, familia îl va distrage și iar din mine nu va mai rămîni rînd nimic... nimic... nimic... tocmai aceasta m-a înspăimîntat de-auna. Să trăiești, să năzuiești de multe lucruri, să suferi, să și, la capăt, uitarea! Ștergerea morie! Ca și cum nici nu-ai fi vreodată. Dacă nu voi deveni o nă ilustră, jurnalul îi va interese pe scriitorii naturaliști. Oricum se poate de ciudată viața urmărită de z, fără vreo dis în toată nuditatea, ca și cum din lume nu va citi vreodată a duri, scrise totuși cu intenția citite. Drept care, spun totuși totul. Altfel, la ce bun? Se va oricum, că aici sînt eu, în întreg.

Paris, 1 mai 1884
Miercuri, 1 octombrie 1884. Că mite, cîtă tristețe! La ce bun să scriu? Nu pot să lucrez. Nu pot să-mi termin tabloul. Ce să fac rest, cam totul s-a sfîrșit. Și totuși totul. Voi fi înmormîntată în la Joi, 9 octombrie. Iată, nu fac. Am tot timpul febră... Se pare că biciunea nu mi se trage de la deose în fine... Nu vă voi plictisi cu asta e! Oricum, nu pot să fac nimic! Ieri am încercat să mă nîm pentru o plimbare în Bois de St. Din cauza slăbiciunii eram gata să nîm de două ori. Și totuși m-am întors Vineri, 12 octombrie. Deși n-am să ies. Mă simt foarte bolnavă și stau în pat. Medicul vine din două zile. O, Doamne, dar tabloul meu! Julian a venit în mîin, vadă. Deci i s-a spus că sînt bolnavă. Hélas! Cum să i-o ascunzi? Și merg la Bastien-Lepage?

Luni, 20 octombrie. Deși afară timp magnific. Bastien-Lepage mă vadă în loc să se plimbe. El abia poate umbla. Fratele său ține pe după umeri; aproape poartă în brațe. Cînd ajunge la e gata epuizat. Ce s-a ales de cît de frumos se poartă cel din jur e un frate admirabil [...]. Iar găsit în Dina același devotat spre două zile mi-am mutat patul în. Aproape că nici nu se observă în perea aceasta uriașă, plină de taburete, pian. Deja mi-e foarte să urc scara...

(Jurnalul se încheie aici. Bashkirtseff a murit în 31 octombrie 1884, la 11 zile după aceste rînduri.)

Traducere și prezentare

Adriana BABI

Interviu cu
CATHERINE DENEUVE

„Nu-mi închipui
o lume fără cărți”

- Co cărți vă așteaptă pentru a fi citite?
- Caietul de aur de Doris Lessing, la care imi place amestecul tipic englezesc de fantezie, clasicism și spirit de independență și ultimele romane ale lui Patrick Modiano, Patrick Besson și Raphaelle Billetdoux.
- Și dacă ar trebui să luați pe o insulă pustie una, două sau trei cărți?
- Ar fi Memoriile lui Groucho Marx, pentru că aș avea nevoie să rid. Convorbirile lui Truffaut cu Hitchcock,

pentru a-mi aminti ce are mai frumos cinematograful și, fără îndoială, man. Dar încă nu știu care.

- Puteți concepe viața fără cărți?
- Nu. Cu atît mai mult nu-mi închipui o lume fără cărți. Să citești face obligatoriu fericit. Dar să ferințe care pretuiesc mai mult fericirea, nu credeți?

Traducere

Beatrice STANCIU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: TIMIȘOARA, strada RODN...
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepub...

nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907.

Orizont 10

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 10 (1097) 11 MARTIE 1988 • SERIE NOUĂ. ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

acă sînt cu adevărat amenințată
or ascunde-o cu toții. Și apoi
ni vor răscoli sertarele, vor gă
rinal, familia îl va distruge
r din mine nu va mai rămîne
nd nimic... nimic... nimic
ocmai aceasta m-a înspăimîntat
eauna. Să trăiești, să năzuiești
e multe lucruri, să suferi, să
, la capăt, uitarea! Ștergerea
orie! Ca și cum nici n-ai fi
reodată. Dacă nu voi deveni o
y ilustră, jurnalul îi va interes
e scriitorii naturaliști. Oricum
poate de ciudată viața unei
mărită z! de z!, fără vreo dis
toată nuditatea, ca și cum
n lume nu va citi vreodată
ri, scrise totuși cu intenția
tite. Drept care, spun totul,
tul. Altfel, la ce bun? Se va
icum, că aici sînt eu, în între
Paris, 1 mai 1884

Miercuri, 1 octombrie 1884. Clu
ite, cită tristețe. La ce bun
riu? Nu pot să lucrez. Nu v
-mi termin tabloul. Ce să fac
st, cam totul s-a sfîrșit. S-a
tul. Voi fi înmormîntată în 18
Joi, 9 octombrie. Iată, nu fac
n tot timpul febră... Se pare
ciunea nu mi se trage de la
fine... Nu vă voi plictisi cu
ta e! Oricum, nu pot să fac
mic! Ieri am încercat să mă
ntru o plimbare în Bois de Bou
cauza slăbiciunii eram gata
nț de două ori. Și totuși m-am
Vineri, 12 octombrie. Azi n-am
les. Mă simt foarte bolnavă
u în pat. Medicul vine din
uă zile. O, Doamne, dar tablou
bloul meu! Julian a venit
lă. Deci i s-a spus că sînt
las! Cum să i-o ascunzi? Și
rg la Bastien-Lepage?

uni, 20 octombrie. Deși afară
ip magnific. Bastien-Lepage
vadă în loc să se plimbe. De
a poate umbla. Fratele său
e pe după umeri; aproape
rtă în brațe. Cînd ajunge la
ata epuizat. Ce s-a ales de na
de frumos se poartă cel din ju
in frate admirabil [...]. Iar
it în Dina același devotat spri
ă zile mi-au mutat patul în
roape că nici nu se observă în
oape aceasta uriașă, plină de pa
urete, pian. Deje mi-e foarte
irc scara...

Traducere și prezentare
Adriana BABER

u a-mi aminti ce are mai frun
atografal și, fără îndoială, un
Dar încă nu știu care.
Puteți concepe viața fără cărți
Nu. Cu atît mai mult nu-mi
i o lume fără cărți. Să citești
e obligatoriu teicic. Dar sînt
e care prețuiesc mai mult de
ren, nu credeți?

Traducere de
Beatrice STANCIU

11ȘOARA, strada RODNEI
ef). Manuscrisele nepublic
le se fac la P T T R.
.B.T. Index : 42.907.

Potrivit gândirii populare,
țarina strămoșească este în
sufletită și, astfel, fiind vie,
și trăiește istoria de fapt ista
ria oamenilor locului, a vetrei
lor. În viziunea folclorică asu
pra lumii, pămîntul — spre
deosebire de timp — nu este
atoatedistrugător, ci, împotri
vindu-se perisabilului, el veș
neste.

Stratificările gleei sînt lea
găne, nu înlumări ale epocilor
istorice. Inseși necropolele —
însemne ale eternității treceri —
sînt conservate în țarină, ca
mărturie ale vieții, dintr-o
numită vreme. Poporul rom
mân, care are înădăcinat sen
timentul timpului — răbdînd
du-l cu înțelepciune vitregiile
și mai cu seamă înfrunzindu-i
cu vitejie năpăsturile, în ve-

Mărturiile pămîntului

chite perioade ale istoriei
noastre — își lubesle vatra,
amînd-o îmbelșugată de sap
te glorioase ale înaintașilor.
Continuitatea neîntreruptă a
poporului nostru în spațiul
carpato-danubiano-pontic este
deverită, în primul rînd, de
rezultatele cercetărilor istorice.
Acestora, în anii construcției
socialiste, li s-au oferit condi
ții excepționale, acordîndu
li-se un important și statornic
impuls în materia! Așa a fost po
sibil să se formeze un mare
număr de arheologi, speciali
zați pentru toate epocile isto
rice, ale tuturor orizonturilor
arheologice.

O manifestare științifică de
amplare, cu problematica ar
heologică, este găzduită de lo
caltatea Buzias. În 10 și 11
martie, aici întruindu-se ar
heologii din județele sud-vestu
lui României. Simpoziioanele
tematiche: „Dovezi ale continui
tății mult milenare a poporu
lui român în vatra carpato
danubiano-pontică”. „Perma
nență și continuitate de civi
lizatie românească în sud
vestul României în lumina
descoperirilor arheologice”.
„Noi descoperiri arheologice,
mărturie prețioase ale conti
nuității civilizației românești
în patria noastră”, și dezbate
ri de actualitate, avută pe tema:
„Forme și metode de valorifi
care a descoperirilor rezultate
din cercetările arheologice cu
caracter de „salvare”, efectuate
în sud-vestul României. Con
servarea și restaurarea mate
rialelor arheologice”, pun în
lumină succesele remarcabile,
în acest domeniu referitoare
la bogatul potențial arheolo
gic din această zonă, vatră
fundamentală a etnogenezei și
viețuirii poporului român

ORIZONT

FORȚA REVOLUȚIONARĂ A PARTIDULUI

Creșterea nivelului de com
plexitate al forțelor de pro
ducție, al relațiilor economice
și sociale, cerințele stringente
spre o perfecționare „perma
nentă a organizării muncii și
vieții sociale impun tot mai
mult o conducere social-politi
că unitară. Conducerea de către
partidul comunist, pe baza
principiilor teoriei revoluțio
nare a clasei muncitoare,
constituie o condiție esențială
a optimizării modului de func
ționare al societății, o legitate
a construcției socialiste și com
uniste.

Relevînd succesele istorice
obținute de poporul român în
construcția socialistă (produc
ția industrială era în anul 1987
de 120 ori iar producția agri
colă de 9 ori mai mare decît
în anul 1945; în unele dome
nii industriale sîntem deja
competitivi cu țările cele mai
dezvoltate din lume, etc.) tova
rășul NICOLAE CEAUȘESCU,
în Raportul prezentat la Con
ferința Națională din decem
brie 1987 cons.dera că rezul
tatele nu sînt încă pe măsura
posibilităților.

Spre deosebire de revoluțiile
burgheze care finalizau o anu
mită dezvoltare economică și
care se stingeau pe măsura
cuceririi puterii politice, re
voluția socialistă este un pro
ces social-politic în continuă
deschidere, cucerirea puterii
politice de către clasa munci
toare nu reprezintă sfîrșitul,
ci începutul procesului re
voluționar de făurire a socialis
mului și comunismului. Noua
organizare a societății ne per
mite să parcurgem în cîteva
decenii un traseu de dezvolt
tare economică pentru care
alte țări au avut sau vor avea
nevoie de secole. Pînă în anul
1990 în conformitate cu hotăr
rile Congresului al XIII-lea
și ale Conferinței Naționale
din decembrie 1987, România
trebuie să depășească stadiul
de țară socialistă în curs de
dezvoltare, devenind țară so
cialistă mediu dezvoltată.
Subliniînd importanța înde
plinirii obiectivelor cin
cinalului actual tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU pre
cizează că „pe baza Progra
mului partidului a orientărilor
de perspectivă pînă în anul
2000, vom înfăptui toate obie
ctivele privind dezvoltarea pu
ternică a forțelor de producție,
a industriei, agriculturii, a ce
lorlalte sectoare de activitate.
România va deveni o țară cu
o industrie și o agricultură pu
ternice, comparativ cu țările
dezvoltate, va asigura progres
ul general al tuturor sectoa
relor de activitate, astfel încît
se va realiza dezvoltarea ar
monioasă, multilaterală a în

treții societății, creîndu-se con
diții tot mai bune de muncă,
de viață, de manifestare ple
nară a personalității umane
pentru toți cetățenii României”.

Făurirea societății socialiste
multilateral dezvoltate, cele
alte obiective mărețe care vor
jalona trecerea în perspectivă
spre comunism nu se pot rea

interni și cei externi, între ni
velul de dezvoltare al forțelor
de producție și pregătirea for
ței de muncă etc.

Partidul nostru conduce so
cietatea printr-o activitate po
litică, ideologică ce se îmbină
tot mai mult cu acțiunea
cultural-educativă, conținutul
conducerii îl constituie edu

transformîndu-se într-o impor
tantă forță de producție.

Partidul Comunist Român
conduce societatea nu din ex
terior, ci din interior, adică
prin membrii de partid din în
treprinderi și instituții, prin
intermediul celor 76 000 de or
ganizații de bază și 8 330 co
mitete de partid

Rolul partidului se împleteș
te cu rolul statului, ceea ce nu
înseamnă nici un fel de „eta
lizare” deoarece partidul și
statul își mențin fiecare pro
pria lor organizare avînd me
tode și sfere distincte de acți
une. Conducerea fermă de partid
se intercondiționează armonios
cu dezvoltarea democrației
muncitorești revoluționare; or
ganele de partid stimulează,
prin munca politică de la om
la om, dar și în cadrul adună
rilor generale, participarea di
rectă a muncitorilor la luarea
deciziilor.

Factorii de conducere au da
toria de a lua măsuri ferme
de întărire a ordinii și disci
plinei, a spiritului de răspun
dere. Eficiența muncii de
partid depinde de măsura în
care se respectă statutul parti
dului și legile țării, prompti
tudinea criticii și autocriticii.
Printr-un control de calitate
întemeiat pe pricepere politică
și competență profesională se
pot urmări sistematic, metodic,
pas cu pas modalitățile în care
sînt transpuse în practică
obiectivele economico-politice,
sociale și culturale. Secretarul
general al partidului, la Con
ferința Națională din decem
brie 1987, a propus măsuri de
selecționare judicioasă a cadre
lor: ocuparea unor funcții de
conducere prin concurs, rotația
activiștilor dintr-un sector în
altul de activitate etc.

Făurirea societății socialiste
multilateral dezvoltate impu
ne creșterea rolului conducător
al partidului, amplificarea
funcțiilor sale economice, ideo
logice și sociale. „Trebuie să
fim pe deplin conștienți că în
făptuirea marilor obiective
prevăzute de actualul cincinal
și în perspectivă pînă în anul
2 000, realizarea deplină a so
cialismului în patria noas
tră — precizează tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU în
Raportul la Conferința Na
țională — constituie o etapă
importantă a revoluției socia
liste — și aceasta nu se poate
realiza fără un partid puter
nic, fără un înalt spirit revo
luționar, de combativitate și
exigență, fără creșterea necon
tenită a rolului conducător al
partidului, al tuturor comu
niștilor în toate domeniile de
activitate”.

DANIELA BELOESCU: „Tineretul, factor activ în dezvoltarea economică a patriei” (desen în peniță).

liza de la sine Rolul conducă
tor al partidului constă în co
ordonarea și dirijarea procese
lor care se desfășoară, asigu
rarea unui raport optim între
industrie și agricultură, între
activitatea economică și rela
țiile sociale și politice, între
producție și consum, factorii

cația politică, apelul sînc
er la înțelegerea și conș
știința oamenilor. Tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU a ela
borat conceptele de conducere
științifică și știința conducerii,
informațiile tehnice și știin
țifice devenind reper al deciziei
politice, știința și tehnica

Freemăt de adînc

Straturi de timp, răsaduri necesate;
le cultivăm, grădînîrînd văleatul.
Urma frunzei, însuflețită-n humă,
se leagănă în cîntec, zburciumatul.

Cetățile — ostroave în Marea de păduri —
tălăzuiesc țarina, în vauri de-apărare.
Trunchiul carbonizat, precum un tulpic cîntă
focul istoriei, al vetrei milenare.

Îmbelșugată-i glia de imnole străbune;
Ecoul lor răzbate în brazdă, ram, izvor.
Adînci ne sînt ogoarele, cetățile și codrii,
adînc freemătă-n suflet al nostru Tricolor.

Aurel TURCUȘ

Constantin STRUNGA

Vocile imediatului și replica profunzimilor

La apariția primului volum de Teatru (Teatru comentat, ediție îngrijită de Valentin Silvestru) nu oboseam a elogia eleganța imperabilă a editorului, știința admirabilului critic al fenomenului teatral de a înconjuța cu comentarii, cu citate din presă, cu miniinterviuri o operă masivă, fără îndoială incomfortabilă, dificilă atât pentru regizor, cât și pentru publicul larg, variată și abundentă. Cronica pe care o consacram primului volum se ocupa doar de îngrijitorul ediției. El era, fără îndoială, neobișnuita vedetă a apariției.

La volumul al doilea, putem observa mai clar sporul de înțelegere pe care demersul lui Valentin Silvestru îl aduce acestui teatru. În primul rând, de mare folos cititorului, dar și viitorului interpret vor fi lămuririle pe care D.R. Popescu (aici, prin osîrdia editorului) le pune în fața fiecărei piese. Nu-i rău să le recitim și noi. Volumul al doilea este inaugurat de **Două ore de pace**, piesă al cărui punct de plecare e, mai întâi, documentar: scriitorul citește o seamă de materiale necesare alcătuirii unui almanah consacrat aniversării evenimentului, pe urmă o seamă de cărți, reviste, corespondențe. Piesa se conturează în momentul în care, aflat la Bistrița într-un juriu, scriitorul află că în timpul asediului de la Plevna „s-a încheiat, între români și turci, o pace de două ore, pentru scoaterea răniților dintre linii și îngroparea morților”. Și, precizează dramaturgul: „Acest fapt... a polarizat... tot ceea ce știam eu despre războiul de independență și, dîndu-mi coloana vertebrală a lucrării, m-a obligat s-o scriu”.

Muntele își datorează existența, „aș putea spune în absolut”, unei discuții pe care, într-un concediu, scriitorul o are cu Gh. Năstase. Acesta i-a vorbit despre umanismul lui Dromichaites. Scriitorul e interesat de anecdota. „A urmat o perioadă de lecturi. Ion Horațiu Crișan, autorul lui Buerebista și Hadrian Daicoviciu mi-au recomandat cărți și autori... Istoria e un punct de plecare spre contemporaneitate, un punct de sprijin. Dar acest punct de sprijin trebuie să fie solid, fără nici o fisură”.

Hoțul de vulturi are o biografie semnificativă pentru drumurile reporterului. „Cînd s-a construit hidrocentrala de la Tarnița, lângă Cluj... am vrut, la un moment dat, să scriu un fel de monografie a localității. Mai ales că am văzut-o în perioada cînd aici nu era nimic”. Scriitorul renunță la monografie și descoperă fapte și oameni. Unele întîmplări i se par a susține o piesă. Pe aceste întîmplări se greșează altele. „Una dintre ele mi-a povestit-o un personaj pe care îl voi numi P.R. E vorba de doi oameni de pe șantier, care fuseseră prieteni...”. Acestei întîmplări i „s-a mai adăugat ceva, o întîmplare, cu niște... tineri care lucrau la o cale ferată...”. Și tinerii care lucrează la calea ferată îl interesează pe scriitor ca și întîmplările de la hidrocentrala de la Tarnița, ca și istoria cu două familii care, o viață, străbat fel de fel de șantiere. Piesa demarează atunci cînd... Mai suna-vei dulce corn pleacă de la biografia unui personaj real: „Adică personajul principal vreau să fie, în coordonatele lui de viață, același cu Octavian Fodor. (...) Am luat o idee din viața academicianului Fodor. Ideea că orice s-ar întîmpla în viața unui om... el este dator să facă bucurii altora, să facă bine altora, fiindcă viața le va fi marcată pe viitor de aceste bucurii, de aceste scînteieri ce nu pot muri. L-am cunoscut bine și chiar am fost în relații prietenești cu domnia-sa”. **Mormintul călărețului** are în început pe lectura unui articol: „Am terminat în aceste zile (iunie 1979, nota editorului) o piesă care poartă ca titlu, titlul unui articol al unor oameni de știință ce-au descoperit la Cicău o necropolă avară și-au constatat că mormintele celor depuși acolo au fost jefuite. (...) Cine, deci, le-a jefuit? — se întreabă semnatarii cercetării... Și tot ei răspund, în consens și cu alte cercetări asemănătoare, că mormintele au fost jefuite de o populație băștinașă. E o probă că aici, exista, pe vremuri, o populație băștinașă”. **Ca frunza dudului** din rai are, și ea, punct de plecare realitatea imediată: „Am ajuns la Medeea, nu am pornit de la ea. Am pornit de la o familie ajunsă, bine aranjată; de la niște copii ajunși, prin sacrificiul părinților, la casele lor și deasupra caselor lor, stăpînind puțin și casele altora, niște mici potențai, un fel de burghezie roză... — și care familie descoperă în calea realizării ei viitoare că obstacolul principal nu este propria lor incompetență, ci Mama. Ea de fapt fusese trambulina...”.

E important să recitești aceste mărturii pentru a consemna faptul că nimic nu se pare scriitorului nedemn de atenție. Întîmplările pot deveni materia primă a romanului, a nuvelei, a piesei. Ascultate în tren, în vacanță, în concediu, în momentele de relaxare, ele sînt solul pe care poate crește o idee generală. D. R. Popescu face parte dintre scriitorii pentru care Celălalt trebuie să fie sursa atitudinii, a acțiunii. Cineva care trebuie apărat, protejat, imortalizat, urmat. Un celălalt care poate fi savant, muncitor, cărturar — un ins care poate ilustra un model uman. **Modelul uman**, ca și modelul social îl interesează pe scriitor. Dar aceste modele nu sînt cumva străvechi? Oare în urmă nu descoperim modele de înțelepciune, modele demne a fi înțelese și citate? Arătăm altădată că D. R. Popescu face parte din categoria scriitorilor pentru care Tradiția este o sursă inepuizabilă de norme de modele. Descoperind în realitatea imediată întîmplarea, scriitorul alunecă pe verticala pe care aceasta o sugerează pînă în lumea veche sau în lumea de demult, lume care adăpostește un sistem de valori. La suprafață, **Hoțul de vulturi** sau **Rugăciune pentru un disc jockey** pot fi citite ca niște mari reportaje, dări de seamă asupra imediatului, și despre extraordinarul din preajmă; citite cu grijă, pun în valoare vocile inconștientului colectiv, subterana vulcanică, pregătitoare a erupției. Erupțiile adîncului sînt însă violente în **Studiul osteologic...** și **Ca frunza dudului...**, chiar în **Mai suna-vei dulce corn?**..., romane dramatice care nu mai camuflează nici minia pamfletară și nici semnele obscure ale adîncimii. Fiecare piesă are teza ei și tezismul ar părea împovărat într-o construcție clasică. Dar în aceste piese totul lăvăuiește, se revărsă, forma nu mai ține în frîm persoane, nici replică. Răii sînt mereu arătați cu degetul. Pedepsa care plutește în aer este înscrisă în destinul eroilor. În structura lor de oameni comuni. Căci eroii lui D. R. Popescu sînt eroi care au un destin: „oamenii obișnuiți” au destin. Ei sînt „ecou” al celorlalți, ai altor „eroi care au destin”: regii, reginele tragediei antice.

Construite en abîme, romanele dramatice ale lui D. R. Popescu invită regizorii la alegere. Și la inițiativă. Mi se pare important că mulțimea de fapte, de ramificații alegorice, abundența personajelor nu alunecă „la întîmplare”, că există un ax în jurul cărui gravitează toate. O idee centrală, puternică, de mare vitalitate care ordonează infrastructurile piesei. Ca și autorul, explorator al celor mai umile zone, mereu înarmat cu curiozitatea necesară exploratorului, mereu atent la elementul unificator, Personajul lui D. R. Popescu trăiește o stare de alertă. El este avertizat împotriva imposturii. El o cunoaște, o simte, o pre-simte. El trăiește de demult, el păstrează, în sine, vocile mitului. El este depozitarul unei vechi înțelepciuni: uneori textul folcloric nu face altceva decît să traducă vocile adîncului.

Ce spun acestea?

Să scriem, deocamdată, că spațiul paradisiac al unor piese nu ignoră „spațiul infernal”, că eroii solari nu exclud spiritele demonice. Că pagina de reportaj nu exclude esul. Dimpotrivă, invită la meditație. Amestec impur de genuri, de registre, de personaje și stiluri, de aluzii și de idei, teatrul lui D. R. Popescu vrea să smulgă realului, imediatiei apropiere a adevărului adînc, esențial, definitiv. Lupta scriitorului cu Ingerul, cu necunoscutul potrivit, înțeleșterea cu Ideea este, ea însăși, un spectacol. Căci aceasta pare a fi ultima ambiție a cititorului de tratate istorice, de texte științifice, jurnaliste, a reporterului și a „colecționarului de întîmplări”: aceea de a reda imediatului demnitatea sa. A găsi locul geometric în care adîncul, vocile „inconștientului colectiv”, ale mitului, ale literaturii majore, semnate de Shakespeare sau Dostoevski, ale Mioriței sau ale Meșterului Manole, pot fi ascultate ca replici ale celui din preajmă.

Cornel UNGUREANU

portrete

DACA

PERSONAJ

NU E,

ROMAN

NU E...

Un scriitor pe cărțile cărui se poate realiza destul de bine un studiu asupra personajului este Ion Marin Almajan. Autor parcimonios cu scrisul său, fără să fie un răsfățat al criticii literare, socotit uneori un scriitor „brutal”, „primitiv”, probabil ca exponent al unei umanități atlate în permanentă „agresivitate” (mai degrabă zdruncin sufletească), Ion Marin Almajan a tipărit, din 1970 pînă în prezent, două cărți de nuvele, schițe și povestiri: „Sînt dator cu o durere” (1970), „Întoarcerea spre asfințituri” (1984) și patru romane de mici dimensiuni: „Spune-mi unde duce acest drum” (1972), „Neîmpăcați în minie” (1974), „Sentimentul puterii” (1976), și „Tornado” (1980), ultimul fiind tradus în macedoneană (1982), precum și o selecție sub titlul: „Requiem per una regina” (1984) în limba italiană (Ed. „Impegno” ’80 M. zara del Vallo). Încă de la debut, Almajan se dovedește a fi un scriitor ambicios, ambiții din punctul de vedere al concepției/construcției personajului după o anumită tipologie personală. În sensul că atât personajele din schițele și povestirile de început, cât și cele de mai târziu au ceva comun, sînt recunoscutibile în spațiul prozei românești din timpul său. Probabil, acest „fir interior” prin care circula un singe comun/familial, a condus și la ideea unei nefericită a unor comentatori de a-l situa pe prozator

prea des într-un spațiu ca într-o viață...

În fond, personajele lui Almajan sînt ființe care-și pun problema situației lor în lume, luptă pe ființare (organică) morală, ele sînt personajele fiind în general scindate în cazuri/situații limitate/probleme cînd ființa se descoperă psihic și eliberarea tuturor forțelor.

Consistența unui personaj în soluția exprimării sale în spațiul artistic. Vreau să spun că un personaj pare (și este) predestinat a fi asemenea „peisaje dramatice”: se făcerea. De piatră. Zece sau un omni perechi de ochi urmăresc mișcările fricoșate ale lui Malos... („Spune-mi unde duce acest drum”, pag. 77) cum observați, între Crivobara, bănuș și Malos și Hitchcock se întinde „peisaj” uman, ființa își descoperă resurse de rezistență și implică universul pe care îl cîștigă de în sa, univers care se amplifică, își mărginește, devine un miriapod (prin aparenta înfrîngere) pierzător zece perechi de picioare, devine rează (așa cum am paratrăza lui Flaubert de a scrie) o carte se menține prin unica forță a personajului.

Și nu numai atât. La Almajan, nașul are, în afară de un nume Urmoacăru, Pan Atingu, Popisă, mănănuș Cărăba, Pavi, Lala, Dudulan, Svaitu, Trăilă, Cortu, bontea și un ghemotoc de singur care îi dă consistență. Reacțiile ale unor inși cărora puțin le s-ar putea ca, la un moment dat, să-i privească/judece. El doar în sinea lor (pe care o rărang de parte importantă a un lui) de acole le vine puterea și cineva, autenticitatea și înaltatea. Ca de altfel și la Ion Marin Almajan, prozator insolit, creator tip de personaj complex și cîștigînd teritoriul literaturii cu bită subtilitate.

Valeriu BĂRCĂNESCU

Istorie și comunicare culturală

Învățînd bine lecția „eroii istoriei”, tîrînd cercetător timișorean Victor Neumann, despre a cărui lucrare, **Convergențe spirituale**, Editura Eminescu, București, 1986, vrem să vorbim în continuare. Își propune să alcătuiască, după cum el însuși o spune „o imagine, pe cît posibil proprie asupra universului spiritual central — sud-est european în epoca modernă”. De ce asupra acestui univers? Pentru că el reprezintă genul proximal inglobat cultural al zonei geografice și istorice a Banatului, zonă care se dovedește a fi o unitate sintetică, adică o existență relațională, un spațiu al confluențelor și interferențelor culturale, ceea ce îi dă chiar specificitatea.

Așezat pe o atare perspectivă de lucru, autorul timișorean îmbogățește cercetarea istoriografică asupra Banatului prin imagini și concluzii adesea inedite, rezultat al sondărilor pe un teren mișcător, acela al circulației ideilor și cărților, al fluxului subteran reprezentat de cultura spirituală care tranzitează și se îmbogățește de culorile locale într-un topos al deschiderilor. Toemai firele culturale care leagă oamenii și etniile sînt cele care dau unitate acestui spațiu în epoca modernă, căci altfel, hotarele artificiale ce-i brăzduca făta lăsa o imagine a dezbinării, după cum atrage atenția și Răzvan Theodorescu în Cuvîntul înainte al cărții.

Urmărind viața spirituală a Centrului și Sud-Estului european, Victor Neumann surprinde vocația acestui spațiu geografic de deschidere a căilor de comunicare între Orient și Occident nu atât prin lucrările deja cunoscute și mult uzitate, ci prin autori și lucrări de care s-a auzit mai puțin, dar care prezintă o deosebită importanță. Astfel este supusă atenției opera lui August Ludwig Schlözer, care este considerată deschizătoare de perspective pentru studiul acestei părți a Europei, un interes aparte reprezentînd pentru noi prin curiozitatea pe care a determinat-o în epocă pentru cunoașterea istoriei originii poporului român. Cum la fel de interesante sînt operele altor cărturari ai vremii, cărora Victor Neumann le dedică cercetarea atentă în capitole de sine stătătoare. Un Ștefan Stratimirović — bun cunosător al izvoarelor antice dar și al lucrărilor con-

temporane lui — are meritul de a pus, în epocă, în bogatul său „Despre Valahi”, „cele mai clare momente cu privire la originea romană a poporului român”, susținînd continuitate a românici, printr-o sele de informație excepțională la loc de cîntec „Descriptio Moldaviae”. Grăitoare sînt apoi pentru comunitate și interferențele culturale (și nu numai contactele personale și schimbul de ale lui Szecsenyi Istvan cu Ghica Crîntorului Țării Românești, cu Filipe Bibescu, Știrbei ș.a., stabilirea de relații și filiații culturale cu personaj ca Nicolae Bălcescu, Mihail Kulean, Vasile Maniu, Cezar Bolliac și un Gheorghe Barițiu.

Pentru deslușirea confluențelor tuate din zona cercetată, autorul preoprește doar la studiul unor opre documente ale vremii ci în egală măsură, investighează mijloacele de noaștere și apropiere dintre populații — Sud-Est european, cum cele reprezentate de publicațiile „meswarer Nachrichten” (mărturie trîntu modul cum circulau știrile în natul secolului al XVIII-lea și cînterul interes manifestat pentru istoria „Magazin für Geschichte, Literatur alle Denkund Merkwürdigkeiten benbürgens” (editat la Brașov bibliotecă istoricului și militantul șoptist Vasile Maniu (despre care altfel, Victor Neumann a publicat monografie în 1984).

Rezultatul acestui efort de cercetare se vrea o imagine-oglindă a fapt istoric, ci, în consonanță cu premise „noii istorii” (premise expiicit as de către autor, după cum am reflectarea prezentată este și conștientă, implicare exigentă a autorului în concepția sa metodologică. Victor Neumann asimilează atât învățămîntul Școlii de la Anale, cît și construmutul profesat de Ortega y Gasset, modelul este bine ale o opera spațiu fiind plină de sugestii pentru mersul de tip integrator, desfășurarea spațiului sintezelor, al încheierilor în care delimitările sînt „topite” pe a condensa „vigoarea existențială” cum „dispar” alimentele în fenomen asimilării și dau tărie organismului este un întreg.

Ioan BIR

MĂRTURIILE PĂMÎNTULUI

Noi descoperiri
arheologice
din epoca neolitică

Studierea epocii primilor cultivatori de plante și crescători de animale care au viețuit pe teritoriul județului Timiș a continuat în anul trecut prin cercetările întreprinse de Complexul Muzeal Timiș în așezările neolitice de la Hodoni și Parța.

În așezarea de la Hodoni, săpăturile au dus la descoperirea mai multor complexe de locuit, dintre care merită menționată locuința nr. 1, din ultimul nivel, construită din lut și structură de nuiele, în care s-a găsit un reprezentativ inventar ceramic și litic. Ceramica, bogat ornamentată în tehnica inciziei prezintă o paletă diversificată de forme specializate în funcție de utilizarea lor, de la vasele de cult, de mici dimensiuni, la vase de provizion, folosite pentru păstra-

Capac de vas neolitic (Bucovăț)

rea alimentelor. Pe lângă acestea, în locuință au mai fost descoperite patru topoare din piatră șlefuită dintre care unul este perforat. În colțul de N-V al edificiului există o groapă captușită cu lut galben, care era folosită pentru stocarea grânelor.

În nivelurile inferioare, deci mai vechi, se constată o creștere cantitativă a ceramicii lustruite, ornamentate cu pliseuri care prezintă analogii clare cu ceramica fazei C a culturii Vinča, din sudul Banatului, sau din Serbia. Această realitate stratigrafică — stratul care aparține culturii Tisa se suprapune pe cel vinčian de fază C — ne obligă să reconsiderăm că momentul cronologic al genezei acestei civilizații nu putea avea loc, atât aici, cât și în zona panonică, înainte de Vinča, faza C.

Totodată, cercetările au relevat faptul că, în faza finală, cultura Tisa evoluează lent, spre o cultură care aparține deja neoliticului, cultura Românești — Tiszapolgár.

În așezarea de la Parța cercetările au continuat prin evacuarea edificiului nr. 40, în care, în 1986, a fost descoperită o masă de ofrandă, cu ornamente ajurate pe margine. Coborînd, în anul trecut, la adîncimea de 1,65 m, a fost descoperită o compartimentare a edificiului în mai multe încăperi, de cea. 2x2 m, în care săpăturile au scos la lumină vase din lut ars și o însemnată cantitate de grâu carbonizat, realitate arheologică incontestabilă care ne determină să presupunem că acest edificiu era un loc destinat să adăpostească cereale, păstrate pentru a fi însămîntate. Faptul că semințele sînt păstrate în zona sacră se leagă, credem, de concepția omului neolitic, potrivit căreia, sămînța, care o perioadă de timp coexistă alături cu idolii — legați tocmai de cultul fertilității, Marea Zeiță Mamă și Taurul — își sporește capacitatea germinativă.

În ideea studiilor complete a zonei sacre, a fost descoperită o suprafață de 36 m.p., pentru ca edificiile nr. 41 și 42, dezvelite parțial în 1986, să fie studiate în întregime, cu atât mai mult, cu cât în edificiul 41 au fost găsite elemente arhitectonice cu similitudini în sanctuar : „Luna”, mese de ofrandă etc.

Florin MEDELEȚ

Florin DRAȘOVEAN

Remetea Mare — așezare
arheologică reprezentativă

hotarul satului au început de abia în 1968 și de atunci s-au desfășurat neîntrerupt, an de an, tineri din Timișoara dar și din alte localități (Cugir, București, Cluj-Napoca, Caransebeș), participînd la taberele de muncă patriotică, organizate de muzeul timișorean.

Aceste două decenii de investigație complexă a citorva kilometri de-a lungul cursului mijlociu al Begăi, la întîlnirea cîmpiei de vest cu dealurile, au făcut posibilă scrierea prin intermediul măturii materiale a multora din paginile nescrise în cuvinte și nepăstrate în documente ale istoriei microzonei Remetea Mare. Menționarea succintă a lor nu este superflua, cu atât mai mult cu cît realitățile arheologice surprinse în acest loc sînt asemănătoare celor din multe alte localități bănățene.

Ultimele veacuri ale mileniului al II-lea î.e.n. și prima jumătate a mileniului I î.e.n. timpuri în care își încheagă identitatea de civilizație materială, spiritualitate și limbă poporul geto-dac, la cumpăna dintre epoca bronzului și cea a generalizării uneltelor din fier, constituie o etapă în care comunitățile omeniești încep să modifice relativ sensibil cadrul natural în care se dezvoltă. În acele vremuri, a căpătat amploare defrișarea codrilor secuiari ce străjuiau cîmpia Banatului, lărgindu-se suprafețele agricole. Tăierea pădurilor din vest a continuat cu intensitate sporită pînă la sfîșitul evului mediu, azi, amintirea acestor codri întinși, disparuți, păstrîndu-se în o serie de toponime. În rezultatele analizelor pedologice, în coroașă impresionantă a cite unui stejar declarat monument al naturii sau în insulele de pădure păstrate cum sînt cele de la Bazoșu Nou (sat al comunei Remetea Mare), Chevereș, Buziaș și altele.

La Remetea Mare, în secolele XII—VI î.e.n., se constată o intensă și dinamică succesiune de locuiri ale comunităților tracilor de nord. Grupile rituale din sec. XII—XI î.e.n., cercetate în punctul numit de localnici „Gomila lui Gabor”, unde ofrande de alimente și vase ceramice trecute prin foc erau dedicate divinităților urano-solare și htoniene — din mulțimea cărora s-a cristalizat treptat panteonul de zei al dacilor. Locuințele de suprafață — au semilămpădate cu una sau mai multe încăperi dezvelite în 1987 atelierul de olar constituie, toate, dovezi ale unui înalt grad de civilizație. Lor le succede, în timp, lanțul celor trei așezări din veacul al X-lea î.e.n. identificate în punctele „Cetățeaua”, „Gomila lui Gabor” și „Gomila lui Pituț”. În ultima așezare menționată, a fost descoperit un vas din bronz ornamentat cu protome ornatoarele stilizate — păsări de apă ce poartă carul stilizat al soarelui, socotit pe atunci divinitatea care în fiecare primăvară face să renască natura și întreaga lume. Acest vas din bronz se încadrează în seria celor peste 30 de piese asemănătoare, descoperite în R.S. România, R.SF. Iugoslavia, Italia, Elveția, R.D. Germană, R.F. Germania, Danemarca, RP. Polonă și R.P. Ungară, care au fost confecționate de meșteri tracii din veacul al X-lea î.e.n. și răspîndite, alături de alte produse ale centrelor de făurari transilvăneni, pe întregul teritoriu european.

Cercetările din ultimii cinci ani de la „Gomila lui Gabor”, nu surprins, de asemenea, succesiunea în timp a locuințelor din veacurile IX—VII î.e.n., perioadă în care se formează și înfloréște cultura Basarabi — cea dintîi manifestare de civilizație materială și spirituală unitară pe mari spații, a geto-dacilor. O vastă clădire, cercetată parțial în 1986 și 1987 în care au fost descoperite unelte din fier, podoabe de bronz și ehiblîmbar, elemente de arhitectură și numeroase vase din lut, alături de alte locuințe, grup de provizii încăpătoare și amenajări diverse — inclusiv canale de drenaj — aparțin acestei etape istorice.

Ste dîncolo de orice Indoială că în veacurile VI—V î.e.n., pînă la jumătatea satului Remetea Mare de azi au fost locuite și locuite de geto-daci, mai cu seamă că, numai la cîțiva kilometri, la Herneacova, între dealuri, se află una dintre puținele cetăți de pămînt datînd din acea vreme. Necropola dacică dezvelită pe „Gomila lui Pituț”, în care sînt prezente și elemente și obiecte de factură celtică, preluate de daci, în

fel cum în părțile Dunării de Jos și în Dobrogea, dacii preluaseră și asimilaseră în veacurile V—II î.e.n., obiecte și elemente de factură grecească sud-tracică sau scitică, fără a se „greciza” sau „scitiza”, păstrîndu-și identitatea și evoluînd pe coordonate istorice proprii, așteaptă încă identificarea bogatei așezări de care va fi aparținut și, poate, descoperirea în 1987 la „Gomila lui Gabor” a unui vas dacic de tip clopot, din veacul al III-lea î.e.n., e un semn prevestitor în această privință.

Tezaurul dacic amintit, datînd din vremea statului dac centralizat și independent, făurit de Burebista și de urmașii săi, se adaugă monedelor izolate dacice, macedonene și romane republicane, descoperite în repetate rînduri în hotarul satului.

Atît pe malul Begăi, cît și pe malul unor fire de apă mai mici, în puncte cum ar fi „Cetățeaua”, „Seliște”, „Morminți” și altele, au fost cercetate la suprafață bogate și întinse așezări daco-romane, datînd din veacurile II—V e.n. La „Seliște” s-au descoperit, de asemenea, fragmente ceramice din veacurile imediat următoare.

La vest de sat, venind dinspre Bucovăț și îndreptîndu-se spre Bencec, șerpuieste urma unuia din marile valuri de pă-

ea des într-un spațiu ca într-o

în fond, personajele lui Almăjan
te care-și pun problema filozof
ării lor în lume, luptă pent
șare (organică) morală, ele (fil
sonajele) fiind în general surp
cazuri/situații limită/ problema
de ființă se descoperă psihic pla
perarea tuturor forțelor.

Consistența unui personaj impu
tuția exprimării sale în spațiu
Vreau să spun că un Crivoara
e (și este) predestinat a exhiba
menea „peisaje dramatice”: „Sa
erea. De piatră. Zece sau unspre
cechi de ochi urmăresc mișcările
șoșate ale lui Malos...” („Spune
le duce acest drum”, pag. 77).
în observații, între Crivoara, B
Malos și Hitchcock se interpun
„isa”) uman ființa își descoperi
urse de rezistență și implica
versul pe care îl cîștigă de p
univers care se amplifică, își p
arginile”, devine un miriapod
n aparenta înfrîngere) pierzî
e perechi de picioare, devine
ză (așa cum am parafraza de
Flaubert de a serie) o carte
mențînă prin unca forță a (stil
sonajului.

i nu numai atît. La Almăjan, p
ul are, în afară de un nume s
noacăru, Pan Arîngu, Popistas
naru, Cărăba, Pavi, Lala, B
lulan, Svaițu, Trăilă, Cortun,
tea și un ghemotoc de singur
i-i dă consistență Reacțiile tot
unor înși cărora puțin le pasă
putea ca, la un moment dat
il), să-i privească/judece. Ei p
r în sinea lor (pe care o ridic
z de parte importantă a unire
de acoli le vine puterea și l
nea, autenticitatea și inauten
a. Ca de altfel și la Ion Maria
an, prozator insolit, creator al
de personaj complex și origi
gînd teritoriu literarului cu de
subtilitate.

Valeriu BĂRGĂU

care culturală

porane lui — are meritul de a fi
în epocă, în bogatul său stu
pre Valahii”, „cele mai clare
te cu privire la originea roma
urului român”, susținînd dese
inutate a românicilor, printre
de informație excepțională soc
de cînst „Descriptio Moldavi
toare sînt apoi pentru comunic
ferențele culturale (și nu num
acte personale și schimbul de
ui Szechenyi István cu Ghica, de
ul Tării Românești, cu Filip
scu, Știrbei ș.a., stabilirea de l
și filiații culturale cu personal
Nicolae Bălcescu, Mihail Kogă
nu, Vasile Maniu, Cezar Bolliac,
Șheorghhe Barițiu

ntre deslușirea confluențelor
e din zona cercetată, autorul
te doar la studiul unor opere
mente ale vremii ci în egală
investighează mijloacele de
ere și apropiere dintre popo
ral — Sud-Est europene, cum
reprezentate de publicațiile
varer Nachrichten” (măturii
modul cum circulau știrile în f
secolului al XVIII-lea și p
esul manifestat pentru istori
azin für Geschichte, Literatur
Denkund Merkwürdigkeiten S
ürgens” (editat la Brașov)
oteca istoricului și militanțului
st Vasile Maniu (despre care,
Victor Neumann a publicat
ografie în 1984)

ultatul acestui efort de cercet
vrea o imagine-oglîndă a fapt
c, ci, în consonanță cu premise
istorii” (premise explicit asuma
tre autor, după cum am arăta
tarea prezentată este și constru
implicare exigentă a autorului
ncepția sa metodologică. V. Me
asimilează atît învățămîntu
de la Anale, cît și construcț
profesat de Ortega y Gasset.
ul este bine ale... opera spanio
înd plină de sugestii pentru
ul de tip integrator, desfășura
ul sintezelor, al închegărilor,
re delimitările sînt „topite” pen
densa „vigoarea existențială”,
„dispar” alimentele în fenomen
ării și dau tîrie organismului
n întreg.

Ioan BIRIȘ

Vasile Dan

BIBLIOTECA

Cerți biblioteca în zadar.
Geamu-i deschis, trecătorii se miră
și rid.
Te afunzi tot mai mult în ea
pe măsură ce-o cerți —
să-ți pună odată,
să-ți pună odată întrebarea
ca Sfinxul —
„ce, umblă dimineața în patru
picioare.

la amiază în două
și seara în trei”?

măcar ai ai dreptul și tu.

Afară asurzitor, în navele grele
de fier, se descarcă
sticle cu lapte.
Se crapă de ziuă. Ai ajuns, în sfârșit.
Pui mina pe-o sticlă
ca pe-o conservă în care lichidul —
lumina.
S-o bei și atât.

LAMENTAȚIE ȘI TANDREȚE

Eu sînt un om care nu are timp.
Inima mea scincește noaptea.
Inima mea bate
seara în alt ritm
pe măsură ce, legată de trup, afirmă.

aură neagră, umbră
în genunchi.
celălalt cu tot mai aproape.
Tot ceea ce pierd clipă de clipă,
tot ce arunc în urmă scîrbit,
hămesit ca un ciine lustrăcă
Degetele mele sînt fără de număr
atunci cînd cu interjecții, citesc
nevăzutul chip
în aerul ce ne desparte.
O, tu și tu
Și tu, tandrețe.

CUNOAȘTERE DE NOAPTE

Energia vitală — cită c — în poem.
Un fir de tarbă
de care să se agațe cu miini
nesătioase,
hulpave, spaima Se va rupe?
Azi noapte în somn cum numai
atunci poți fi
despuiat. Spasme usoare
ale mușchiului facial ochiul
deschis înăuntru
Să povestească doar cu ochiul încerc:
o, tu, retorică a viziunii pure!
Ce vezi? Ce vezi? te trage
de minecă,
dragul de el, cel păzitor.
Arătătorul pe buze.

pretexte

Hronică literaricească

Proscălisit, pohtit adică, iaste cinstitul cetitoru sa lie tuator aminte
la nou eșita de supt teascuri bucoavnă zisă Calpuzanii¹ (care pre limba
galicească, în a de-a scris și alde Gide, să chiamă Les Faux-Monnayeurs)
a unui logofăt dibaciu, măcar că ne mai dat în stambă (într-un atare
ipostas), anume Silviu Angelescu ot politia București, — unde ro-
mantul să petrece; cit numai nu în vremea noastră, dară supt Vodă
Mavrogheni, ce bine zisu-i-au lanache Văcărescul „poznă a furi” (latinește
monstrum); și care i-au mai fost izvod, în-n orație oablă, fie-n stihuri,
lui Dionisie Eclisiarhul, lui Fotino i lui Docan, cum și Pitarului Hristache
(pre care-l ține Călinescul ca drept prodrom al lui Urmuz); ba încă și
lui Thomas Hope, simpatriotis cu Lord Byron (carele, cică, ar fi plinsu
că nu el scris-au Anastasius²), și care fost-au musaipă, ce vra să zică
mosafir, la curtea lui Maurocenus, pe unde-au dat și Lady (Kera!)
Craven, și carea curte a mirare rămasu-le-au acestor nemți³
Cătă a-i cere ertăciune mai sus numitului singraf (adicătelea
auctoriu) dacă-i schimonosim scrisura, — faptă de care sintem culpeși
nu noi, ci singură aceasta; atât de înșinuitoare fiindu-i șopotul și cursul,
carl, fără a băga de samă, agiung de ne înlurese; cit vină alta nu ne
facem, decit că nu ni-i la-ndemină a-i fi acesteia, scrisuiei, oghindă
tomna pe potrivă și nefățarnică icoană. Nu iaste dat fiestecărui, cum
Angelescului de-o pildă⁴, să glăsuie pre limba vechie ca cum ar face-o
într-a sa; nepotihindu-se și fireș, sprinten și cu desfățaciune, —
altmîntrelea decit singrafii cei ciți, dacă arhaisăsc, eos vorbele cu ață albă
(știut fiind că e mai lesne a-ți însuși vohabulariul decit alcătuirea limbei,
adică rostu-i denlăiontru, și care grecli-i zic syndaxis). — La ce să ne-
voiesc aceștia a nu o da pre limba noaună, pare că nimenea nu știe; noi
credem, însă, că cu gîndul că, din bieți proștu ce să află, s-ar face
astfel evgheniți; că nefiind ei din născare, măcar de-ar fi prin căftănire;
ci iată-i în castanul limbei ca-n anterul lui Arvinte! Curată pierdere de
vreme e a-i povățui pre dinșii să puic mina să cetească de-un „mesteșug
ritoricesc”, cum ni să plioforisăște adică deslusește, el în zisa carte,
Calpuzanii, glava I, a V-a „arătare” (a lui Tănase Harmozek); și încă
mai zădarnic lucru, să le arăți cum că să cumpari, de la mezat, cu
vivlioteca, din gros și toptangeste, cărți, nu iaste să te chemi sapient,
sologhiotatos adică.
Să venim, însă, la proclimen (care-i mai zice și soget), Calpuzanii
cei indeaiveva nu sînt acela cari întru romanț (al cărui tituluș urmează
a să ceti ca antifrasis), anume Harmozek, Zlătescul, boier Triglava,
Varahia au dumnealui Sotir ot Glavacioc (numele căruna dentii să tilcuie
Izbăvitoriul), s-apucă de calpuzanlic, — chitind că dară s-ar trămite în
galbeni calpi peșcheșul cătră Poartă, ar fi spre dauna domniei; ci ai de
călpuiesc historia și cari, în cap cu Mavrogheni, să tin de tagma care stîm
cum i-au zis Domnul nostru Tudor.
Hronic al unor țărășenii ba crîncene, ba măscăroase ocarnice și
desucliate, dospit, însă, cu drojdia neagră a mîhniciunii și obidei, acest
opuscul, Calpuzanii, nu-i făr' de tîlc filosofesc, fiind paravolă cu skepsis,
cum că „numai cînd e-ntuneric”, „stelele cerului [...] se văd”⁵.
Aferim, Silviu Angelescu!

¹ „Roman răstălmăcit pe românește dintr-o limbă necunoscută de
Silviu Angelescu”, Ed. Cartea Românească, 1987.
² Adică scrierea lui Thomas Hope, Anastasius or Memoirs of a
Modern Greek (1819).
³ Nume de obște pentru „evropean” — A să vedea și Romulus
Vulpesu: „Zic unii că are palaturi ca-n vis, / Că clătă-n santanuri
la nemți, la Paris...” (Carmen meretricis, s. n.)
⁴ Au cum pe vremuri, Topliceanului, să zicem, în Domnia lui
Ciubăr-vodă; ca și lui alde Păstorel, în Hronicul măscăriciului Vălătuc.
⁵ V. a 238-a față.

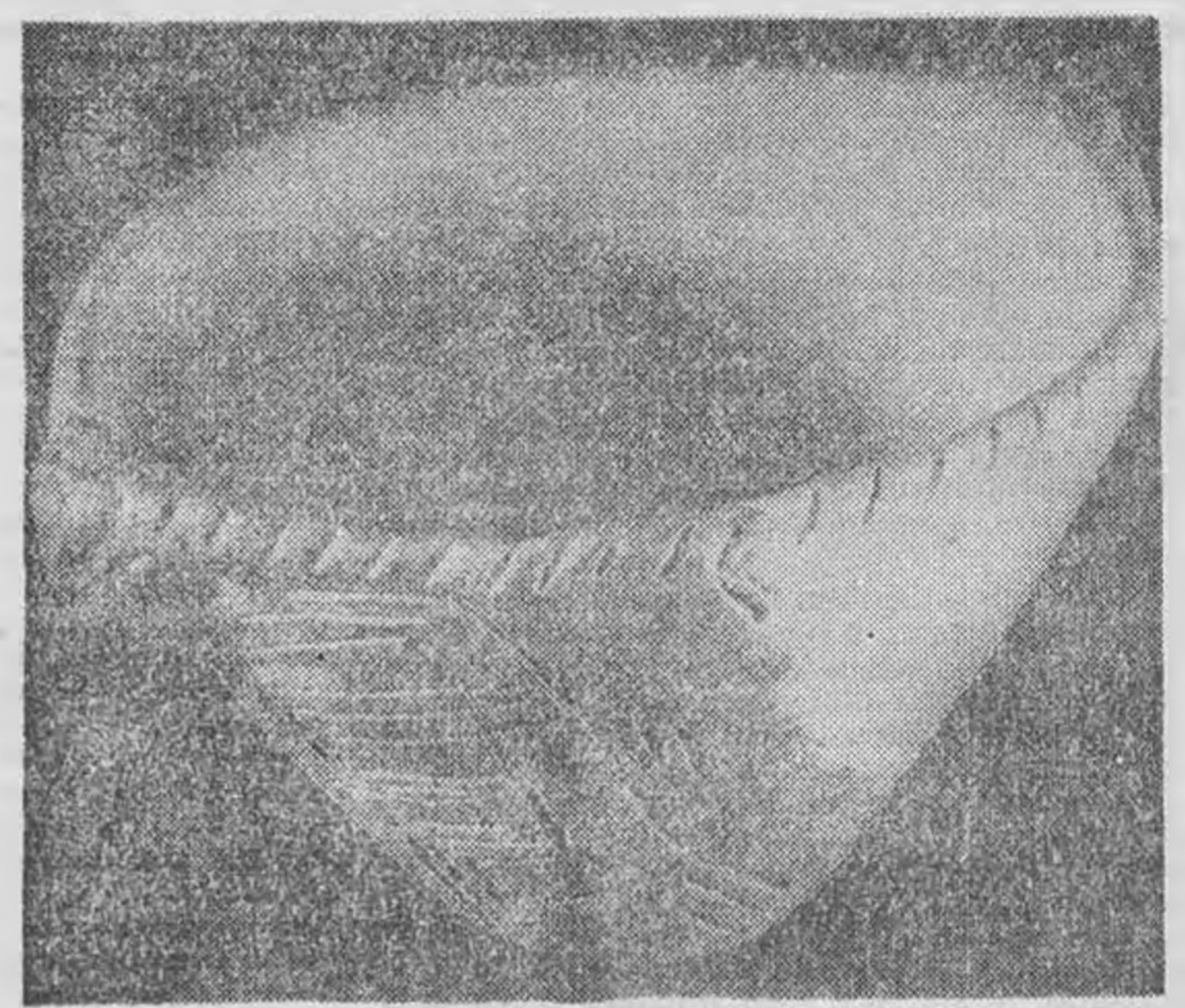
Șerban FOARȚĂ

Mircea Serbănescu

RISUL MAMEI

Tulburarea blîndă a amurgului,
atingîndu-l neliniștitor pe băiat li mută
luarea-aminte de la lecția pe care o
învăța, sau se străduia să și-o însușească
pentru a doua zi, întins în seziong,
inert, ca și cînd ar fi fost suspendat.
Căldura plăcută a balconului bătut pînă
mai adineaor de soarele neasteptat de
cald al începutului de ombrie, ca și
concertul de piuituri al unei concen-
trări de vrăbii pe undeva, prin apropie-
riere, avură darul să-și facă încă mai
vulnerabil, decojîndu-l poate mai com-
plet ca alte dăți. Convingerea lui era
că stăruința mamei: de a da neapărat
acel telefon interurban anual era inu-
tilă și cu atât mai greșit de acceptat de
el, cel ce își dădea seama de realitate.
Avusese curajul, pentru prima dată, să
i-o spună pe șleau, apăsăt și insistent.

cul ei. El trebuia să știe! Lui i se cu-
venea vestea aniversării!
— Între voi, astăzi eu nu sînt decît
vestitorul!
Și iar a rîs. Dai și suspiciunea. Că
băiatul respingea multicoloritul hohota-
lor de rîs, împiorîndu-l să nu mai mî-
meze veselia și să nu plece fără rost de
acasă. Să nu se ducă nicăieri.
— Dar am încă unele cumpărături
de făcut dragul meu. E ziua noastră
cea mare și poate că...
— Nu, mamă, nu. Nu vreau...
Impotriva voinței lui, mama plecase
Băiatul o urmărise aplecat peste ba-
lustrada balconului cum țese din bloc
cu pasul săltat și cum o ia pe stradă în
direcția orașului cu un mers atât de
sigur și de viguros încît ai fi zis că
apartine celui mai hotărît și mai încre-

Vas neolitic descoperit la Chișoda Veche.

aproape bătînd din picior. Ritualul inu-
til nu avea nici un sens. Îi dispăcea
profund și îl stînjenea dacă nu mai
mult!
Reluată acum, starea lui protestatară
căpătă o nuanță de revoltă. Acum să fi
fost mama în fața lui! ACUM, cînd e
în stare să susțină exploziv cu noi e
nevoie de veșnică amăgire cu „El te iu-
bește! El trebuie să știe!” Să înțeleagă
mama o dată pentru totdeauna că e
umilitor pentru amîndoi, dar cu atât
mai mult pentru el, să tot încerce
pătrunderea într-un, go! sau într-un lor
pe care stă scris strîmb și întunecat
„Închis pentru totdeauna!”
— Cit ești tu de copil i-ar fi replicat
mama cu obișnuitul ei aer protector,
poate intimidată de tonalitatea lui pa-
tetică și hotărîta. Numai imaginîndu-și
gestul de mîngiere cu care ea încer-
ca tot mai timid să ajungă la sensibi-
litatea lui, și-și trase obrazul arzător
ca la un caz de ofensa.
Încă tributa virstei, o rugase prea
slab — credea — să nu mai stăruie în
intenția de a da totuși telefonul acela
nedorit! Și îl mai auzise încă o dată
pe acel „Cit ești de copil!” imediat ur-
mat de rîsul rotund și iute ca un vîrtej,
cunoscut de toată una și pe care-l avu-
sesse drag se bucurase, că el există în-
văluindu-se cu el ca într-o pelerină a
bucuriei. Crescuse cu el și fusese alint
și alean și-l încălzer ca o rază de soare.
Mama își afirmă prin el firea excesiv
încrăzătoare, vitalitatea, puterea de a
răzbi; folosindu-se de el și de data
aceasta îi dăduse asigurări că nu avea
de gînd să abdice în vreun fel de la o
datorie mai presus de voința și de pla-

zător om de pe pămînt. Se va menține
alura aceasta și după celi 7, se întreba
el dintre bălăriile indeielilor crescute
în sine de-o vreme cam de pe cînd în
refrenul sentimental al mamei apăru-
seră nuanțe noi, motivă i aglomerate și
o avalanșă în creșterea de proiecte ade-
mentitoare — la vară, vacanța pe lito-
ral; neapărat o excursie pe Valea Pra-
hovei... Voin călători cu trenul, cu
avionul, cu vaperul.
Și mai fusese la masa de anul trecut,
pregătită, ca de obicei, cu trei tacîmuri,
adausul subliniat cu entuziasm al stic-
lei de șampanie. Cu solemnitatea de ri-
goare fusese pus el însuși să o deschidă,
sub motiv că sosise vremea să se de-
prindă și cu așa ceva, cu ceva ce ține
de vîrsta apropiată lui bărbății. Mama
îi ceruse, revărsînd același rîs dezar-
mant, să-i toarne el întinzînd paharul
cu un gest de abandon și de frivolitate
cum nu mai văzuse niciodată la dînsa.
— Astăzi vom petrece, proclamase
exploziv, după ce dopul de la șampanie
își adusese contribuția la momentul
sărbătoresc. La mulți ani, dragul meu!
Și ținuse ridicat în aer paharul plin,
neglijent înclinat și tremurat, cu lichidul
transparent străbătut jucăuș de
micile lui bule de acid cit pe-acți să se
reverse inutil peste buza rotundă de
sticlă.
Sorbise și se arătase încîntată prin
același rîs care cînta și se desmierda,
filiind ca panglicile în bătaia vîntului,
portocaliu și aibastru deschis, întol-
deaua de partea culorilor vii și nici-
odată spre negru sau violet, oh, nicioda-
tă, estompînd sub jocul lor cromatic
conturile de piatră ale realității.

o for-
rbintî
ituror
stîn-
ros- a
tova-
u pri-
stere,
după
năntă
floare
con-
it în
celui
ste
-l pe
ostru,
devin
dafir
întru
și
vna-l
țării
ce-i
onali-
prece-
leale
it de-
ăsese,
aflata
noțio-
torul
arsuri
lesori,
onari,
expi-
mă-
în
răs-
ri ale
din
sim-
mecă-
ncase
hidul
minie
rețeze
idu-se
iment
Incolo
stabilă
ua cif
nu se
niste
ă. În-
pînza
în loc
uncle
în joc
mcare
feerie
zlong
deru-
cit de
bntat
cul
Mar-
meni
aut
con-
și un
ma
cinc
de la
în li
o auz
id di
a bii
prins
salom
a des
le rî
cas
me d
ete a
și nu-
tăce
au s
absen
ahart
puți
ci car
nici
sufer
și res
i mi
ie col
a b
mai
spun
a cev
cu lu
e tîpt

inescu

AMEI

trebuia să știe / LUI i se cere
aniversării /
vol, astăzi eu nu sînt decli-

s. Dai și suspiciunea. Căd
pingea multicoloritul hohote-
impiorind- c să nu mai mi-
ia și să nu plece fără rost de
nu se ducă nicăieri.

am încă unele cumpărături
ragul meu E ziua noastră
poate că...

namă. nu Nu vreau...

i voinei lui, mama plecase
urmărise aplecat peste ba-
lconului cum ieșe din bloc
itat și cum o ia pe stradă în
șului cu un mers atît de
viguros în. It ai fi zis că
ul mai hotărît și mai incre-

eche.

pe pămînt. Se va menține
și după ce?, se întreba
ăriile Indicilor crescute
vreme cam de pe cînd în
mental și mamei apărui-
ci, motivă și aglomerate și
crescere de proiecte ade-
la vară, vacanța pe lito-
n excursie pe Valea Pra-
n călători cu trenul, cu
peru.

se la masa de anul trecut,
le obicei cu trei tacîmur,
iat cu entuziasm al stie-
ie. Cu solemnitatea de ri-
us el însuși să o deschidă,
sosise vremea să se de-
șo ceva, cu ceva ce ține
patei lui bărbății. Mama
îrsînd același ris dezar-
ne el întinzînd paharul
abandon și de frivolitate
ăzuse niciodată la dînsa,
om petrece, proclamase
ce dopul de la șampanie
ontribuiți la momentul
mulți ani, dragul meu /
at în aer paharul plin,
et și tremurat, cu lichi-
r străbătul jucăuș de
de acid cît pe-aci să se
peste buza rotundă de

arătase încintată prin
cînta și se desmierda,
glicile în bătaia vîntului,
aibastru deschis, întot-
tea culorilor vii și nici-
u sau violet, oh, nicioda-
sub jocul lor cromatic
atră ale realității.

recunoștinței"

șiri, depun mărturie pentru stima și
respectul cu care poporul, oamenii
muncii, creatorii de frumos și înconjo-
ră pe cel care, astăzi, duce faima Româ-
niei în lume: „Sintem aici un suflet
și-o ființă, / Ca o columnă-i neamul
romănesc, / Netulburăți în faptă și
credință / Ne regăsim fierbinte și fi-
resc // Vin cu istoria nedespărțit de
țară / Alături de poporul din care
m-am născut, / Îmi este o oglindă
cîmpia milenară / Pe care-o port drept
platoșă și scut. // Pe cei mai buni
i-avem mereu în frunte / Și am învins,
și-o spunem românește / Că neclintii
rămas-am ca un munte / Ce-n slavă tot
mai mult cu cerul crește. // Partidul și
poporul uniți cutezător / Durează edi-
ficiul măreț pentru Comună, / Mergînd
cu Ceaușescu-nțelept conducător — /
Izbindă și virtute spre gloria română”.
Am citat aceste versuri ale operatorului
chimist Ion Cîrnu, însă am fi putut se-
lecta oricare din poemele semnate de
Vasile Andronache, Gheorghe Mateescu-
Arges, Lucian Avramescu, Gabriel Ba-
covia, Verona Brateș, Constanța Buzea,
Florin Costinescu, Daniela Crăsnaru,
Dumitru Ion Dincă, Aurelian Titu Du-
mitrescu, Eugen Evu, Carmen Firan,
Ivo Muncian, Mara Nicoară, Pavel Pe-
reș, Ion Trif Pleșa, Dan Rotaru, Ion
Segeșeanu, Ligia Tomșa, Corneliu Va-
dim Tudor, George Țârnea, Titus Vișeu
sau Wilhelm Weiss. Ele exprimă ace-
lași atașament, aceeași vibrație la cu-
vîntul partidului și al celui mai demn
reprezentant al său, aceeași dorință de
fericire și pace pentru poporul român,
aceiași sărbătorească stare de spirit care
e a întregului popor, strîns unit în jurul
tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU.

ORIZONT

fermece-

apucase

de minie

decrete

alindu-se

moment

în încă

ceptală

șanta cit

aduri se

și înțeles

In-

o plîză

de în lor

ze, unele

un joc

alocare

în feeria

șezlong,

cul deri-

Cit de

inventat?

Dar cui?

Mara

menii

aută

con-

ce mai

un

mal

cînd

de la

în li-

ă auzi

din

de la

de ră-

ca-

de

de

tăcea,

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

să

Valeriu Butulescu

PRELUDIU

Odihnește-te călătorule
pe această insulă
corabie ce nicăieri nu duce

Că dacă nu va veni
pasărea nopții
vor cînta frunzele
vor cînta ramurile

AMINTIRI

Un copac străveziu
de aer
stăruie o vreme
în locul celui căzut

În cenușă
visează încă uscate seve

Orice riu
doar în albia sa va plînge

DRAGOSTEA FLORILOR

Înălțimea
e tot dureroasă depărtare

O pană frîntă
și zborul devine
o presupunere

În dragostea florilor
vîntul hotărăște

Doru Eugen Popin

PATRIE,
INGADUIE SĂ ROSTIM

Patrie,
tu ești mai mult
decît întinderile cîmpilor tale,
și decît piscurile munților tăi.

Tu, patrie,
ești mai mult
decît freamătul zilelor timpului tău,
și decît nesfîrșitul albastru
al cerului.

Tu, patrie,
ești însuși visul
și revelația senină a împlinirii,
ești patima și iubirea curată.

Patrie, îngăduie eternul să rostim:
Din trupul tău,
în fiecare dimineață
ne naștem.

GENEZA POEMULUI
II

din trupul muntelui
nestăvilit flăcări
irump
din stînci
magice aripi
se prind în vîrtej
peste prăfuitele ierburi
voaluri
imagini misterioase
singurătățile
ca niște păsări plutesc

tăcere-i doar
și carne a lutului
e încă

apoi
sclipind
deodată cu zborul
din genune se înalță

În încăperea lumii
și-a luminii
respiră

materia adoarme
lăcașul e gol acum
doar marea
ca-ntr-o cochilie părăsită
se mai aude — parcă

INSOMNIA CULORII

miresme
invesmîntate de noapte
mingie aerul și tăcerea

o pasăre visătoare
rătăcește
în carnea mea istovită de neliniște

apăsarea întunericului
se frînge
în albul neclintit al magnoliei

MĂRTURISIND

cu toate că șirul orelor
pun timpul frunzei
pe locul absenței
și cu toate că de noi
nimeni nu-și mai aduce aminte
mă întorc —
nu rareori —
cu lăcomia așteptărilor
spre a recompune
în memorie
cuvinte
rostite demult

Ion Moșteoru

TREC VALURI

FRĂȚII LUI HOMER

o umbră înceată cît munții
își cere lumina-napoi între
ciutură și troiță
legile somnului aritmia domnului

dar ochiul
ochiul spălat de cuvînt
trage o singură pleoapă pe gînd

spectacolul lumii
prin aceleași pleoape
scuturate-năuntru
de gînduri

efigia luminii
noptii povară
și-am plecat împreună
peste mult marginile
răsăritului următor

figurine

Lumea iberică și-a găsit, în litera-
tură, interpreți, de la Merimée la
Malraux, de la Hemingway la Eh-
remburg. Tînărul prozator Mihai
Giugariu intră, în această lume a
peninsulei, fără complexe, pentru a
surprinde peisajul uman, atmosfera,
specificul, culoarea ei deosebită. Po-
vestirile sale sînt niște picturi de
gen, în care se reflectă umanitatea
iberică, spațiul în care circulă, tră-
iește și acționează personajele sale.
Acest spațiu este unul pe care pro-
zatorul îl descrie cu minuție, în de-
taliu. Din el emană solitudinea, in-
diferența unei lumi în care plictisul,
spleenul, sînt date ale existenței
zilnice. Personajele lui Giugariu sînt
niște călători dezabuzați, într-un
univers, dacă nu ostil, oricum, indif-
ferent. Ei sînt niște învinși sau niște
visători lucizi, într-o lume în care se
simt înstrăinați. Giugariu intuiește
cu multă finețe acest spațiu al mic-
lor orașe de coastă, peisajul oceanu-

Du ul de adîncime*)

lui, desuetudinea micilor stațiuni
marine, locuri în care nu se petrece
nimic revelator, pentru însă și pentru
spirit, în afară de desfășurarea bana-
lului cotidian. Ochiul prozatorului
stăruie asupra acestui spațiu, în care
există veșnic un pelerin, un ochi
cînd ironic, cînd lucid minuțios, cînd
poetic, niciodată însă indiferent.
Căci, sub poșhița cenușului, a stă-
rilor banale, palpita, întrebător, eul
dramatic al ritei unui erou. Acești
eroi, marcați de solitudine, de deza-
bazare, devin călătorii înstrăinați ai
acestui spațiu iberic, figuri anonime,
neînsemnate, dar marcate de o sen-
sibilitate acută a trăirii. Giugariu
are calitatea primordială de a des-
crie, cu aplomb, acest spațiu al mi-
cilor așezări de coastă, peisajul suf-
focat de banalitate și cenușiu, în
care acești hipersensibili circulă ca
niște umbre solitare în căutarea, za-
darnică, a unui colț protegitor. Sen-
timentul solitudinii, al înstrăinării
într-un univers ostil sau indiferent
se degajă cu reală forță epică din
aceste pagini. Formulele epice Giu-
gariu le află prin rupeea firului ac-
țiunii și introducerea unei povestiri
în povestire, sau prin spulberarea
echilibrului acțiunii și introducerea
unor fluxuri noi epice sau dialogice
etc. Cu toate acestea, stilul său nu e
încărit și abscons, doar, uncoori,
discontinuu, adunîndu-se, însă, în
întregime, sub cupola unei limpezimi
de extracție clasicistă, cu o limbă
bine strunită, bogată și pură. El are,
peste toate, puterea de-a crea o at-
mosferă specifică a locului, a timpu-
lui istoric, întind pitorescul, bur-
lesc, viața tradițională a ibericilor
El știe surprinde momentul revelator
al locului anumit, de care leagă
o istorie, o împlinire, în care se în-
cheagă o atmosferă, un specific lo-
cal, un univers uman revelator. Po-
vestirile sale primesc, astfel, parcă
un ax existențial al unei umanități
fără măreție, care se vinzolește, fără
rost, în aceste orașe insignifiante,
pe aceste străzi, în aceste localuri,
în aceste piețe. În aceste case și ho-
teluri, o lume, marginalizată, tristă,
perpetuu în derivă, în care nu mișcă,
aplătat, nervul sentimentelor mari.
În povestirile lui Giugariu, deși se
povestesc drame, nu se întîmplă mai
nimic, totul se petrece, parcă,
într-un prelung monolog sau pre-
lung somn, din care, pînă la urmă,
eroii săi nici nu se smulg, nici nu
încearcă izbăvire. Ci, doar, trăiesc,
banal, aceeași existență, în conti-
nuare.

Prozator subtil, Mihai
Giugariu scrie o carte admirabilă,
adîncă, frumoasă, vie. În care, deși
bănuim un substrat al violențelor și
al contrastelor, el, scriitorul, știe să
prefere din ea nu acru dur al aces-
tora, ci duhul de adîncime, unde
drama și sensibilitatea umană se
consumă în tăcere, dar, de aceea, nu
mai puțin dramatic, nu mai puțin
uman.

* Mihai Giugariu — „CINĂ CU
LANGUSTINE” — Ed. Cartea Romă-
nească, 1987.

Ion ARIȘANU

„Aș vrea să fiu amicul tău...”

Un titlu insolit pentru o întâmplare insolită: Aș vrea să fiu amicul tău, dragoste... Titlul provine dintr-o poezie a lui Mircea Cărtărescu. Întâmplarea este un spectacol* având ca punct de pornire textele excelentului poet al generației '80. Spectacolul, născut din iubirea admirativă a actorului Valentin Voicilă pentru poezia explozivă a lui Mircea Cărtărescu, are de ce să surprindă. Mai întâi, pentru că el explozează, impecabil, valențele dramatice ale textelor din Poeme de amor și Totul. Apoi, pentru că a știut să dea viață scenică unor poezii în care majoritatea cititorilor căutau ascunsul lirism. În fine, pentru că este un veritabil act de curaj să aduci în fața spectatorului de teatru aceste poezii atât de îmbibate de imaginar: adică de ceea ce cuvintele pot să redea atât de greu.

Reușita lui Valentin Voicilă (într-un spectacol regizat de Ștefan Iordănescu) este dublă. În primul rând, desigur o reușită de natură actoricească: o întru-chipare desăvârșită a unui personaj neconvențional a unui — dacă vrem — erou contemporan neviclat de prejudecățile care atîrnă, de obicei, asupra acestui gen de personaje. În al doilea rând, printr-o inspirație decupare a „scenariului”. Este recuperat, mai presus de orice, acel tragic immanent al poeziei lui Cărtărescu, acel abur metafizic pe care spectacolul paginilor, al turbionului imagistic îl camuflează, adeseori, atât de bine. Valentin Voicilă străpunge această platoasă strălucitoare și derutantă, nerămînind la premisele unui spectacol al histrionismului în stare pură. Din contră, el speculează, cu o abilitate de hermeneut, de ne-spusul cărtărescian, aura de sensuri ascătute dintr-o atît de personală filosofie răstignită între gregar și sublim dintr-o degringoladă care poartă cu sine nu numai căderea ideii, ci și inevitabila ei reinălțare.

Pe de altă parte, Valentin Voicilă a știut să-și însușească promisiunile retorice ale unui discurs care-și exhibă toate mecanismele. Alternarea de texte poetice și texte teoretice ale lui Cărtărescu dă o tensiune, am zice intelectuală, dacă n-ar fi și poetică, dacă n-ar fi și dramatică, absolut remarcabilă. Acest text dramatic malgré soi relevă și una din virtuțile latente, dară nu chiar inexistente — și atunci spectacolul lui Voicilă n-ar fi decît iluzia unui

cititor care visează că l-a citit, pe o scenă, pe Cărtărescu — ale poeziei tinărului autor — aceea de a fi rostită. O nouă identitate care ține, în mod cert, de o profundă intuiție intelectuală. Valentin Voicilă nu intră în slujba unui teatru poetic, ci obligă un text poetic să devină însoțitorul său într-o aventură scenică. Actorul n-a valorificat epicul (abundent) din poemele lui Mircea Cărtărescu, ci intuiția lor teatralitate. De unde și firescul unei întâlniri fericite cu seninătatea garantată de partea invizibilă a unui excelent text dramatic.

Spectacolul câștigă în dinamism, în tensiune, în siguranță — deci în valoare — pe parcurs. Partea a doua a sa, cu dezlănțuirile de dramatism, cu înfruntarea singurătății lumii (admirabil sugerată de scenografia lui Onisim

teatru

Colta, austeră și intimă în același timp, săracă și fastuoasă, lăsînd loc imaginației, „aerului dintre cuvinte” să se azeze pe obiecte disparate; ne oferă momente de electrizant spectacol. Însoțite de un comentariu sonor (asigurat de Victor Sinevici) și unul de lumină și imagini (realizat de Călin Man) toate inspirate.

Așadar, o inițiativă de o mare generozitate a ideii, întru-un decor care pune în abis, în imacularea-i inițială, una din dominantele neașteptatului teatru al lui Mircea Cărtărescu: puritatea atotstăpînătoare a unei sensibilități adolescenține veșnic ultragiutate care, deși înfrîntă la fiecare pas, refuză să cedeze. Un spectacol pentru care interpretul — Valentin Voicilă tinăr actor ce posedă o largă gamă de mijloace expresive, de la exuberanță și jovialitate pînă la grotesc, bufonadă, ingenuitate, naturalețe și artificiu — precum și Teatrul din Arad merită toate felicitațiile.

* AȘ VREA SĂ FIU AMICUL TĂU, DRAGOSTE... Spectacol inspirat de poemele lui Mircea Cărtărescu, prezentat în premieră absolută la Teatrul de Stat din Arad, Sala Studio.

Mircea MIHAIȘ

Copleșitoare răspundere **miniatură**

Răsfoiam, mai de mult, într-o librărie din Timișoara o carte. Găseam în ea urmări involuntare de alți citivi. Da, se întâmplă că atunci când deschizi o carte, privirile celor din apropiere tu se îndreaptă spre ea, copertă încercînd să stabilească ce anume ți-a atras atenția. S-a întâmplat însă că atunci cartea pe care o țineam în mînă era un manual de română. Răsfoiam, deci, la librăria nr. 2, condusă de un apreciat om în meserie, Ioan Coroșu, manualul cu o dublă curiozitate. Voiam să-l compar cu după care învățasem în școală. Și, doream să mai aflu ce a interesat nou în el alina timp cît printre cei care îl pregătiseră, printre autorii manualului, figura și o cunoștință din vremea studenției mele bucureștene. După absolvirea facultății, se remarcase ca o bună profesorie în paralel cu indeletnicirea predării, după ani de practică la catedră, ajunsese autor de manuale de literatură română. Un drum care a fost, știam bine, ani și ani de zile, însă chiar dacă distanța pe care parcursese în acest timp fusese de ani-învățare, ani-predare, ani-profesională, ceva din cuprinsul cărții trăda absența curajului și a responsabilității față de ceea ce trebuie să însemne un manual, întrucît cuvînt acesta apărîndu-mi necorespunzător, cu multe greșeli de transcriere din operele clasicele noastre, cu analize searbăde, stereotipe. Imi aminteam, răsfoind manualul de română, un crez al eminentului profesor Gheorghe I. Tohăneanu, că literatura noastră are rolul unui seismograf asupra sensibilității elevilor. Că el trebuie să ofere, prin titlurile noblețe ale autorilor cuprinși în manual, prin tubirea lor față de cuvînt adevărat. Pentru că ei au înălțat, de la croniciari încoace, prin cuvîntul nîci mai puțin decît un monument. Și, pornind numai la alți citivi admirabili dascăli de română pe care îi știu în Timișoara: Mihai Gălcu, Mușu Oltea, Claudia David, Nicolae Iovănescu, Tibor Sevcicu, Dorina Mărginețu, Emilia Ungureanu. Dorina Crașovan, gîndeam, trecînd de la o pagină la alta, cît de grea devine mistuirea profesorilor să încalzească acest manual în fața căruiu își vine să-și pună mîinile în cap, să cristalizeze într-un sens favorabil apropierea dintr-un elev și autor. Chiar dacă dumnealor, profesorii, își cunosc perfect teoria de a-i ajuta pe cei aliați pe băncile școlii să intre în intimă cu cele mai profunde opere, să adere la soliditatea unei culturi atît de bogate asimilate. Să treacă dintr-un univers al altuia de idei! Cred că numai un manual bun și un profesor bun ne oferă garanția găsirii unei chei de ordine pentru o literatură întreagă, să înțeleagă prin ea tot universul. O carte de română trebuie să fie plină de chipuri și de nume de oameni care au dat cel mai fierbinte conținut de gînduri și sentimente. Prin să poți dobîndi sentimentul patriei, alunecînd dintr-o uimire în altă dintr-o descoperire în alta. O carte de română va trebui să țină în dragostea pentru țară a noulor generații de elevi, să le dea dreptul să aspire cu mîndrie la evenimentele care se propun conștiinței lor, că apăsăm unei culturi care ne reprezintă ca națiune. Generațiile de elevi care se formează acum vor avea de pînă mînt de foarte curînd, în ajunul mileniului trei, se va serba centenarul morții, iar la sfîrșitul lui, un secol și jumătate de la nașterea lui Eminescu. Și, pentru ca ei să țină de aceste celebre evenimente, și multe altele pe care le au de întîmplare vor trebui să parcurgă inegalabila istorie a literaturii române de la gîni pînă în prezent, în manualele pe care le dorim cu adevărat manșă și pe care profesorul de specialitate le vor din ce în ce mai bine reprezentate în conștiința elevilor lor. E o obligație sîntî să facem în așa încît ei să poată intra prin intermediul acestei cărți în mîniul trecutului conștiința clară de adevărați români. Copleșitoare răspundere!

George DINU

1. procesul de formare și educare a tinerei generații — însușirea limbii române — joacă un rol esențial. Ea este fără echivoc izvorul curat de apă vie ce dă nașterii noastre puterea de-a fi ea însăși și de-a trăi în armonia lumii ca ființă de sine stătătoare.

Înțelepciunea poporului spune că limba este „comoara sufletească a neamului, mama dintotdeauna statornică a copililor, părinților și-a strămoșilor noștri, care ne-a zămislit chipul și ne-a îmbrăcat gîndul după cugetul flecăruia”. Noi, oamenii școlii, cunoaștem cel mai bine acest lucru. De la litera „a”, rostită cu emoție de primul școlar, la fraza cu profunde semnificații, cultivarea limbii în „cetatea de foc” a școlii — se înobilează cu gingășia sufletului pur al tinărului. Nu întîmplător, Nicolae Iorga spunea: „Între elementele care formează comoara sufletească a poporului românesc, nici unul nu cuprinde mai mult și nu oglindește mai adevărat decît însăși limba lui”. Limba română dispune de mari resurse care pot constitui nepuizabile posibilități de realizare a educației tinăretului școlar. În istoria poporului este fără îndoială prima rațiune a caracterului militant al acestuia care „a în-sufletit” întotdeauna poporul român în lupta sa cutezătoare pentru menținerea ființei naționale, pentru libertate, independență și dreptate socială.

Desfășurînd o muncă perseverentă pentru cultivarea limbii, Eminescu, Slavici, Caragiale și alții, în dialogul cu epoca, au acționat în sensul combaterii scăderilor sociale și al afirmării unor idealuri

de renaștere spirituală a neamului. Pătrunsă de un profund umanism, limba a fost scutul și sprijinul idealurilor nobile, al strădaniilor de a elibera individul și colectivele de sub povara asupririlor, promovînd neconștient sentimentul omiei, progresul social, denunțînd obstacolele ce stau în calea împlinirii naționale și sociale.

Prin studiul literaturii române, în învățămînt, se poate, ca atare, și trebuie să se contribuie la formarea conștiinței noi, revoluționare, a tinărelor generații care se succed pe băncile școlii. Cele relatate pînă aici scot în evidență faptul că literatura are o funcțiune cognitivă care ajută tinerii să înțeleagă semnificațiile profunde ale realității, să le cunoască și să le aprecieze just, să se angajeze în acțiunea de transformare a societății.

Principala funcție socială a literaturii este însă funcția educativă, mijloc eficient de formare a atitudinii militante a omului față de realitatea înconjurătoare. Toate celelalte funcții ale literaturii sînt subordonate acesteia și se manifestă în legătură cu ea, prin intermediul ei cu ajutorul ei. Inspekțiile noastre au scos în evidență necesitatea ajutorării elevilor în cunoașterea limbii, dezvoltarea gustului pentru citit — a curiozității epistemice — și, prin formarea deprinderii de-a studia presa, dezvoltarea interesului pentru acest domeniu atît de important. Aceasta pentru că „limba, după cum nota Saint-Exupery, joacă un rol fundamental în viața oamenilor. Cu cît acesta este mai sărac cu atît legăturile sale cu oamenii sînt mai dificile, uneori de-a dreptul imposibi-

le”. De aceea nu întîmplător limba este un liant al individului cu lumea, cu umanitatea, cu însăși poezia. Cuvintele care o alcătuiesc trebuie să ne exprime plenar. Comunicarea, condiția existenței noastre o realizăm nu doar cu obiectele, ci prioritar cu elementul care le leagă, respectiv cu oamenii, semenii noș-

lor revoluționară în societate și în gîndire, sensibili proiectate și realizate, pot fi adevărate școli de educație patriotică. Și sînt așa, pentru că însușirea aprofundată a limbii române, a istoriei culturii acestui popor, înseamnă mai întîi înțelegerea continuității procesului de constituire a personalității spirituale a culturii române în cultura

prin eforturile grădiniștii primare, ale gimnaziului liceului în-suși științele limbii. Înțelegînd, științific, învățînd matematică, biologie, chimie, geografie, istorie, filozofie și economie, tehnologiile de felul, literatura însăși, desăvîrșesc limba la un nivel superior în minunata cultură a tuturor prințurilor prințurilor. Ea, limba noastră, are nevoie de toți, cum toți și fiecare au nevoie de ea, ceva mai mult nu pot exista în afara ei.

Limba română este o comoară privită ca un liant cer și pămînt, între ea și nonexistență, între ea și imaginație, între ea și realitate. Ea, limba noastră, este o comoară de aur, o comoară de aur a poporului nostru. Ea, limba noastră, este o comoară de aur a poporului nostru. Ea, limba noastră, este o comoară de aur a poporului nostru.

Limba română este o comoară privită ca un liant cer și pămînt, între ea și nonexistență, între ea și imaginație, între ea și realitate. Ea, limba noastră, este o comoară de aur, o comoară de aur a poporului nostru. Ea, limba noastră, este o comoară de aur a poporului nostru.

viața școlii

Limba română — comoara de aur a poporului nostru

tri, prin care devenim și sîntem.

„Noi de fapt — spunea aici, la Timișoara, Nichita Stănescu, în cadrul unei întâlniri cu elevii și cadrele didactice, — avem două patrii coincidente: o dată este patria de pămînt și de piatră și încă o dată este numele patriei de pămînt și de piatră”. Numele patriei este tot patrie. O patrie fără nume nu este o patrie. Limba română este patria mea”. „Patria din lăuntrul nostru” este zidită modest și de profesorul de limba română. Lecțiile lui despre scriitori și opere, despre epoci și limbă, despre Coresi sau Eminescu, evocînd trecutul și așezînd cultura în istorie, urmărînd cu tenacitate valorile și personalitățile, lupta acestora cu „limba veche și înțeleaptă”, acțiunea

lunii și, mai apoi, mîndria apartenenței la o asemenea cultură. De aceea spunea atît de înțelept Nicolae Bălcescu: „Moștenitorii ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinții au luptat în veacurile trecute” și moștenitorii ai culturii lor, „aducerea aminte a celor timpurii eroice”, „înțeleptă în noi sentimentul datorinței ce avem de-a păstra și de-a mări pentru viitorime această prețioasă moștenire.”

Sarcinile celor ce realizează zi de zi impactul cu limba română nu sînt doar mari și grele, ci foarte mari și extrem de grele. Ei nu pot realiza nici un obiectiv, fie el cognitiv ori afectiv, acțional sau operațional, general ori special, fără aportul limbii bine și temeinic stăpînute. Este adevărat că toți elevii, mai ales cei din clasele liceale,

și al afirmării unor idealuri

Mama mea

Sunt mulți ani de când, în serile senine, mama îmi spune cu glasul blând povestea ei, povestea noastră.

Ce multe are să-mi spună ea în fiecare zi. Sunt atât de min-dră de ea! Ce frumoase sînt diminețile noastre, cînd mama merge la servicii și eu la școală. Atunci cînd țin mina mea mică în mina ei, mă simt în siguranță, nu sînt singură, sînt cu mama!

Cum aș putea începe o zi fără minunatele cuvinte ale mamei: „Să ai grijă de tine, draga mea!” Aș vrea, atunci cînd voi crește mare, să-i semăn, să fiu așa cum e ea, frumoasă, bună și cinstită. Cîteodată mă întristez și mă gîndesc: „Oare mama mea va îmbătrîni vreo dată?” Și tot eu îmi răspund: „Nu, mama va fi mereu tînără și chiar dacă va îmbătrîni, eu voi fi mereu copilul ei!” Te iubesc mamă!!!

Ioana Codruța
CALĂRAȘANU
cl. a III-a E
Liceul Pedagogic
„Eftimie Murgu”

viața asociației

Juriul pentru acordarea premiilor literare ale Asociației Scriitorilor din Timișoara pe anul 1985, alcătuit din: Gheorghe I. Tohăneanu (președinte), Ion Arieșanu, Laurențiu Cernec, Ilie Măduța, Ivo Muncian, Maria Pongracz și Erika Scharf (membri), a hotărît acordarea acestor premii următoarelor volume: Viziunile lui Narcis, versuri, Editura Cartea Românească, de Alexandru Jelebeanu, Cursiv de septembrie, proză scurtă, Editura Cartea Românească, de Antoaneta C. Iordache, și Innere Landschaft (Peisaj interior), versuri, Editura Albatros, de Hans Mokka. ● Cenaclul literar al Institutului de Medicină din Timișoara l-a avut ca invitat pe poetul Anghel Dumbrăveanu, în cadrul unui fructuos dialog asupra dezvoltării poeziei române contemporane. ● Scriitorul Mircea Șerbănescu a participat la o sesiune literară organizată în comuna Comloșu-Mare, județul Timiș. ● În ședința de marți, 15 martie a.c., ora 17.00, a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont” va citi tînărul poet Andrei Bodiu. Referat: Mircea Mihăieș.

M. O.

televiziune

DUMINICA, 13 martie: 12.30 Telex. 11.35 Lumea copiilor. 12.40 Din cununa cîntecului românesc. 13.00 Album duminical. 14.50 Cu spirit revoluționar, cu responsabilitate pentru viitorul patriei. 15.00 Închiderea programului. 19.00 Telex. 19.20 Cîntarea României. 20.20 Film artistic: „Dincolo de aparențe”. 21.40 Feerie pe gheață. 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. LUNI, 14 martie: 20.00 Telex. 20.25 Știința pentru toți. 20.55 Tezură folclorică în concert. 21.25 Universul familiei. 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. MARTI, 15 martie: 20.00 Telex. 20.20 Pe calea progresului multilateral al țării. 20.35 Teatrul TV: „Întimplări din viața unui om fericit”. 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. MIERCURI, 16 martie: 20.00 Telex. 20.25 Priorități în economie. 20.45 Democrația muncitorească, revoluționară — concepte și realitate. 21.00 Occident '88. 21.15 Mindria de a fi cetățean al României socialiste. 21.35 Iubirea noastră, patria română. 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. JOI, 17 martie: 20.00 Telex. 20.25 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20.45 Pe calea progresului multilateral al țării. 21.05 Roman foileton: „Viață fără sfîrșit” (I). 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. VINERI, 18 martie: 20.00 Telex. 20.25 Priorități în economie. 20.45 Pe calea progresului multilateral al țării. 21.00 Cadrul mondial. 21.15 Serial științific: „Univers, materie, viață”. 21.35 Cîntarea României. 21.50 Telex. 22.00 Închiderea programului. SIMBĂTA, 19 martie: 13.00 Telex. 13.05 La sfîrșit de săptămînă. 14.45 Săptămîna politică. 15.00 Închiderea programului. 19.00 Telex. 19.20 Telexiclopedia. 19.45 Un imn etern e Patria Română. 20.00 Film artistic: „Orașul văzut de sus”. 21.15 Floarea din grădină. 22.20 Telex. 22.30 Închiderea programului.

DOAMNA TITIHAZAN...

sport

...mi-a sugerat, rămînîndu-mi de-a pururi învățătoare, să scriu ceva despre Emil Racoviță și minunatele sale călătorii cu „Belgica”, de-acum nouăzeci de ani, marcînd, așadar, și nostalgia fostei eleve de la Școala normală din Cluj care, ca orice om tînăr și iubitor de țară, audia și cursurile ilustrului român participant la o expediție taman la capătul lumii; „să fim mindri și să nu uităm”, mi-a atras atenția doamna Titihazan, drept pentru care, ascultător în banca întii, m-am și conformat, mai ales că sport e și navigația.

Sport e, dar rege între prinți și prințese fotbalul; cît interes în jurul meciului Steaua — Glasgow Rangers nu e cazul să mai notăm, pentru că s-a demonstrat în alb-negru sau color; Steaua continuă să fie, și ne bucură cadența, aceeași mare campionă, jucînd un fotbal de nivel mondial, iar oțtenii ei sînt, cu adevărat, maeștri. 2—0 dă garanția calificării (sper!), numai că 3—0 era un scor-oglindă față de situația din teren și nici măcar răposatul Johnny Walker n-ar fi tresărit sub capac dacă jucătorul-antrenor Souness și-ar fi dat demisia. La fel, vă amintiți, a procedat antrenorul lui Celtic, tot din Glasgow, cînd „Poli” Timișoara s-a calificat în dauna sus-numitei. (De fapt, darul de Souness se poate retrage chiar pe teren propriu)...

După cum au început campionatul, timișoreni par a fi încă în vacanță; 0—3 la Baia Mare, 0—3 la București cu Victoria ne arată cum că vom apăsa acasă, nicidecum în deplasare, avînd un obiectiv măret: supraviețuirea. Doar că, la coada clasamentului, s-au înghesuit multe alte candidate la gloria de a încheia plutonul. Ohe, cît mai e pînă la vară! Mai e Glasgow-ul, bunăoară!

Teodor BULZA

muzică

Concertul Filarmonicii „Banatul”

Sub conducerea dirijorului Remus Georgescu, recentul concert al Filarmonicii timișorene a programat o primă audiție absolută — „Rapsodia bănățeană” de Gheorghe Firca, Concertul nr. I de N. Paganini și Al. Skriabin, „Poemul extazului”. ... O depănare de stări meditative și sentimentale, întrupînd un „Banat al mirabilului”, cum autorul o definește în programul de sală, prima lucrare a seriei oferă oarecum surpriza unei deconspirări, muzicologul, cu spirit critic exersat, dezvoltîndu-și cu sinceritate nostalgia creației. Cele patru secțiuni ale rapsodiei sale — Intrada, Passacaglia, Fantasia și Canzona, în cadrul cărora nobile melodii populare sînt prelucrate în maniera tehnicilor enunțate, se topesc una într-alta, potrivit unui travaliu nesofisticat, permeabil de la primul contact, și al unei orchestrații aerisite, presărată cu delectante „neoșisme”, prompt interceptate de către instrumentiști; impresia de ansamblu degajă într-adevăr un „ce” specific, simplu și tonic.

Din platonul tinerilor soliști, violonistul Gabriel Croitoru se desprinde ca element de bază, intrat prin importanțele distincții în circuitul vieții muzicale europene. El ne-a oferit o impecabilă execuție a re majorului de Paganini. Velocitatea tehnică, precizia emisiei, pregnanța ritmică, claritatea formulării instrumentale, precum și temperamentul ferm, care-l situează în categoria „luptătorilor”, sînt determinante naturale, șlefuite de o foarte bună școală violonistică.

Rar ascultat în sălile de concert, „poemul extazului” de Skriabin a încheiat programul seriei, cu o interpretare de vîrf, în care deplina înțelegere a muzicii s-a armonizat cu o colaborare generoasă, orchestrația extrem de complexă — se recunoaște aici suflul wagnerian și procedeele orchestrale ale lui R. Strauss, ca și puternicul relief al trăirilor expresive, solicitînd o profundă implicare în actul interpretativ. Dozajul, de la întunecări misterioase la iluminări orbitoare, de viaziune cosmică, a zbuciumatului spirit skriabian, acumularea temelor succesive, într-un sens unic, progresiv, în care acumulările paroxistice ale talazurilor orchestrale culminează în descătușante breșe de tăcere, disonanțe a căror rezolvare întîrzie prelung, pasaje de suprapunere melodică a tuturor timbrului, prezintă probleme de ansamblu, cu efecte de excepțională bogăție și amploare, pe care dirijorul R. Georgescu și orchestra le-au rezolvat la nivelul unei entuziaste interpretări.

Lava C. BRATU

tinși, de asemeni: Marius Munteanu (premiul II pentru parodii), Victor Gorșcovăz (premiul II pentru fabule) și Ionel Iacob-Bencei (premiul II pentru rondel). ● O premieră mai puțin obișnuită. Formația de teatru a căminului cultural din Lenauheim și-a respectat

o veche tradiție, prezentînd recent o nouă premieră (cu spectacolul „Fotoliul fermecat”, de Traian Liviu Birăescu), interpretată exclusiv de femei. Regia — Elvira Arșinel și Violeta Sandu.

INDEX

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

Personalitatea așezămîntului cultural

Veritabile citadele ale multivalenței noastre creatoare devin așezămîntele culturale, tot mai ades antrenînd o efervescentă activitate. De mai multe categorii, vizînd specificul zonei și ocupațiile celor ce le frecventează, casele de cultură, căminele culturale ori cluburile muncitorești oferă climatul necesar unei vieți socio-culturale specifice perioadei pe care o traversăm. Prin tradiție, Casa de cultură a municipiului Lugoj, de pildă, fără eforturi deosebite ale activului cultural local a catalizat vîrste diverse, de la cerul de balet al celor mici, la vechiul cenaclu literar „I.P. Bănățeanul” (în agenda căruia s-au înscris nume de notorietate ale literaturii actuale); apoi Teatrul popular și redutabilul „I. Vidu”, repetițiile acestora avînd loc în clădirea nu prea mare a Casei modeste și fără particularități arhitectonice. În județ, probabil că acel edificiu (astăzi există altele, impunătoare, oferînd lugojenilor condiții impresionante pentru desfășurarea manifestărilor culturale) deținea recordul celei mai intense activități culturale-artistice „pe metrul pătrat”, grație entuziasmului amatorilor care veneau aici ca atrași de un flux magnetic. Căminul cultural din Făget se oferă și el generos formațiilor folclorice dintr-o zonă unică prin autenticitate, cenaclului plasticienilor și literaților, are o gazetă de perete vie, o sală de spectacol înglobată. Nu trece zi fără să se „întîmple” aici ceva interesant, adăugînd palmaresului impresionant al laureaților făgețeni cîte o pagină de efort susținut către o înaltă spiritualitate contemporană. O prezență de prestigiu într-un mediu rural, susținută de folcloriști, scriitori, activiști pe tărîm obșteș care nu-și pot concepe o bună parte din viață în afara familiarelor săli ale Căminului. Clădire care nu este numai un simbol al centrului așezării, ci o indispensabilă reședință a unei bune părți din locuitorii Făgetului. Nu numai sediu de spectacole, ci șantier de creație, lăcaș al comuniunii spirituale, irradiînd, prin dăruirea dezinteresată și constant intensă a activiștilor și artiștilor de aici, forța exemplarității. În același sens, trebuie spus că, într-un mediu urban ca Timișoara, sub directa concurență a instituțiilor profesionaliste, Clubul „Constructorul” se remarcă nu numai prin super-prezența sa arhitectonică și deosebitele amenajări interioare, dar și printr-un cineclub de notorietate, spații superbe, datorite multor formații redutabile, sală de proiecție etc. S-ar zice că e de specific muncitoresc, dar aici vin și mulți artiști amatori „din afară”, găsînd condițiile, ambianța, propice unei activități utile, creatoare

Lucian BURERIU

● Spectacole, concerte, expoziții. Un bogat program artistic pe scenele timișorene. La Filarmonica de stat „Banatul” (la 11 martie) — un concert simfonic avîndu-l la pupitrul pe dirijorul Ovidiu Bălan. Solo: — Dragoș Mihăilescu, Clăvele Popa. Alexandra Căța ● În cinstea lui 8 martie, pe scena Filarmonicii, a avut loc un concert purtînd numele „Tineri talente”. Sub conducerea dirijorală a lui Petru Oschanitzky au evoluat artiștii Liceului de artă „Ion

panoramic

Vidu”. Corin Belcea, Oana Vele Violeta Oglincin, Mioara Clăvele-an, Alexandru Pătrașcu ● Premieră (duminică, 13 martie, ora 11) la Teatrul Măchiar de Stat, cu spectacolul „Motana” încălțat” de Constantin Cubleşan. ● O sesiune literară festivă, dedicată zilei femeii a avut loc în cadrul cenaclului „Ars poetica” de la Biblioteca județeană. Au participat scriitorii Ion Arieșanu, Ion Iurca Rovina, Tatiana Teodor Arieșanu, actrii Vladimîr Jurăscu, Eugenia Crețu, Gela Iancu, solistul folk Vlad Crețescu, precum și membrii cenaclului. ● O întîlnire cu scriitorul Eugen Dorcescu, realizator șef al editurii Facla, s-a prilejuit elevilor clasei a III-a de la Școala generală nr. 1 (invățătoare Silvia Unc) o interesantă dialog pe tema creației literare destinată copiilor. ● La ultima ediție a Festivalului național „Cîntarea României”, creatorii timișoreni de literatură și umor au fost distinși cu importante premii. Astfel, cenaclului „Ridendo” i-a fost conferit premiul întii. Ion I. Mîrea (epigramist), Nicolae Lămpășer și Ștefan Popa (caricaturiști) au obținut același prestigios premiu I. Au fost dis-

George DINU

prin eforturile grădinitei, în limba primare, ale gimnaziului și ale liceului însuși stăpîni limbă. Înțelegînd, știînd, învățînd matematică, fizică, biologie, chimie, geografie, istorie, filozofie și economie, politică, tehnologiile de vîrf, felul, literatura însăși, eu, desăvîrșesc limba la un nivel superior în minunata colaborare a tuturor prin toți și prin fiecare. Ea, limba română, are nevoie de toți, de cum toți și fiecare au nevoie de ea, ceva mai mult, ea pot exista în afara ei.

Limba română este și trebuie privită ca un liant în cer și pămînt, între existență și nonexistență, între gînd și imaginație, între a fi și a nu fi acum și aici pentru toți deauna. Iată de ce, toți și fiecare profesor, indiferent de specialitatea sa, inginer, medic, maistru-instructor trebuie să conceapă, să-și organizeze și să-și desfășoare în așa fel lecțiile sau activitățile în fața elevii, aidoma lor, să poată fi, în egală măsură, alături de ei și tencuială în fond, atît ideile cît și formele pe care o îmbracă, atît apar ele în lume și pentru lume.

Sigur că realizarea acestor obiective specifice ale predării-învățării limbii și literaturii române? Credem că da, sîntem convinși că da, dacă vom în vedere baza didactică-materială a învățămîntului din țara noastră și din județul nostru, calitatea pregătirii cadrelor, corelată cu dorința ardentă de a ne perfecționa

Vasile BOLOG
Inspector școlar general
al Inspectoratului
județean Timiș

Născut în 1935 la Subotica, Danilo Kiš este, la ora actuală, unul din cei mai importanți prozatori iugoslavi. Opera sa (Mansarda, Psalm 44, Grădina, cenușă Un mormânt pentru Boris Davidovici, Clepsidra, Necazuri timpurii, Po-etica, Enciclopedia morților) a fost tradusă în peste 15 limbi, acreditându-l ca pe un scriitor de primă linie în peisajul prozei europene. Romanul Clepsidra a apărut recent și în românește, grație editurii Univers (în traducerea Lydiei Tocariu), prilej de a prezenta cititorilor noștri fragmente dintr-un mai amplu interviu acordat de Danilo Kiš revistei „Art Press“.

**colocvii
internaționale**

Literatura — „o ficțiune a realului”

— Ce anume determină destinul unui scriitor? Dorința de a scrie?
 — Nu devii scriitor printr-o întâmplare: acțiunea secretă, ascunsă, a biografiei este primul și cel mai puternic dintre stimuli iar într-o biografie, predominanța acestui sentiment de diferență, „pecetea blestemată” a diferenței e detonatorul imaginației. Scriitorul sau viitorul scriitor își pune întrebări asupra propriei existențe. Încearcă să-și explice originea acestei diferențe și relația lui cu lumea. În clipa când ai început să pui întrebări, ai făcut deja primul pas spre literatură, ai făcut chiar pasul decisiv spre literatura care, după Barthes, n-ar fi altceva decât însuși faptul de a pune întrebări.
 — În ce ar consta această diferență despre care vorbești?
 — (...) În timpul războiului, în plin fascism, am fost pus zilnic în situații umilitoare, am dus o viață dominată de teamă, foame, sentimentul nedreptății. Să nu uităm că vedeam lumea cu ochii unui copil și, implicit, nu dispuneam de concepte filosofice, istorice sau logice pentru a explica această situație, cauza nenorocirilor care mă loviseră pe mine și familia mea. Percepeam totul ca pe un dezastru natural (cum ar fi incendiul unei păduri, un potop, un trăsnet) și, ca atare, îi dădeam o explicație metafizică. O vedeam ca pe o pedeansă cerească.
 — Dar „primul pas” spre literatură?
 — Desigur că e nevoie — și eu am avut nevoie — de o explicație a acestei minii cerești. Abia mai târziu mi-am dat seama că, de fapt, totul era făcut de om; era o lucrare foarte omenească. Am început atunci să cercetez cauza acestui dezastru, a cărui primă victimă fusese tatăl meu. Cu o asemenea moștenire ești marcat pe viață, oriunde și oriunde ai trăi (...). Chiar dacă ai fi respectat dorința mamei, care îmi cerea, într-un fel de testament, înainte de a muri, să distrug documentele referitoare la tatăl meu, eu aș fi scăpat destinului de scriitor (...). Mi-am căutat — și cred că mi-am găsit — rădă-

cinile și titlul de noblete în literatură. Am dreptul la el, o știu, mult mai mult decât alții. Iar deviza acestui blazon e versul lui Baudelaire: „Știu că durează-i unica noblete”.
 — Ați amintit despre documentele privitoare la tatăl dvs și ce rol au ele în cărțile pe care le-ați scris?
 — Întii de toate, trebuie să spun că mă feresc de arbitrarul imaginației. De altfel, aceasta e cea mai mare obsesie literară a mea. Ceea ce mă face să reflectez nu doar la problema psihologiei — zdruncinată deja de moderni și de Noul Roman, ci asupra însuși conceptului de literatură în ansamblul său. Cred că literatura trebuie să corecteze istoria, deoarece istoria e generalitate, în timp ce literatura e concretă. Istoria e numărul, literatura e individualul. Istoria nu pătește, nu regretă numerele; ce înseamnă șase milioane de morți, dacă nu izbutești să vezi un singur individ cu fața, corpul, vîrsta, cu propria lui istorie? Acel non-obiectiv al istoriei devine un singur individ subiectiv, iar literatura corectează indiferența datelor istoriei. Când spun: a corectat istoria prin literatură, mă gândesc la următorul lucru: cum să conferim indiferenței istoriei darul concretului, viului, al verității, dacă nu prin frînturi de documente autentice, scrisori sau obiecte impregnate de urmele unor ființe concrete? Literatura ar fi atunci concretizarea abstractului istoriei (...). Deci documente și mărturii. Mărturia fiind un document prin

exelență, prin forța și nuditatea ei, prin ceea ce spune, și mai ales prin ceea ce tace. În Clepsidra, scrisoarea tatălui îi dă cărții mele o mare putere de adevăr, limitîndu-i imaginația, fără să o constrîngă însă. Dimpotrivă. Literatura devine astfel ceea ce s-a numit „o ficțiune a realului”.
 — Deși ați insistat asupra „dezastrelor istoriei”, nu le-ați numit, totuși, niciodată.
 — Chiar și în acest interviu mă jenez să le numesc. Mai întii, pentru că poziția victimei este una a slăbiciunii și umilinței, ca și cum și-al exhiba stigmatele. A refuza să numești înseamnă a conferi demnitate, ascunzîndu-le, acestor stigmate. Iar exhibarea e la fel de stînjitoare atît pentru cel care le poartă, cît și pentru privitor. În cărțile mele nu am încercat să susțin un sentiment de culpabilitate, ci mai curînd să provoc un fel de catharsis. Nenumitul este, pentru mine, victima prin excelență a istoriei. Din punct de vedere literar, această atitudine este foarte aproape de poetica simbolistilor, care preferă sugestia numirii directe, pentru că a numi răpește cititorului jumătate din plăcere. Desigur că astfel apar probleme aproape insolubile în planul scriiturii. Cum să descrii concret o epocă, o lume dispărută, pe care trebuie să o numești prin trăsături și obiecte tipice, prin blazoane și simboluri prea uzate și prea explicite?
 — Referirea la Baudelaire este paradoxală, totuși. Cum se poate vorbi des-

pre durere, evitînd în același timp teticul?
 — Iată aceleași probleme cu zult nominării: cum să vorbești despre durere obiectiv, fără patetism, ironia — acest instrument e potrivita patosului, fără însă să devină cinism? Confundăm ceva prea poetic cu pateticul, cere tocmai contrarul: efectul buie să se producă în text, ca intermediul imaginilor, în spiritul care citește.
 — Nuvela „Enciclopedia morților” este dvs. cu același titlu re... Cărții, prezentă deja în „Grădina”.
 — Enciclopedia descrisă în amintire este și o obsesie a Că și consecința unei probleme... ce: cum să introduci trimite... rale, adică literare, dacă nu... sofice în biografia unui om... Altfel spus, cum să ridici la... foarte înalt ceea ce s-ar numi... narativ al unui personaj literar... printr-un modest orizont... Cum să-i atribuie, prin urmare... ființe fictive, o parte din pro... zestre culturală? Soluția cea... plă ar fi să faci din el un per... enciclopedic sau, mai exact, o... ciclopedică, fapt care ar fi lo... act de cultură. De altfel, acest... mi-a permis să condensez co... unei întregi vieți într-o suită... și imagini, de figurile ale unei... crete: Iugoslavia anilor... Astfel, materialul unui roman... gen „o viață”, a devenit o nuv... tiv scurtă, care a câștigat, sper... tate. Nu ai fi vorba de un... literar sau de consecința... mele; am convingerea profundă... asemenea formă prescurtată... densată sub presiune intelectual... rează un conținut încărcat de... cații noi și de o tensiune apro... sofică.
 — Atunci dvs. ați fi unul de... hivarii acelei mitice Bibliotec...
 — „Enciclopedia morților” a... cu siguranță dintr-unul din... acestei biblioteci, păzite de cele... gentinian, pentru că, așa cum... chiar el, în bibliotecă se află... țile din lume. Dar „acolo nu ex... cărți identice”. Iar din acest... toriu de cărți din această... amintire a lumii, eu am ales... imagini pe care, nepatînd să... duc, le-am descris și comentat... prea putea ca Bibliotecarul să... ventariat, în vasta sa bibliotecă... carte cu imagini, care i s-au... însemnate, aproape copiate... ea am ales-o (...). Iar „Enciclop... e o operă care își propune să... injustiția umană și să redea... fapturilor un loc egal în eter...

prezențe românești

• Între laureații pe 1987 ai Premiului Herder se numără și eminentul comparatist Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Asupra semnificației acestui eveniment vom reveni. • Adrian Marino în revistele din R.S.F. Iugoslavia. Revistele Knjevnja Reci (Beograd) și Lumina (Pancevo) publică ample eseuri, note de călătorie, recenzii semnate de Adrian Marino sau consacrate volumului acestuia, Hermeneutica ideii de literatură. Revelatoare sînt, deosebi paginile pe care teoreticianul român le consacră eroului cultural și rolului său în spațiul sud-est european. • Rod al unor întîlniri belgradene puse sub semnul aniversării bicentenarului Vuk Karagici, contribuțiile cărturarului român vorbesc despre o prezență vie, dinamică, de înaltă eficiență.

Prezentare și traducere
Adriana BĂBĂȘ

MODIFICĂRI DIOPTRICE

Intreaga viață mi-am apropiat țelurile din pricina miopiei.
 Azi o să-mi exprim inexprimabila-mi recunoștință soarelui, care a poleit cu aur veacul fără ajutorul nostru.
 Cocostircul inghite broasca din mers: — va fi o vară scurtă.
 Seara, chelarul raiului dacă-mi deschide cartea.
 îndepărtez literelo — îndepărtez așirșitul.

SCRIITURA

Acolo, unde s-a oprit grăbit trenul viteza norilor scade.
 Dar natura nu e natura lucrurilor.
 Poteca întortocheată își schimbă sufletul...
 Păcat e oare, dacă stihurile sînt smulse din degete copilărești?

**Nikolai Kăncev
(Bulgaria)**

CONSTANTIN RĂDUCANU
Natură statică.

AMIAZA

Cînd sînt indiferent, pădurea-i liniștită.
 Posibil e însă ca fiara să se infurie numai la gîndul că ar putea fi animal domestic.

În această zi printre arbori ascunși aplecîndu-mă merg în virful degetelor pe urmele petelor de soare și mă uit la
 există poeți solari, ce-ar prefera să rămînă în

Prin stelele căzute noaptea asta cerul s-a scuturat de coșmaruri.

Și-acum, rămas fără ele, nici măcar nu-i nevoie să fie văzute.

Îmi pierd contururile și eu, și nu-mi stau în față nici un fel de problema.

Pămîntul se-nvîrte în fața nîmănilor ca o coadă de cîine înaintea stăpînului.

În românește
Alexandru IVANESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
 ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
 VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODN...
 Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepub...
 nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
 TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

orizont 11

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 11 (1098) 18 MARTIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 8 PAG., 3 LEI

ȘTIINȚELE SOCIALE ÎN FAȚA EXIGENȚELOR FORMĂRII OMULUI NOU

In cimpia timișeană ogoarele fertile alternează cu suprafețe importante de pădure. Între Lugoj și Buziaș, Șag și Giroc, la Recaș sau Ghiroda, Chevereș ori Plișchia, apoi chiar în jurul Timișoarei pacea arborilor străjuiește echilibrul ecologic al unui șes muncit de tractoare și sfredelit de sonde. Simbolic mi se pare, pentru grija tradițională a oamenilor din zonă față de pădure, parcul dendrologic de la Bazoș, unde se întâlnesc reprezentanți de frunte ai florii de pe toate continentele. Au aceste inlinderi de arbori forme geo-

Intregul front ideologic din țara noastră este cuprins de efervescența creatoare, generată de Conferința Națională a partidului, de mărețele obiective adoptate de Congresul al XIII-lea al P.C.R., de hotărârile Congresului cultural și educației socialiste, de necesitatea perfecționării muncii de formare a omului ce va da viață hotărârilor partidului. Între factorii ce răspund de crearea și dezvoltarea conștiinței socialiste, științelor sociale le revin sarcini de mare răspundere. Partidul Comunist Român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU au acordat atenție specială filozofiei, științei sociologiei, tuturor științelor social-politice, cu deosebire în ultimele două decenii, orientându-le activitatea spre studierea realităților din țară, spre preocupările partidului de edificare a noii ordini, spre problemele majore ale lumii contemporane, creînd cele mai bune condiții pentru afirmarea lor puternică pe firmamentul științei românești contemporane, în contextul de mare exigență creat de revoluția tehnico-științifică. Științele sociale sînt chemate să contribuie, cu competențe și eficiențe sporite, la realizarea unor multiple obiective ce vizează atât conștiința socială, cât și existența socială pentru accentuarea rolului transformator progresist al teoriei, al conștiinței înaintate.

Exigențele etapei actuale pe care o parcurge România, sarcinile determinate de creșterea productivității muncii, a sporirii eficienței economice, de producere a unor mărfuri la nivelul competitivității mondiale, cer o participare maximă a științelor sociale la munca politico-ideologică. În propaganda desfășurată de partid, cu un conținut prin excelență constructiv, de formare a omului nou, cu un dezvoltat spirit revoluționar, devotat fără marginal intereselor patriei socialiste. În acest sens, mai mult ca niciodată, științele sociale trebuie să-și asume răspunderi pentru buna desfășurare a propagandei de partid, de la învățămîntul de partid, pînă la realizarea și buna funcționare a punctelor de documentare politico-ideologică din unitățile social-economice, a cabinetelor de științe sociale din școli și facultăți. Cu o încordare sporită a forțelor, științele sociale, trebuie să acționeze în lumina cerințelor formulate de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în Raportul prezentat la Con-

ferința Națională a partidului, privind ridicarea nivelului și eficienței învățămîntului politico-ideologic de masă, care trebuie să înarmeze pe comunisti, pe oamenii muncii cu principiile fundamentale ale partidului, obiectivele și sarcinile ce revin fiecărui domeniu de activitate, să asigure dezvoltarea conștiinței revoluționare. Insușirea trăsăturilor moral-politice ale omului nou, participarea activă a membrilor de partid, a celor ce muncesc la înfăptuirea Programului partidului. Desigur, o asemenea sarcină nu se materializează ușor, ea presupunînd

există o legătură intrinsecă a sociologiei le revine obligația Filozofiei, istoriei, politologiei, de-a cerceta temeinic schimbările ce au avut loc în România, ca urmare a dezvoltării forțelor de producție, a dinamicii structurilor sociale, a afirmării modului de producție socialist, a înfăptuirii principiilor eticii și echității socialiste etc.

Prin activitatea lor de cercetare, științele sociale au datorita de-a găsi datele și a formula concluzii utile factorilor politici de conducere. „Științele social-politice vor adînci studiarea legităților obiective ale

tru înfăptuirea principiilor comuniste de muncă și viață, pentru amplificarea participării maselor la creșterea conștiinței și la conducerea treburilor de stat și obștești, pentru luminarea drumului „înaintării ferme a României spre cele mai înalte culmi ale comunismului”, cum arată secretarul general al partidului.

Atît ca discipline de învățămînt, cît și în cercetare și munca de propagandă, științelor sociale le revine obligația să combată cu fermitate diferitele manifestări și concepții reacționare, naționaliste, șovinice, antisemite, obiectivist-burgeze, precum și mentalități obscurantiste, înapoiate despre muncă și viață. „Să nu uităm — sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — nici un moment că mai continuă să se manifeste diferite concepții străine, mentalități ale vechii societăți burghezo-moșierești, că nu toți cetățenii au rupt definitiv cu mentalitățile și practicile din trecut (...) că din afară continuă încă să pătrundă tot felul de influențe străine concepțiilor noastre revoluționare despre lume și viață”.

Beneficiind de grija partidului, de îndrumarea nemijlocită și atentă a secretarului general al partidului, în anii ce au trecut de la al IX-lea Congres, științele social-politice din țara noastră au cunoscut un puternic avînt, atît din punctul de vedere al problematicei abordate, al orientării spre problemele majore ale etapei actuale. În lumina înțelegerii corecte a raportului general-particular și în condițiile renunțării la orice schematism și insuficiențe dogmatice, la monopol asupra creativității teoretice, cît și în privința curajului pentru respectarea adevărului istoric, a renunțării la formele depășite și criticării aspectelor negative din societate, printr-o abordare originală a noilor realități, în perspectiva exigențelor documentelor Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale a partidului, înțelegînd că, practic, procesul revoluționar nu se va încheia niciodată. În prezent, cînd științele pătrund în toate domeniile de activitate, cînd sporește însemnătatea științelor sociale, acestea trebuie să ocupe locul de frunte în vasta activitate de a da viață Programului ideologic al partidului — temelie a operei de făurire a omului nou.

Prof. univ. dr.
Ilie LUCA

Desen de FAZAKAS TIBERIU.

cu adevărat o nouă calitate în activitatea întregii propagande de partid, implicit a științelor sociale, o importanță afirmare a acestora în munca educativ-formativă, prin creșterea bogăției de idei și a conținutului educativ al tuturor prelegerilor și dezbaterilor pe teme social-politice.

Științelor sociale le revine obligația de mare răspundere de a contribui, mai mult și cu competențe ridicate, în munca complexă și de mare răspundere, pentru dezvoltarea creatoare a teoriei revoluționare, în lumina cerințelor partidului și a rapidelor modificări ce caracterizează realitățile economico-sociale și politice ale patriei. În concepția partidului nostru, între activitatea formativă a oamenilor și îmbogățirea socialismului științ-

făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării patriei spre comunism — se subliniază în Directivele Congresului al XIII-lea — aducîndu-și contribuția la perfecționarea organizării și conducerii întregii vieți economico-sociale, a democrației muncitorești și revoluționare, sintetizarea și generalizarea teoretică a experienței țării noastre în edificarea noii ordini, analiza aprofundată a problemelor lumii contemporane”. Este clar că lucrătorii din domeniul științelor sociale trebuie să constituie un important și calificat sprijin în activitatea organelor și organizațiilor de partid, la toate nivelurile, în vederea fundamentării căilor de afirmare a Partidului Comunist Român ca și centru vital al națiunii, pen-

pre durere, evitînd în același timp pateticul?

— Iată aceleași probleme ca și în cazul nominării: cum să vorbești durere obiectiv, fără patetism, fără ironia — acest instrument esențial pentru patosul, fără însă ca devină cinism? Confundăm ceva prea poetic cu pateticul, cere tocmai contrarul: efectul trebuie să se producă în text, ci în intermediul imaginilor, în spiritul care citește.

— Nuvela „Enciclopedia morților” cartea dvs. cu același titlu reia Cărții, prezentă deja în „Grădina noastră”.

— Enciclopedia descrisă în amintită este și o obsesie a Cărții și consecința unei probleme pur literare: cum să introduci trimiteri literare, adică literare, dacă nu chiar sofice în biografia unui om obișnuit? Altfel spus, cum să ridici la un nivel foarte înalt ceea ce s-ar numi un narativ al unui personaj literar, printr-un modest orizont cultural? Cum să-i atribui, prin urmare, ființe fictive, o parte din propriile zestre culturale? Soluția cea mai plauzibilă ar fi să faci din el un personaj enciclopedic sau, mai exact, o enciclopedică, fapt care ar fi în sine un act de cultură. De altfel, acest personaj mi-a permis să condensez conținutul unei întregi vieți într-o suită de imagini, de figuri ale unei epoci: crete; Iugoslavia anilor 1940-1950. Astfel, materialul unui roman gen „o viață”, a devenit o nuvelă tiv scurtă, care a câștigat, sper, în viață. Nu ai fi vorba de un simplu literar sau de consecința comic-mele; am convingerea profundă, asemenea formă prescurtată și condensată sub presiune intelectuală, realizează un conținut încărcat de semnificații noi și de o tensiune apăsătoare.

— Atunci dvs. ați fi unul din divizorii acelei mitice Bibliotecii?

— „Enciclopedia morților” a fost cu siguranță dintr-unul din rafturile acestei bibliotecii, păzite de celebritățile geniniane, pentru că, așa cum știți, chiar el. În bibliotecă se află toate cărțile din lume. Dar „acolo nu există cărți identice”. Iar din acest vast univers de cărți din această bibliotecă amintire a lumii, eu am ales o serie de imagini pe care, neputînd să le descriu, le-am descris și comentat, în prefața la Bibhotecarul să nu inventariat, în vasta sa bibliotecă, o parte cu imagini, care s-au parțial însemnate, aproape copiată restul. Ea am ales-o (...) Iar „Enciclopedia morților” o operă care își propune să combată injustiția umană și să redea dreptul apăsătorilor un loc egal în eternitate.

Prezentare și traducere
Adriana BABEȘ

AMIAZA

ădurea-i liniștită,
să se infurie numai la gîndul
domestic.

arbori ascunși aplecîndu-mă
r pe urmele petelor de soare
și mă uit la
e-ar prefera să rămînă în umbră.

e noaptea asta
de coșmaruri.

iră ele,
voie să fie văzute.

irile și eu,
lăță nici un fel de probleme.

e în fața nimănui
te înaintea stăpînului.

În românește de
Alexandru IVANEȘ

IMIȘOARA, strada RODNE
r-șef). Manuscrisele nepublicate
se fac la P.T.T.R.

I.P.B.T. Index : 42.907

Lucian BURERIU

Răsfringerile toamnei

Structură nostalgică, Darie Novăceanu se apropie și în noul său volum de versuri cu aceeași blindețe dintotdeauna de ceea ce îi oferă bucurie: geometria perfectă a cocorilor, agonia demnă a porumbului, miresele stinse ale cerului în amurg infinit mic, deschizându-se prin puterea de a contura visul până la capăt, se sprijină pe două coordonate: vorbele nespuse și singurătatea împlinită. Poetul este un solitar, preocupat de misterul vieții nepărtășite, de penumbrele înserării și ale toamnei care alcătuiesc o lume paralelă plină de alezări devoratoare. Lipsit de obsesii, se cufundă în liniștea deplină ca în pacea de dincolo de viață. Chiar și atunci când vorbește despre neînduplecata stingere, înțelege să nu se teamă. Reîntoarcerea prin integrare reprezintă pentru el cea simplă și minunată soluție pe care ar trebui să o acceptăm cu toții drept ultimul dar, suprem, al vieții: „Fii tare: o să crească lărbă / și flori și arbori pe deasupra mea; / doi stinjeni vor fi lumina / acestor ochi ce n-or mai fi, dar pentru mine vor vedea. // Fii tare: o să treacă timpul / ca și acum, pe sub aceeași stea / Fii tare: e ca și cum și-aș spune / „Închide că mi-e frig”, ce dacă / ușa-i o lespede și-i grea?” (Ce dacă).

Impăcarea o găsește în vînturile albastre ce se joacă cu cerul așijderea, în frunza murmurînd a toamnă și a aducerii aminte din copilărie: „Tăcerea / și-a sporit prețul și cuvintele singurează, / încercînd prea tîrziu s-o destrame. / Ceasul se umple cu foșnetul aducerii aminte / și florile încep să lumineze grădina. / Întră porumbul în sat, ca un împărat umilit / fără voie, în carul tras de vaci. Deasupra lui, / felinarele de dovleac și fasolea însoțesc cortegiul. / Undeva, șuierul de șarpe al coaselor. Jăratecul / brîndușilor se stinge în otava tăiată. / Ultimul trup al verii cade în genunchi pe dealuri, / însămîntat de țipătul albastru al cocorilor. / Cerb răsturnat sub streșină, plugul visează cîntecul mierlei. Desculță, / Copilăria pune boabe în brazdele norilor. / A de mîna, a de tipar...” (Sub lumina toamnei).

E poemul ce deschide volumul, introducîndu-ne în atmosfera întreținută ulterior cu fiecare vers. Cotidianul mărunț cîștigă tot mai multă tensiune, meditația, stăpînind și lăsîndu-se stăpînită cu voluptate, se derulează tulburător în singurătate cosmică, Necuvintele, Insomnie. Tonul enunțiativ, rareori părăsit, conturează o narațiune; povestea calmă și tandră a devenirii întru toamnă. Aceasta este tema majoră a volumului: toamna creatoare, primăvăratecă, ce nu anunță amurgul, ci potolește arderile, plină de lirism odihnitor. Neliniștea, apăsarea sînt excomunicate; poetul privește în urmă numai pentru a privi înainte, iar versul său devine sinonim cu împlinirea. Intrăm alături de el într-o lume a pastelului fericit.

Gîndul toamnei și al visului nu cunoaște margini. Darie Novăceanu îl întoarce, îl răstoarnă, îl mocnește pînă la epuizare, dezvelindu-i parfumurile și aprinzînd tot mereu alt vis din visul stins. Poetul se caută în ascunzăturile sale stihuitoare, se eliberează din strînsoarea simbolului, rămînd un ales constructor de imagini. Lumină și bucurie crește din acuratețea cuvîntului, vigoarea formală amplificînd caracterul contemplativ al întregului volum. Sonetele, cu precădere, dovedesc cele spuse mai sus. Giordano Bruno, Povestea codrului, Goethe, Descîntec sînt încercări reușite de a cultiva un gen ce începe evident să aparțină tot mai mult și poeziei moderne.

Volumul se încheie emblematic în fața ușii închise: cineva bătînd se vrea intrat. Cine? De ce? Sînt gîndurile pe care omul de ieri, omul de mîine le poartă dincoace și dincolo de sine pentru a cuprinde ziua de azi.

Pia BRINZEU

* Darie Novăceanu, LUMINA TOAMNEI, Ed. Cartea Românească.

cronica literară

O poveste despre poveste

Impotrivirea lui Făt-Frumos se deosebește de prima carte pentru copii a lui Aurel Turcuș (Intrarea în poveste) prin ancorarea mai fermă într-o problematică a fantasticului, supusă dezbaterii din interiorul unei povești ce tinde să atingă, prin complicație și amplitudine, norma unui roman. Figura principală a cărții moștenește de la prototipul său folcloric zestrea unei idealități în primul rînd morale, căreia, în spiritul unei înțelegeri moderne, autorul îi adaugă conștiința de sine. Ca și în Intrarea în poveste, lungă inițiere a eroului, vegheată și aici de un pustac, la forma poveștilor în poveste, dincolo de care se lasă însă citită o poveste despre poveste.

Intrînd în „tărîmul nălucirii” — lume a umbrelor și de fapt, a tuturor poveștilor plămînuite vreodată de om —, Făt-Frumos descoperă, ante festum, destinul ce-l este rezervat și, mai ales, ideea disconfortabilă a fatalității: „Acum știu că firele poveștii sînt în afara puterii mele. Am văzut eu în tărîmul nălucirii cum viețuitorii din povești sînt ca păpușile mînuite cu meșteșug de băsmuitorul lor (...) a trebuit să fii ceea ce simți că nu vrei să fii e, fără îndolală, unul din cele mai cumplite chinuri”. Caru-Leonaru se revoltă nu atît împotriva poveștii, al cărei cult rămîne neatîns, cît împotriva împlinirii mecanice a momentelor ei fundamentale, împotriva a ceea ce exclude cunoașterea, neprevăzutul. Drama eroului atinge cota maximă atunci cînd înțelege că el însuși nu este altceva decît o nălucire, ca toate celelalte, a minții omenești: „Și mă-ntristează faptul că noi nici nu trebuie să avem puterea închipuirii. Ne trăim viața doar cum e ea în nălucirea lumii”. Noua tensiune va fi rezolvată numai în urma unei alte revelații: prin împlinirea exemplară a destinului său, Făt-Frumos trebuie să asigure echilibrul și, în fond, existența lumii fantastice. Acceptînd acest gen de participare la perpetuarea lumii din care face parte, el își duce pînă la capăt menirea pentru a nu „strica rînduiala nălucirii, aceeași, de cînd e lumea și pămîntul”. Ceea ce înfăptuiește el finalmente e consemnat pe scurt în epistola trimisă pustnicului Anacraza, fără a interesa însă prea mult din punct de vedere epic, cîtă vreme formula preferențială a autorului rămîne dialogul de tip inițiativ. În absența unui epic mai dens (densitatea, atîta cît este, o dau pildele, parabolele și poveștile incluse în text), dialogul se substituie excesiv narațiunii, obosînd uneori atenția prin precizările superflue, ușor prețioase, ori prin coloratura abuziv arhaică a lexicului ales.

Dacă portretul figurii principale din tipologia fantastică a basmului își păstrează caracterul unui subiect nobil, urmărirea în paralel a lumii umane, și chiar a celorlalte figuri fantastice, este atînsă de intenția desacralizării. După regula obișnuită, slăbiciunile sînt puse la vedere (prilejul cel mai bun îl oferă banchetele împărătești din ostrovul znelor); dincolo de absolut, se întrezărește impostura (aflăm, de pildă, că părul de aur al znelor este „spoit”), iar în plin idilic se strecoară adesea ironia adultă, comunul uman: „Tî, tî, tî! plescăi din buze Nevagrid De atîtea ori am fost în Ostrovul pustiu, dar n-am știut că sînt aproape de celălalt tărîm. Poate că-n tînerete m-aș fi încumetat să cobor pe acele meleaguri. — Acolo n-or fi doar zîne și pitulici, ci și zmei înfricoșători, viteazul meu — își arată un dinte de aur, ascuțit. Filigrina. — Apăi că doar nu crezi că mi-ar fi fost teamă de stîrvurile alea — se voinică împăratul. — Nu, nu, nici nu m-am gîndit la asta — îl împără nevastă-sa, în timp ce intrară în palat”.

Însuși faptul că majoritatea personajelor poartă nume răsunătoare, chemînd ideea de vechime, sugestia mitologică, este implicat de faptul arhaic al narațiunii și nu de consacarea în absolut a tuturor acestor erol. La limita alunecoasă dintre real și ideal, dintre modern și arhaic, Aurel Turcuș încearcă astfel să așeze o lume al cărei destin poate capta nu numai interesul cititorului mic, ci și al cititorului matur.

Carmen ODANGIU

Acum patru primăveri, am scris despre dr. ing. GHEZA SMEJKAL. Cartea sa, Pădurea și poluarea industrială, i-a adus un premiu al Academiei R.S.R. Pe lângă munca de specialitate, pe care o desfășoară, de 35 de ani, la Stațiunea de cercetări și amenajări silvice din Timișoara, a studiat și a analizat, mai bine de un deceniu efectele nefaste ale tehnosferei asupra biosferei în împrejurimile unor centre puternic industrializate. A început să fie preocupat de această problemă într-o vreme cînd, la noi, prea puțini erau aceia care își manifestau îngrijorarea față de repercusiunile poluării industriale. Avîntul industrial, credeau unii, nu trebuie stînjinit în nici un fel. „Poluarea? ... Noi sîntem departe, foarte departe de Occident în privința asta O s-o rezolvăm

(pe lângă valoarea ei economică „aur verde”), protejează solurile montane sau deluroase față de ploile intense, se produce în solul. Pe terenurile cu pînă din apa de ploaie este absorbită la 1/3 este reținută de coronamentul rășinilor și 1/3 se scurge. Pe celelalte care am amintit mai sus, cea mai multă apă de ploaie se scurge în văluri, iar în pădure, zăpadă reținută mai mult și se topește. Am amintit asta, deoarece, cum s-a văzut, s-au făcut greșeli mari în unele zone, au fost tăiate, pe suprafețe întinse, pădurile din jurul unor orașe. Nimeni nu s-a gîndit, atunci, că menea exploatare nechibzuită a pădurii înundații de proporții. Un fapt: în toate locurile unde au

PĂDUREA, un aliat al vieții

la timpul potrivit...” (Acum se știe că, într-un anumit fel, nu mai sîntem prea departe, dacă ne gîndim că particulele nocive — noxele — ridicate în atmosferă pot fi purtate de vînt pînă la o distanță de 2000 de kilometri de sursa poluantă). Și timpul a trecut, și ploile acide au început să cadă și peste unele dintre frumosele noastre păduri...

Gheza Smejkal îmi arată „Revista pădurilor” — Nr. 1/1988, anul 103. Anul 103! Este publicată, în acest număr, noua lege privind conservarea, protejarea și dezvoltarea pădurilor, exploatarea lor rațională și menținerea echilibrului ecologic. Întreb ce înseamnă, pentru silvicultori, menținerea acestui echilibru, atît de des invocat în ultimii ani.

— În primul rînd, păstrarea în stare bună a pădurilor existente. Pădurea, ca ecosistem complex, are nevoie de îngrijire. Precum orice organism viu, ea nu este invulnerabilă. Mai cu seamă arborii (porțiunile, parcelele dintr-o pădure) tinere trebuie protejate, curățate la timp, eliminînd arborii bolnavi, uscați, sau „intrușii” cu valoare economică redusă. Pentru a nu fi perturbat echilibrul ecologic, este nevoie și de menținerea unui raport corespunzător între suprafețele păduroase, terenurile agricole și pășuni. O chestiune cunoscută, dar care a fost, uneori, ignorată. Mai înseamnă și menținerea unei anumite structuri a pădurii O pădure viguroasă, „cu consistență plină”, îndeplinește cîteva funcții foarte importante

de acumulare — și astfel de pădure vor amenaja în continuare —, apoi din preajma lor contribuie, mai mult decît s-ar putea crede, la menținerea constantă a debitului de apă. Nu știe că pădurile „produc” oxigen, arbore produce, păstrînd proporții de 20 de ori mai mult oxigen decît planta. Firește, menținerea echilibrului ecologic nu se reduce numai la pădure, cum și îngrijirea și exploatarea rațională a pădurilor presupune atît lucruri.

— Ce mai presupune?
— Subiectul e destul de vast, dar cred că este cazul să abordez problema de strictă specialitate, ca în „Revista pădurilor”.

— Nu, nu este cazul, dar puteam crede, necunosătorilor cîteva lucruri.

— Gospodărirea pădurilor se bazează pe „Amenajamentul silvic” — de capătii a celor care lucrează în acest domeniu. Nu se mai poate face gospodărire modernă fără această cunoaștere cuprinde hărți (primele hărți de amenajament au fost întocmite, în forma planșelor, în secolul al XVII-lea), planșe de îngrijire, planuri de exploatare și împădurire. Spre deosebire de un timp hărțile de acum 300 de ani, erau simple, fără îndolală, înseamnă, înseamnă, noi realizăm aceste hărți aerofotogrametric, din avion. Ele sînt extrem de necesare. Pădurile împart în parcele și trebuie să conțină fiecare parcelă ce fel de lemnoasă conține. Înregistrăm

Prezențe

● Primitim ultimul număr al Revistei de istorie și teorie literară odată cu vestea că profesoarei Zoe Dumitrescu-Bușulenga, directorul acestei prestigioase publicații, i s-a decernat premiul Herder. Poate că nu ni se oferea prilej mai bun pentru a sublinia nu doar calitatea unei excepționale reviste cît personalitatea ei, felul în care ea devine, tot mai mult, un reper important al culturii române contemporane.

Revista poartă distinct amprenta directorului ei. Comparatist strălucit, Zoe Dumitrescu-Bușulenga refuză provincialismul cultural în numele reperelor românești esențiale. Ea scrie despre Eminescu sau despre Hellade, despre Voiculescu sau despre Creangă, revista prezintă o densitate de gînd cum rar întâlnim în publicațiile noastre. Oferînd în premieră absolută traducerea operelor fundamentale a lui Heidegger, Fîiță și timp, revista „dezbate” traducerea, promovînd în paginile ei confruntări de idei memorabile. În numărul pe care îl comentăm, altă dezbateră e consacrată mitologiei românești. Ca întotdeauna, extraordinară este secțiunea Capricorn.

De data aceasta, citim (text stabilizat de Mircea Handoca) pagini din volumul doilea de Amintiri al lui Mircea Eliade.

Începînd din 1986, revista acordă premiul G. Călinescu. Primul dol premiu a căror sărbătorire este înregistrată în nr. 1-2/1987 al revistei, sînt Mircea Papu și Marin Sorescu. Despre semnificația acestui premiu, dar și despre valoarea lui, vorbesc scrierile Mihnea Gheorghiu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mircea Gheorghiu, Nicolae Florescu, Dan Gheorghiu, Valeriu Răpeanu, Roxana Sorescu în momentul cîrui revista a știut să înalțime cuvenită.

Cu un rol cheie în definirea profilului revistei este și secțiunea de Revizuire. În numărul 1-2/1987, revista cuperează pagini de Caragiale, Mihail G. Călinescu, Matei Millo, Emil Cioran. Un „Material documentar” de contribuții la biografia lui Creangă semnificativă, prețios colaborator al revistei, ca și incitantă corespondență, lui Blaga cu Vasile Băncilă.

Prin alte rubrici (De ce scriu? Cred?, ca și Perspective și Confesiuni literare, revista operează binevenite iluminări ale actualității Colaborarea la aceste rubrici, Lucia Demetrius,

(pe lângă valoarea ei economică „aur verde“); protejează solurile montane sau deluroase fără după ploii intense, se produce solul. Pe terenurile cu pădure din apa de ploaie este absorbită 1/3 este reținută de coronamentul rădărilor și 1/3 se scurge. Pe celelalte care am amintit mai sus, cea de apă de ploaie se scurge în văluri, larna, în pădure, zăpada este ținută mai mult și se topește în Am amintit asta, deoarece, cu urmări, s-au făcut greșeli mari în unele zone, au fost tăiate, pe măsură ce s-au întins, pădurile din jurul Izvoarelor Nimeni nu s-a gândit, atunci, că marea exploatare nehibzuită și nu inundată de proporții. Un aspect: în toate locurile unde avem

de arbori, vîrsta lor, vîrsta pădurii — elemente foarte importante în activitatea noastră.

— Vorbiți-mi despre vîrstele arborilor.
— În pădurile noastre avem arbori de la 1 an și pînă la 300 de ani, și chiar mai mult. Vîrsta lor se „citește” exact citind înțelele anuale, după tăierea trunchiului.

— Cum apar aceste irele?

— Toamna după căderea frunzelor, nu mai există fotosinteză. Chiar și la primăvară, unde frunzele persistă doi-trei ani, are loc, în anotimpul friguros, o mare de vegetație latentă, o „hibernare”. Reluarea procesului de fotosinteză, din lună pînă în octombrie, formează în structura arborelui un înel anual. Este, cred, interesant de amintit că în pădurile Africii arborii nu au înel anual, ei cresc, acolo, în permanență în funcție de vîrstă, se face exploatarea pădurilor. Nu mai tăiem arborii tineri, sau de vîrste mijlocii, ci doar cele ajunse la maturitate, adică... Un de ani, la fag, ori chiar 160 de ani, la măr și la gorun. Gorunul, spre pildă, are creșteri mici, dar ajunge la vîrsta matusealemică, spre deosebire de măr, alăm, plop, care are creșteri mari, dar tăiește puțin.

— Ați terminat, de curind, o altă carte, scrisă în colaborare cu dr. ing. Constantin Bindiu: „Păduri seculare din Banat”.

— În Banatul de munte se află cele mai frumoase păduri seculare din Europa. La Izvoarele râului Nera, pe Valea Nerei, au crescut fagi monumentali, de 30-40 de metri înălțime. Asemenea păduri sînt și în jurul Teregovei, a Mădălei, în zona sudică a Munților Săbăniș. Am reușit să le dăm, în parte, un statut de rezervație naturală, fiind protejate ca atare. Le păstrăm, pentru generațiile viitoare, structura naturală, fără vorba de o floră foarte bogată și interesantă. De la natură putem învăța, încă, multe, iar cei care vor veni după noi vor avea, și ei, destule de învățat.

— Dar pădurile din cîmpia timișeană?

— Sînt „trupuri” izolate, cu rol de protecție a cîmpiei și a orașelor. Unele au structură naturală, altele au apărut prin împăduriri sistematice. Spre deosebire de alte zone asemănătoare, ele au fost foarte bine păstrate. A contribuit la menținerea lor și un interes cîmpesc. Au și un rol recreativ, de agrement, nu însă suficient pus în valoare.

— Ca vechi și pasionat silvicultor, care pădure vă atrage cel mai mult?

— Într-o noapte, cei care îngrijim pădurile, și pădurea însăși s-a născut, în timp, o relație pe care mi-e greu să o exprim. Poate ar fi prea mult dacă aş spune că este una de iubire, iubire ce mă întoarce, binefăcător, spre noi, revigorându-ne sufletește. Cel mai mult mă atrag pădurile de fag cu lumina lor specifică, atât de liniștitoare. Fagul este un arbore viguros, el reprezintă și sîra spinării a pădurilor noastre. Și-apoi, încercăți să vă imaginați dacă încă n-ați văzut, un fag monumental în vîrstă de 250 de ani...

Iosif COSTINAȘ

... Zăciu, Mircea Martin, Al. Călinescu, Ion Pop, Monica Spiridon, Dumitru Mișu etc.

Am lăsat la urmă secțiunea de Recenzii fundamentale (în acest număr susținută de Nicolae Florescu, Mihai Zamfir, Ioan Chindriș, Florin Faifer) tocmai pentru a sublinia prezența în revista a unuia dintre cei mai înzestrați literari ai noului val al cercetării: Cristian Bolog propune o cale de analiză nouă a Țiganiadei. Studiul (din care aflăm aici prima parte) anunță, ne permitem să spunem, un cântărire de excepție.

o Noua formulă a Suplimentului literar-artistic al Scintei tineretului se caracterizează printr-o implicare remarcabilă în actualitate. Nîile rubrici ale revistei, anchetele (Pe ce credeți că se bazează succesul romanului „Cel mai iubit dintre pămînteni” e ultima dintre ele), Privire către cei care vin reușeți să stimuleze o seamă de colaboratori, somnatori de prestigiu al presei literare. Cu seriozitate și devotament, Poșta redacției (semnată de Lucian Avramescu) pune în lumină o rubrică esențială a presei tinere.

Valeriu GANEA

Al. Jebeleanu

A. C. Iordache

Hans Mokka

Discursul liric al lui Alexandru Jebeleanu exprimat de la debutul editorial din 1945 în peste zece volume de versuri, care urmăreau oglindirea sonoră a unor nostalgii și viziuni personale, îngrădite tot mai afișate de conturul certitudinilor simple ale frumuseților convenționale acceptate, a avut o evoluție nefecadată totuși în tiparul clasic al fidelității prozodice. Eforturile

Nu știu cine dintre cititorii volumului *Cursiv de septembrie* îl vor fi parcurs în liniște, fără, adică, o serioasă mobilizare intelectuală, după cum mi-e greu să-mi închipui că el va fi stîrnit cuiva, de la prima lectură, o adevărată sinceră și necondiționată. Reacțiile spontane se văd cenzurate de chiar lipsa de spontaneitate a scriiturii, deși — bizar efect — multe dintre proze tocmai pe spontaneitate mizează: ele transcriu, într-o formă aparent nudă, fragmente de monolog sau de dialog aparținătoare unor

Dacă proiectele prozatorului Hans Mokka au prevalat, în timp, asupra creației poetului omonim, revanșa pe care acesta din urmă și-o ia mai de curind se dovedește nu doar spectaculoasă, dar și legitimă. Premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara pentru volumul *Innere Landschaft* („Peisaj lăuntric”), Editura Albatros, 1985, încununează o activitate lirică reflectată, în ultimele decenii, cel mult prin revistele literare, dar care la cercetarea în volum se dovedește în destule privințe remar-

PREMIILE ASOCIAȚIEI SCRITORILOR DIN TIMIȘOARA

sale de a-și lărgi tematica inspirației prin divagații impresioniste au păstrat romantismul iubirii și a legăturilor ancestrale cu pămîntul natal, cu tradițiile rustice proiectate în „linia de azur” a vîsurilor și aspirațiilor sale statornic mărturisite. Iată o profesiune de credință în destinul său poetic conține nu o dată această regăsire a vocației proclamată în emoțiile-i voit refractare aventurilor, dar fidelă indeletnicirii creatoare: „Ți-e poezia rugă, rost și zbor / Cînd nu-s cu tine mă regăsești în file, / Svinești în zorii tiparului suplei zile — / Și stîbul meu răsună mai sonor. / Pot să mă-ncred în stelele din riu / Cînd tu ești siderală-ntruchipare / Și porți cu țărna har și germinare? / Suavele-mi iluzii le-ocrotești / La pieptul tău cu-aromele din griu, / Cu mentă și mirajuri cîmpenești”. (Cu aromele din griu).

personaje „surprins” în atitudini imediate. O altă categorie de texte cuprinde o proză de notație alături la limita jurnalului. Cu toate acestea, autoarea își interzice, încă de la primele pagini, orice artificii menite să atragă cititorul. Dimpotrivă, pare hotărîtă să-i dezamorseze obișnuințele și comoditățile de lectură; decisă să instituie o nouă ordine a convenției/convențiilor literare. Prozele descompun acele mecanisme a căror funcționare ar putea oferi un răspuns, fie din unghiul realului al realității de zi cu zi, fie din perspectiva emițătorului de literatură, a scriitorului. Numitorul comun „fondul” celor două „teritorii” — nu antinomic, nu paralele, dar contigüe complementare — îl reprezintă Orașul, „privit”, el însuși, ca un posibil limbaj, supus schimbărilor, remodelărilor plierilor pe „măreț altelea” și totuși, în esențialitatea lui, perpetuu același; printr-o complicitate propusă de autoare: orașul, aidoma unei partituri ale cărei teme și linii melodice se metamorfozează fără încetare. Prin dar și dincolo de ele, muzica rămînd identică sleși. Intențiile și gesturile scriitoarei, ascunsă îndărătul personajelor sale, țin de o arheologie aparte: „paginarea” corespunde unui întreg ritual de scoatere de sub povara sedimentelor a obiectului pur, conservat de timp. A obiectului care, la rîndu-i, conservă timpul. Dificultățile pe care le întâmpină lectura (și de aici provin: cartea este, de la un capăt la altul, o demonstrație iar a ignora vreuna dintre etape înseamnă a dăminua șansele de a o înțelege. Ar fi riscant, desigur, să afirm, pornind de la aceste observații, că volumul este un roman în travestii, deși argumentele nu lipsesc. E vorba, mai întii, de simetria care există între început și sfîrșit. În partea a doua, se produce o întoarcere masivă a autorului și, odată cu aceasta, discursul dobîndește progresiv aspectul unei confesiuni. Zonă de referință se schimbă și ea: raportarea nu se mai face la real, ci la literatură. În obiectiv nu mai este insul aspirînd la limbajul urban (civilizat, „cultural”), ci creaturul copleșit de agresiunea orașului în ipostaza lui de limbaj concurent. În sfîrșit, puținele indicii asupra identității protagoniștilor vorbesc limpede despre intențiile autoarei: adevăratul erou al acestor proze este limbajul, supus exorcizării, constrîns să se purifice prin sublinierea maladiilor lui. Acceptînd aceste rigori ale demonstrației intelectuale, lectura are de descoperit în *Cursiv de septembrie* un tulburător fior poetic, un lirism care străbate, cu melancolia și nostalgia lui, inflexiunile aproape tăioase ale lucidității și ironiei. Și, mai ales, are de descoperit o formulă artistică originală, de o valoare incontestabilă.

cablă. Privind lucrurile dintr-o anumită perspectivă, aceste a treia selecție lirică a scriitorului — prima, *Stille Jungendtage* („Liniștitele zile ale tinereții”) apărută exact în urmă cu o jumătate de secol — trebuie citită ca o antologie. Autorul a selectat în *Innere Landschaft* dintr-un corpus pe texte lirice acumulate de-a lungul a aproape patru decenii, privilegiînd, în câteva secțiuni ale culegerii, versurile de accent reflexiv, circumscrise fenomenului cultural, în genere, și celui al artelor plastice, în particular, nelăsînd totuși deoparte nici poemele cu accent confesiv, mai marcat lirice. Ce am remarca în stănțele pe care Hans Mokka le consacră unor personalități ale artelor plastice românești și europene — de la Constantin Brăncuși, Țuculescu Ladea la Marc Chagall — este neta circumscriere apoftegmatică majorității textelor, nu rareori, însă, și maniera relativ liberă de a glosa pornind de la un pretext epic sau ideatic dat. În fond, referind la binecunoscuta creație plastică, Hans Mokka nu face decît să delimiteze un spațiu existențial în care reveria și plăcerea fabulației își găsesc un cîmp favorabil de manifestare, un univers în care liricele intuiții ale autorului finalizează în reflecții asupra artel, a rosturilor umane. Emblematică, întotdeauna, în poem fiind știința autorului de a ridică impresia imediată la concept, la un precept de o mai generală iradiere existențială. Cîteva versuri, revelatoare, dintr-un ciclu dedicat lui Ion Țuculescu: „Viață / Vis / Viziune: // Acord fără moarte” (*Triplu autoportret*).

Nu-i vorba, desigur, în ceea ce propune acest volum ce realizează un autentic „bilanț” al unui îndelungat traect liric, doar de știința de a transpune a percepțiile lirice în v. rsuri memorabile. Dacă în ciclurile dedicate lui Brăncuși și Țuculescu, în parte și în cel care vizează opera lui Romul Ladea, miza poeziei pare a fi intelectualismul experienței lirice, lapidaritatea rostirii, o extremă austeritate a expresiei, în alte texte, de felul celor care pornesc de la prețurile identificabile în pictura lui Chagall, autorul evoluează spre o notație mai colorată, este solicitat de parabolă, uneori de un epic ce nu exclude ironia, chiar o subtilă pusă în valoare turnură ludică a versului. Să spunem totuși că insistînd asupra acestor aspecte ale poeziei lui Hans Mokka nu am trecut în revistă decît o parte dintre modalitățile poetice predilecte ale autorului. Nu este inutil de aceea să semnalăm fie și doar cu titlu de inventar, o seamă de pasteluri, stănțele evocatoare, partiturile în care confesiunea rămîne suportul principal al poemelor.

Excelent structurat, relevînd o severă selecție a textelor, volumul *Innere Landschaft* atrage atenția asupra unei poezii în al cărui spațiu lăuntric se întrepătrund, nu o dată cîteva dintre experiențele notorii care au jalonat calea liricii moderne a veacului.

Nicolae ȚIRIOI

Marian ODANGIU

Lucian ALEXIU

consemnări

O valoroasă cercetare

Dincolo de preocupările sale literare, bine primite de critică și, desigur, de cititori, Ion Bodunescu s-a impus și ca istoric al diplomației românești tradiționale — prin lucrarea documentară „Diplomația românească în slujba independenței” (vol. I 1978; vol. II 1982; vol. III 1984) dar și contemporană, publicând, recent o amplă lucrare de specialitate, consacrată diplomației românești postbelice. Lucrarea de care ne ocupăm este dedicată „celor patru decenii de republică românească, primului ei președinte, tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, cu prilejul împlinirii a 70 de ani de viață”. Cercetare erudită, chiar exhaustivă, această istorie a diplomației românești consacră un specialist în persoana lui Ion Bodunescu, autor cu studii de specialitate (doctor în drept internațional public), înzestrat cu o remarcabilă putere de investigație și cu o intuiție de istoric.

Primele acte diplomatice, ca declarația guvernului prezentată la radio chiar în seara zilei de 23 August, denunțarea tratatului de alianță cu puterile Axei și Convenția de armistițiu sînt tratate judicioase de autor, arătîndu-se, în cazul armistițiului, și lacunele juridice și politice pe care le conținea, lacune ce dezavantajau interesele legitime ale poporului român. Cu aceeași obiectivitate sînt analizate și raporturile diplomatice ulterioare semnării armistițiului, ca de exemplu, statutul de țară cobeligerantă a României, statut într-o mare măsură, ignorat de Națiunile Unite.

Volumul al II-lea al acestei valoroase cercetări este consacrat în întregime diplomației românești, mai cu seamă în ultimii 23 de ani, de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, erou al păcii, strateg al luptei pentru înțelegere și colaborare pe plan internațional. Secretarul general al partidului apare în comentariul autorului drept un arhitect al păcii și un făuritor al unei noi ordini politice și economice pe plan mondial.

Sînt trecute în revistă, prin analize și comentarii judicioase, obiectivele principale urmărite de diplomația românească la O.N.U. și în alte organisme internaționale: întărirea păcii și securității internaționale,

prin încetarea cursei înarmărilor și trecerea la realizarea unor măsuri efective de dezarmare. De asemenea, este consemnată activitatea diplomației românești privitoare la drepturile omului și la problemele social-umanitare în cadrul organismelor internaționale, în principal în cadrul O.N.U. și U.N.E.S.C.O.

Nu o dată, de la tribuna acestor organisme internaționale, s-a auzit vocea României cu privire la problemele tineretului, tineretul fiind considerat un factor activ, indispensabil, în relațiile internaționale pentru apărarea păcii. Ion Bodunescu ilustrează această inițiativă românească cu privire la rolul tineretului în lupta pentru pace, cu referire la cele mai importante acte diplomatice și, desigur, cu citate din comentariile presei internaționale.

Deosebit de convingătoare, ca documentație și ca interpretare juridică, sînt paginile consacrate poziției României, președintelui ei, privitoare la o nouă ordine politică și economică internațională.

Cartea se încheie cu un capitol sintetic consacrat diplomației românești de azi, prezentînd demersurile Președintelui Republicii, NICOLAE CEAUȘESCU, oglindite în conștiința lumii. „Organic legate nești de azi, prezentînd demersurile Președintelui Republicii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, subliniază autorul, profundele mutații, transformări și deschideri inaugurate de Congresul al IX-lea al P.C.R., din 1965, și-au pus amprenta și asupra participării României la viața internațională, demonstrînd, prin forța faptelor, a argumentelor concrete, unitatea indisolubilă și intercondiționarea permanentă dintre politica internă și externă a statului român postbelic”.

Această istorie a diplomației românești postbelice, carte document de cea mai mare dimensiune și profunzime apărută pînă în prezent în țara noastră, datorată unui condei prestigios, sigur și bazată pe o documentare riguroasă este, în același timp, și o carte de informație pentru largul public. Scrisă într-un stil sobru dar și alert, cu numeroase trimiteri bibliografice, lucrarea lui Ion Bodunescu se recomandă de la sine, ca o cercetare ce contribuie la cunoașterea epocii noastre, epocă legată de numele președintelui țării, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Elcodor POPESCU

Pentru Olari, sosirea la Sinaia, dacă nu ar fi fost urmasa stării de depresie a femeii după pierderea tatălui ei, ar fi constituit o experiență în premieră. Singurul, deși aveau fetele, la capăt de vară, cînd studentul Amaliei erau în examene, într-o stațiune, nu tocmai pentru boli cronice, ci de relaxare și agrement, cu toate că pînă la ora aceea nu se plînsese nici unul prea tare din pricina durerilor din stînga, dreapta, sus sau jos, și nu trecuseră deci prin analize de laborator, sondaje, biopsii, prin fața aparatelor Röntgen vertical, trandellemburg (cum se aude pronunțat de un medic de circă) ș.a. Nepriceperile în fața noilor condiții, de convalescenți după o maladie sufletească, începuse în zorii celei de a doua zile cînd, deșteptată ca pentru plecatul la cursuri, Amalia se ridică din pat și începu să deretice prin cameră, să-și adune iarăși lucrurile înăuntrul geamantanelor, în vreme ce bărbatul ei, deși ar mai fi vrut să lenevească somnolent sub pături, se supuse chemării făcute indirect. Pentru a se deștepta cu totul, intrase în baie să facă un duș. Se văzu din nou cu ușa închisă și becul de neon de deasupra chiuvetei aprins, în mijlocul tuturor reflexelor mobilăriei care-l alungaseră, printr-o prea proaspătă amintire, din locul respectiv, atît de rîvnit, cu cîteva ceasuri în urmă. Somnul adînc, visele „în furcă” — la poli opuși ai realității de peste zi — compensatoare. Soarele ce deschidea fața munților cum nici n-ar fi crezut după ploaia ce adăstase peste întreaga vale de o săptămîna cum aflaseră de la recepționar li deschisese toată rîvna pentru viață și mișcare. O nouă viață, căci mișcarea, mișcările de la o vreme, fie de ce natură se rezumă la constituirea și reconstituirea unor tabieturi. Baia, aburii calzi ce topiră licărirea strănil ale reflexelor culorilor faianței. Miron continuă, în stare de trezire beatitudinea unui somn natural normal, ca în picturile barocului flamboiant,

cu personaje mitologice fără nume, nimfe și satiri, un Ariel imaterial jucînd trombele aburului în tumultul unor cumulus ce nu avea să aducă nici furtuni, nici răscolirea pădurilor și ierburilor, ci doar copilărească bucurie a împăcării prin senzație cu ceva necunoscut venit dinafara timpului imediat. („Ființa ca ființă — imi cîntase ciocul ăla de Victor Demetrescu, de mult, la cîna dată în cinstea ungerii lui ca și conferențiar — nu ființa ca materie, că e ceva limitat, visceral determinat și detectabil pînă la ultima centimă sau celulă. Ființa ca ființă-suflet-suflet-suflet, ca trăire nemăsurabilă, nelimitabilă la grăunțele atomice. Aia conțea... Știi ce sîntem fără ea, fără acea dublură a fizicului? Sîntem o grămadă de grăunțe atomice care funcționează pe baza unor, le zicem noi cumva, legi. Legile circulației din fizică și chimie — din fizica nucleară bineînțeles, care subordonează în profunzime și chimia — dar nu aici vreau să ajung... Nu personajul X. Miroane, tu ca și creator știi mai bine asta. Nu personajul acela mă interesează, pentru că e prea material, prea adunat din uliță și duhul lui... „L'âme slave” — completează Miron... „Voi universitarii, aveți arealul vostru endemic — interveniți sarcastic Zenovian — scoate-i de acolo și se-nchid în propria lor cutie; devin spori. Niște spori culturali sau nu, neștiuți de nimeni pînă nu ajung să dea de un alt mediu acid și umed și universitar... „L'âme humaine — spusese atunci apăsat sărbătoritul — ca și germanii și latinii și grecii și mayașii, tot către umbra aceea a fizicului individual se ducău cu pofta glandului și indienii și chinezii și tot ce a născut o mitologie apoi o religie pe care le-a ucis, în cele din urmă prin filosofie. Adică tocmai prin ceea ce trebuia să facă media între fizic și metafizic...”).

Atît își mai aduse aminte Miron după ce se stropi cu un jet de apă rece și coborî din

vană. Oglinda aburită îi desfăcea pointilist chipul în suprafețe colorate diferite. Pointilist sau electronic. Imaginea difuză reflectată de sticlă i se păru lui Miron, atunci ca de atîtea ori, mult mai cuprinzătoare decît dacă și-ar fi văzut cu claritate fața. Acesta era „personajul literar” din conceptul lui Victor și se dumiri că tot acesta era și personajul creat de el. Unul mai mult, cîte va fi născut cu adevărat pînă atunci. („Luat în detaliu — explicase cîndva Zenovian — un fragment atletic dintr-un tablou de Seurat, să zicem „Cercul”, grație punctelor care descompun lumina în elementele ei constitutive poate să fie, foarte bine, un portret de cadină de Iser privit printr-o sticlă glazurată...”) o prostie interesantă și mintea asta a lui Zenovian-văzătorul. Intuiește el ceva, dar se împiedică mereu de același prag optic. Cît ce închide ochii simte alături prăpastia, abisul, și-atunci înțepenește ca-n jocul de-a stațiile rămînd exact în poziția în care a fost surprins de întuneric. Eu am cel puțin în plus bucuria de a călca în necunoscut, de a figura și în întuneric imagini asemănătoare celor pe care le port în mine, dorința de a popula întunericul, abisul, tavanul peșterii acesteia universale cu copii, tablouri, amintiri din lumea văzută... STOP CADRU: În ușa deschisă brusc apare o femeie în negru. Amalia. Are ochii plîși. A avut vreme să facă bagajele, să strîngă paturile, să se îmbrace și, descoperindu-și chipul cernit în oglinda din cameră cînd voise să se plepenească, să-și aducă aminte de trecutul imediat, de sufletul ei cel mai adînc și să se lase furată de plăcerea durerii din ea, singura mai puternică decît toate. În fața ei, un bărbat gol pieptănîndu-se mirat cu fața reflectată de o oglindă aburită...

„Mergem?” „Așa?” I-ar fi răspuns bărbatul arătînd pudic spre propria-i golișune. I-ar fi spus dacă femeia era o oarecare Dorina, o ființă cu o

altă materialitate, nelegată de el decît printr-o dependență spirituală. Chiar și fără acea replică ironică, sau în podul ei, în supraînțeles, fu intuită de amîndoi și Amalia închise ușa ușor la loc.

Străzile stațiunii așezate pe clinul Bucegilor. Vilele cu acoperișurile încărcate de turnuri și turnulețe, ce continuă geometrice formele de piatră ale muntelui într-un iabir stratificat ascuns de fosta pădure de molid pin și fag. Prin ferestrele hotelurilor sau vile-

PAUL EUGEN
BANCUI
SE JURUL

lor se deschid crîmpeie de peisaj montan din care nu lipsesc copacii și detaliile celorlalte case, o stradă în pantă, un lung de munte din relief înalt de pînă dincolo de Caraiman, ori de pe Cumpătul sau Piscul Cînelui, iar sus, pe fundal, cerul constant albastru, ca întotdeauna deasupra norilor. Dimineața, chiar și în acel convalescent iunie, sau mai ales atunci și în sezonul de iarnă, străzile — bazar orientat la vremea deschiderii — animate de oameni îmbrăcați în toate culorile. Cum vor arăta toamna sau prin burnițele reci ale lui martie? Cu aceeași lentoare de pensionar anemic în mișcare. Miron constată clișeul de viață al stațiunii, al tuturor stațiunilor, în cîteva fracțiuni de contemplantă intercalate în drumul lor de la ieșirea din hotel, pînă la sta-

ția de taxiuri, apoi ceva mai relaxat, din fotoliul de lângă sofer, și-n cele din urmă de pe străduțele de la Cumpătul, copia miniaturală a stațiunii, așezată pe celălalt mal al Prahovei. Buletine, bilete de tram, cartele de masă, eticheta cheia viitorului domiciliu. Camera 7, vila Cerbul, la etaj, cu vedere spre vîrfurile Jepii

FAZAKAS

Marl, Caraiman și muchia Coștiliei, spre nord-vest. Prima pornire a noului locatar: primenirea — deschiderea ferestrelor, eliberarea duhurilor celor care au stat pînă atunci acolo spre a se putea întoarce peste timp ca amintiri colorate în sufletele foștilor locuitori al odăii. Extazul în fața măreției peisajului fix care le va fi oferit vreme de aproape două săptămîni ochilor și spiritului, prin cadrul dreptunghiular al ferestrelor.

„Sînt de acord cu Pleșu că sublimul există în primul rînd în omul aflat în fața minunățiilor naturii...” Miron către Amalia, după o îndelun-

limba
română

Cuvîntul din titlu: acestor însemnări, bine cunoscut de obștea vorbitorilor, este definit, în dicționarele noastre, după cum urmează: „Petrecut, întimplat, apărut de curînd; care datează de puțină vreme”. Din punct de vedere semantic, recent se intersectează cu un număr relativ mare de adjective (și adverbe), situîndu-se, față de fiecare din ele, în relația de sinonimie parțială. Acestea sînt: actual, contemporan, modern, nou, proaspăt (cf. Laura Seche, Mircea Seche, Dicționarul de sinonime al limbii române, EA, 1982, p. 793).

Termenul are, în majoritatea cazurilor, valoare adjectivală, ca în acest crîmpel de proză argezeană, publicat în anul 1961: „Fostul palat regal, grav pe vremuri, a cîștigat cu transformarea lui recentă o linie de contur vioaie și o expresie bucuroasă, trezită din fosta lui solemnitate” (Cu bastonul prin București). Dar

Recent

determinantul nostru poate fi întrebuintat și ca adverb: „Un nou Dicționar al limbii chineze a apărut recent la Beijing” (Drapelul roșu, Iol, 10 martie 1988, p. 4).

Cuvîntul în discuție este, bineînțeles, un neologism, împrumutat din fr. récent sau, mai degrabă, din lat. recens, recentis, „Dubletul” său vechi, moștenit din latină, îl aflăm în adjectivul nostru rece, care porcede direct din recens, suferind modificările fonetice de rigoare. Evoluția semantică, remarcabilă, nu este, totuși, prea surprinzătoare, căci între ideile de „temperatură scăzută”, pe de o parte, „noutate, prospețime”, pe de alta, legăturile de înțeles se statornicesc cu înlesnire.

Vrednic de tot interesul mi se pare faptul că, din rece, româna și-a extras, cu ajutorul sufixului -oare, substantivul răcoare, atestat încă din primele noastre texte. „Originalitatea” derivatului constă în amănuntul că el lăstărește din trunchiul unui adjectiv propriu-zis (rece), pe cînd celelalte foranții, pe teren românesc, cu -oare pornesc, de obicei, de la teme participiale terminate în -sîntînsoare, mulsoare, minsoare, plînsoare, prinsoare, scrisoare, tînsoare.

Dacă ar fi să mă refer la disponibilitățile poetice ale cuvîntului, n-aș putea trece peste un fragment din poemul eminescian Egiptul: „Și la vîntul din pustie, la răcoarea nopții brună, / Piramidele din creștet niurînd și jalnic sună”. Se săvîrșește, aici o atingătoare, pentru cititor, „correspondență” sensorială, între termenii aparținînd zonei tactilului (răcoarea) și vizualului (brună), a căror alianță constituie încă un cîștig al limbajului poetic românesc.

Prin procedul „conversivității” gramaticale, care îi este familiar, Eminescu conferă substantivului răcoare funcția unui adjectiv. Făt-frumos din Incrimă: „Picloarele lui infierbîntate de nisipul pustului, călcărî atuncea în răcoarele și limpedele pîrau ce curgea din izvor”. Echivalența semantică-morfologică răcoare = răcoros este foarte răspîndită în postumec. În Memento mori, de pildă, evocarea Babilonului se încheie cu versul „Cugeta Semiramide prin dumbrăvile răcori”.

G. I. TOHĂNEANU

Ghiocel — alb ghioc,
somnolente zăpezi,
al uitării soroc —
a nu crede ce crezi.

Toporași sub topoare,
pe răbojuri creștuș...
reci idei migratoare
dorm într-al vremii albuș.

CUVÎNTUL

De iubire de țară,
De dor de pace,
De-o nouă primăvară
Mî-s pline crengile trupului
Pe care-nfloresc de-a pururi
Cuvîntul.

DE IUBIRE

Pe staminele gîndului,
polenul clipei
se-așează după același învăț;
În fiecare primăvară
îmi dau ceasul iubirii
cu o Sarmizegetusă înaintea
ca să înflorească de timpuriu
a dragoste și a veșnicie,
a rod și a prieteșug —
adică românește.

Nicolae Rotaru

SEMN DE PRIMĂVARĂ

Viorele — viori,
înflorire de cîntec,
limbi de foc pe comori —
blestem și descîntec...

FAZAKAȘ TIBERIU: Muzeul tehnicii populare din Poiana Sibiului.

POVESTE

Am fost atunci într-o mirare,
de parcă-am fost într-un văzduh,
se clătinașe mărul, numai floare,
de aburul cuprins de duh

Și rălăceau în iarba crudă
pupile moi, ca un covor,
deși n-au cînd să mai audă,
ele și-acuma mă mai dor...

Cînd trec pierdut peste grădină,
cu gîndul scurs într-un altar,
mă tale pleoape de lumină,
de parcă aș călca pe țăr.

ALBUM LIRIC

PAHAR DE MIRE

Haina de după descîntec a mirelui
se-nmoaie în clopot, subțirelui,
se sparge-n urechea căucului,
în pielea de foșnet a văzduhului;

Rămînc vibrația atînsă de iarbă,
pupila mai goală, mai albă,
mîna mai întînsă-n mirare
decît frunza în a sa tremurare;

Mirele, doar ca o zăpadă subțire,
tăie aburul în potire,
și-mparte clipe de foșnet lunar
c-un roșu de țărates pahar.

aduc și aici bărbatul ei, pentru a le fi un capăt de viață sezonieră, într-o variantă asceto-bucolică. Amalia făcea mișcările cu o siguranță de mister zidar, hotărît să ridice înăuntrul zidurilor unei foste cetăți propria ei casă, din ceea ce avea și din ruinele din jur. Dulapul-debara își umplu cuburînd rafturile cu cămăși și schimburi de corp, cu treninuri, sfetere, iar jos cu baschetii noi, cumpărați special pentru acel fragment de viață. Apoi: cafeaua, zahărul, cîteva borcane cu dulceată, un libric, termoplonjorul... punga de medicamente, ca pensionarii de bătrînețe în stațiunile balneare Borsec, Sovata, Olănești, Călimănești, Vatra Dornel, Buziaș... — fu ascunsă în sertarul uneia dintre nopliere cu oarecare teamă amestecată cu silă. Doar geanta de voiaj a lui Miron rămase stînjenoare pe masă. Era a lui și, ca atare, el știa ce se înăuntrul ei și cum trebuie să-și pună lucrurile de acolo. Pe etajera din bale își aflară locul toate mărunțușurile de toaletă, ale ei în stînga, ale lui de cealaltă parte, iar la mijloc, cele două pahare din dotarea vilei cu periutele și pasta de dinți.

La primul contact, formațiunile petrografice și fitografice care compun un peisaj ce reține în contemplare un spirit sensibil, nu se leagă în nici un fel cu stîlutele de pînă atunci ale respectivului și cu atît mai puțin cu cuvintele. O clipă, Miron se simți umilit față de un Zenovian, să zicem, care, în clipele acelea ar fi tăiat totul baltă, și-ar fi pus șevălețul la fereastră și, fără să știe exact de ce, s-ar fi apucat să picteze ceea ce vedea. Săritate curată! Apoi și-ar fi zărit lucrurile de-a valma în debara, ar fi coborît, multumindu-se de treaba făcută, pînă la restaurant și ar fi mîncat un grătar, ar fi băut una sau două sticle de vin roșu, s-ar mai fi plîmbat cîtva pe străduțele din jurul vilei, pînă cînd ar fi simțit osteneala și, însoțit de aceeași multumire, s-ar fi întors în cameră, să mai privească o dată lucrarea înche-

pută sau finisată, iar mai fi dat cîteva rețușuri, apoi: baia și somnul, la fel de sănătos ca toate necuvîntătoarele. Sub apăsarea plînatății unei asemenea vieți de om, Miron își desfăcu geanta de voiaj și scoase din ea un teanc de hîrtii albe, cîteva pixuri, un stilou, o sticlă de cerneală, două tuburi de carioca, un „Platon”, trei cărți fără legătură între ele despre „Istoria Franței sub Ludovic al XIV-lea”, „Pictura bizantină” și „Plăcerile filosofiei” a lui Boetius, în traducerea veche de „Minghierile filosofiei”. Un volum de poezii de Tvetacva și două dosare cu note, precum și „schemele” cărții lui, încă neterminate „Adevărata viață a Simionului”; ca parte, constituivă a ființei sale, acel „studiu despre roman” ce se transformase într-un „roman despre studii”. Privi scrisul aproximativ caligrafic al titlului cărții lui în devenire, așezată între celelalte de pe masă și-și spuse că așa era cîștit, ca manuscrisul său să fie cu un titlu „de mîna”, stîngaci, iar celelalte, atît de importante, să aibă ceva din tenta nemuririi — tiparul.

„Amalia și-a reconstituit apartamentul nostru de acasă, iar mie mi-a lăsat locul gol pentru a-mi recompune biroul. Superb!” Mută mîșuța în unul din colțurile camerei, lîngă fereaștră, puse pe ea o veleuză, apoi așază ordonat hîrțile, dosarele, cărțile, călimara... Se simți înfrînt abia după ce puse în dreptul mesei unul dintre fotolii, pentru a delimita exact spațiul său din noua locuință. Înfrînt, pentru că-și surprinsese ticul, imposibilitatea de a fi altfel decît acolo, neputința de a se desprinde de obișnuințele vieții din ultimii ani, aceleași care-l anchilozaseră încet toate pornirile către creație, ar fi buni, mutîndu-l cu încetul către o linie de mijloc, teoretică — eseul — compunerea culturală, cum îi spunea în scîrbă de fiecare dată cînd se trezea în fața colii rămase albă după o oră de meditație deasupra ei cu stiloul uscat între degete. Motiv în plus să se bucure de

„existența” Simionului, care-l dăduse un sens de un an și mai bine încoace de cînd lucra la carte. Îl revitalizase, punîndu-l în dreptul anilor de „mare producție” ai tinereții prime, cînd își dobîndise un nume în rîndul scriitorilor. Gest primitiv — să atingă coperța manuscrisului său, necesar dansului ritualic dinaintea înfăptuirii actului scrierii. Amalia îl urmărea. Omul se simți stînjinit și-și retrase mîna. „Ce-ai scris acolo de-ți iubești așa cartea?”... Miron refuză să răspundă imediat. După cîteva clipe zise: „Sintem ca și cele două fețe ale lui Janus (și amintii de cugetarea personajului cunoștință Dorina Alexa)... Ceea ce ne unește e creierul, generalizarea, abstracțizarea. Ceea ce ne desparte e deschiderea. Unul operează în abstract cu concretul, celălalt invers. Unul către lumea științei, celălalt către umanitate ca spirit... Îți dai seama că un sărut e imposibil între noi?...” Noroc că Amalia luase lucrurile așa cum trebuie, adică este imposibil să se sărute două ființe care stau spate în spate, altminteri și-ar fi început prima dintre zilele sejurului umplînd camera de hotel cu o stînjenoare crispăre.

Femele se ridică în picioare și, cu toate că știa ce trebuie să se întîmple mai departe zise: „Și-acum, ce facem?” Miron răspunde încurcat: „Păi... mergem la masă, ieșim prin stațiune, poate tragem o fugă de telefericului pînă la o cotă sau pe Furnica, iar diseară... în fine... ar trebui să ne luăm treningurile... Știu, nu se face dar e alt mediu, altă lume, care vrea tihnă, deci oameni, și chipuri cit se poate de asemănătoare lor, comune, nu purtători ai unor însemne ce le-ar aduce aminte de lucruri triste... Iartă-mă!”... „Nu sînt de acord, și-apoi dacă ne întîlnim cu ceva cunoștințe de-ale tale?”...

„Ei, ce e? Trebuie să le dăm raportul? Să ne justificăm fiecare fapt dintr-o viață petrecută de care ei n-au habar și puțin îi interesează?...”... „N-am vrut să fiu ipocrită, mă gîndisem tocmai pe dos.

Ce o să simțim față de noi în prezența lor?... „Exact ceea ce simțim și acum. Convenția este și într-un fel și în altul, haina, adică tocmai cum te îmbraci...”... „Pentru mine, nu!”... „Cred, dar trebuie să o depășim. Așa cum atunci cînd ne punem în pat sîntem doar cu sufletele noastre cernite, nu și cu pijamale dinainte pregătite pentru nenorociri... și aici, treningurile în loc de pijamale de sejur... uniforme noastre de vacanță, sau nici măcar nu vrei să acceptăm că este o vacanță...”... „Ce sejur? Ce vacanță?... Cumplit de ușor te îndepărtezi de realitate!”... „Mai bine spus, mă adaptez la ea...”... „Te adaptezi, poftim, camelon...”... „Îți permite spiri-tul tău de... artist... de vreme ce faci atîta tapaj de el tocmai pentru că l-ai îmbrăcat ca pe o haină strîmtă, strîmb, nu te-ai născut cu el...”... „Ca un fel de blană protectoare. E un vestmînt de care te poți lepăda oricînd, pentru a fi ceva mai sus, funcționărește vorbind, pe o scară unde sînt în uz astfel de uniforme...”... „Ești rea, Amalia, pentru că ți-am propus să te eliberezi de o îmbrăcăminte simbol al durerii și tristeții, nepotrivită locului acestuia. Nu ți-am cerut asta, cum n-aș fi crezut că ești, că, mă rog, trăiești în tine o simplă femeie bocitoare, capabilă să-și împartăsească întreagă suferința sufletească doar exprimîndu-și-o de jumătate prin haina cernită, aia care preia odată cu culoarea și semnificația lui pentru cei din jur, și o bună parte din greutatea sufletească...”

Femeia și bărbatul stăteau față-n față, în apropierea fereștrei ce aducea dinafară o lumină galbenă Chipurile decupate pe fondul galben, roșcat, verziu al frunzelor mișcate de vînt, conturau limitele negre ale unui pocal asimetric. Fără sunetul cuvintelor, scena punea foarte bine să fie confundată cu momentul pregătitor al unui sărut. Își apropiau și-și îndepărtau profilurile privindu-se în ochi, sau, ori-cum, cu o rigiditate de jucării

alizarea unor măsuri ată activitatea diploma problemele social- principal în cadrul

ernațională, s-a auzit l, tineretul fiind con- nternaționale pentru nițlătivă românească, cu referire la cele ate din comentariile

ca interpretare juri- reședintelui ei, pri- națională. at diplomației româ- lîntelui Republicii, ii. „Organic legate Republicii, tovarășul le mutații, transfor- al P.C.R., din 1965, la viața internațio- or concrete, unitatea politica internă și

ice, carte document pînă în prezent în și bazată pe o do- e informație pentru u numeroase trimi- nandă de la sine, ca re, epocă legată de ȘESCU.

dor POPESCU

a de taxiuri, apoi ceva mai laxat, din fotoliul de lîngă fer, și-n cele din urmă de pe rădușele de la Cumpătul, pia miniatURALă a stațiunii, ezată pe celălalt mal al ahovei. Buletine, bilete de imitere, ca-tele de masă, eia viitorului domiciliu. Ca- era 7, vila Cerbul, la etaj, vedere spre vîrfurile Jepii

FAZAKAȘ TIBERIU

i, Caraiman și muchia lilei, spre nord-vest. Prima ire a noului locatar: pri- irea — deschiderea feres- or, eliberarea duhurilor ce- care au stat pînă atunci o spre a se putea întoarce e timp ca amintiri colorate sufletele foștilor locuitori dăii. Extazul în fața mă- i peisajului fix care le va ierit vreme de aproape i săptămîni ochilor și spi- ui, prin cadrul dreptun- lar al fereștel.

Educația patriotică a tineretului

Astăzi, când orînduirea socialistă ridică pe un plan superior elementele definitorii ale patriotismului, educația patriotică face parte integrantă din activitatea multilaterală și complexă a tuturor factorilor de răspundere, fiind considerată o componentă esențială a profilului spiritual al omului contemporan. Între acești factori, învățămîntul de toate gradele ocupă unul dintre cele mai de seamă locuri.

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a subliniat în nenumărate rânduri, în cuvîntările sale, legătura trecutului cu prezentul, temelile sigure ale dezvoltării pe noi culmi ale patriei noastre în viitor.

Ca parte integrantă a complexului proces de formare multilaterală a tineretului, educația patriotică solicită preocuparea tuturor slujitorilor școlii în toate împrejurările. Nu poate și nu trebuie exclusă nici o disciplină și nici o ocazie pentru a sădi în mintea și în inima elevilor și studenților dragostea față de patrie, față de trecutul poporului, de minunatele realizări ale vremurilor noastre, încrederea în viitorul luminos al socialismului și comunismului. Lecțiile și cursurile de limbă și literatură română, de pildă, au menirea de a învoca dragostea poporului pentru limba strămoșească, a dirigenții cu care și-a apărât-o în parcursul timpului.

Invocarea dragostei de natură, de frumusețea ei, de viața de muncă, înflorirea patriei — caracteristici esențiale ale folclorului românesc — este unul din cele mai eficiente mijloace pentru a stîrni prețuirea creațiilor spirituale ale poporului.

Nu pot să nu stărnească o aleasă mîndrie patriotică exemplul marilor creatori ai literaturii române, care au fost așezați în panteonul național și universal: Dimitrie Cantemir, Nicolae Milescu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, George Coșbuc, Octavian Goga, Lucian Blaga, Tudor Argheș, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu ș.a. Alături de ei își înscriu numele marii scriitori și cărturari ce edifică astăzi noua literatură și cultura socialistă.

Profesorii de istorie, ca și cei care predau științele sociale au la îndemînă numeroase și convingătoare exemple ce pot fi folosite cu maximă eficiență pentru educarea patriotismului tineretului studios. Cunoașterea gândirii filosofice progresiste din țara noastră, a necesității dezvoltării unei industrii naționale, sublinierea rolului producției, al muncii și al producătorilor de bunuri materiale, al luptei de clasă, a rolului claselor înaintate și îndeosebi al clasei muncitoare în dezvoltarea societății, demonstrarea superiorității orînduirii socialiste ș.a., oferă celor care predau științele sociale posibilitatea de a sădi în inimile tinerilor prețuirea luptei pentru progres, libertate, suveranitate, dezvoltare și pace.

tului studios. Cunoașterea gândirii filosofice progresiste din țara noastră, a necesității dezvoltării unei industrii naționale, sublinierea rolului producției, al muncii și al producătorilor de bunuri materiale, al luptei de clasă, a rolului claselor înaintate și îndeosebi al clasei muncitoare în dezvoltarea societății, demonstrarea superiorității orînduirii socialiste ș.a., oferă celor care predau științele sociale posibilitatea de a sădi în inimile tinerilor prețuirea luptei pentru progres, libertate, suveranitate, dezvoltare și pace.

viața școlii

Documentele Congresului al XIII-lea și a celei de a V-a Conferințe Naționale ale partidului, cuvîntările secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, constituie contribuții prețioase pentru înțelegerea în mod dialectic a felului cum interesele fiecărei țări socialiste se pot realiza în cadrul interesului general al sistemului socialist mondial, al modului în care patriotismul socialist, atitudinea patriotică față de propria țară și propriul popor se îmbină cu principiile internaționalismului socialist. Studierea științelor sociale, a economiei politice, istoriei și filosofiei — sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — trebuie să aibă drept rezultat cunoașterea de către studenți a strădaniilor poporului nostru pentru emanciparea politică și economică, înțelegerea idealurilor și aspirațiilor sale, a luptei forțelor progresiste și revoluționale pentru eliberarea națională și socială.

Limba și literatura română, istoria și științele sociale oferă tineretului un câmp vast și variat de activitate și acțiuni care trebuie să concure la sădirea sentimentelor de respect pentru trecutul de luptă al poporului nostru, de mîndrie pentru realizările epocale din zilele noastre, în toate domeniile, de încredere în viitorul țării, de formare a unei atitudini patriotice și revoluționare.

Dr. Gheorghe ȘORA

miniaturi

Pe scara recunoașterii

Constructorii spațiilor noastre de liniște și de bucurii, ale locurilor de muncă pentru împlinirea personalității și prosperitatea țării, dacă nu trece dimineața spre lucru, cu unelte specifice, t-am recunoaște fără nici-o îndoială dintr-o mie. Așa-i salutăm recunoscători, cînd ne mulțumim în gînd, cînd îi vedem pe schele stăpînind, ca niște acrobați, înălțîmînd cînd deslășoară, cu îndrăzneală și multă știință, planuri încărcate de binele comun. O lume clădită de o întreagă... lume printre care însinuez astăzi cu respectul datorat de cel care folosește cuvîntul ca să fixeze elanul interior. La sediul Trustului Antrepriză Generală de Construcții-Montaj Timiș, directorul general, inginerul Aurel Zavolan, n-are niciodată prea mult timp la dispoziție. Ar putea schimba, bunăoară cu un ziarist, cîteva cuvinte între un drum și altul. E pregătit de plecare la Gorj, unde trustul are de executat 432 de apartamente. Ar trebui să mă opresc din respect pentru orele multe de cînd a plecat de acasă. Ce curios! Toți constructorii poartă ceas, dar la ce folosește? Nu-l consultă, semnul lor cel mai sigur este „nu lăsa nimic de azi pe mîine!”. Aurel Zavolan este director general doar din 1983. Lugojean, după absolvirea facultății, a venit în trust din 1967 și de atunci, de la antrepriză la alta, de la un șantier la altul — a fost șef de șantier trei ani și în străinătate — poartă răspunderi de milioane. Între un telefon, o schiță care trebuie avizată, între anunșul secretarului că-l așteaptă echipa la Gorj, discutăm, în picioare, gata de plecare. Zeci de șantiere în această parte de țară și mai ales răspunderea de a fi constructor la Timișoara constituie spațiul de desfășurare al inginerului. Are întreaga lor cuprindere, fără nici un plan în față. Predările, intrările în funcțiune au greșit și stînt pe dinafară, de la care s-au străduit să nu se abată niciodată Eroii Muncii Socialiste. O înaltă apreciere, ca cea pe care au primit-o în anul 1986, din partea Președintelui țării, se cere confirmată și recunoscută. E greu să ajungi sus pe scara recunoașterii, dar e mai greu să păstrezi. Un merit nu atrage după sine stîmă pe viață. Aurel Zavolan este conștient că numai prin promovarea noului, prin valorificarea la maximum a tuturor inteligențelor, prin devotament nemărginit pentru nobilul idee a progresului și bunăstării generale, se păstrează înereșea unui colectiv. Și tot în fugă mai notez ceea ce pentru directorul general este un adevărat crez: „Stăruie cu dragoste și devotament, dăruie cu har și lumină nată de cuget în miezul firii ei, meseria de constructor te face un învingător. A construi cere, în primul rînd, o biruință în lupta cu tine însuși. În firea oricui se strecoară la răstimpuri slăbiciuni, orbiri și patimi de tot felul. Construcțiile nu se fac doar cu brațele și mintea, ci și cu sufletul, cu simțire; de aceea, frumusețea și trîncina oricărei zidiri se dăruie cu răsplăt numai aceluia cu sufletul curat — oameni ce vor și pot să lase la o parte orice teamă, șovăială și nesiguranță, orice calcule interesate sau dorințe egoiste — atunci cînd trebuie să facă o schiță, să toarne fundația, să ridice o schelă. Înălțimea riguros cumpănită a construcțiilor transpune în trîncina materiei verticalitatea interioară și vigoarea sufletească ale oamenilor care le ridică”.

Înepuizabil în bogăția sensurilor ei adînci, lată balada Meșterului Manole — paradigma nepieritoare a spiritualității noastre românești — este și la Timișoara o exemplară profesune de credință a meseriei de constructor. Mai ales în ultimul timp cînd orașul a primit noi dimensiuni, edificiile cîștigînd în personalitate, aducînd, așa cum fiecare se poate convinge, un plus de civilizație, de confort.

George DINU

TELEX

De la Întreprinderea timișoreană „ELECTROMOTOR”: la cea de-a VI-a ediție a Festivalului „Cîntarea României” orîgada artistică a obținut locul I pe țară. Tradiția acestei formații merge în urmă cu un sfert de secol. Actualmente instructor este Lorentz Emeric. Locul II pe țară îl deține formația de muzică ușoară condusă de inginerul Marius Mihalca. Ansamblul folcloric „de obiceiuri” se clasează pe locul III (tot pe țară) cu tabloul scenic intitulat „Nașterea”. Formația include grupul de dansatori, cel de acompaniament (instructor Anghel Nicolai) și soliștii Florica Marincu și Cristina Renard, la grafică Ioana Sălăjan iar pe locul II la caricatură Radei Clejlu. În cadrul „Zilelor teatrului muncitoresc”, din decembrie trecut, formația întreprinderii s-a prezentat cu „O Intîmplare” de Horia Lovinescu în regia actorului Vladimir Jurăscu de la Naționalul timișorean. Artiștii amatori au obținut Premiul I al manifestării, Premiul special al Comitetului județean U.T.C., Premiul de interpretare acordat lui Nicu Jude și Premiul pentru cea mai bună scenografie. O solistă folk a primit o mențiune la „Timișoara, floare rară”, cam tot în această perioadă. Sînt roadele unei activități „cu foc continuu” și nu prilejuite de diverse ocazii și de „declanșarea unor faze”. „Electromotor” în domeniul creației tehnico-științifice: la producția industrială s-au înregistrat 13 propuneri de invenții și 150 de propuneri de inovații. S-au acordat 2 premii I, 2 premii II și 5 premii III și o mențiune, la concursu: pe Ministerul Industriei Electrotehnice întreprinderea dobîndind locul întâi. • I.U.R.T. Lugoje: la faza județeană a concursului de creație tehnico-științifică de masă au fost obținute 9 premii (de la I la mențiuni).

S-au organizat olimpiade pe meserii, laureații ajungînd pînă la etapele organizate de uniunea pe ramură. Pentru activitatea culturală, întreprinderea s-a situat pe locul II pe țară, obținînd diploma de onoare. (Grupul coral local I, ansamblul folcloric local II, teatrul muncitoresc și brigada artistică local I; premiați au fost și unii artiști amatori „individuali”, rezultatele de mai sus obținîndu-se în faza pe municipiu. La

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

faza județeană, locul II cu teatru muncitoresc, grupul vocal bărbătesc și locul I, interpreta de muzică populară Anuța Gliga, laureată și în faza județeană. • Întreprinderea „6 Martie” Timișoara: pentru creativitate tehnică inginerul proiectant Dan Pițe și premiat pentru invenția „Mașină de confecționat tubulatură de ventilație spiralată din bandă de oțel” le: Szabo Elisabeta pentru inovația „Platformă mobilă pentru construcții”. • I.M. Timișoara: există formații folclorice în toate secțiile și cîteva brigăzi artistice active. Ansamblul „Ghioceul” a obținut anul trecut locul II pe țară cu dansuri bărbătești (instructori Ionel Bogdan și Victor Jichereanu) Tot anul trecut a luat ființă aici corul mixt de 60 persoane, dirijat de Teodor Carp. Un nume: Vasile Lăzureanu. E solist de muzică populară de peste 20 de ani. Echipa de dansuri a devenit, în timp, multilaurată, prezentă, deci, la toate edițiile Festivalului Sîntem informați și de spectacolele complexe, cu cor — dansuri — recitări, cu un puternic caracter educativ, prezentate de „Imetști” în fața colegilor de muncă.

Lucian BURERIU

Insemne ale prețuirii

La numai un an de la încununarea unei cariere muzicologice cu „Premiul pentru critică muzicală”, atribuit lui Doru Murgu. Iată, Timișoara își îmbogățește corola împlinirilor artistice cu un nou valoros trofeu: „Premiul pentru activitate dirijorală, în valorificarea muzicii românești”, decernat de către A.T.M. dirijorului Filarmonicii „Banatul”, Petru Oschanitzky. A încerca să faci crochiul etic și profesional al unui artist înseamnă o șansă de obiectivare în plus a împlinirilor ce l-au trasat evoluția. „Marcat” de datele familiei — tatăl, dirijor și compozitor, maestrul de cor la Opera Română, fratele, pianist și compozitor — Petru Oschanitzky optează pentru aceeași profesiune. Absolvent al Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, clasa dirijată de Petru Oschanitzky, are șansa de-al avea ca profesor pe artistul emerit Constantin Bugaeanu, care-și deschide orizonturile spre insolitele modalități de restructurare a limbajului muzical, chemat să exprime o anume vizualitate și sensibilitate aparte. Acestui maestru al baghetei se alătură profesorii de prestigiu precum compozitorul Șt. Niclescu, Liviu Comes, Dan Constantinescu, Mircea Chiriac, a căror personalitate se va impune puternic în formarea unei pleiade de viitori tineri dirijori — Cristian Mandea, Horea Andreescu, Cristian Brîncuși.

Tinărul absolvent ocupă. În 1975, prin concurs, postul de asistent dirijor la Opera timișoreană, postură în care Petru Oschanitzky se avîntă în cunoașterea activității repertoriale, prin aprofundarea în detalii a tuturor elementelor artistice ce concure la împlinirea unui spectacol de operă, stăpînirea unei bune tehnici manuale, atenție distributivă, capacitate mare de transpunere, luciditate, autocontrol... Debutul oficial dirijoral are loc în 1976, cu opera „Tara Surisului” și mai apoi cu „Traviata”. Din 1979, obține definitiv

postul de dirijor la Opera Română Timișoara.

O seamă de colaborări internaționale: București, Iași și externe — Bulgaria, Iugoslavia, Italia, Sicilia — obligă la însușire vastă repertorială, dar și la continuă perfecționare autodepășitoare, totuși, genul simfonic îl atrage. Așa explică colaborarea în paralel cu ficiile monicile din țară, ori cu Orchestra de fonică a Radiodifuziunii din Belo d (R.D.G.) cu care semnează cel de-al III-lea concert „Berolina”.

Anul 1983 „îl aruncă” în competiția anunțată de Filarmonica „Banatul” pentru ocuparea postului de dirijor. Motivația? Fiecare concert devine un fapt o premietă, ceea ce obligă la studiu permanent, la însușirea unui repertoriu larg și variat din creația muzicală românească și universală: vor moza dintre orchestrele și dirijori, pe rata pregătirii unui simfonic, devine mai puternică. Însăși prezența pe Ghidium, ca liant între orchestra, soliștii public, obligă la o ținută profesională deosebită.

Premiul de interpretare „Pantheon” din Italia, în 1981, premiile I, obținute ca dirijor la toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României”, alături de orchestra Operei și cu cea a Filarmonicii. Înregistrările radio și discografice au fost doar cîteva trepte spre diumul pe care a urcat azi Petru Oschanitzky, spre a fi încununat cu mărturie a prețuirii sale artistice în plan național dar și a nivelului la care se împlinesc destinele spirituale ale românești în acest colț de țară.

Otilia MURGU

Claudiu P. Asavei — Craiova: Despre succesul turneului lui Celentano în U.R.S.S. am amintit la timpul potrivit, iar cel mai recent album al artistului se numește „La publica obtusita”. Mai nou, Celentano este preocupat, ca și alți confrăți, de poluarea și combaterea acesteia, a stresului din marile aglomerări urbane. El declară: „Azi prea puțini mai au curajul să-și înceapă viața într-o casă în mijlocul naturii. Se aleargă după confort, dar, vai, este o mare inconștiență. Ne mulțumim să supraiețuim în „cutii de chibrituri” în care, sufocați de iadul de asfalt, de poluare, devenim urâți, nervoși, irascibili. Apoi nu mai urmează nimic”.

Marcov Gabriela — Reșița: Cronicile Festivalului San Remo '88 nu-s prea elogioase. Au răzbit însă și câteva piese frumoase, oferite de „veteranii” Massimo Ranieri, Toto Cutugno, Peppino Di Capri. Iată și numele străinilor care au susținut recitaluri în acest an: Joe Cocker, Paul Anka, Stevie Wonder, Art Garfunkel, Shirley Bassey, grupurile Manhattan Transfer, Def Leppard, A-ha. **I. Saffert** — Loco: David Coverdale și-a început cariera în 1973, când a cântat o vreme la „Deep Purple”. După dizolvarea amintitei formații în 1976, Coverdale a înregistrat două LP-uri, după care a pus bazele grupului „Whitesnake”. Până în 1984, această formație a imprimat opt albume. Personalitate muzicală complexă, Coverdale revine în atenție după un moment dificil. A suferit o operație a corzilor vocale, dar în prezent e complet restabilit. **Rodica M. Bostan** — București: Cel care a deschis grandioasa manifestare artistică a „Olimpiadei albe” de la Calgary este un cunoscut cântăreț canadian. Gordon Lightfoot s-a născut la 17 XI 1938 și s-a făcut cunoscut în anii '70 cu piesele „Early Morning Rain” și „If You Could Read My Mind”. Despre ce „nedreaptă uitare” vorbim referindu-ne la Cher, când i-a fost conferit Premiul Academiei Americane de Film? E drept, noi așteptăm vești din studiourile de înregistrare. Nu cunosc data înierii Tim Rock Festivalului '88 dar ea va fi anunțată din vreme în această rubrică. Incolo, mai la vară... **Andrei Găvojdean** — Lipova: Belinda Carlisle nu e chiar un „nume nou”. Ea a făcut parte din grupul californian feminin „Go Go's” care, printre altele, cânta în deschiderea concertele formației britanice Police. Două din titlurile ei care urcă în clasamentele americane: „Heaven Is A Place On Earth” și „Mad About You”. Albumul ei solo se cheamă pur și simplu „Belinda”. Numele real al austriacului Falco este Johann Holzel, născut la 19 II 1957, lansat rapid în 1982 cu hit-ul „Der Kommissar”. Restul se știe...

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 20 martie: 11,30 Telex. 13,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telegazeta. 19,30 Cîntarea României. 20,40 Film artistic „N-a fost tristete”. 21,50 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **LUNI, 21 martie:** 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Tezaur folcloric. 21,20 Occident '88. 21,35 Cu spirit revoluționar, cu responsabilitate pentru viitorul patriei. 21,50 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **MARTI, 22 martie:** 20,00 Telegazeta. 20,15 Priorități în economie. 20,30 Teatru TV: „Bill optimistul”. 21,55 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **MIERCURI, 23 martie:** 20,00 Telegazeta. 20,25 Pe calea progresului multilateral al țării. 20,45 Mîndria de a fi cetățean al României socialiste. 21,05 Primăvara viselor noastre cutezătoare. 21,20 Omul și sănătatea. 21,50 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **JOI, 24 martie:** 20,00 Telegazeta. 20,25 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,45 Pe calea progresului multilateral al țării. 21,00 Roman folcloric: „Viața fără sfîrșit” (2). 21,50 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **VINERI, 25 martie:** 20,00 Telegazeta. 20,25 Priorități în economie. 20,40 Zidiri pentru istorie. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific: Univers, materie, viață. 12,30 Laureții al Festivalului național „Cîntarea României”. 21,50 Telegazeta. 22,00 Închiderea programului. **SIMBATA, 26 martie:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telegazeta. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Melodii '87. 20,45 Film artistic: „Povestea unui ghid”. 22,20 Telegazeta. 22,30 Închiderea programului.

ȚIN CU STEAUA...

sport

...de cînd străluce, pentru că, altfel, n-ar avea farmec; anul '88 e, iarăși, un triumf al acestei puternice echipe românești, care echipa bucurie a tubitorului de fotbal din țara noastră de a ne număra, deocamdată, între primele patru formații ale continentului adică — și ce rezonanță are știrul — Real Madrid, Benfica Lisabona, Eindhoven și Steaua București. Voi să mă spun cum că a putea fi considerată mai mult decît mulțumitoare fie și prezența trupel lui Anghel Iordănescu în acest caruciu de ași, pentru ambițiile mele de om cu condeiul în cetatea fotbalului, întrucît, în ce privește naționala, rezultatele noastre nu-s încă pe măsura puterilor, cît a orgoliilor de care nu ducem lipsă, nicidecum, precum se vede în campionat.

Detașată de mărunțisuri, Steaua suie și dovedește, cum, cîva și cîndva Universitatea Craiova, ce talente avem în rîndul tineretului care practică sportul cel mare, iar arta acestora e cu atît mai demnă de apreciat, cu cît, o știm și de acasă, e nevoie, adesea, să învingem și echipa adversă și arbitrul inamic. La Glasgow, din fericire, domnul Bruno Galler, din neutra Elveție, și-a onorat calitatea de cavalier, chiar dacă n-a acordat un penalty echipei noastre (în min. 83, la Hagl). Oricum, în fața a 70 000 de scoțieni înverșunați, și în contra unei formații aspre, dure și gîfne, al nostru merită mulțumirea tuturor. Ca și îndemnul: nu vă oprîți!

Jos, la „Poli”-i noștri, bate vîntu' de miazănoaple: din trei meciuri oficiale, timișorenii au pierdut tot atîtea, iar la golaveraj, care zice el ceva, stăm ilustrativ, adică 1—8! Duminică, în întrecerea cu Corvinul, am văzut cum arată neputința, ca și lipsa de angajare, cît hunedoreni au jucat scurt, tăios și eficient, bizuindu-se și pe un arbitraj amical, exclusiv din punctul lor de vedere.

În rest, toate cele bune și nu uitați să jucați la Pronosport, Îndeamnă Corneliu Popovici, mai ales că primul concurs e și cel mai tentant: exclusiv, italienii!

Teodor BULZA

domină mai ales preocuparea pentru detaliu; de asemenea, nu întotdeauna orchestra s-a arătat de la început pe măsura interpretării solistice (cu Sorin Dogariu, în Concertul nr. 1 de Liszt).

Aceeași exigență față de sunet o întîlnim și în concertele de vioară; (maximă acuratețe, la Daniel Podlovski — în Prokofiev; tehnica vibratoului la Dorina Mangra, în Ceaikovski), concerte unde, aspectul stilistic a fost mult susținut de bagheta dirijorală a lui Remus Georgescu, și, respectiv, Petru Oschanitzky.

Programele alese au cuprins și pagini bine cunoscute, cum ar fi de pildă Simfonia a IV-a de Beethoven „Pastorala”, Suitele nr. 1 și 2 „Peer-Gynt” de Grieg, sau Rapsodia spaniolă, de Ravel.

Faptul, însă, de a re-audia, re-evalua, re-dobîndi o muzică vie, ce tocmai se derulează benefic sub ochii și pentru personalitatea fiecăruia, constituie în ultimă instanță și proba calității publicului, iar publicul, din păcate, nu se doarește, întotdeauna, foarte prezent.

Și acest fapt trebuie reconsiderat.

Alina NOVAC

echo

marcă specială merită inițiativa concretizată în organizarea unor microsimepozioane cu tematică istorică (la întreprinderea balneară, la secția întreprinderii Electromotor, la secția întreprinderii „Modern” și la I.A.S.), la care au participat numeroși oameni ai muncii din localitate, astfel că aceste manifestări culturale, politico-educative, în care au fost făcute cunoscute publicului larg multiple aspecte ale istoriei noastre vechi, privind această parte a țării, au contribuit la formarea conștiinței patriotice cetățenești, la întărirea mîndriei pentru faptele glorioase ale înaintașilor, la înboldul de a activa cu întreaga capacitate pentru înflorirea patriei socialiste, dînd strălucire istoriei, contemporane.

A. T.

este o poezie a persoanei înfii foarte expresivă (...) de remarcat turarea la maximum a poemelor (...) tehnica derapărilor (...) structura muzicală în sens compozițional”. Au participat la discuții Șerban Foarță, A. B. scrie o poezie care poate da impresia că e lipsită de alteritate (...) e un brownianism continuu, o deambulare permanentă (...) există însă o foarte bună focalizare a discursului”; Livius Ciocările: „în poezia lui A. B. apare un caz fericit de coincidență a contrariilor”; Carmen Odangiu: „autorul părăsește un mod perimat de a înțelege și de a scrie poezie (...) poezia sa identifică vizualul cu viziunea”; Marian Odangiu: „ne aflăm în fața unui alt timp și tip de sensibilitate poetică”; Cornel Ungureanu: „alura, prezența și prestața afirmate în aceste poezii trădează un dinamism interior deosebit (...) e vizibilă bucuria de a scrie și de a se privi în oglindile poemului a lui A. B.; Vasile Popovici (conducătorul ședinței): „este evident că A.B. este un poet format, cu o voce fermă și nouă”. În ședința de marți, 22 martie a.c. ora 17,00, va citi Petru Ilieșu. Referat: Mircea Mihăieș.

M. O.

muzică

Note de concert

În cadrul concertelor simfonice de vineri seara din ultimele săptămîni au existat momente calitative deosebite, în interpretările unor partituri pentru clarinet, pian sau vioară și orchestră. Este vorba de A. Octav Popa (Balada pentru clarinet și orchestră de coarde. Al. Pașcanu), S. Petrescu, S. Dogariu, D. Borșan Amiraș (Concertele pentru pian de Mozart, Do major, KW 467; Liszt, Mi bemol, nr. 5), D. Podlovski și D. Mangra (în concertele pentru vioară și orchestră de Prokofiev, nr. 2, op. 63, și Ceaikovski, Re-major). Totodată, susținerea dirijorală a partiturilor s-a bucurat — alături de conducerea lui R. Georgescu și P. Oschanitzky —, de concursul invitaților Ion Baciu, de la pupitrul Filarmonicii din București și A. Octav Popa.

Lucrările audiate au relevat pe de-o parte aspectul interpretativ solistic, iar pe de alta, au avut drept scop, prezenta-

rea unor creații din literatura muzicală națională și universală mai puțin cunoscute. (F. Lazăr, I. Dumitrescu, Al. Flechtenmacher, Ceaikovski, Mendelssohn).

Balada... lui Al. Pașcanu, proprie anilor '70, a pus în lumină atît un solist de talie internațională, pentru care dificultățile tehnice ale clarinetului devin în mod firesc limbaj și exprimare cerebrală, dominînd ansamblul arhitectonic sonor, cît și un șef de orchestră prompt, cu o capacitate de asociere și disociere penetrantă. La fel în cazul dirijării concertului de Mozart și Simfoniei a doua de Ceaikovski. În această companie, Sorin Petrescu dă o bună dovadă de maturizare pianistică, oferindu-ne un Mozart, a cărui interpretare tinde spre simplitate și autentic.

Nu se resimte aceeași colaborare între solist și orchestră și în cazul Imperialului, de Beethoven (Dana Borșan Amiraș, dirijor — Ion Baciu), unde

Cercetări istorice

În 10—11 martie — sub egida Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș, a Consiliului Județean al Sindicatelor Timiș și a Complexului Muzeal Timiș — în Buziaș au avut loc manifestări științifice cu profil istoric, la care au participat specialiști din județele Timiș, Caraș-Severin, Arad, Hunedoara și Mehedinți. Au prezentat referate Tatiana Bădescu, director al Complexului Muzeal Timiș, Ilie Uzun, director al Muzeului Județean de Istorie Reșița, Pascu Hurezan, director al Muzeului Județean din Arad, muzeograful Ioan Andrișoiu (de la Muzeul Județean Deva) și Ion Sîngă (de la Muzeul Porțile de Fier, Drobeta Turnu Severin).

Au referat de asemenea și intervențiile participanților la dezbateri au relevat numeroase aspecte legate de realizări im-

portante și de noi posibilități de manifestare pe linia ocrotirii, adunării și valorificării patrimoniului istoric și cultural, îndeplinindu-se, astfel, un deziderat suprem, patriotic al politicii partidului și statului nostru. S-a împărtășit o bogată experiență științifică și s-au pus în discuție idei fertile, care să fie materializate în activitatea viitoare, în domeniul cercetării istoriei vechi a patriei.

Trebuie subliniat că întrunirea istoricilor de la Buziaș și-a sporit eficiența și printr-o binevenită ședință de lucru (organizată de Florin Medețel de la Complexul Muzeal Timiș) în care toți specialiștii și-au prezentat activitatea din anul trecut, rapoartele lor avînd menirea de a informa și a supune analizei rezultatele cercetării istoriei vechi din sud-vestul României. De asemenea, o re-

O amplă manifestare literară este programată, în aceste zile, la Timișoara și în județele Timiș și Caraș-Severin. Organizată de către Uniunea Scriitorilor, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, manifestarea include vizite de documentare colectivă în unități industriale și agricole și o dezbateri cu tema „Eroi muncii, eroi ai literaturii”.

Un festival de poezie patriotică și revoluționară a avut loc ieri la studioul Liceului de artă „Ion Vidu”.

La manifestare participă scriitorii din principalele centre ale țării: Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, Traian Iancu, director al Uniunii Scriitorilor, Andi Andrieș, Vasile Sălăjan, Platon Pardău, Petre Stoica, Petru Poantă, Ion Cocora, Denisa Comănescu, Marcel Mureșan, Ion Beldeanu, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu, Cornel Ungureanu, Teodor Bulza, Ivo Muncian, Maria Pongrăcz, Slavomir Gvozdenovici, Eugen Dorcescu, Alexandru Jelebeanu, Mircea Șerbănescu, Paul Eugen Banclu, Valentin Tudor, Ilie Măduța, Vasile Dan, Antoaneta C. Iordache, Mircea Mihăieș, George Azap, Ion Dumitru Teodorescu, Octavian Doclin, Marian Odangiu.

viața asociației

tinărul prozator George Șerban a fost invitatul oame-nilor muncii de la Centrul de Igienă și Sănătate Publică din Timișoara, în cadrul unei dezbateri pe marginea recentului său roman Turnirul, apărut la Editura Facla. În cadrul ședinței de marți a Cnaclului

Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont”, tinărul poet Andrei Bodiu a citit un grupaj de poeme. Referatul, întocmit de Mircea Mihăieș, a relevat dubla desfășurare a discursului liric oscilînd între „răceala reflecției și faptul brut al transcrierii;

miniaturi

noașterii

te și de bucurii, ale locurilor și prosperitatea țării, dacă ar pecifice, i-am recunoaște fără recunoscători, cînd ne mutăm, ca niște acrobați, înălțîm, stîntînd, planuri încărcate de... lume printre care mă... are folosește cuvîntul ca să-și ui Antrepriză Generală de ral, inginerul Aurel Zavolan, ie. Ar putea schimba, bună-drum și altul. E pregătit de utat 432 de apartamente. Ar le multe de cînd a plecat de i ceas, dar la ce folosește? I te „nu lăsa nimic de azi pe al doar din 1983. Lugojean, itn 1967 și de atunci, de la o — a fost șef de șantier trel e milioane. Intre un telefon, ecetareii că-l așteaptă echipa e. Zeci de șantiere în această i constructor la Timișoara lui. Are întreaga lor cuprin-trările în funcțiune au gra-luit să nu se abată niciodată ca cea pe care au primit-o se cere confirmată și recon-noașterii, dar e mai greu să te pe viață. Aurel Zavolan este prin valorificarea la max-nt nemărginit pentru nobila păstrează tinerețea unui co-u directorul general este un nent, dărulită cu har și lumi-structor te face un invin-înță în lupta cu tine însuși. ibiciuni, orbiri și patimi de ele și mintea, ci și cu suflet, oricărei zidiri se dăruie ca nameni ce vor și pot să lase oț, orice calcule interesante i facă o schiță, să toarne o; cumpănită a construcțiilor interioară și vigoarea sifle-

George DINU

dirijor la Opera Română din

de colaborări interne — Iași și externe — Bulgaria, Italia, Sicilia, îl obligă la o astăzi repertorială, dar și la o perfecționare autodepășire. Și ul simfonic îl atrage. Așa se laborarea în paralel cu filar-în țară, ori cu Orchestra sim-Radiodifuziunii din Berlin cu care semnează cel de-al cert „Berolina”.

33 „Il aruncă” în competiția de Filarmonica „Banatul”, cuparea postului de dirijor. Fiecare concert devine în mieră, ceea ce obligă la un manent, la însușirea unui larg și variat din creația omânească și universală; o-e orchestră și dirijor, pe du-tirii unui simfonice, devine ică. Însăși prezența pe po-ant între orchestră, solist și gă la o ținută profesională

de interpretare „Pantheon”, în 1981, premiile I, obținute a toate edițiile Festivalului Intarea României”, atît cu pereii cît și cu cea a Filar-egistrările radio și discogra- doar câteva trepte spre po-are a urcat azi Petru Oscha-a fi încununat cu lauri, prețuiri sale artistice pe al dar și a nivelului la care sc destinele spiritualității i acest colț de țară.

Otilia MURGU

David Diop

DANSATOAREI NEGRE

Negreso freacănt cald al Africii din mine
Pământ al meu de taină și rod al meu din cuget
Ești dans prin bucuria limpede-a sursului
Prin darul similor și puterile-ți tainice
Ești dans prin legendele de-aur din nopți nuptiale
Prin noile timpuri și străvechile ritmuri
Negreso triumf numeros al viselor astrilor
Ești dans prin viltosarea
Prin magia rărunchilor tăi începând mereu lumea
Ești dans și eresurile în jurul meu ard
În jurul meu perucile Invățătorii
În flăcări mari de bururle în cerul pașilor tăi
Ești dans
și zefi falși se mistuie-n verticala ta flăcără
Ești chipul celui inițiat
Jertfind nebunia lângă pomul de pază
Ești ideea întregului și glasul Străbunilor.
Ești verbul explodind
În jerbe de miracol pe coastele uitării.

François Sengat-Kuo

MI-AU SPUS

Mi-au spus
nu ești decît un negru
tocmai bun să muncești pentru noi
am muncit pentru ei
iar ei au rîs

Sunt nu puțin aceia care scriind, cînd scriu despre traducere, o fac în spirit de șicană (i.e. meschină vigilență, didactică acrimonie & vecință insatisfacție), — fără ca ei, acești revizori, să fi tradus un singur stih Ceea ce, însă, nu-l oprește să fie superex genți, ca unii care, et pour cause ignoră că o talmăcire e, mai întîi, un lucru practică (și „une pratique desespérée”), iar nu o „lungă teorie”. — vorba poetului Bacovia, care, el unul, n-a tradus dar nici traductolog n-a fost.

... Au fost, în schimb, traducători un, între alții, Ion Pillat sau (mai sporadic și, așzderi, mai slobod) un Adrian Maniu, —epicurei, aceștia doi, al scrișului și caligrafii tagmă din care, îndobște, se și aleg talmăcitorii în versuri (și de poezie) și căreia îi aparține, desigur, și Aurel Rău.

Ai fi prea de prost-gust, din parte-mi, să-l sîcîi (nu-s traductologi) în legătură cu, să zicem, „C'est l'heure exquisite” (al³ lui Verlaine), tradus (aș spune: fauto de mieux), aici, printr-un „ora rară”, — exquis(e) fiind intraductibil în românește (și nu numai). Dar ce plăcere, să constăți că „Mais ou³ sont les neiges d'antan?”, greu traductibil și acesta (din cauza lui, vai, antan, — cel care dacă, în franceză provine din neatestatul, din refăcutu, anteannum. Întregul vers, în latinește, ar fi retroversabil astfel: „Nix anteannua ubi est?”), își află, în poetul nostru, talmăcitorul inspirat (ba pare-mi-se că și optim): „Unde-s zăpezile de-alt an?”, — acest „de-alt an” fiind, foneticește, quasi-decalul lui „d'antan” iar talmăcirea — „translucidă” (în accepțiunea lui Villiers⁴). Întregul poem, de altfel, îl e în, nesofisticată, versiunea lui Aurel Rău proprie aceeași străvezime, ca și un freacănt pe măsura faimosului original: „Imi spuneți unde-n ce abis, / E-acea romană dulce Flora? / Archipiada, și Thais. / El verișoara, de nu sora; / Echo, grăind cu voci răslețe / Pe ape-n legănat alean, / Nemaivăzută frumusețe? / Unde-s zăpezile de-alt an?” De remarcat, în ocurență, ingeniul, — unul care știe să facă dintr-un „(quel) pays”, în înțeles de „(ce) țărîm”, un mai abrupt, mai in-ondabil și mai definitiv „abis”; iar din (să-i spunem:) analiza noțiunii de „cousine germaine”, vocabul oarecum juridic (și, deci, un soi de tehnicism) un echivoc grațios și tandru (prin ceea ce, în vechi retorică, numește-se o malignată): „El verișoara, de nu sora”. — Același norocos ingeniul, și în transpunerea cutărui refren al ducăi d'Orléans: „De voir France que mon cœur amer doit l'⁵” — transpunere care preschimbă imperativul cate-

goric al datoriei: „a(l)mer doit l'⁶”, povara unei datorii, eăol „de voir France”, paragramatia, (fră)sună și ea devoir-France, și, deci, un patriotism la modul lealității feudale, în verbul preurșitei înșeși, — omagiul, în fatalitate (iară pre Charles, în Ioană d'Aro l): „Franța

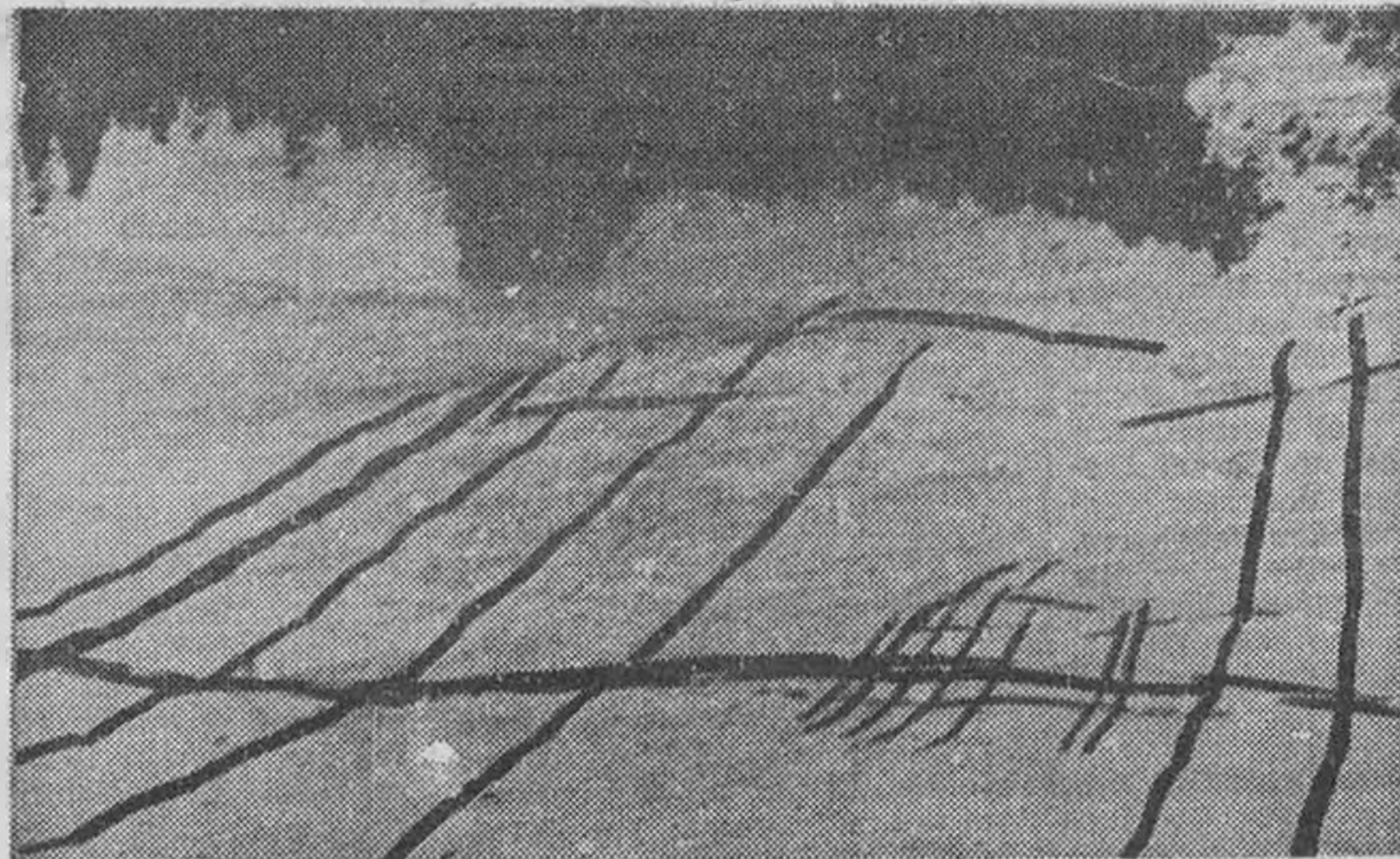
un singur, dar admirabil eșantion: „Ca sarea-n plînsul copilăriei, apa clară; / asalt în soare trupul femeilor, de alburii; / mătasea, cu grămada și de crini limpezii, flămuri / sub ziduri apărate prin veacuri de-o fecloară; // heruvii zburînd...” — Or, fie menționat în

accents

„POEȚI FRANCEZI”

s-o văd, ce s-o iubesc m-e dat” (s. m.). Vorbeam, mai sus, de inspirație... Căci, dincolo de lexicoane, exactități și scrupul tehnic, traducerea e inspirație; ca și, desigur, Wahlverwandschaft. — E pentru ce Aurel Rău, acest maestru al culorii, se regăsește, și acum, în (să le zicem:) colorisții, mai mult decît în muzicalii „avant toute chose” ai poeziei, — în fauve-ul care e Rimbaud, mai mult decît în șoptirea (și în fadoarea) lui Verlaine... Iată, din Jean-Arthur.

treacă; e, pare-se, acest Rimbaud, nu mai puțin decît les Iles (ajunse, mai apoi, l'Exil), sorgintea inspirației înșeși a tînărului Saint-John Perse⁶, — nume, alături de acela al lui Machado sau Kavafis, intrat demult în palmareșul poetului talmăcitor. Afinul lui Aurel Rău, în perimetrul franțuzesc, rămîne, însă Francis Jammes⁷, — cu care cel dintîi împarte un naivism premeditat o rafinată stîngăcie de iconar (de imagier) pe glajă

René Philombé

OMUL CE-ȚI SEAMĂNA

Am bătut la ușa ta
Am bătut la inima ta
să am unde dormi
să am măcar un foc,
de ce să mă alungi?
Deschide-mi frate!
La ce bun întrebarea
dacă sînt din Africa
dacă sînt din America
dacă sînt din Asia
dacă sînt din Europa?
Deschide-mi, frate!
La ce bun întrebarea
cît de groase-mi sînt buzele
de ce culoare mi-e pielea
cărora zefi mă închin?
Deschide-mi frate!
Eu nu sînt negru
Eu nu sînt roșu
Eu nu sînt galben
Eu nu sînt alb
Nu sînt decît un om
Deschide-mi frate!
Deschide-mi ușa ta
Deschide-mi inima ta
căci sînt un om
omul tuturor timpurilor
omul tuturor cerurilor
omul ce-ți seamănă!

Lirică africană

Mi-au spus
nu ești decît un sălbatic
dă-le-ncolo de totemuri
dă-i încolo de vrăjitori
mergi la biserică
am mers la biserică
iar ei au rîs

Mi-au spus
nu ești bun de nimic
du-te să mori pentru noi
în zăpezile Europei
mi-am vărsat singele pentru ei
căzînd sub blestem
iar ei au rîs
Iar cînd pierzîndu-mi răbdarea
mi-am tăiat nodurile supunerii carbe
înfrîindu-mă cu dezmoșteniții Lumii
mi-au spus
descumpăniți

cu greu travestindu-și spalmă
mori nu ești decît o iudă
mori...
și totuși eu sînt o hidră cu mil de capete.

(sau de veche stampă, „M... mîini Guadelupa de Alcaraz, / de rodier la urechi, ce-o înfioră / cîrionți cu aur strălucitor / două mari sedile pe frun... / ră. // Ca printr-un drog... / măriți, sub gene-n tremur / beladona se folosea pe vremea / pasionați și iscoditori, de un ne / pupilele n-au stare în alb... / triu. // Nasul l-e curb și se / cioc de prepeliță. / Ca rodia / rotundă și aurită. / Îi se mai / Rosita-Maria, însă / ea-l zice / tel adesea; cloanță; hircă! // / ziua ronțăie ciocolată fină, / papagalul la afadă, azi ca ieri, / grădina de pe Valea Aimer... / de ceapa-ciorii albastră, de sîm... / piperi”. — Adaugă că, dacă-l îndetori / pe bardul din Orthez am în / atît irecuzabilul jammism al / Rău, poetul, cît pe acela, mai / al omonimului talmăc. E vorba / pleticirea cadencei pașilor / („ce fără pledici trec sunînd / de o anume deslinare a ofi... / zodie, de dereglările bătăii / ce e versul (și care riscă să / puls, tic-tacul unui orno... / (făcînt mecanic), — ceea ce / atitea din stihurile talmăci... / zîndu-și din „metronomie”, / o pulsație mai plauzibilă / sinceră”, — un „bioritm” / a tocmai tahicardiilor empo... / ... Căci talmăcirile acestea / probă de iubire, de drag / Franței; a unei „France que / amer doit”, — l. e. „ce s-o / dat”.

¹ Acest articol se referă la...
² Masculinul se acordă, aici, (lui Verlaine).
³ Astfel, iar nu cu accent...
⁴ Cf., între altele, Marcel... Anthologie de la Poésie française 1941, p. 101, — carte pe care o... (v. Prefața) și Aurel Rău...
⁵ Cf. Jacques Scherer, Grammatica Mallarmé, Paris, 1977, p. 46...
⁶ Cf. balada ce începe cu înstimp... casilabul slujindu-ne, aici...
⁷ Între poeții, evident, cîți mîle... vă și cultivă canonul metrului... mei...; echivalarea, în române... lorlați fiind o altă, dar tot atît... problemă.

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada ROD...
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nep...
nu se înapoază. Abonamentele se fac la P.T.T.R. trîrii...
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

Serban FOA...

René Philombé

MUL CE-ȚI SEAMANA

Am bătut la ușa ta
Am bătut la inima ta
Iă am unde dormi
Iă am măcer un foc,
Ie ce să mă alungi?
Deschide-mi frate!
Ia ce bun întrebarea
Iacă sint din Africa
Iacă sint din America
Iacă sint din Asia
Iacă sint din Europa?
Deschide-mi, frate!
Ia ce bun întrebarea
Iă de groase-mi sint buzela
Ie ce culoare mi-e pielea
Ăror zei mă închin?
Deschide-mi frate!
Iu nu sint negru
Iu nu sint roșu
Iu nu sint galben
Iu nu sint alb
Iu sint decit un om
Deschide-mi frate!
Deschide-mi ușa ta
Deschide-mi inima ta
Iei sint un om
Iul tuturor timpurilor
Iul tuturor cerurilor
Iul ce-ți seamănă!

In românește

Geo VASILE

u de veche stampă, „Mămă
lini Guadelupa de Alcaraz, /
rodier la urechi, ce-o înfioră,
lionți cu aur strălucitor fixați
Iă mari sedile pe frunze-l de
// Ca printr-un drog sint
riți, sub gene-n tremur /
adona se folosea pe vremuri /
ionați și iscoditori, de un negru
ilele n-au stare în alb spru
// Nasul l-e curb și scurt
de prepeliță / Ca rodia e
indă și-aurită. / Ii se mal
ita-Maria, însă / ea-l zice gu
adesea / cloanță / hircă /
ronțale ciocotată fină, / ori
agalul la sfadă, azi, ca ieri, /
lină de pe Valea Aimeriei pl
reapă-cloril albastră, de stupi
ri”. — Adaugă că, dacă-l învo
ardul din Orthez am în vedea
irecuzabilul jammism al lui
poetul, cît pe acela, mai cu
nonimulul tălmăci. E vorba de
cirea cadencei pașilor prea de
fără pledici tres sunind cam
anume deslănare a oficiului
de dereglările bătăii acestei
versul (și care riscă să ajungă
tic-tacul unui ornic / un
it mecanic), — ceea ce face
a din stihurile tălmăcite,
l-și din „metronomie”, să (re)
Isație mai plauzibilă organic
ră / un „bioritm” / O (blo)
mai tahicardilor emoției...

Căci tălmăcirile acestea sunt
de iubire, de drag de poez
el; a unei „France que mon
dolt”, — i. e. „ce s-o iubese
est articol se referă la, mai
francezi, Antologie prefată și
de ~, Editura Dacia, 1987.
ascullinul se acordă, aici, cu
erlaine).

Serban FOARȚA

ȘOARA, strada RODNEI
f). Manuscrisele nepublicate
se fac la P.T.T.R.
B.T. Index : 42.907

Orizont 12

SAPTAMINAL SOCIAL-POLITIC ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 12 (1099) 25 MARTIE 1988 • SERIE NOUĂ, ANUL XXXIX • 16 PAG., 3 LEI

DEZVOLTAREA DEMOCRAȚIEI MUNCITOREȘTI — REVOLUȚIONARE

Poporul român, format sub
impulsiile statorniciei în va-
tul carpato-danubiano-pontică,
apoi continuând neîntrerupt
viața în matca etnogenezei
sale, are un profund sentiment
al timpului. Aceasta este o
consecință a trăirii multimile-
nare în același loc, iar corela-
rea dintre spațiu și timp, din
perspectivă antropologică, s-a
indemnat într-o stare sufle-
tască specifică, definitorie
pentru profilul individual al
etniei lui. Sentimentul timpu-
lui este îngemănat cu dragos-
tea de natură, de mediul natu-
ral, de care, de-a lungul vre-
mii, rinduri, rinduri de gene-
rații și-au legat existența. În
această adică legătură dintre

Intrarea în primăvară

om și natură își are obârșii
gubernicul sentiment al ano-
timpurilor. La români, el are
o coloratură inconfundabilă,
determinată de marcarea sufle-
tască făcută de străvechile
ocupații de bază: agricultura
și păstoritul.

Măturile folclorice atestă
că, pentru poporul român, cel
mai iubit anotimp este primă-
vara. O mai potrivită expresie
decît „primăvară, mama noas-
tră...”, nici că s-ar fi putut
crea pentru a fi mărturisită
dragostea față de anotimpul
veșniciei reinvieri a naturii, al
înepierii muncilor agricole.

Obiceiurile cu caracter agrar,
păstrate pînă în zilele noastre,
au rădăcini adînci în istoria
practicilor spirituale ale po-
porului nostru, ele constituin-
do-se într-un îndelung proces
etic, imprimindu-i acestuia o
remarcabilă personalitate. În-
tre riturile agrare de primă-
vară, o importanță deosebită
i se dădea sărbătorii plugaru-
lui care a țesut primul la arat.
Semănatul, însămințarea, po-
trivii viziunii populare, era un
act fundamental, transpus,
imaginar, în orizonturile miti-
ce ale originii vieții.

Sînt cele de mai sus cîteva
elemente privind rădăcinile
etnice ale dragostei poporului
nostru pentru cel dintîi ano-
timp al anului și, implicit, ale
vocației sale pentru lucrurile
agricole din această perioadă.

În prezent, desigur că vocația
de agricultor reclamă noi ce-
rințe. Între acestea, una de
cea mai mare însemnătate fiind
fertilizarea gîndirii oamenilor,
în scopul pregătirii lor profe-
sionale și politice, care să se
răsfrîngă benefic asupra im-
belșugării ogoarelor, știința și
conștiința sînd la baza înfăp-
tuirii neabătute a obiectivelor
noui revoluții agrare, deziderat
pe care trebuie să-l împlinim
și acum, în împrejurarea în-
trării în primăvară.

Aurel TURCUȘ

Pornind de la tendința
transformării unor comenta-
rii asupra democrației. În
apologie ieftină a sistemului
social bazat pe exploata-
re, în paralel cu subapre-
cierea mloapă a marilor reali-
zări ale socialismului, tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU, în
Raportul prezentat la Conferința
Națională a P.C.R. din
decembrie 1987 preciza: „Cred
că este necesar să luăm o atitu-
dine mai fermă față de propa-
ganda de peste hotare care,
în numele așa-ziselor drepturi
ale omului, desfășoară o ac-
tivate intensă de corupere, de
cumpărare, îndeosebi a unor
cadre tehnice, de furt al inte-
ligenței, cum se numește astăzi
pe plan internațional”.

Din analiza științifică a
principalelor evenimente și
processe politice și sociale ale
epocii moderne și contempora-
ne reiese cu claritate că lupta
pentru socialism s-a împletit
întotdeauna cu lupta pentru
democrație, mai mult chiar,
s-au stimulat una pe alta, miș-
carea muncitorească, partidele
comuniste reprezentînd în e-
sență o formă superioară, con-
știentă și instituționalizată a
luptei pentru progres și demo-
crație.

Democrația noastră socialistă
se definește drept o democra-
ție muncitorească deoarece
urmărește în primul rînd,
atragera muncitorilor la discu-
tarea și luarea deciziilor
economice și politice precizîndu-
se chiar cerințe procentuale
privind compoziția socială a
unor factori de răspundere; 30
la sută din membrii organelor
de conducere colectivă trebuie
să lucreze nemijlocit în pro-
ducție. Au fost create în ultimele
două decenii consiliile
oamenilor muncii (organe cole-
ctive de conducere) și adu-
nările generale ale oamenilor
muncii, ale căror atribuții au
fost lărgite continuu. Datorită
unor carențe ale muncii politico-
ideologice unii muncitori
nu sînt încă pe deplin con-
știenți de importanța partici-
pării lor efective la discu-
tarea hotărîrilor privind pro-
ducția întreprinderii, adu-
nările generale ale oamenilor
muncii nu sînt bine pregătite
și din această cauză nu-și
ating scopul. Referindu-se la
aceste neajunsuri, tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU, în
Cuvîntarea la plenara Consiliului
Național al Oamenilor
Muncii din 4-5 februarie 1988
indica: „Trebuie să facem în
așa fel încît oamenii muncii,
adunările generale să hotărască
în mod real, nu formal,
asupra tuturor problemelor ac-
tivate economice-sociale și
să exercite un control mai
ferm asupra cadrelor de con-

ducere și a consiliilor oame-
nii muncii”.

Din inițiativa secretarului
general al partidului au fost
instituționalizate congrese, con-
ferințe și consfătuiri pe diverse
domenii de activitate: Congresul
consiliilor oamenilor muncii din
industrie, construcții, transporturi,
circulația mărfurilor și finanțe,
care are ca organ permanent
Consiliul Național al Oamenilor
Muncii (a cărui plenară a avut
loc la începutul lunii februarie),
Congresul consiliilor de conducere
al unităților agricole socialiste,
al întregii țărâni, al consiliilor
oamenilor muncii din industria
alimentară, silvicul-

tură și gospodărirea apelor
avînd ca organ permanent
Consiliul Național al Agriculturii,
Congresul consiliilor
populare județene și al pre-
ședinților consiliilor populare
municipale, orașenești și comu-
nale, Congresul științei și
învățămîntului, Congresul edu-
cației și culturii. Ședințele și
conferințele acestor organe
permit întîlnirea unor specia-
liști din aceeași ramură de
activitate sau din domenii
apropiate care depind unele
de altele, realizîndu-se astfel
un fructuos schimb de expe-
riență materializat în impor-
tante propuneri de opti-
zare.

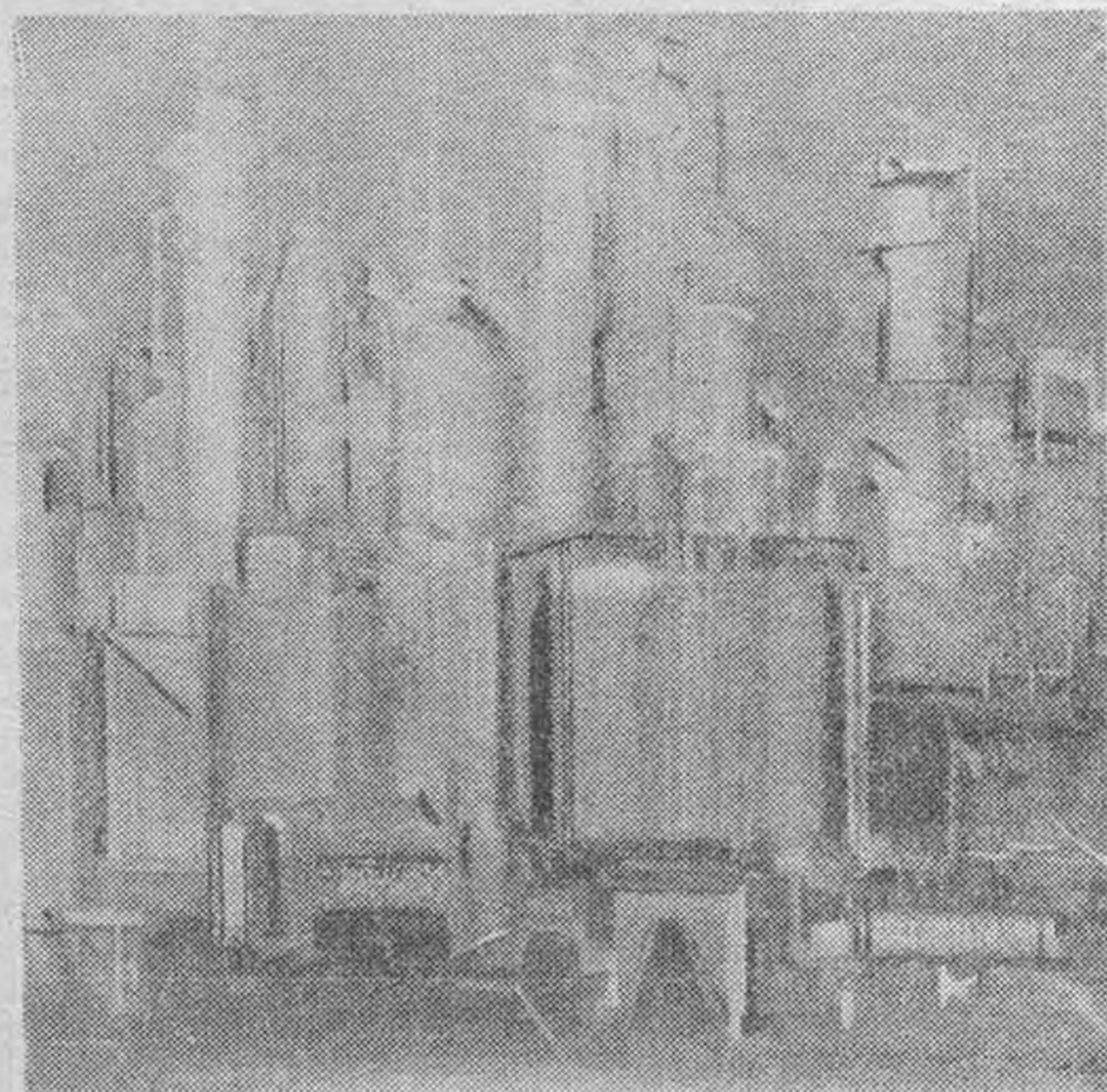
Democrația se înfăptuiește,
de asemenea, prin interme-
diul organizațiilor de masă
(sindicat, organizații de femei,
U.T.C., A.S.C.) și mai ales prin
Frontul Democrației și Unității
Socialiste, mecanism social
de mari dimensiuni care reu-
nește toate organizațiile de pe
teritoriul patriei noastre, re-
prezentînd, deci, toate clasele
și categoriile sociale și deve-
nind, astfel, un adevărat fo-
rum al democrației muncito-
rești-revoluționare. Afirmarea
democrației reprezentative se
îmbină cu democrația directă,
intensificarea muncii politice
de la om la om, democrația
prin educație și cultură etc.

Democrația implică răspun-
dere, ordine, disciplină, demo-
cratizarea depinde nemijlocit
de nivelul de cultură, de con-
știință politică și revoluționară.

Întărirea democrației muncito-
rești-revoluționare se corelează
armonios cu dezvoltarea națunii
și a statului național unitar și
creșterea, în acest cadru, a
rolului conducător al partidului.
Buna funcționare a sistemului
politic al societății socialiste
presupune un întreg sistem de
relații între partid-stat și
organizațiile de masă și obștești.
Ne referim de asemenea și la
raportul dintre individ și instituție;
organizațiile de partid, de
exemplu, nu-și pot îndeplini
obiectivele decît antrenînd un
număr mare de comușiți, de
muncitori, de oameni ai muncii
(la care, de altfel, se referă
măsurile și obiectivele respec-
tivate) în activitatea social-
economică. Activitatea politico-
ideologică și cultural-educati-
vă, prin specificul ei informa-
țional, poate asigura integrarea
optimă a cetățenilor în viața
socială, buna funcționare a
mecanismului social-politic.

Evidențiind caracterul demo-
cratic al societății noastre, di-
recțiile în care va acționa par-
tidul în vederea democratizării
structurilor sociale, de la înalta
tribună a Conferinței Naționale
din decembrie 1987, tovarășul
NICOLAE CEAUȘESCU, arăta
că „Vom perfecționa larg ca-
drul democrației muncitorești-
revoluționare, formele cele mai
corespunzătoare prin care cla-
sa muncitoare, țărâniimea, in-
telectualitatea, celelalte forțe
sociale, întregul popor să-și
spună cuvîntul și să participe
nemijlocit la elaborarea poli-
ticii interne și externe, la în-
făptuirea programelor de dez-
voltare socialiste, la făurirea
societății în care omul va fi cu
adevărat liber și stăpîn pe
destinele sale, la victoria comu-
nismului — visul de aur al
omenirii”.

Constantin STRUNGA

SIMION LUCACIU: Industrială.

PĂDUREA — marea avuție națională

Pădurea, altă datorită pro-
ducției de lemn, cît mai ales
datorită influențelor sale bine-
făcătoare, constituie o bogăție
națională de valoare inestima-
bilă. Viața modernă și tumul-
tuosă, care obligă adeseori
oamenii să-și desfășoare ac-
tivate între beton, asfalt,
oțel și sticlă, în zgomotele in-
tense ale aglomerațiilor ur-
bane, respirînd uneori o at-
mosferă poluată, explică pe
deplin necesitatea de evadare
a acestora spre natură. Atrac-

țiile turistice: munți, văi, cas-
cade, lacuri nu pot fi concepu-
te fără pădure, care îmbracă
în covorul său de „aur verde”
și atrage prin freamătul vieții
sale interioare. Pădurea exer-
cită o serie de influențe bine-
făcătoare, concretizate, în prin-

Gheorghe P. BALINTONI
Inspector șef
al Inspectoratului silvic
Județean Timiș

(Continuare în pag. 11)

Modelul de dezvoltare a României socialiste, făcând sub determinanta gândire și acțiune revoluționară a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se sprijină pe un sistem de coordonate fundamentale, care îi conferă solidă și viabilă structură de rezistență, verificată pe deplin de viață. Gândirea și acțiunea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU se bizuie, în primul rând pe încrederea nemărginită în energia nesecată, în capacitățile creatoare ale întregului popor, pe atașamentul său neclintit față de popor. În concepția tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, socialismul și democrația sînt de nedespărțit. Pornind de aici s-a născut în practica partidului nostru o instituție — dialogul sistematic cu creatorii de bunuri materiale și spirituale, practică valoroasă ce a conferit întregii sală activității, realism, vigoare, eficiență. Prezența permanentă în mijlocul oamenilor muncii, discuția concretă a problemelor la fața locului a devenit o constantă a activității secretarului general al partidului. Începînd din anul 1963, a efectuat peste 687 de vizite de lucru în toate județele țării și în Capitală, s-a aflat în mijlocul oamenilor muncii din peste 2.200 unități, a inițiat și a participat sistematic la congrese, conferințe, constatări și întâlniri de lucru la nivel național. În aceste dialoguri, care pentru oamenii României sînt fierbinți sărbători ale inimilor, se manifestă uriașă putere de muncă a cetățenilor României socialiste, excepționala energie, ce se transmite tuturoi, transformîndu-i prezența într-un generator de energie. Ideea simbol „Patria — cabierul de lucru al președintelui” se constituie de fapt într-o trăsătură definitorie a vieții noastre politice. În acest spirit se situează și cele 13 vizite de lucru efectuate de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU în județul Timiș, prima datînd din februarie 1966, ultima ale cărei rezonanțe le avem încă în minte din 14—15 septembrie ale anului 1984.

Materialul de față are să prezinte ce a însemnat și înseamnă pentru timișeni acest amplu dialog, fără a avea pretenția că ar putea surprinde în toată complexitatea sa, devenirea social-economică a acestor meleaguri în ultimele două decenii, dezvoltare înfăptuită datorită sprijinului multilateral, grijii permanente a conducerii de partid și de stat, personal a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. Ca pe întreg teritoriul patriei, vizitele de lucru ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU în județul Timiș s-au înscris de fiecare dată ca momente de referință de mare însemnătate în viața timișenilor. Vibrantele întâlniri ale conducerii de partid și de stat, cu sute și sute de mii de muncitori, țărani, intelectuali au prilejuit schimburi rodnice de păreri, o amplă consultare cu masela asupra mersului înainte al județului și al țării, asupra muncii și vieții lor.

Pe baza unor cunoașteri nemijlocite a realităților județului (de altfel la vizita din septembrie a anului 1984, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU afirmă: „cunos. Îndeaproape munca și activitatea oamenilor muncii din Timiș”), într-un fructuos dialog de lucru, de-a lungul anilor, au fost analizate într-un înalt spirit de exigență, rezultatele obținute, experiența acumulată modul în care au fost îndeplinite obiectivele de importanță majoră pentru județ, indicațiile date cu prilejul vizitelor anterioare, stabilindu-se, totodată, căile și modalitățile cele mai eficiente de perfecționare a activității economico-sociale din județ pentru sporirea contribuției județului la creșterea continuă a avuției naționale, a puterii economice a patriei. În centrul atenției au stat întotdeauna teme de actualitate, care de multe ori au depășit, prin importanța lor majoră, cadrul unui singur județ, devenind orientări de prețioasă valoare pentru sfera largă de activități; căi și măsuri pentru asigurarea unei înalte eficiențe a întregii activități economice, evitarea investițiilor nelustificate, gospodărirea cu mare judecioasă a pămîntului și a părților productive, constituirea noilor platforme industriale unitare, amplasate în imediata apropiere a orașelor, ca elemente componente ale acestora mai strîns ancorate a cercetării și învățămîntului cu necesitățile practicii productive, studierea și generalizarea experienței unor unități agricole fruntașe și multe altele.

Întîlnirile cu tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU și cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU constituie, de fiecare dată, pentru timișeni, un prilej de

a-i raporta cu îndreptățită mîndrie noi și importante realizări în toate domeniile de activitate dar și de mobilizare a energiilor creatoare pentru transpunerea în viață a politicii partidului, a îndrumărilor și sarcinilor formulate de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Conștienți că tot ceea ce s-a înfăptuit aici, ca pe întreg cuprînsul țării, este nemijlocit legat de numele și activitatea prodigioasă a secretarului general al partidului, timișenii își exprimă dragostea și recunoștința lor pentru omul, revoluționarul, conducătorul iubit și stimat, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU ce călăuzește neobosit destinele patriei noastre pe drumul demnității și progresului. În acest sens sînt semnificative

meleaguri, într-un uriaș și impresionant bilanț al prefacerilor înnoitoare. Ritmurile înalte de dezvoltare înregistrate în industrie, construcții, agricultură, puternica dezvoltare și afirmare a științei, artei și culturii timișene, prestigioasele locuri ocupate de județul nostru în întrecerile cu celelalte județe ale țării sînt dovezi ale politicii științifice a partidului și statului nostru, a prețiosului ajutor primit de județ din partea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, a hărniciei și voinței oamenilor muncii timișeni, care, într-o strînsă unitate, acționează neabătut pentru înălțarea forței economice a patriei, pentru sporirea contribuției județului la înălțarea României socialiste.

tate, la promovarea largă a progresului tehnic, la înfăptuirea obiectivelor prioritare ale economiei naționale.

Menționez numai câteva marile unități ce poartă numele de înaltă onoare „CITIBOL EPOCHI CEAUȘESCU”: I.M.T., Timiș, I.A.E.M., Electromotor, Lădere de Autoturisme, Electroturism I.U.R.T. Lugoj, Fabrica de memento, trepînderea de Optică, Com. Petrochimic „Solventul” etc. Subliniind că producția industrială a județului Timiș este de aproape 70% față de 1965, că în prezent se realizează în numai 30 de zile producția marfă industrială a anului. Produsele realizate de industria noastră sînt exportate în peste 70 de țări pe toate continentele.

Contribuția cercetării științifice la promovarea tehnicii avansate (24 institute centre filiale și de cercetare, inginerie tehnologică proiectare în care își desfășoară activitatea peste 4.500 cercetători și asistați) și-au găsit expresia în 5 ani în finalizarea a peste 160 de planuri naționale unice, a peste 700 de planuri departamentale, și în asimilarea a 2.600 produse și a peste 130 de tehnologii avansate.

Demonstrîndu-și caracterul progresiv, agricultura a atins în primul deceniu al actualului cincinal, nivele superioare producției depășind 2.4 milioane tone cereale anuale, față de numai 790.000 tone obținute în 1965. În cei 23 ani ai EPOCHI NICOLAE CEAUȘESCU sînt alocate uriașe fonduri de investiții pentru continuă dezvoltare și modernizare a agriculturii, a fost întărită tehnico-materială, au fost efectuate ample lucrări de desecări și irigații funciare, de care beneficiază în prezent peste 450.000 hectare de suprafață ce reprezintă mai mult de două treimi din cea existentă în județ. Au fost create mari unități specializate, puternice, complexe zootehnice. La indicațiile tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU s-a înființat dezvoltat Combinatul Agroindustrial „Timiș”, care prin dimensiunile, manșă tehnico-productivă și economică, este unic în lume. Rezultatele obținute i-au adus județului 24 de titluri de „Erou al noii agriculturi” în 1980, iar în 1987 un număr de 90 de unități și-au depus candidatura pentru dobîndirea acestor înalte distincții.

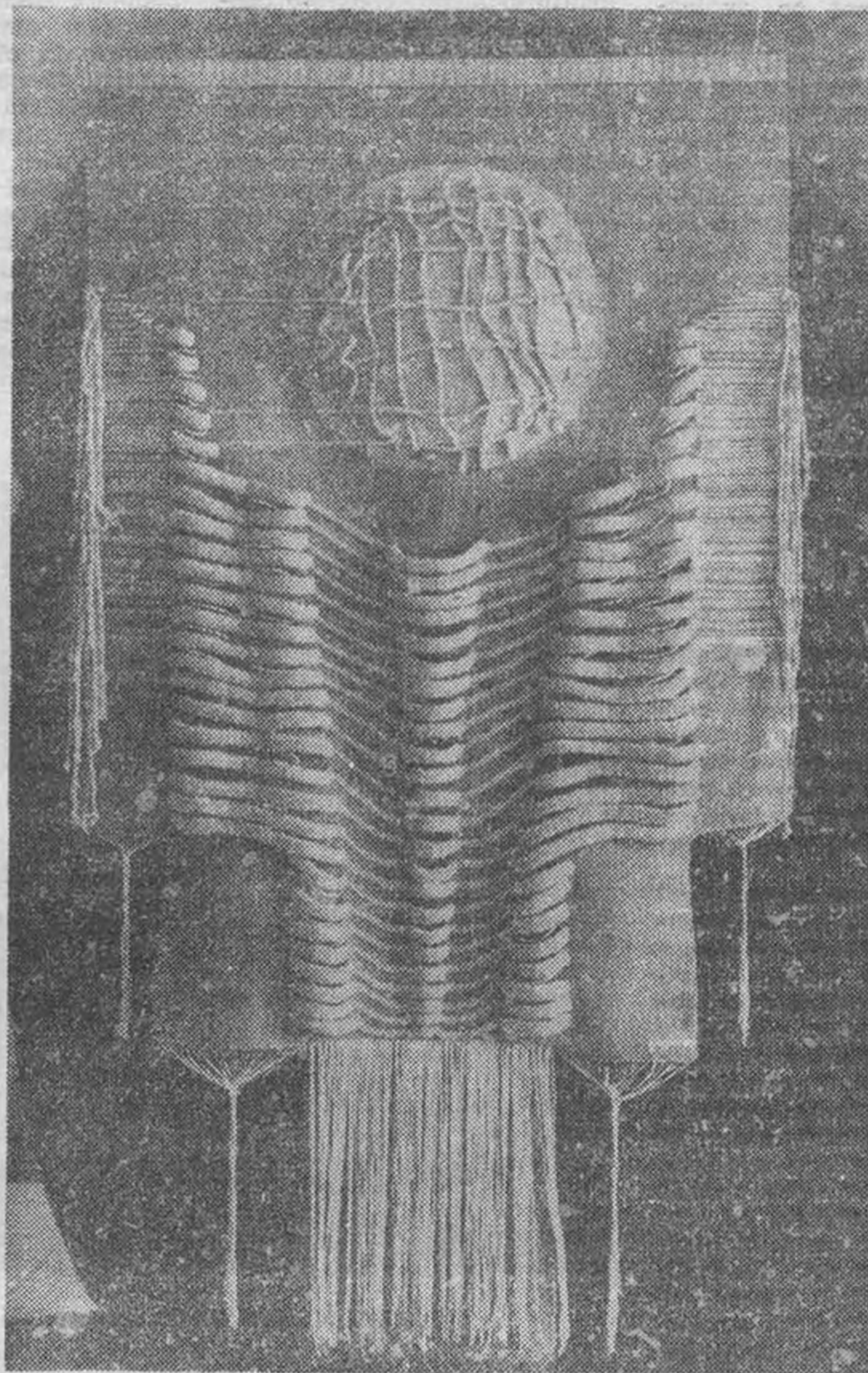
În anii care au trecut de la înființarea Congresului al IX-lea, în județul Timiș au fost create peste 160.000 locuri de muncă, mai bine de 80% din care sînt locuiește în apartamente și case. S-au construit cca. 40.000 m² spații pentru învățămîntului de toate nivelurile, cercetării științifice, peste 4.500 în cămine studentești, noi săli de internate, creșe, grădinițe. S-a dezvoltat puternic, totodată, baza ocrotirii, a comerțului și serviciilor.

Rețeaua de învățămînt cuprinde unități, frecventate de peste 152.000 copii și elevi. În învățămîntul superior există în anul universitar 1984 existau două facultăți cu 465 studenți în prezent, în Centrul universitar șorean ființează 4 institute cu 20 de facultăți, unde studiază aproape 2.800 studenți veniți din peste 74 de țări. Județul Timiș cunoaște de asemenea o înaltă viață cultural-artistică: sînt înregistrate cifrele care dovedesc că în țara noastră oamenii muncii timișeni au participat la peste 85.000 spectacole sînt vizionate de 9,5 milioane spectatori, muzeele sînt vizitate de peste 160.000 de oameni muncii, pentru lectură le stau la dispoziție peste 10 milioane volume, de-a VI-a ediție a Festivalului „Cîntarea României” a cuprîns în județul nostru 1.800 formații și 27.000 artiști amatori, care au obținut numeroase premii fapt ce clasa județul pe primele locuri din țară, ferite genuri artistice.

Marile înfăptuiri cu care ne înfruntăm fiind rodul hărniciei, dăruirii, pasionatelor dragostei de muncă și voinței oamenilor muncii timișeni, constituie pentru noi garanția dezvoltării mărețe și petuoase a acestor străvechi meleaguri românești spre culmile civilizației moderne, dîndu-ne statornicul exemplu să muncim și de acum înainte cu înaltă încredințare și devotament pentru înălțarea Timișului, parte organică a României socialiste.

Tatiana BADESCU

Realism, vigoare, eficiență

cuvintele cu care îl întâmpina, într-una din primele vizite un bătrîn cooperativist din comuna Tomnatec. „Vă întîmpinăm după datina bătrînească scumpe tovarășe CEAUȘESCU pe dumneavoastră care ați cimentat suflul poporului român, ați făcut ca inimile noastre să bată în același fel să fie o singură inimă. Vă salutăm cu mare dragoste, pentru că partidul, sub conducerea dumneavoastră, e înălțat țara noastră la o înflorire pe care strămoșii noștri nici n-au putut-o visa”.

Perioada de mărșă împlineiri inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului, intrată în istorie și numită cu îndreptățită mîndrie „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU”, cea mai rodnică din existența multimilenară a patriei este benefică și pentru aceste

Nivelul atins la ora actuală de economia județului situează Timișul între cele mai puternice județe din țară. Județul Timiș participă cu 4% la producția industriei naționale, cu 4,7% la producția agricolă și cu 4% la desfacerea mărfurilor prin comerțul socialist. Sprijinul statornic și generos al conducerii partidului, persoanelor al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, s-a concretizat, între altele, în alocarea unor fonduri de investiții meriteuoase, ajungînd la circa 100 miliarde lei din 1965 pînă în prezent. Acest impresionant efort a permis ca pe harta județului să avem azi unități economice noi și modernizate, multe în ramuri ale tehnicii de vîrf, care aduc o contribuție deosebită la dotarea economiei naționale cu utilaje și instalații de înaltă complexi-

CIACOVA — ARGUMENTE PENTRU O POETICĂ A SPAȚIULUI

2. SPAȚIUL — O LOGICĂ A TIMPULUI. Aidoma unei mari metropole care, odată cu trecerea anilor, a ajuns să încheie în mijlocul cerurilor concentrice ale creșterii sale GARA, la Ciacova, capătul cordonului ombilical ce leagă așezarea de lume se află la numai câțiva pași de CENTRU. Acești pași, puțin, măsurând lungimea unui parc mai bătrîn decît veacul, te pot ajuta să descoperi că apropierea nu e lipsită de semnificații. De-o parte, GARA, plămînit prin care localitatea s-a născut, în neîntrerupt du-te-venit al trenurilor, aerul fierbinte al transformărilor și al evenimentelor țării întregi. De cealaltă parte, CENTRUL cu efugiu în întemeierii ale permanenței și ale durabilității, vatra spre care au converș și converș energiile și ritmurile vieții întregi, ale comunei-viitor-orăș. Iar între cele două puncte vitale, cam la jumătatea distanței, despărțindu-le spre a le uni, Turnul Culei domină de mai multe decenii, ca un paznic tăcut această simbioză dar și necesară apropiere. Sub ochii lui nevăzuți, viitorul și trecutul vin unul către celălalt pentru a compune într-o mereu căutată armonie, fizionomia prezentului...

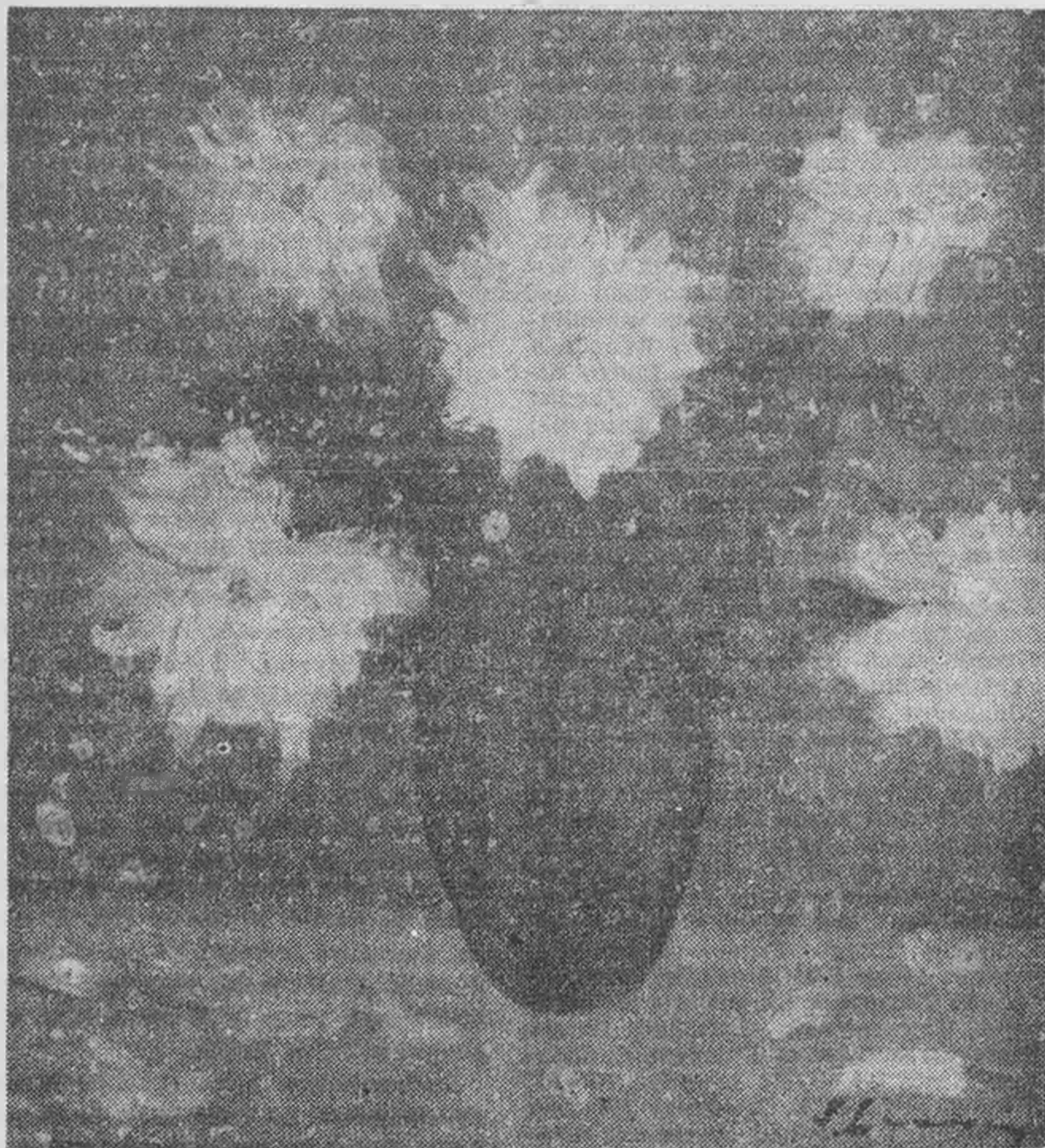
Există, în Expoziția permanentă de istorie din cadrul Centrului cultural Ciacova, o reproducere după o stampă de la jumătatea veacului trecut. Ea figurează imaginea romantică a pieței orașului, a cărei vîrstă de atunci e sugerată de căruțele cu coviltir, de trăsură și de grațioase crinoline. După cum a sugerat și de monumentele și de frontoanele care, de la o clădire la alta, încearcă și azi privirea cu o mereu înnoită surpriză. Privind această reproducere și confruntînd-o cu înfățișarea de acum a CENTRULUI, e la îndemînă să constăți efortul celor de aici de a construi mai ales re-semnificînd; dînd o nouă destinație și o nouă utilitate, pe măsura prezentului. Fiecărui edificiu, fiecărui loc; confirmînd astfel, în fapt, genericul Expoziției permanente de istorie: „Ciacova — istorie și contemporaneitate”. Nu oricum, aș adăuga argumentînd cu modul în care această Expoziție a fost amenajată, dar și cu, înăuntri, destinul actual al fiecărui așezămint, ci în deplină sincronizare cu ceea ce s-a petrecut, în deceniile din urmă, la nivelul întregii țări. Iar dacă pentru sfîrșitul despre care vorbeam înainte stă mătură rostul mai cu seamă cultural înăbușit de vechile clădiri ale CENTRULUI, e spre a înțelege, încă o dată în plus, că, la Ciacova, parcă mai mult decît în alte locuri, spațiul e fidel acelei logici a timpului în care viitorul înseamnă continuitate firească. Și încă: semn că apropierea dintre GARA și CENTRU nu e deloc rodul unei pure întâmplări.

2. SPAȚIUL — O LOGICĂ A VÎRTESELOR. În perimetrul CENTRULUI, într-o clădire-monument istoric și arhitectural numărînd mai bine de trei secole, cu un interior care, prin el însuși, ar stîrni invidia celui mai pretențios călător de autentic, se află amenajată Expoziția permanentă de etnografie și

pictură naivă, integrată și ea Centrului cultural Ciacova. Cîntare vechi, vase, unelte pentru cules plante medicinale, cleme pentru cusut piele, războaie de țesut, grape, melițe, brăzdare, vîrtelnițe, perii pentru fuioar, sucale, ciacire pentru lînă, urzoni, superbe, prin barocul broderiilor, cojoace de Ciacova și, într-un contrast dat de simplitatea geometrică a modelelor, multicolore chilimuri, laolaltă cu picturile emanînd o debordantă vitalitate dar și, adesea, o deconcertantă simbolică ale lui Viorel Cristea, umplu acest spațiu, instituie în el un dialog între Materie și Spirit, perceptibil pe măsură ce îl pătrunzi și te lași copleșit de reverberațiile lui. Majoritatea obiectelor din Expoziție,

unele de o mare valoare istorică, documentară și etnografică, au fost donate de locuitorii din Ciacova și din satele aparținătoare: Cebza, Gad, Ghilad, Macedonia, Obad și Petroman. Oamenii le-au păstrat prin podurile caselor — ne explica Ion Giotină directorul căminului cultural, care se străduie să amplifice mercur spațiile expoziționale și funcționalitatea centrului, cu sprijinul permanent al Complexului muzeal Timiș.

Am regăsit aceste vîrste într-un tablou de o stranie expresivitate al lui Viorel Cristea. Un tablou, l-aș numi, epic, a căruia compoziție aduce o neobișnuită distribuție a timpului în spațiu: „Vîrstele omului” sînt redată în

SIMION LUCACIU: Flori.

Marian ODANGIU

trei (1) planuri, prin succesiunea verticală și orizontală a unor scene de muncă specifice celor patru anotimpuri. Fiecare dintre aceste scene e dominată de o împărțire netă orizontală, a cîmpului pictural. Personajele tabloului sînt chiar locuitorii satului (nu lipsesc nominalizările): ei leagă, prin prezența lor, cerul și cîmpia alcătuiind, împreună cu ele, triada ce îi justifică artistului distribuția celor patru anotimpuri simbolizînd vîrstele omului în trei planuri verticale.

3. SPAȚIUL — O LOGICĂ A DEVENIRII. Pe cei mai tineri locuitori ai Ciacovei i-am întîlnit întîi la Biblioteca din cadrul Centrului cultural, unde, îndrumați de învățătoarea Iudita Animan, ne-au emoționat recitînd și cîntînd cu o dezinvoltură și o prosopie îmbrumutate parcă din aerul primăvăric de afară. I-am regăsit apoi la Grădinița cu program normal din Ciacova, amenajată într-o clădire a cărei vîrstă este egală cu numărul copiilor ocrotiți de educatoarele Maria Galea și Maria Cărnău: aproape o sută. „Nu mai-nalți decît o floare”, Ionuț Barbu, Silvia Gaukamer, Snejana Elena Giotină, Daciana Tabacu, Corina Camelia Tamaș, Adrian Velici, Rozvita Vert ne-au convins că, prin ei și prin colegii lor, clădirea în care se află grădinița trăiește nu o a doua tinerețe, ci o tinerețe perpetuă. Așa cum, la rîndu-i, o tinerețe perpetuă, deși în urmă cu cîțiva ani a aniversat două secole de existență (a fost înființată în anul 1776) trăiește și Școala generală din Ciacova: un edificiu somptuos a cărui solemnitate vetustă e echilibrată de exemplara amenajare și dotare a cabinetelor cu cele mai moderne mijloace de învățămînt, acestea, gata să concureze oricare dintre noile licee ale județului.

Despre felul în care, la Ciacova, spațiul se ordonează după o logică a devenirii ne-au vorbit, urmînd aceeași succesiune a generațiilor cu al cărei firesc începuserăm să ne obișnuim, și primitoarele noastre gazde de la Liceul agro-industrial. În această veritabilă citadelă a agriculturii, nici un amănunt nu a fost neglijat pentru ca elevii să aibă în fața ochilor, mereu deschisă, marea carte a cîmpiei. „E singurul manual unde nu vei întîlni niciodată greșeli de tipar; singurul de la care poți învăța ce înseamnă cu adevărat rodnicia pămîntului”. Observația îi aparține inginerului Nicolae Banu, dascălul ce și-a identificat destinul cu acela al școlii pe care o conduce de ani buni.

4. ADDENDA. Într-o zi frumoasă, limpede, în mijlocul cîmpiei, la Ciacova, dimineața a fost ca un început de primăvară. Către prînz, a bătut grindina. Iar seara, la plecare, aerul avea mircasma zăpezii: o adevărată poetică a anotimpurilor ce împlinesc aici, în acest spațiu, semnele u.nui viitor oraș.

Cheia succesului

- Alo, casa Mihailov?
- Da, răspunde Adrian.
- Aș vrea să vorbesc cu tătucul tău.
- Dar nu este, încă, acasă. Reveniți mai tîrziu.
- Am crezut că-l destul de tîrziu ca să-l pot găsi.

Prezența: Indu-mă și repetînd dorința mea de-a vorbi cu tatăl său, Emeric Mihailov, președintele Consiliului Unic Agro-industrial de Stat și Cooperatist, băiatul în vîrstă de 6 ani, elev la Școala generală, m-a asigurat că nu deranjez oricînd voi reveni la telefon.

În ultimul timp, despre această comună am citit, mereu, în presa locală. De exemplu, în „Drapelul roșu” din 22 aprilie 1987 am aflat că, pe locul întîi la semănatul porumbului, s-a aflat Consiliul Unic Agro-industrial Ciacova; în 5 noiembrie 1987, același organ de presă menționa: „În C.U.A.S.C.-urile Banloc, Ciacova... întreaga suprafață a fost degajată de coceni”; în 24 noiembrie, se putea citi: „C.U.A.S.C.-urile BANLOC, BETHAUSEN, CIACOVA, etc. au încheiat arăturile adînci de toamnă”, iar a doua zi în „Oglinda muncii din agricultură”, pe C.U.A.S.C.-uri, la producția de lapte, rezultate bune au obținut Pectul Nou, Ciacova etc.”.

Aceste rezultate m-au îndreptățit să-l întreb pe omul Emeric Mihailov, în vîrstă de 42 de ani, dar cu părul cărunț, și zîmbetul permanent în colțul gurii și în privire, care este cheia succesului.

În amîntire îmi va rămîne permanenta modestie cu care mi-a răspuns că „nu este nici un secret, nici o taină, decît hotărîrea îndepîntîrî, zi de zi, a transunerii în viață, a politicii partidului, în noua revoluție agrară, dorința arzătoare de-a smulge acestor pămînturi, din zona a II-a, a III-a și a IV-a de fertilitate a sclului, recolte și produse similare pămîntului situat în prima zonă”.

Observîndu-mi nedumerirea și, poate, chiar neîncrederea, a continuat: „Să credeți, fiindcă se poate, dar numai aplicînd cuceririle științifice la fundamentarea complexului de măsuri agro-pedo și hidroameliorative”.

Mi-a mai relatat, pe larg, cum, în ultimii ani, au fost scoase de sub excesul de umiditate peste 1500 ha de pămînt, cum, din martie 1986, de cînd a primit

sarcina de partid de a veni la Ciacova, comună cu cea mai mare suprafață arabilă din județ, s-au aplicat la peste 1500 ha pămînt arabil numai îngrășăminte organice, cum a luptat pentru obținerea de soiuri și hibrizi de cereale (porumb, grîu, orz) care să asigure producții sigure și stabile, în Ciacova existînd unități mari producătoare de sămînță, atât pentru nevoile proprii cit și pentru sămînța necesară, de 4—5000 tone anual, pusă la dispoziția județului Timiș pentru alte unități agricole.

Insistînd să-mi explice cum se pot obține toate acestea, Emeric Mihailov a afirmat că, numai lucrînd „zi lumină” (care cred că este mai scurtă decît ziua de lucru pe care o desfășoară), numai prin perseverență, pe baza cunoașterii și încrederei în oameni, (are un colectiv bun), a experienței și a contribuției tuturor factorilor din comună, cooperatori, mecanizatori, specialiști și a tuturor oamenilor muncii din C.U.A.S.C.-ul Ciacova.

În acest mod s-au realizat, cu depășiri de plan, producții de 5240 kg orz, 6717 kg grîu, 8504 kg porumb la hectar, producții care au permis îltirarea la fondul centralizat al statului a 2025 tone cereale.

În sectorul ovin s-a intensificat activitatea de selecție, asigurîndu-se materialul genetic superior necesar și baza furajeră încît s-a ajuns la 10,4 kg lînă pe cap de oate (C.A.P. Ghilad a obținut 11,4 kg fiind distinsă de 5 ori cu Ordinul „Meritul Agricol” clasa I-a) și obținerea în sectorul zootehnic a unei producții totale de 3135 litri lapte pe cap de vacă. Pornind de la aceste rezultate, pe temeiul indicațiilor și orientărilor secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, s-a reanalizat, cu întregul activ de partid, cu specialiștii, cooperatorii și ceilalți lucrători din sectorul agricol și zootehnic, rezultatele și neîmplînirile din muncă și s-a ajuns la concluzia că potențialul de care dispun unitățile agricole din C.U.A.S.C.-ul Ciacova, printr-o organizare mai judicioasă, permite obținerea unor producții superioare și la plantele tehnice, soia, floarea-soarelui, sfecla de zahăr, legume încît să se poată contribui în mai mare măsură la îndeplinirea angajamentelor asumate de județul Timiș în producția agricolă.

Siguranța și încrederea în sine, pe fondul unei depline modestii, prin care mi-a relatat toate acestea Emeric Mihailov, mă determină să cred în cele afirmate și să mă gîndesc că, acționînd astfel, cu pasiune și întreaga dăruire, pămîntul și animalele devin supuse voînței celui ce se apleacă, cu atîta căldură și lumină, asupra lor.

Valentin TUDOR

EROII MUNCII — EROII LITERATURII

despre

Al. M.

Pe linia unor manifestări devenite, deja, tradiționale (să reamintim dintre ele Colocviile și Festivalurile Naționale de poezie: „Scriitorii și pacea”, „Scriitorii și patria”, „Scriitorii și spiritul revoluționar”), Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, a organizat sub genericul „Eroii muncii — eroii literaturii”, o suită de manifestări cuprinzând vizite de documentare, festivaluri de poezie patriotică, dezbateri și întâlniri cu cititorii din județele Timiș și Caraș-Severin. Situate în lumina documentelor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, ale Conferinței Naționale a partidului, din care și-au extras ideile călăuzitoare aceste manifestări s-au vrut a fi, și au fost, încă o dovadă a puternicei forțe de tradiție a documentelor partidului nostru, a deilor profund novatoare ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU. Pornind de la principalele directive în ceea ce privește îndrumarea și dezvoltarea literaturii în patria noastră, manifestarea s-a oprit la una din ideile fundamentale formulate de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU: aceea a necesității ca literatura să prezinte personaje-model, eroi în adevăratul sens al cuvântului, spirite mobilizatoare, adevărate întruchipări ale omului nou, constructor activ al acestei epoci de glorie.

Manifestările literare desfășurate sub genericul Eroii muncii — eroii literaturii s-au dovedit un excelent prilej de a reconfirma o mai veche și adevărată teză a documentelor de partid: necesitatea unui contact permanent între scriitorii și oamenii muncii. Doar astfel, printr-un contact nemijlocit, printr-o punere directă în relație se poate realiza o veritabilă confruntare pozitivă între oamenii condeieului și fâuritorii bunurilor materiale, dar în egală măsură și spirituale, ale poporului nostru Cunoștințându-i direct, la locurile lor de muncă, în fabrici, uzine, pe câmp la masa de proiectare, aceste întâlniri au oferit și garanția autenticității. A cunoașterii adevăratelor probleme cu care se confruntă oamenii muncii, în dorința lor arzătoare de a construi o societate și o lume pe măsura aspirațiilor lor cele mai înalte.

Aceste patru zile de contact permanent cu oamenii muncii sînt și o ilustrare a unei generoase idei prin care secretarul general al partidului nostru îl îndemna pe creatorii să-și afle sursele de inspirație în apa limpede a izvorului, și nu în ulcioare, oricît de aurite ar fi ele. Scriitorii participanți la manifestări au avut, din plin, prilejul de a trăi, pe viu, sublimul acestei neprețuite indicații a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU: a certitudinii că doar o bună, adîncită cunoaștere a realității poate fi garanția unei literaturi, a unei creații, a unei cul-

turi de înaltă calitate. Întîlnirea cu acești adevărați eroi-model, care sînt comunisti constructori ai unei societăți socialiste a egalității și a dreptății, cu marile realizări ale României din EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU au fost un binevenit prilej nu numai de cunoaștere a unor realități și a confirmării în plan ideatic a profunde vocații constructive a poporului român. După cum, în alt plan, ele au prilejuit nu numai fructuoase schimburi de păreri, ci și motive de meditație a fiecăruia dintre participanți asupra rolului și locului ce-i revin scriitorului român în acest moment istoric de profundă angajare patriotică și revoluționară în îndeplinirea mobilizatoarelor sarcini ce decurg din hotărârile Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale a Partidului.

Manifestările au debutat, în comuna Topolovățu-Mare, în întâlnirea scriitorilor participanți cu Eroii Muncii Socialiste și cu conducătorii ai unor unități distinse cu înaltul titlu de Eroii Noii Revoluții agrare: inginerul Nicolae Dogendorfi, directorul Trusului de Mecanizare a Agriculturii Timiș, inginerul Nicolae Rimneanu, directorul I.A.S. Liebling, Ioan Turc, directorul I.A.S. Receaș, inginerul Velizar Simici, C.A.P. Topolovățu Mare. La manifestare au luat parte: Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor, Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, Andi Andrieș, directorul editurii „Junimea” din Iași, Ion Arieșanu, redactor-șef al revistei „Orizont”, Paul Eugen Banciu, Teodor Bulza, redactor-șef al ziarului „Drapelul roșu”, Denisa Comănescu, Vasile Dan, Alexandru Deal, Eugen Dorcescu, redactor-șef al editurii „Facla”, Slavomir Gvozdenovici, redactor-șef al revistei „Knjivni Jivot”, Antoaneta C. Iordache, Alexandru Jelebeanu, Ilie Măduța, Marcel Mureșianu, secretarul Cenaclului din Suceava al Uniunii Scriitorilor, Marian Odangiu, Nicolae Prelipceanu, Petru Poantă, Maria Pongracz, redactor-șef al ziarului „Szabad Szó”, Vasile Sălăjan, redactor-șef al revistei „Tribuna” din Cluj-Napoca, Petre Stoica, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Valentin Tudor, Cornel Ungureanu, secretar-adjunct al Asociației Scriitorilor din Timișoara. La întâlnire au participat, de asemenea, tovarășul Eugen Florescu, secretar al Comitetului Județean Timiș al P.C.R., tovarășa Florina Găldău, activistă la Comitetul Județean de partid și tovarășul Alexandru Mangu, vicepreședinte al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș.

În a doua zi a manifestărilor, scriitorii participanți au efectuat o documentare colectivă la Întreprinderea de autoturisme din Timișoara. Grupul de scriitori a fost întâmpinat de tovarășul

Ion Bușoi, directorul Întreprinderii, Iosif Zarcu, inginerul șef cu producția, tovarășul Iosif Bitto, președintele Comitetului sindical cum și de Gheorghe Maghețiu și inginer Veronica Marinescu, secretari adjuncți al Comitetului de partid al Întreprinderii de autoturisme.

În sala de Concerte a Liceului de artă „Ion Vidu” din Timișoara a avut loc, în continuarea suitei manifestărilor, festivalul de poezie patriotică, la care au citit din creațiile lor poezii: Denisa Comănescu, Vasile Dan, Anghel Dumbrăveanu, Eugen Dorcescu, Dorian Grozdan, Slavomir Gvozdenovici, Traian Iancu, Alexandru Jelebeanu, Ivo Muncian, Marcel Mureșianu, Nicolae Prelipceanu, Petre Stoica, Valentin Tudor. A urmat un concert susținut de elevii Liceului de artă.

În județul Caraș-Severin, manifestările au debutat cu o întâlnire cu membrii cenaclului „Berzobis”, din comuna Berzovia. În cadrul întâlnirii, au citit din creațiile lor Ioan Azuga, Ion Cărdu, Cucu M. Murgu, Elena Rehaș, Dana Silvășan, membri ai cenaclului, prezența de profesorul Călin Chincea. În continuare a avut loc un fructuos dialog privind rolul cenaclurilor literare în stimularea și promovarea talentelor autentice. Tovarășul Petru Peica, primarul comunei Berzovia, a prezentat apoi realizările oamenilor muncii din localitate în domeniul dezvoltării economice și social-culturale.

La Reșița, grupul de scriitori a vizitat Expoziția realizărilor economico-sociale ale județului Caraș-Severin. Au luat parte tovarășa Maria Nuțu, secretar al Comitetului Județean Caraș-Severin al P.C.R., și tovarășa Carmen Grămadă, președinte Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Caraș-Severin. La vizita de documentare efectuată în Secția de motoare diesel, navale și compresoare a Întreprinderii de construcții de mașini Reșița, grupul de scriitori a fost condus de tovarășii Nicolae Bañci, inginer șef al secției, Al. Derban, adjunct șef de secție, Vasile Băloș, secretar al Comitetului de partid și Sandu Ion, directorul Centrului județean de calcul Caraș-Severin. A luat parte tovarășa Tatiana Brediceanu, secretar al comitetului municipal al P.C.R. Reșița.

Documentarea a continuat la Muzeul Întreprinderii de construcții de mașini, unde grupul de scriitori s-a întâlnit cu tovarășii Cornel Ghita, inginer șef concepție la I.C.M.R. și Ionel Drăgan, secretar adjunct al Comitetului de partid al Întreprinderii. În același context, a avut loc o întâlnire cu membrii cenaclului „Făurarul” al I.C.M.R. Au

citit din creațiile lor tinerii poezii: Iosif Botgros, Maria Bonciu, Florin Beriu, Giulvezan, Tiberius Marian, Mariana Siminiceanu, Constantin Teodorescu și Paula Veseli.

În sala „Lira” a Școlii generale de cultură și artă din Reșița, s-a desfășurat festivalul de poezie patriotică în cadrul căruia au citit creațiile lor poezii: Gheorghe Azap, Denisa Comănescu, Vasile Dan, Octavian Doclan, Anghel Dumbrăveanu, Slavomir Gvozdenovici, Traian Iancu, Ivo Muncian, Marcel Mureșianu, Nicolae Prelipceanu, Petre Stoica, Valentin Tudor, precum și Ion Chichere, Irina Irimia, Olga Neagu și Gheorghe Ștefan, membri ai cenaclului „Semaș” din Reșița. A urmat un concert susținut de corul Școlii generale de cultură și artă din Reșița, dirijat de profesoara Maria Ponoran, corul „Miorița” al Școlii de Cultură a sindicatelor și Comitetului general nr. 8, ambele dirijate de profesorul Doru Moraru. La acest festival au participat și elevii Școlii generale nr. 12 laureați ai Festivalului Național „Cîntarea României”. În continuare a avut loc o dezbaterie cu genericul „Eroii muncii — eroii literaturii”, care a reunit alături de scriitorii participanți, membri ai cenaclului „Semaș” din Reșița, Călin Chincea, prilej, au citit din creațiile lor poezii: Nicolae Irimia, Ion Moștoacă, Neagu, Iacob Roman, Costel Ștefan, Emilian Roșculescu, Nicolae Ștefan, George Ștefan și Gheorghe Zărnescu. Criticul literar Gheorghe Jurmaș, președintele cenaclului, a prezentat în același context, activitatea desfășurată în cei patruzeci de ani de la înființarea sa.

La manifestările din județul Caraș-Severin au luat parte scriitorii: Dumbrăveanu, Andi Andrieș, Ion Arieșanu, Gheorghe Azap, Paul Eugen Banciu, Denisa Comănescu, Vasile Dan, Alexandru Deal, Octavian Doclan, Slavomir Gvozdenovici, Antoaneta C. Iordache, Marcel Mureșianu, Mircea Pongracz, Vasile Sălăjan, Petre Stoica, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Valentin Tudor și Cornel Ungureanu.

Documentările colective, întîlnirile cu cititorii, dezbaterile pe teme practice ale muncii literare, cunoașterea nemijlocită a unor realități grele pentru dezvoltarea patriei noastre, această măreață epocă s-au vădit într-un fertil dialog între creațiile oamenilor muncii.

În zona de câmpie înaltă Făget — Dumbrava — Traian Vuia au fost identificate și cartate o serie de morminte tumulare, care apar fie grupate mai multe la un loc, fie izolate. O grupare de tumuli există, de pildă, în partea sud-vestică a zonei cercetate, la cumpăna apelor dintre Valea Begăi și valea pârului Glavița; aici s-au putut identifica cel puțin 8 tumuli, avînd diametrul de 8—10 m. O altă grupare de morminte tumulare se află ceva mai la vest, la cumpăna apelor dintre valea Begăi și pârul Livez. În zonă se găsesc, de asemenea, o serie de tumuli izolați, cum ar fi cel din vatra satului Bucovăț, sau cei aflați la răsărit de localitatea Begheiu Mic (între Begheiu Mic și Făget). Nefiind încă săpată sistematic, încadrarea cronologică a tumurilor este destul de greu de făcut. Sugestia în acest sens ar fi că tumulii de creastă din zona Ballaș — Bodo — Belhausen și tumulii cercetați de la Susani, iar primele datări care ar intra în discuție ar fi perioada de tranziție de la neolitic la bronz sau prima epocă a fierului. În perimetrul cercetat s-au descoperit și o serie de așezări preistorice, cum ar fi cele din vecinătatea satului Begheiu Mic, sat acelea din perimetrul nord-vestic al localității Dumbrava, unde este atestată civilizația

traco-dacică, în prima epocă a fierului. O mențiune specială merită așezarea identificată în partea de nord-est a satului Dumbrava pe promontoriu unde se găsește cimitirul actual și în care urmele arheologice par a sugera o remarcabilă continuitate de viață umană. Sînt reprezentate aici epocile neolitică,

exact), a unor valori de cultură materială și spirituală reprezentate de obiectele recuperate, a unor valori intrinseci. În accepția economică a cuvîntului. Se cuvine să fie menționat tezaurul de monede medievale de la Begheiu Mic — peste 600 de monede datînd din sec. XVI—XVII, descoperit prin strădania

Situri arheologice în zona Făget

perioada de tranziție, epoca bronzului, prima epocă a fierului, epoca feudală timpurie, epoca feudală dezvoltată. Aici s-au găsit, în mod întâmplător, vechi morminte de înhumare, mai multe piese de ornament vechi și o statueta achiziționată de muzeul din Lugoj.

Activitatea de depozitare și investigare a unor situri arheologice este relevantă nu numai în latura ei științifică, prin identificarea unor mărturii de vechime și continuitate de locuire și în această zonă a țării, ci și în privința descoperirii (și redescoperirii, mai

lăudabilă a elevilor de la Școala generală din Făget, conduși de profesorul Dumitru Tomoni, care au valorificat și confirmat în perieghiza întreprinsă niște semnalări mai vechi ale localnicilor. Tezaurul recuperat a ajuns în patrimoniul muzeului din Timișoara; avem astfel un bun exemplu de salvare a unor valori care fac parte din patrimoniul cultural-național. Asemenea tezaure par a nu fi singulare în zonă, dacă avem în vedere descoperirea — pe la începutul secolului — pe valea pârului Moșteș, între Dumbrava și

Bucovăț, a unui tezaur format din brățări de aur, care aparțineau, probabil, primei epoci a fierului.

Dat fiind faptul că cercetările arheologice din zona Făget sînt abia la putul lor, perieghizele efectuate sînt importante deoarece ele sînt obiective arheologice care vor beneficia în viitor de cercetări sistematice. Bun început în acest sens îl constituie investigarea arheologică a ceteșii getului, întreprinsă, începînd din anul 1987, de un colectiv condus de profesorul Radu Popa de la Institutul de Arheologie din București, cu largul concurs și sprijin al autorităților locale. Cărea aceasta se înscrie în contextul larg al studierii civilizației romane în epoca feudală timpurie ilustrată în zonă prin remarcabilele citirile neolitice identificate, de pildă, la Glădeni, în aceeași zonă făgeteană.

Chiar dacă în zona cursului superior al Begăi, vestigiile arheologice sînt greu de depistat decît în cîmpul șeșean, ele există în toată aria respectivă și acoperă întregul interval logic, de la epoca neolitică pînă la epocă feudală, vîdînd și aici o remarcabilă continuitate de locuire, de-a lungul timpului.

Al. RĂDULESCU

Recitind celelalte sau nu de euforie Barthes o consacra que l'oublie... C. Fiindcă, într-adevăr, entropică, blîndă, cu o senină (și mare, / Dar, astăzi, mare, căci mă simt

Acest text este (iubirea) și, în fine, prima oară că pînă lumea își redăstră necesar, o deplasare spre reclusiune... „Oh! lucrurile clemn sau mătase orașului mic, Rolul i se pare că oglindea luciu re existențială, prof

Dar, în fond, sența (conștiință) acestuia de a ră: Emițătorul e simțate) a fost și (mutism i-au pro îndemnat la sfid vedește dintr-o eului o evidentă același sport: / mișei / ... Deși sunt contimporari și astfel, de

Este la îndemîna de cit atent constat Caragiale intersecta diverse unghieri tematice opere. (U nu numai marile cetele, momentele e publicistica așa-zis credințată de scrii care însotește, ca u metamorfozele spirgiale. Așa de pi ce, în tinerețe, în Ghimpele, Caragiale literelor”, recunoaș scriitor, instanțele tă recunoaștere nt indiferente. Dimpo gialean a luat totî în discuție scrisul fic că era vorba d Corespondența ni-l cit publicistica: n contra dicțiune, în care nu aparține: Problemele mai fr vitale pentru scrii și structurează stilul unei cariere crenii, ele apar și se poate spune aș mule scriitoricești.

Scrisoarea din , adresată lui Petre pe omul „îmbestii cursului” lansat din București. Car comedie (D-ale c urma în seria mai cum jurul formatu, deu, Alecsandri S na pronunțarea piesei premiate, apare justificată conducer oarecare valoarea comedie foarte bună. arăt vîdit de tehnică e comparație cu celu concurs („sunt nu tul imposibile, n nu sunt piese, su pînă acum în lif teme, nu fără moț tru că dl. Stănce: un ton de adevăr că piesa ar fi bi și morală”. Nef neputînd, în ace public împotriva bănuia și împotr în jurul său („da nele, dar amenii morală teatrală piezî, cînd direcț natori desigur nu dramaturgul reac epistolar priete chip absolut car. sigur, ambivalen

despre clasici

Al. Macedonski — Rondeluri

Recitind celebrele rondeluri, lăsându-mă în voia euritmiei lor (generatoare sau nu de euforie), mi-am amintit, pe neașteptate, definiția pe care Roland Barthes o consacră uitării: „Cette absence bien supportée, elle n'est rien d'autre que l'oubli...”. Coincidența nu era fortuită, ci cît se poate de semnificativă. Fiindcă, într-adevăr, uitarea ni se pare a fi substanța și cauza poemelor. Uitarea entropică, blîndă stihie, dominînd sinele, învîdîndu-l, împunîndu-se, treptat, cu o senină (și totuși dureroasă) implacabilitate: „Cînd am fost ură am fost mare, / Dar, astăzi, cu desăvîrșire / Sunt mare, / Căci mă simt iubire, / Sunt mare, / Căci mă simt uitare...”

Acest text emblematic schițează câteva trepte ale implicării (și desimplificării), de la aderența (dependența) exacerbată (ura), la detașarea binevoitoare (iubirea) și, în fine, la solitudinea autarhică (generoasă însă) (uitarea). E pentru prima oară că poetul poate suporta, fără zăbucium, absența. Și, ca urmare, lumea își redistribuie înțelesurile. Modificarea ontologică antrenează, în mod necesar, o deplasare în plan axiologic (și epistemologic), spiritul se orientează spre recluduție și reificare, iar limbajul spre sistemul de semne al tăcerii: „Oh! lucrurile cum vorbesc / Și-n pace nu vor să te lase: / Bronz, catifea, lemn sau mătase / Prind grai aproape omenesc...” (să se vadă și *Rondelul orașului mic, Rondelul de aur, Rondelul morii* etc.). La un moment dat, poetul își se pare că propriul său chip are opacitatea și vastitatea uitării: „Din al oșlîndei luci rece / Uitarea numai se desface...”. Palpită aici o metaforă existențială, profundă, al cărei resort este însăși absența.

Dar, în fond, despre ce absență e vorba? A cui? E vorba, firește, de absența (constientizată, semiotică) a receptorului, de incapacitatea (sau refuzul) acestuia de a răspunde la mesaj, de a se integra în mecanismele comunicării. Emițătorul e singur, apelurile sale au rămas mereu fără ecou, celălalt (alteritatea) a fost și continuă să fie un bloc de tăcere. Or, această nepăsare, acest nihilism l-au provocat, cîndva, febrilului autor, multă suferință, ba chiar l-au îndemnat la sfidare și ranchiună. Acum? Acum, absența receptorului se dovedește dintr-o dată ușor de îndurat, ea nu mai rănește, ci dimpotrivă imprimă eului o evidentă stare de libertate: „Acești contemporani ai mei / Fac nencetat aceleași sport: / De treizeci de ani / Mi tot zic mort / Tot mai pizmași și mai mișel / ... Deși par lei și paralel, / N-au cu talentul vreun raport / ... Dar sunt contemporanii mei”.

Și astfel, departe de a fi anulatoare (sau măcar inhibantă), absența (uitarea)

apare, în cele din urmă, ca o forță stimulatorie, ca un neașteptat declanșator de energie. În plan existențial, de pildă, ea va face observabilă valoarea (însemnătatea) intrinsecă a obiectelor, a fenomenelor, a insului, dincolo de (el, rost și relație. Apoi, va pune în lumină prevalența (chiar dacă pasageră) a delectabilului, în defavoarea pragmaticului („La conquête du nécessaire” — G. Bachelard). Așa se explică minuția și voluptatea descripției, risipa sonoră și coloristică, decupajul vizualo-tactil al ambianței, topirea în prezent a amintirii: „Căldură de aur topit, / Și pulbere de-aur pe grîne, / Ciobani și oi de-au la stîrne, / Și aur pe flori risipit...”

În planul comunicării, uitarea relevă disponibilitățile nelimitate ale sensului (polisemia), întrucît, acum, nemaivînd direcție prestabilită, sensul încetează să fie persuasiv, pentru a deveni doar expresiv. În consecință, spațiul eliberat de fantomaticul receptor, de cea prezență mută (așadar, din punctul de vedere al comunicării, iluzorie) ce absorbea limbaj fără să restituie, ce înroșea un mesaj menit s-o convingă și construit pe măsura presupusei sale așteptări, acest spațiu, acest vid, mai înainte restrictiv, ermetic și ostil, este dedicat acum exercițiului artistic. Viața se estetizează și textul se încarcă de vitalitate, căci arta reprezintă unicul mod de a trăi (și unicul țel al existenței). Procesul este exprimat foarte limpede în *Rondelul apei din grădina japonezului*: „Apei lui de prin ogradă, / Prea domol curgînd la vale, / Bolovani, dintr-o grămadă, / Japonezu-l pune-n cale. // Spumegată, vrea să vadă, / Împrejurul casei sale, / Apa lui, ce prin ogradă / Prea domol o ia la vale. // Și schimbînd-o-ntr-o cascadă / De consoane și vocale, / Uită-a vieții grea corvodă. / Dînd răsunchi de cristale / Apei lui de prin ogradă”.

Și totuși rezidă aici un paradox: emițătorul își uită receptorul adresîndu-i-se! Renunțarea la comunicare se face comunicînd... Alternativa la enunț nu e comportamentală (cum ar cere o uitare consecventă), ci tot textuală. Și atunci? Atunci, aprofundînd, vom înțelege că uitarea se contemplă rostindu-se, că între ea și cea absență atroce, identitatea nu e deplină. Spiritul poate uita, dar ființa nu. Cu atît mai mult cu cît, în cazul de față, avem a face cu uitarea unei insatisfacții. De aceea, eul nu va îndura totuși cu ușurință solitudinea, absența. Golul din sine, acel deficit de existență, cea frustrare nu-i vor da pace, euritmia nu exprimă și nu generează euforie, cum ar crede același Bachelard. Tulbure, insidioasă, memoria umple arhitecturile prozodice, formele fixe, expediindu-le — ca pe niște epistole — acelei absențe veșnic prezente: „Mai sunt încă roze — mai sunt / Și tot parfumate și ele / Așa cum au fost și acele / Cînd ceru-l credeam pe pînînt. // Pe-atunci eram falcic avînt... / Priveam dintre oameni spre stele; / Mai sunt încă roze — mai sunt, / Și tot parfumate și ele, // Zadarnic al vieții cuvînt / A stîns bucuriile mele, / Mereu cînd zîmbesc uit, și cînt, / În ciuda cercărilor grele, / Mai sunt încă roze — mai sunt”.

Macedonski și rondelurile sale descoperă (re-descoperă) identitatea fundamentală (primordială, abisală) a tuturor pasiunilor: uitarea nu-i decît forma cea mai subtilă, cea mai tenace și — sufletește — cea mai productivă a amintirii.

Eugen DORCESCU

Este la îndemîna oricărui cititor cit de cit atent constatarea că scrisorile lui Caragiale interscotează și regăsesc, din diverse unghiuri și la diverse nivele, tematica operei. (Înțelegem prin operă nu numai marile comedii, drama, schițele, momentele și povestirile, ci și publicistica așa-zis „minoră”, dar încredințată de scriitor tiparului: aceea care însoțește, ca un strat freatic, toate metaforozele spiritului creator caragiagian. Așa de pildă: accesul în ceea ce, în tinerețe, în publicistica de la *Gimpele*, Caragiale numea „republica literelor”, recunoașterea scriitorului ca scriitor, instanțele care validează această recunoaștere nu i-au fost niciodată indiferente. Dimpotrivă. Spiritul caragiagian a luat totdeauna foc, fie că era în discuție scrisul său și evaluarea lui, fie că era vorba de principii ca atare. Corespondența ni-l arată, nu altfel decît publicistica: mereu în opoziție, în contra dicțiune, în luptă cu ingerințele care nu aparțineau spațiului literar. Problemele mai înainte enunțate sunt vitale pentru scriitor, fac parte din și din structura stilului de viață. De-a lungul unei cariere de aproape patru decenii, ele apar diferențiat, după, dacă se poate spune așa, vrstele identității scriitoricești.

Scrisoarea din „28 Februarie [1885]”, adresată lui Petre Th. Missir, îl divulgă pe omul „îmbestiat” cu daravera concursului lansat de Teatrul Național din București. Caragiale participă cu o comedie (*D-ale carnavalului*, cea din urmă în seria marilor sale comedii), iar cur juriul format din Maiorescu, Hasdeu, Alexandri Stăncescu și alții amintim pronunțarea hotărîrii în privința piesei premiate, iritarea scriitorului apare justificată. El știa că nu este un condeier oarecare și era conștient de valoarea comediei sale („a mea este foarte bună arătînd chiar un progres în artă de tehnică asupra „Scrișorii”). În comparație cu celelalte zece prezente în concurs („sunt nu proaste, ci de-a dreptul imposibile, nule, absurde în fine nu sunt piese, sunt altceva fără nume pînă acuma în literatură”). Inșă, el se teme, nu fără motiv, de o cădere: „pentru că dl. Stăncescu, Alecsandri șcl. cu un ton de adevărată furtie strigă mereu că piesa ar fi bună, dar nu e literară și morală”. Nefiind interesat, practic neputînd, în acel moment, să lupte public împotriva conspirației pe care o făcea și împotriva atmosferei create în jurul său („dar înțîrzierile, dar șicanele dar amenințările și lecțiile de morală teatrală ce mi se aruncă cînd pieșii, cînd direct, de maestrul examinatori desigur nu sînt plăcute lucruri”), dramaturgul reacționează, confesîndu-se epistolar prietenului Missir, „într-un chip absolut caragialesc. E un joc, desigur, ambivalent; nu lipsesc maliciile

(într-o paranteză, Alecsandri, „Conul Vasilică”, este numit „Oinvidic”), iar acestea nu ascund partea serioasă, gravă, îndreptățită a atitudinii lui Caragiale. Unui reproș, real sau (poate) imaginat, a cărui formulare amîntește de tiradele personajelor sale din *O scrisoare pierdută* („că Teatrul, mai ales la un popor tînăr ca al nostru, trebuie să fie o școală șcl”), îi opune un „blesme” de un patetism trucat, o dandană, citată din universul aceleiași comedii:

Contra dicțiunea lui Caragiale

„Ars-o fi ars focul de școala de la patuzsopt!” (sublinierea, marcînd citatul, îi aparține lui Caragiale). Apoi, replierea pe o poziție mai „înțeleaptă”, absolut necesară în codul comic al epistolei, se produce tot sub incidența comediei menționate: cine altcineva decît venerabilul conu Zaharia Trahanache merita să fie luat în serios pentru eficacitatea principiilor sale? („Într-o societate însă că a noastră, trebuind să ai puțintică răbdare, tac și rabd...”).

Chestiunea concursului, a cîștigării lui, nu punea, pentru Caragiale, numai o problemă materială sau de orgoliu, ci ea angaja și problema recunoașterii, de către o instanță socială a unei valori

estetice nealinată canoanelor acceptate, comode și conjuncturale, în fond învechite. După cum, tot acolo, se punea și problema recunoașterii unui scriitor și a unei Opere, care aduceau în climatul literar realitatea lor nouă, o dicțiune nouă, iritantă în fapt o contra dicțiune.

În scrisori, Caragiale își inscenează, așadar, identitatea scriitoricească: ipostaza preferată la maturitate este aceea de „bătrîn meșteșugar”, care își

comunică experiența în pilde. Jocul său ironic instituie un paradox. În tinerețe, scriitorul luptă pentru acreditarea dicțiunii sale, e ultrasensibil, „îmbestiat” cum însuși spune, de bruiatul din afara literaturii: Scriitorul încă nu este Opera, de aceea își argumentează prin ea identitatea. Spre sfîrșitul vieții, însă, pare să fi renunțat. Acum. Opera îl reprezintă: prin el, ea vorbește. De aceea, solicitat să ofere niște date biografice, Caragiale refuză, exprimînd opinia că acestea nu sînt necesare pentru ca opera scriitorului să fie „înțeleasă, gustată și criticată”.

Din același context problematic, anume al condiției scriitorului și a scrisurii, sînt de reținut preceptele de „stra-

tegie” a ieșirii artistului în lume, desprinse din experiența sa și oferite generos unui tînăr confrate, care-i solicita o prefață. Cele cinci scrisori către Emil Isac configurează o etică stoică a scriitorului: „Nu. Volumul d-tale n-are nevoie de o precuvîntare a mea... Aruncă-l în lumină, să-și caute în lume norocul, singur — liber de orice reazem de prisos: prestigiul talentului și va fi de ajuns”. Și, întrucît singur talentul, concretizat în operă, justifică prestigiul scriitorului „e drept ca fiecare artist să îndure insultele ce i se aruncă anume, cum și să se bucur singur de aplauzele ce le poate zmulge... Și apoi, dacă artistul este cumințe și are conștiință de valoarea sa, trebuie să fie nici prea încîntat de aplauze, nici prea mîhnit de insulte. Adesea, cînd ești aproape asfixiat de năduful celor dinții, prefăcute sau pornite după comandă, în general proaste, parcă-ți redă viața o ploaie răcoroasă a celor din urmă, sincere și inteligente, pornite din fundul necazului. Nu sunt oare și insultele ce îți se aduc, omagiu de-a-doazele adus talentului?” Echivalată în pildă, ieșirea în lume a unei opere evocă ieșirea unei fete la întîlni ei bal: „O fată, intrînd în bal împodobită cu toate grațiile frumoasei vîrste nu mai are nevoie de recomandarea unei mătuși. Trebuie să priceapă amîndouă — și fata, că la farmecul ei nu poate adăuga nimic vorba bătrînii — și bătrîna, că n-are ce căuta la bal, nici la spațele tinerei, necum să-i treacă înainte și print-un discurs de prețioasă factură, să-i consacre o carieră evident predestinată succeselor”.

Prin urmare: în scrisori, ea și în comedii, momente, schițe, amintiri, pastişe, parodii și autoparodii, Caragiale este încă o dată Caragiale, întreg, în toată splendoarea sa. nu numai „un mare mini”, „un hîstrion de geniu”, cu toate contradicțiile sale, ci și o conștiință consecventă cu sine, cu vocația sa fundamentală. Textele acestea sînt pline de Caragiale, ca un șir de scene în care un singur actor apare, travestit sau nu, în mai multe personaje, reamintindu-l însă pe unul singur, inconfundabil: creatorul și interpretul lor. Îl regăsim aici pe scriitorul substanțial, artistul ispitit de plăcerea parodiei și a jocului literar, dar și serios preocupat de condiția profundă a literaturii și a scriitorului. Conștiința literară caragiagiană funcționează totdeauna exemplar și totdeauna în contra dicțiune cu ceva, cu acel ceva exterior care agresează funcționarea spiritului creator în virtutea legalității sale lăuntrice.

SIMION LUCACIU: Marină.

Constantin HĂRLAV

AI. RADULESCU

Un sentiment al timpului

Primul volum publicat de Vasile Nicolescu după ampla, substanțială selecție retrospectivă *Magnolie și fum*, apărută în colecția B.P.T. a Editurii Minerva, se întimplă a fi o alegere nu mai puțin incitantă, nu mai puțin susceptibilă a marca un reper în bibliografia poetului. E o carte, prin ceea ce conține mai pregnant, mai realizat, după cum și printr-o sumă de date mai generale desemnate pe întreaga suprafață a textelor, în măsură a permite, dacă nu chiar o reconsiderare a imaginii de până acum a poetului, așa cum a fost aceasta conturată de critică, cel puțin o sensibilitate deplasată de accent asupra priorităților poeziei. Să spunem aici că, dacă viziunea, raportările culturale (manifestările acestea din urmă sau nu), precum și un limbaj elaborat (iar mai pe scurt viziunea de stil) sînt lucruri mult prea bine înșurubate în albia unui lirism de o sensibilă fibră intelectuală pentru a mai fi abandonate, cumva, preeminentă capătă acum radiografiile unui spațiu memorial mustind de afecte, o investiție de existență care, dacă nu-l desparte pe autor de universul liric al volumelor din ultimul deceniu, să spunem, aduce cu sine o notă de „trăit” și „dramatic” greu de conceput altădată. E o poezie, cea din *Fugato*, făcută nu atât din sopori elegiace sau nostalgice, cât din inflamații patetice ale verbului, din venențiale sarcastice. Cu o disponibilitate, mereu sesizabilă, spre idealitate, spre un spațiu existențial liliac, pur: un ideal mai curînd innoabil, o fulgurație vizionară în numele cărora, peste lamentoul surd care străbate cartea ori dincolo de bărbăteasca înfruntare a limitelor și dezolării, poetul își desfășoară toate nuanțele sarcasmului. Cităm între altele *Ars combinatoria*, *Oglinzile crăpate*, *Indemn*, *Sfîrșit de săptămînă*.

Nu e nici o îndoială însă că dacă există, în *Fugato*, o anume cruzime a autocontemplației și înscenării, aceasta este nu rareori pusă în umbră de o semnificativă insistență a interogațiilor — variațiuni lirice pornind de la ceea ce am numi tema poetului și a poeziei — în stanțe ce amintesc, într-un fel, de psalmii argezieni. E de căutat, de altminteri, în textele de o atare factură (cîteva dintre cele mai bune din cîte a dat în ultima vreme autorul) și datele unei inedite implicări în existență a verbului poeziei lui Vasile Nicolescu: „Pe care țărni sînt oare? pe ce pămînt? în care / meridian al slăvi și-al lumii trecătoare? / De unde vin, hai spune-mi, cînd și ciț? / Din care ceruri glasul-ti mă prinde strîns de grîț? / Lasă de-o parte rugul de flăcări al tristeții / Să nu se-aprindă iară în prag / dimineții!” (*Zodie*), cum și, dintre toate distincte, un sentiment al timpului perceput ca istoric, durată individuală și cosmică: „E-un demon, e-o otrăvă risipită-n valuri / ce sfarmă-ntruna, oarbă, și vis și idealuri? / ... / Dihanie ce peste noi se-aruncă / cum ar cădea din cer o stîncă? / O hircă rea arzînd de brîncă / fără veșmînt și coasă, nici ochelari, toiag / doar cu țărnia urei și a puterii-n prag? / Un sfradel cu harpoane de neguri și de umbră / O lacrimă cit lacul din vise, să ne-ajungă? / Zăpada moartă pe terasă / Cînd nu mai e nimeni acasă? // În malul lumii plînge copilul ce nu știe / că e zidit din umbra dihaniei, pustie. / Cum ai să știi tu oare că te-ai ivit pe cînd / În acea clipă tocmai s-au rînduit, murînd / Cu miile, aceia-ce-n bucuria faimei / Ajuns-au pînă-n piscul durerilor și spaimii?” (*Zidit*).

Lucian ALEXIU

* Vasile Nicolescu, *FUGATO*, Editura Eminescu, 1987.

cronica literară

Traietoria absolută

Un itinerariu din afară spre înăuntru: răsfoit, ultimul volum al lui Modest Morariu apare ca o pendulare între două teritorii distincte, delimitate de cele două părți ale cărții. Teritoriul aparținînd întîi celorlalți — oameni de litere ca Malraux, Julien Green, Lautreamont sau Okakura Kakuzo și oameni de artă ca Watteau, Toulouse-Lautrec și Gh. I. Anghel —, apoi propriului cu, defrișat în jurnalul *Avocatului diavolului*. În prima parte ne conduce criticul și umanistul Modest Morariu, cel fără șovăieli, încadrînd obiectiv și statornic fiecare artist între parametrii corecți delimitați. În cea de-a doua, ne însoțește creatorul chinat de întrebări și neliniștit de răspunsuri. Pe de o parte avem afirmații de genul: „O analiză morfogenetică a picturii lui Watteau vădește multiple influențe și preluări, firești de altfel, artistul dezvoltînd în invenții proprii ceea ce există și el preia pecetluind cu geniul său. În proporții variabile el este și „livresc” și genuin. Iar Watteau este foarte „livresc”, înțelegînd printr-asta raporturile lui cu pictura celorlalți. Recunoaștem sintagme, propozițiuni plastice și parafrazări inspirate de maestrul la care a ucenicit, examinîndu-i și copiindu-l”. Pe de altă parte, întîlnim o bucată de suflet adînc gîndită și frumos drămuțată: „Dincolo de anumite limite nu mai sunt decît eu însumi. Nimeni nu mă poate găsi dincolo de anumite limite. Eu însumi desprins de orice contingență. Dar cine sunt eu cel de acolo? Poate că acolo sunt doar un fel de iarbă”.

S-ar putea pune la îndoială firul unitar ce leagă o serie de materiale publicate inițial de autor ca prefețe, salvate acum și ordonate într-o alegere. Răspunsul îl primești după ce parcurgi volumul: fiecare dintre personalitățile abordate este marcată de o dublă identitate, de o ambiguitate internă ce îl fascinează pe autor. Încercînd să o înțeleagă și să o cuprîndă, el rîvneste de fapt, să stăpînească mai bine mersul lumii: Modest Morariu este și el unul din cei care opun zburcîmii externe învîrtejirea interioară și neîncrederea în cuvînt nădejdea în gîndire.

Astfel, Malraux apare, încă în primele rînduri ale cărții, marcat de „o dualitate în care, la un pol, se situează un Malraux-om-al-Istoriei, la celălalt, un Malraux-om-al-Artelui”. O dublă identitate ce se dovedește ispititoare prin implicarea universalistă. Pe Julien Green, autorul îl vede proiectîndu-se mereu în oglinda propriului jurnal, urmărindu-și aventura internă catoptric. Tirania memoriei, solidaritatea cu trecutul și, în același timp, revolta împotriva lui sînt evidente și la Lautreamont, Watteau sau Toulouse-Lautrec.

Atunci cînd totul începe să se involbureze ne dăm seama că am pătruns în domeniile „diavolului”. Ochiul introspectiv devine parcă mai alert, jucîndu-se cu plăcerea înșurubării inocențelor pierdute, a micilor necazuri cotidiene sau, dimpotrivă, a marilor spaime universale. Alternează și aici seninătatea cu resentimentul, înaintînd printr-un timp de care nu ne putem da pe de-a-ntregul seama, nefiind menționate decît zilele: de luni pînă miercuri și vineri, pentru a o lua de la început, rotund, în închiderea vieții de la punctul de pornire pînă la capătul ce poate fi atins.

Un jurnal al strădaniei de mai bine ne oferă Modest Morariu, în care vocea comentariului este vocea speranței și a gîndului generos. Un jurnal unde cartea este mereu amintită ca un obiect de consum preferat: Mallarme, Homer și „marii pisălogi” Proust, Thomas Mann, Joyce sînt prezenți între nedumeririle autorului cu cîte o idee sau un cuvînt de binecuvîntare, alături de mulți alții, inclusiv cei despre care autorul a scris. Oprindu-se vremelnice asupra lor, el se descoperă, lăuntric, mai viu și mai curat.

Pia BRÎNZEU

* Modest Morariu, *ITINERARIU*, Ed. Eminescu, 1987.

CARTEA VISULUI

ȘI A UITĂRII

Citite împreună, așa cum o cere titlul unei recente cărți, volumele lui Constantin Noica *Rostirea filozofică românească și Creație și frumos în rostirea românească*, nu mai sînt ceea ce păreau a fi. Nu mai sînt doar o etică și o estetică edificată prin investigarea filozofică a limbajului. Nu mai sînt, de fapt, nici o simplă forare în neștiutul culturii. Prin alăturare, prin com-punere ele devin o stranie căutare a uitatului din limba română. Este, în fond, un joc al uitării și al amintirii, trecut prin ființa celui care scrie. Și, împreună cu el prin întreaga filozofie a existenței Desigur, ca orice aventură pe cont propriu ea are de întîmpinat o sumă de prejudecăți — un labirint al dificultății. În cazul special al lui Constantin Noica temerara sfidare a ceea ce nu mai este *dege* după sine și un prim pact cu subiectivitatea autorului. Viziunea sa, profund personală, te obligă la o descriere preliminară, la desubiectivizare proiectului. El va porni, așadar, nu dintr-o necesitate interioară, dintr-un program al filozofului, ci dintr-o necesitate obiectivă: de a accede la certitudin de ordin spiritual prin prealabila anexare a teritoriului lingvistic. „Numai în cuvintele limbii tale se întimplă să-ți amintesti de lucruri pe care nu le-ai învățat niciodată. Căci orice cuvînt este o uitare și în aproape oricare s-au îngropat înțelesuri pe care nu le știi. Cum altfel am putea da folosință vie cuvintelor? Doar dacă în orice cuvînt există o parte de uitare, este vorba totuși de uitarea noastră, și ea devine propria-ne amintire. Iar aceasta e a-tul de cultură: să înveți nou-tea ce și cum s-ar ivi din tine”. Între fatalitatea limbajului obiectivizat și subiectivitatea celui care-i descifrează ascunzsurile se instaurează, astfel, o tensiune. Pătrînzînd în uitarea românească, filozoful pătrunde în partea ei cea mai vie.

Neîndoios, proiectul spiritual al lui Constantin Noica își propune să răstoarne cîteva din convingerile constante ale preîncrezătorilor într-o rațiune obiectivă. Acestora, el le răspunde cu o superbă demonstrație a dialecticii rațiunii subiective și a celei obiective. Numai că — și aici sfîrșește partea uitării, spre a lăsa loc visului — numai că programul filozofic al lui Noica a fost întotdeauna subminat de propriile sale excese. Chiar cînd și le mărturisea (și o face începînd cu *Mathesis* prima sa carte: „Autorul acestor rînduri n-a pierdut din vedere faptul că nu are întotdeauna dreptate. Ar fi vrut să aibe — și i-a fost ciudă. A căzut în exces, a căutat excesul, ca o ușurare. Dar sînt atît de multe excese în jurul nostru, formele de viață toate, par a fi atît de nefirești din punctul de vedere al adevărului — încît această încrezare nefirească de aci poartă și ea iertată”; o face și în „autopotretul” din *Spiritul românesc în cumpătul vremii*: „A simțit de pe atunci o tendință către exces, în natura sa umană, iar cînd a citit mărturisirea cuiva că a preferat în viață excesul în plus și-a spus că el îl preferă pe cel în minus”) ele se adaugă demonstrației în chip de explicare, nu de scuză. Filozofia sa cîntă o neîncetată arie a calomniei în sens pozitiv: afirmă, afirmă, și pînă la urmă va rămîne ceva.

Cuvînt împreună despre rostirea românească escamotează parcă înseși premisele filozofiei lui Noica. Le trece sub tăcere, reorganizînd proiectul. La începutul anilor '70, puteam vedea în ele doar o estetică și o etică. Pe atunci, Noica promettea să străbată drumul clasic al filozofului. Ar fi urmat o ontologie, o logică Poate o fizică și o metafizică. Devenirea într-o ființă și Scrieri

despre logica lui Hermes reprezintă primele trepte ale edificului. Pe lalte nu le-a mai parcurs. Nestrădu-le, a realizat totuși ceva: n-a găsit să refacem, pe cont propriu acest itinerar. Să recompunem mintele după o altă logică, descoperim simultan cu plantul neîncheiatului iect. Așadar, nu o etică și o estetică o extraordinară filozofie a roșii. Și ne-a mai obligat c-o va: să vedem excesele sale dorința racordării la rea filozofie a lumii.

S-a vorbit mult despre exagerații lui Noica despre adevărata sa de a descoperi priorități și surse culturale. Imputări perfect legitime. Insa ele proveneau dintr-o exasperație ușor de înțeles în aceeași „Fișă” că a ahoreticului apar și cîteva lii lămuritoare: în proiectul său ritual intră recuperarea sensurilor (vintelor, n.n.) care stau suspendate supra vieții. Transcendența cuvintelor „partea de cer” cuprînsă în el face nu dintr-o realitate, ci dintr-un faz speculativ pe care filozoful l-a cu voluptate. Problema rostirii se pune, la acest nivel, drept chestie fundamentală a gîndirii sale. Reperind sensurile de adîncime ale cuvintelor, Noica le ridică undeva supra necesităților trăirii filozofice conferă miraculoasa șansă a unei două uitări O dată în plus recuperează și vedească întreaga putere de înțelegere numai în existență, și în filozofia Constantin Noica răstornă, în a ordine a demonstrație sale pe multe planuri tocmai, ceea ce lucrul cel mai sigur: și relației de cuvînt și idee. „Un cuvînt e de un mijloc de exprimare: o idee se primă prin cuvinte. Dar iată cîte cuvînt care se exprimă prin idee. Fraza poate turna toată într-un cuvînt, tregi desfășurări de gînduri se facează în el, iar limba însăși din cuvîntul face parte se poate reflecta el, ca într-un punct ce acumulează. Aceste cuvinte a căror semnificație filozofică e uneori, exagerată de Noica, reușește, prin strania expunere pe care le-o imprimă gînditorul, acoperire, practice, toate domeniile fiicului. Organizarea lui în cicluri fiice, devenirii sau rînduiri), sau mari teme („Viață și societate”, „Creație și frumos”) transcrie visul secret al autorului: de a rezolva marile probleme ale filozofiei prin cea mai fragilă, nesigură, mai discutabilă, mai inadecvată dintre arme: cuvîntul, că el este „vocabula dialectică” (devenită, ulterior, „operator ontologic”), fie sinele și sinea, fire, petrecere, cumpăt etc., etc., trecîndu-luitoarea experiență a „negativității” dintr-un ciclu pe care îl putem numi „demonologie”, filozofia lui Noica sub semnul deschiderii ce se închide cel puțin în măsura în care invenția gîndirii conține un element de nicism. Noica e zăbovit în jurul cuvintelor spre a se putea despărți de folos de ele. Că în toate cărțile, operatorul filozofic drum și țintă a demonstrației, este despărțirea. A spus, el redă visul uitării, după ce înainte, redase uitare: visului în trei timp, se făcuse prea tîrziu. Filozofia aflat tot ce voia să afie. Urmează doar o finală, așteptată, bună desțiere — o iscusită uitare. Și abia de la desăvîrșita uitare intru vizare cepe adevărata petrecere a rostirii a rostirii filozofice.

Mircea MIHĂILESCU

* Constantin Noica, *CUVÎNT ÎMPREUNĂ DESPRE ROSTIREA ROMÂNEASCĂ*, Ed. Eminescu, 1987.

Contemporan

Asemenea tuturor operelor, cea a lui B. I. nu încetează să fie o creație elementele ei fundamentele contemporană de către generație de cititori ostenește să se apropie de ea ideatic. Nu aceea, nimic surprinzător, vorbi de contemporaneitate și spirit al secolului XIX-lea românesc și tuluitatea ideilor și formulare de el în năvălii ale științei pînă atunci unele cîntec nedefinite sau mentate științifice. Așadar, după generarea și formularea ei, cercetătorii continuă beașcă de „întîlțurile” de „întîlțurile” abia după cîteva care reflectă în caracteristică fundamentele hasdeiene: sintezei ideilor epocilor cunoașterea critică era valoros pe plan de creație originală de puține ori. În epoca), fundamentat pe o deosebită acuitate și pe analiză a unui impresiunism de fapte.

Poate cel mai ilustru exemplu în această privință pentru activitatea Hasdeu, cel al teoriei Pronunțării și prin de lingvistică, să fie de inventar al acestei științei”, intrucît „în trecut nu se mai vorbea de astăzi”. Hasdeu realizează prima sinteză de acest gen de lucrarea lui Paul, care apărea în timpul, în care sintezele ideilor celor mai mari lingviști ai vremii, între care două din de Courtenay, rîndii chiar de autor), o teorie lingvistică urmează multe privințe originale mare actualitate pe niile viitoare. Ne vom aștepta ce urmează de cîteva principii teoretice par să fi fost validate de teoria lingvistică a lui Hasdeu, dar care sînt de mai puțină valoare în partea exegetilor opticieni.

Știe că Hasdeu a Humboldt ideea sistem: „Orice limbă este armonios în care află în cea mai strălucită” (*Princ.*, 62). În timpul român dezvoltă concepție, în parte influențată de Humboldt, înțelegîndu-se printre ideile evoluției lingvistice productibilitatea relativă la nivelul formei lingvistice pe care o face în *Etymologicum* (ilustrativ): „lețiuinii... a făcut ca covîrșitor, ce, latin instantă, să devină, librarea succesivă totului, din ce în ce în limba franceză. Că latinii dispăruseră scenă” Actualitatea ideii nu mai are fi în nevoie de pleda adăuga doar că, în românească, ea este mai tîrziu de S. Pu care nu este însă o hasdeiană, ci măcar de origine clasică.

Contemporaneitatea lui Hasdeu în teoria lingvistică

Asemenea tuturor marilor opere, cea a lui B. P. Hasdeu nu începează să fie simțită, în momentele ei fundamentale, contemporană de către fiecare generație de cititori care se întinde să se apropie de intimitatea ei idealică. Nu este, de aceea, nimic surprinzător în a vorbi de contemporaneitatea marilor opere ale secolului al XIX-lea românesc sau de actualitatea ideilor și ipotezelor formulate de ei în atâtea domenii ale științei românești, până atunci unele dintre ele, fiind nedefinite sau nefundamentate științific. Așa se explică după părerea noastră, faptul că generații și generații de cercetători continuă să vorbesc de „intuițiile” lui Hasdeu, intuiții validate uneori abia după câteva decenii și care reflectă în realitate, o creație științifică fundamentală a creației hasdeiene: îmbinarea ideilor epocii, bazată pe cunoașterea critică a tot ce era valoros pe plan mondial, cu creația originală (care, nu de puține ori, își depășește limitele fundamentale, această, pe o deosebită acuitate a observației și pe analiza obiectivă a unui impresionant volum de fapte.

S-a remarcat pe bună dreptate că prin distingerea a două nivele ale limbii — limba „în abstracto” și limba „în concreto” — Hasdeu prefigurează unele dintre distincțiile structuraliste și poststructuraliste, iar prin teoretizarea celor două perspective — sincronică (numită de el peritetică) și diacronică (numită anatetică) — el ajunge la cunoscuta dihotomie saussuriană (ambele distincții apărând însă, într-o formă sau alta, și la alți lingviști ai secolului al XIX-lea). Se cuvine să subliniem însă originalitatea concepției hasdeiene cu privire la relațiile dintre dialecte în perspectivă sincronică și diacronică.

În ceea ce privește planul sincron, Hasdeu, cunoscând faimoasa discuție dintre Ascoli și Meyer referitoare la granița dintre „grupul dialectal” provincial și „grupul dialectal” francez formulează o ipoteză neașteptată: „continuitatea cea neîntreruptă a dialectelor din punctul de vedere peritetic” (Princ., 49). Rezolvarea o între-văzuseră și alți lingviști, printre care și Schuchardt, citat, de altfel, dar conceptul de continuitate dialectală depășește toate formulările precedente și își dovedește complexitatea abia în teoria actuală a variabilității lingvistice. Am menționa aici doar faptul că problema a fost reluată pe un alt plan atât în dialectologie, cât și în sociolingvistică. În dialectologia franceză a ultimilor douăzeci de ani, metoda dialectometrică a lui Seguy dovedește existența unui continuum dialectal neîntrerupt. Situația este asemănătoare și în sociolingvistică, unde, pe baza cercetărilor asupra limbilor creole, un lingviști (De Camp, Bickerton, Bailey și alții) ajung la concluzia că dialectele sociale ale lui Labov și ale elevilor săi reprezintă doar o idealizare a unei realități care se prezintă, în fapt, ca un continuum lingvistic a cărui descriere se poate face numai pe baza așa-numitei „scale implicationale”.

Nu mai puțin interesant este felul în care Hasdeu definește continuitatea dialectală în plan diacronic (anatetic), aspect pe care îl discută când formulează critica teoriei arborelui genealogic, dominantă în epoca

sa. Pentru Hasdeu fiecare diferențiere dialectală se află în germene în stadiul lingvistic anterior, a cărui unitate este iluzorie: „Astfel, fiecare termen dintr-un arbore genealogic dialectal este, matematic cește vorbind, un polinom, în care sînt închiși mai mulți termeni de o gradățiune foarte varie în intensitate și-n durată” (Princ., 51). Și mai departe: „Dintr-un singur grai, fie cît de mărunțel, s-ar putea desfășura altele mil și mii. Însă nu toate posibilitățile au ocaziunea de a se realiza, și nu toate cele realizate au soarta de a trăi” (Princ., 51).

Trecînd peste faptul că această concepție în privința relațiilor genealogice în plan diacronic s-a dovedit ulterior deosebit de productivă (cf., în lingvistica romanică, problema diferențierii dialectale din latina populară și a raportului dintre acestea și diferențierile dialectale pe plan roman, trebuie să relevăm că Hasdeu prefigurează aici teoria modernă a schimbării lingvistice. Ne vom mărgini doar la a cita concepția lui Coseriu referitoare la natura dublă a sistemului lingvistic, văzută ca sistem de relații și sistem de posibilități (distincție reluată și dezvoltată în lingvistica americană de Henning Andersen), ca și distincția pe care Coseriu o face între inovație și schimbare.

Spațiul nu ne permite să ne referim aici la alte multe contribuții hasdeiene de mare importanță pentru teoria lingvistică în general (principiile cercetării universalilor lingvistice și ale tipologiei lingvistice, raportul dintre limba literară și limba populară — teoretizat mai târziu de G. Ivănescu —, ideea circulației formelor, care se înscrie în efortul, actual încă în științele sociale, de a descoperi criterii obiective de ierarhizare a faptelor etc.) (de altfel, unele dintre aceste aspecte au fost analizate de exegeți). Ni se pare însă că am relevat câteva elemente în favoarea afirmației pe care am făcut-o cu privire la contemporaneitatea operei lui Hasdeu. Iar aceasta nu reprezintă altceva decît semnul neîndoielnic al creației adevărate.

Dorin URITESCU

SIMION LUCACIU: Peisaj la Surduc.

Trăind într-o epocă de tranziție de la feudalism la capitalism, epocă de renaștere politică, economică și culturală, Asachi este profund marcat de ea, prezentînd atitudini contradictorii, atât în concepțiile politice, cît și în cele estetice. Posteritatea reține astăzi concepția lui despre progres și civilizație, interesul său pentru dezvoltarea industriei și comerțului (el însuși inginer, a avut în vedere atît științele tehnice, cît și pe cele ale naturii, semnificativ fiind înființarea primei fabrici de hîrtie la Piatra Neamț, în 1841); lupta lui pentru a introduce limba română în școală (considerînd „creșterea publică a junimei temeiul reformei unei nații”, înființează o clasă de ingineri hotarnici la Iași, în 1813, reorganizează și întemeiază o serie de școli, traduce și prelucrează manuale școlare) și în teatru, față de care are o atitudine morală și patriotică („teatrul național este un institut folositor, școală fiind de morală, sateră pentru răle deprinderi și organ simțirilor laudate” — primul spectacol în limba română fiind cu piesa *Mirtii și Illoe*, la 27. XII. 1816, făcînd „o breșă” în epocă de „străinomanie”), pentru teatru înființînd în 1836 Conservatorul filarmonic — dramatic. Inițiator a fost și în domeniul presei, în care a văzut „metodul practic al culturii naționale”, prin editarea primei publicații periodice românești a Moldovei, *Albina românească* (1829—1849), cu suplimentul *Alăuta românească* (1837—1838) și *Arhiva Albinei* (1844—1847), urmată de *Gazeta de Moldavia* (1850—1858), *Noua Albina românească* (1857) și *Patria* (1858—1859); *Foaia Sătească a Prințipalului Moldovei* (1839—1840 și 1846—1850) li se adresa țaranilor, iar *Icoana*

BICENTENARUL UNUI MARE ÎNTEMEIATOR

Personalitatea lui Gheorghe Asachi

(1788—1869)

lumei (1840—1866), cu un conținut enciclopedic, urmarea „obsteasca luminare a tinerimii și poporului”; acestora le adăugăm *Calendarul pentru români* și almanahurile (1835—1869), în care apar și numeroase litografii, apreciate, ce au contribuit la dezvoltarea artelor plastice românești. Asachi a pus bazele unor societăți științifice, preocupîndu-se, înainte de I. Ghica, de dezvoltarea științelor (*Societatea medicilor și naturaliștilor*, împreună cu dr. Cihac, în 1833), a întemeiat actuala Bibliotecă centrală universitară din Iași (1841) și pinacoteca leșeană. Prin aceste realizări culturale, Asachi a pus bazele culturii noastre naționale moderne, alături de I. Heliade Rădulescu în Țara Românească și Gh. Bariț în Transilvania.

Activitatea sa culturală a umbrit-o pe cea de scriitor, și pe nedrept, deoarece scriitorul moldovean s-a străduit să ridice scrisul nostru la nivelul celui european, deschizînd noi porți literaturii române. Vastul său orizont cultural se traduce în numeroasele curente literare cunoscute și valorificate. Amintim, înfii, elementele clasiciste din lirica erotică (caracterizată prin simplitate, armonie, ordonarea raționalistă, obiectivare, urme mitologice, integrarea chipului idealizat al iubitei, Bianca Mileși (Leuca), în natura luminoasă a Italiei, așa cum vor face V. Alecsandri și Dănilu Zamfirescu), din poeziile satirice (satire și fabule ce prezintă aspecte din societatea moldoveană a epocii, prin tipuri și conflicte prevestind pe V. Alecsandri) sau din ode; interesant este sonetul prin care introduce o temă nouă în lirica românească, aceea a zborului în cosmos „sfera cea stelită” (în ocazia zborului aerostatic a *Madamei Blanchar*, întreprins la Roma la 1811, cînd se vedea comăta cea mare). Asachi a citit însă și literatură preromantică: poemele ossianice, pe Young, Gray, Rousseau, Bernardin de Saint Pierre, Volney, lecturi ale căror urme le constatăm în elegii, în meditația din cimitirul petersburghez, în *Meditația un. îmbătrînit poet* (cum se simțea, prematur, în 1839), poem în proză de un elevat lirism. Traducător al poeziei lui Lamartine, cititor al lui V. Hugo, admirator al lui Mickiewicz, din care a prelucret poezii, a vrut să-și acordeze lira și la sonurile romantismului; cum sensibilitatea sa era temperată de ordinea clasicistă, cum imaginația-i era săracă, s-a mulțumit să valorifice doar câteva teme romantice, mai cu seamă folclorul și trecutul național, strîns legate între ele, deoarece „cîntecele populare... răsună ca un eho al timpurilor vechi”.

Cunoștințele și preocupările enciclopedice, formația sa erudită, în care nu arareori străbătea acel „dor de necunoscutul științific” despre care scria Odobescu, îl apropie pe Asachi de reprezentanții Școlii Ardelene, el rămînînd în primul rînd un mare cărturar luminst. Și poate că afectiunea pe care legitimistul Asachi i-o poartă lui Budai Deleanu o viață întregă (să nu uităm că datorită perseverenței și insistențelor lui Asachi cunoaștem opera cărturarului ardelean) nu este legată de vreo umintire din copilăria petrecută la Lemberg, unde se găsea și poetul din Ciginău, ci este mai mult expresia unei deosebite considerații pentru atitudinea radicală a acestui om care a preferat exilul conformismului. Ca și corifeii Școlii Ardelene, și Asachi este un umil cărturar care pornește spre Italia, țara unde „limba, legi și nume a românilor durează”, depășînd însă limitele culturii italiene și latine. Cunoșcînd mai multe limbi și culturi, Asachi străbate un drum însemnat, de la Horațiu pînă la Shakespeare, de la Eschil la Mickiewicz, V. Hugo și Schiller, drum pe care contemporanii nu l-au apreciat la justa valoare, uitînd să-l primească în Academia Română, în 1866, cu toate că el a fost printre primii care au pus bazele asociației ce stă la temelie ei. Astfel se împlinea impresia conținută în meditația din 1839: „poate că sînt de puțini cinstit, de mulți defăimat și de nime iubit”.

Astăzi, însă, la bicentenarul nașterii sale, întorcîndu-ne la scrisul lui Asachi, selectăm versurile prin care-și mărturisca îndreptățitul loc ce-l va ocupa în cultura românească acest om al Renașterii naționale:

„Înălțat-am Monumentul încă-n junea Românie,
Decît bronzul, fierul, peatra mult mai trainic am durat
Pre el timpului furtune în turbata lor minie
N-or putea ca să-l oboare pe cursul îndelungat”.

Lucia JUCU-ATANASIU

Mircea MIHAIEȘ

Constantin Noica. CUVÎNT ÎN
A DESPRE ROSTIREA
SCĂ, Ed. Eminesc, 1987.

de origine structuralistă).

Cedomir Milenovici

DĂLTUIREA ZBORULUI

Dacă mi-ar fi stat în putere
aș fi plămuit fată din materia
norilor
să planeze undeva sau,
departe
și totuși aproape.

Dacă mi-ar fi stat în putere
aș fi plămuit-o din aceeași văpaie
cu soarele
astfel ca razele-i să ajungă la mine
în liece zi
dar niciodată în întregime
și niciodată de tot

Dacă mi-ar fi stat în putere
aș fi plămuit-o din aceeași izvoare
cu fluviul
spre a mă scufunda în apele-i repezi
să dispar în ele
și să rămân —
iar ea să-și urmeze necurmat calea.

Dacă mi-ar fi stat în putere
aș fi închipuit-o din aceeași plămadă
cu primăverile,
din aceeași plămadă cu toamnele,
cu oricare dintre anotimpuri.

pe rind,
pentru că ele-s veșnic aici
deși-s veșnic în drum.

LOGODNE

Sămînța a coborât în pământ
pentru a-și pregăti nunta
— pentru logodna
cu soarele.

Pe cîmpie fetele-au încins hora
iar în pieptul lor bate
anotimpul
al cărui chiot răsună o singură dată.

Tăranul măsoară cu pasul cîmpia
gîndind la cel de-al treilea anotimp
cînd toate jivinele vor deveni
animale domestice

Sub pămînt sămînța atîlă înțîia dată
că toate drumurile duc spre înalt
iar adîncul e numai răgnu
ori numai uitare

Dacă-n înalt își strînge aripile
pasărea cade la pămînt
ca să se-nchine
seminței.

LUT

Tei o mîină de lut
îl (îl în palmă
pînă cînd se luminează de căldura
propriului tău sînge

În mîină de lut
e începutul de cale

Cînd lutul se înmoaie destul
îl pretaci în ceva
care nu se aseamănă cu nimic —
iar acesta e începutul creației

Atunci cînd a modelat lutul
meșterul nu i-a modelat liniștea
darul lui au fost pașii

O STRĂFULGERARE A ZORILOR

Deasupra frunții tale,
de necuprins în priviri —
o străfulgerare a zorilor.

Ochii tăi —
lucferi singuratici
în nețărîmurile nopții

Oriunde te-ai afla
mîinile tale poartă
un fluie, sculptat de vînturi.

Deasupra frunții tale
izbucnind din cenuși —
cu aripile întinse — un șoim.

In românește de
Mirela POPA

pretexte

Scrutinium chymicum (I)

Prin aderarea noastră la IUPAC¹, vocabularul chimic românesc a suferit o seamă de prefaceri, în vederea acordării sale cu normele acestui for (competența căruia, firește, nu eu sunt cel mai apt s-o judec). Se statuează, între altele, că bi- (din, de exemplu, bioxid) e de înlocuit cu di- (gazul pe care-l expirăm nemaifiind, astăzi, bioxidul, dar dioxidul de carbon... Cei pentru care idiomul acestei discipline stricte va fi ajuns, prin îndelunga și afectuoasă folosință, dintr-un limbaj convențional o limbă quasi-naturală și, deci, nu fără implicații emoționale sau „de gust“, deplîng schimbările acestea, — venindu-mi chiar și mie greu să cer acum, la spîțerie, în loc de bi-, dicarbonat de sodiu. Ar fi, desigur, de dorit că, la chimiști, reacția asta să nu se datoreze, totuși, unui purism estetizant (cînd nu cutărei duioșii lacrimogeno-paseiste), dar unui conservatorism (i. e. organicism) benign, ba, poate, și indispensabil esteticii unei științe, adică frumuseții ei, — înțelegînd prin frumusețe expresia cea mai adecuată, mai economică, mai justă, mai funcțională și validă a unei forme inefabile (a unei, deci, inere Form), care expresie e totuna cu însăși respectiva formă (etimologia lui frumos fiind formosus „în-format“). Nu trebuie să fii Dan Barbilian, ca să-ți dai seama că, în matematică, „prolixității“ unei demonstrații i se preferă „eleganța“ ei; dar, poate, trebuie să fii Ion Barbu, ca să voinști să-i spui „deșurtă“ multimei ce se zice „vidă“ (ceea ce ține, evident, nu de estetica științei, dar de un soi de estetism, de mateismul², dacă vreți, barbian, dar și barbilianist). — Căci e de disociat, acum, între limbajul științific și lexicul unei științe. Or, dacă primul desemnează un spirit, o mentalitate, un stil, dar unul non-verbal, adică anidiomatic, al doilea implică, totuși, lingvistica și limba însăși, în propriu-i vernacularism. Numai că lexicul chimiei e nu doar strict convențional (și, în extremis, arbitrar, — ea, de o pildă, cînd botează un element transuranic cu numele cutărui premiu³), el e dintru-neput factice. Chimia s-a născut in vitro, odată cu jargonul ei, — altminteri decât medicina sau fizica & geometria, acestea două rămînd mai libere, precum se pare, și de acel esoterism (al alambicului alchimic⁴); și care se reduce, astăzi, la infailibila expresie (pe care n-o dau celelalte, — cîtor firește, le ignoră) de charabia, de „păsărească“: izoproprenetriolină, citozinarabinozid, trietilenfosforamidă, — cuvinte stătăcite, parcă, în albia graiurilor noastre, din niște limbi aglutinante. Analizabile (silabice) și, pe alocuri, transparente chiar unui mediu-pregătît, ele par, totuși, să emane o res abscondita, o vrajă, să întretină un cîmp magic, — readucîndu-ne aminte imemoriala legătură dintre farmec și farmacopee. (În paranteză fie spus: Mireea Eliade, corigentul va fi ajuns la alchimie grație chimiei liceale, obiect la care și-a propus să-l „taie“ pe Voiti-novici, profesorul de la „Haret“⁵.) Exagerez, în bună parte, — nu fără gîndul ca, într-astfel, să-i vindec pe... farmacologi de o iluzie, și anume că lexicul științei lor ar fi organic și firesc; și, deci, o samavolnicie revizuirea, la răs-timpuri, a vastului nomenclator

¹ Adică Uniunea Internațională de Chimie Pură și Aplicată.
² De la Mateiu I. Caragiale, cel care „anului curent“ îi preferă „anul cîngător“, iar Pacificului, „oceanul pașnic“.
³ Nobel (și, respectiv, nobeliu).
⁴ Odrasla căruia chimia e, desigur, — în linie, însă, exclusiv „profană“, experimentală.
⁵ Cf. și Alexandru Paleologu, Alchimia existenței, pp 174-178.

Șerban FOARȚA

Aerul se răcorise odată cu lăsarea serii. Era chiar rece. Ajunseră grabnic pe Brincoveanu, apoi pe Șirianu, în piața unde se afla blocul lui Aldea. Schelele fuseseră înlăturate, așa încît zidurile albe se arătau acum pe deplin. Înăuntru la Aldea era cald, aburii, în acea primăvară timpurie circulau încă prin țevile groase de sub tavan. Mincă ceva. Aldea avea și câteva sticle cu bere, puse lângă pianina veche, și acum așteptau din sticlele destupate, cînd unul, cînd celălalt, în vreme ce Aldea începu să evocă la pian piesa compusă în urmă cu câteva seri. Era un preludiv, cînd nostalgic, cînd senin sărbătorec, de un patos captivant David sta răs- turnat într-o rină p dormea cam șubredă și lăsată în arcuri și desfășura- rea melodiei îi trezea imaginea unei nesfîrșite întinderi de zăpadă, pe care o singură sanie le străbătea, un punct negru, mișcător, apărînd într-o pulbere de steluțe albe, scînteietoare acompa- niat de zurgălăii bidivilor, și dispărînd, apoi, la orizont. Sunetul cristalin creș- tea, apoi descărea prin continuu de acel motiv nostalgic, dureros-amăgitor. Iată, era ca viața își spunea David o întindere de zăpadă neatinșă de nimic. Rece înghețată așa cum este uneori și o existență de om anonim. O întindere de zăpadă necunoscută pe care apare brusc o sanie cu un cal și clopoței, cu o ființă mîinind sanie și întinderea pus- tie se însuflețește. Ea începe să sperie. Dar sania vine, spulberă zăpada și trece mai departe. Sania e visul întinderii de zăpadă „Dacă ai vrea să-mi dăruiești inima ta pustie“ improviza, acum, Al- dea, cu vocea sa voalată, bărbătească, un posibil text cîntecului său Totul. În acea muzică ce se desfășura în auzul lor, sub înfățișarea unei piese miniatu- rale, denota un simțămînt proaspăt și pur. Un mic poem muzical, cu miresme de flut alb înzăpezit, cu întinderi ne- cunoscute, ce stăruie în suflet ca un ecou al unor clopoței de argint, legați de gîtul unui bidiviu înfocat, înhămat la o sanie iluzorie.

David rămase gînditor, strîns ca un melc în cochilie. Încă o lungă vreme după finalul bucății. În timp ce Aldea, cu tușeuri neruvoase trecuse la niște improvizații ținea capul înălțat ochii închiși și murmura nu se știe ce

— Aceasta a fost resurrecția mea sopti Aldea în acel moment, cînd am știut cu adevărat că vreau să veniți și resu- recția mea, repetă el avînd ochii me- reu ațintiti în sus, închiși improvizînd în continuare la pian Da da, da... În primul rînd natura. Ea părea măreață. Ea putea coplesii un suflet suferînd. Și ea se afla în jurul meu. Oriunde și pre- tîndeni. O priveam cu ochii unui îndrăgostit de ea. Cu ochii adolescentu- lui de odinioară. Puteam vedea, din curtea casei noastre țărănești, în dimi- nețile limpezi, muntii Țarcului. Se ridi- cau, magnifici semeți, uneori de un verde închis alături înzăpezii. Măreția lor imi devenise tonică, zilnic. În ziua în care aș fi uitat să privesc la ei, aș fi uitat de mine în unele duminici, tuam drumul lor. Singur. Sau cu Iulia. Înaintam spre ei mai întîi cu o căruță. Pînă la o comună de sub poalele lor. Apoi urcam cu piciorul. Mai întîi apă- reară pînii verzi, clătinaș de vîntul înălțimilor. Apoi ajungeam la nivelul stîncilor pure. Și singure. Acolo începea însă vuietul vîntului. Și vedeam norii, bulucindu-se peste creste. Ne opram în ascunzîșul de stînci. Sau coboram în văi calme, spre pădurile adînc, cu lu- minisuri așezute în ele, unde descope- ream o iarbă nîi de fragoasă, învît cu greu ne desprindeam de culcușul verde. Cînd coboram odată cu inserarea, spre casă, coboram și turmele cu noi. Însoțite de păcurari, măgar și cîinii păzitori. Totul, peisajul, viețuitoarele, pămîntul se uneau într-o unică ființă urlașă și calmă, ce ne însoțea pînă acasă, aeroti- toare

Dar, pe lângă templul naturii, s-a înălțat în preajma mea și în mine in- sumi edificiul cîtorva lucrări în opere și figuri spre care am tîns, o vreme, magnetizat, ca și cum ele ar fi supra- viețuit în inima mea și pînă atunci. În numai în acel moment fantezia mea avea acces la ele spre a le aduce vii lângă mine, spre a nu le lăsa în afara mea, ca pe niște fantome sau închi- pituri ce populaseră lumina din urmă cu câteva sute de ani. Dacă altfel, nici nu aveam nevoie de pre- multe chipuri reînviați în jurul meu. Era făptura lui Beethoven, era epopeea napoleoneană, cu cel care i-a dat naștere, era lumea lui Balzac și Stendhal ce reînviau o epocă de care atunci, aveam o presen- țată nevoie. Mă vei întreba de ce? Ve- află de ce, zise Aldea ridicîndu-se de pe scaunul pianinei și întinzîndu-se și el, lângă David pe dormeză. Acolo, el rămase câteva secunde cu ochii mereu închiși, apoi, în șoaptă, ce deveni pe

parcurs un monolog pătimaș, el vorbi, rămînd în aceeași postură, țînd ochii închiși și mîinile întinse de-a lun- gul trupului blind resemnat.

— Știam că pe plan volitiv sînt un slab. Că mă aflam, adesea, prin tempe- rament și educația mea, handicapat. De aceea alergam spre ceea ce nu aveam. Ca spre un întăritor: ce mi-ar fi inocu- lat noi puteri. De fapt, alergam spre o epocă. Spre momentul „o mie opt sute“. Aproape că am parcurs cu Stendhal campaniile lui Napoleon: Italia, Aus- terlitz... Poate că le-am re trăit, real- mente. Nu numai le-am parcurs cu ochii. Ele începură să reînvie în mine, devenind, cotidian, îmbolduri pline de o fervoare misterioasă. Dar mai ales momentele victorioase ale unei epopei puteau uimitor de bine să fie apro- priate de muzica beethoveniană. Romain Roland spunea că „cine nu simte epo- peea napoleoneană așa cum a simțit-o Beethoven acela nu va înțelege decît

ION LUCACIU: Marină

pe jumătate muzica lui“. Muzicianul, ca tînr plebeu solitar și orgolios, pătruns în aristocrația închistată a Vie- nei, se pare că a fost turburat adinc de revoluția franceză. Iar cînd ideile ace- stei revoluții au fost duse spre Europa de armatele franceze de niște colonel de douăzeci de ani, în frunte cu un „nevîrstnic general“, de o inteligență scripitoare, atunci a fost imposibil ca sufletul acelui tînr muzician să nu intre în rezonanță cu idelle explozive ce cutrelerau și începeau Europa. Mi- nunile de vitejie, săvîrșite de o armată legendară ce trecea Alpi în Italia, ca eliberatoare, se vor reflecta în conștiin- ța beethoveniană, pînă la revoluționarea muzicii sale înseși. El spunea, pe atunci, fascinat, gîndind la Napoleon: „Impe- riu! meu e în aer, al lui, pe pămînt. Dar dacă aș cunoaște arta războiului, ca pe aceea a muzicii, l-aș învinge, totuși!“ Ce forțe se înfruntau! Ce idei pline de măreție fulgerau peste capetele lor! Și totul se petrecea în jurul lui „o mie opt sute“, cînd „nevîrstnicul general“, Bon- naparte, aducea pe lume, ca și muzica lui Beethoven, cea mai uluitoare aven- tură tînească, un torent uman ce tre- cea la viață nu numai creația titanu- lui dar și oricare alt suflet omeneșc. Chiar și pe al meu, atîns, după mai bine de un secol și jumătate, de ecoul lui măreț. Căci găseam în momentul isto- ric al aceleia o priză de curent. De ener- gie. Care mă conecta. Care îmi da pu- teri și elimina slăbiciunile temperamen- tului meu. Era o terapie. Era o transfuzie de putere. Și de simțire, ce, uneori, ciudat, păreau să vină chiar din jurul meu. Vreau să zic, din ceea ce se petrecea în jurul meu. Căci tot mai des, asemănăm acei „o mie opt sute“ cu timpul trăit de mine în 71. Erau fabri- ca, munca, drumurile trenul de ora patru dimineața, erau lașitățile, neajun- surile, rutina zbuciumul, dar, peste toate, îmi părea că se înalță semnul unui entuziasm al începutului unei noi ere. Deschisă de o insurecție. Un elan ce, uneori, innobilă Construiam, iată, o so- cietate nouă, ciudată prin liniile ei de forță necunoscute pînă atunci pe pămînt. Era o societate atînsă încă de turburări profunde. De seisme nestiute. De incertitudini. De căderi spectacu-

l, ca și un alt, apoi zise Aldea, Veii putea rînd, mereu, repet: poate găseam în ce lor ei. Și cu o ființă umi ca un fel de unii inginer acele meleag derurgic. Fi ce și-a făcu noblețe deș că și ea spîi bazată pe că muzica ce se Viitorul bărl noască în aci munți. În ta Niște oamen

intreaga care buneau simbătă sear și din codrii unde nu făce la beții crun sau furau un pierzîndu-se Viitorul soț asemenea sp- arecum fior din zile din pentru totde zic așa, ur cuprinse într El renunță la fabrică, apoi inginerului c incredință de în proaspăta Ea aducea o nîită de omi doar la apro aducea o căl bire de apro cărțile citite, husit și luth din casa ingi avansat lucr bărbatul ace pus pe harță, bătuclte de melodi la ar tre fetei de cînte chiar l suflet pămî altoia o nou bilitate, prin sobră, profu: care îi vorb am cunoscut, diul părinții niului, corah feste Burg i însemne, din al reformiști ralul, ce păt mind o rezo prin forma: aceeași valo: acțiunii, a l zică a acțur ralul însemn lnică, prin spirit tenace

Ion Horea

ATITA

spune-i firului de iarbă să răsară înainte

să răsară înainte, și nepăsător la toate, să astupe iar cărarea,

să astupe iar cărarea, spune-i crengii de răchită

să s-apelece peste maluri, și în riu să-și odihnească fața ei

ca de copilă, fața ei ca de copilă, din înțelepciunea lumii eu atita văd

acuma

cu atita văd acuma spune porții să se-nchidă și să

nu lase pe nimeni, și să nu lase pe nimeni, spune focului să ardă și să nu se

potolească

și să nu se potolească, și iubitei să-și incline fața ei

ca de răchită, fața ei ca de răchită,

ca o creangă de răchită să se vadă-n apa clară

să se vadă-n apa clară, din înțelepciunea lumii eu atita văd

acuma

DRUMURI

turmele umplu ocoalele, arșița zilei și dealului strige-le, bată-le, scoale-le... drumuri prin țara Ardealului!

sălcii în umbra pământului, apele-n dunga podbealului depărtările gândului... drumuri prin țara Ardealului!

Ionel Amărieței

IN AȘTEPTAREA

LUI APRIL

Păsări de bronz cîntă pe turnuri și cîntecul lor colindă prin lume, îngenuncheat în sine, poetul scrie la flacăra unei magnolii anume.

Din clepsidra cu zodii răzbate glas de April destrămat în ogive, anticile fire de nisip parcă spun: nici un drum nu mai e spre Ninive.

ei doar seraficii miei legăbind clopote albe cu dangăt subțire, glasurile toate au amuțit, pe rînd, și ochii s-au deschis a uimire.

Prin tălpile aspre ale metaforei urcă ancestrale puteri din pămînt April se va face punte de aer între noi și cuvînt

ELOGIU LIMBII ROMÂNE

Dulce povară, marea iubire intru limba română, dulce povară, pluguri de lemn ară mereu, ară și ară huma cărților lui Dosoftei, rodul se arată odată la o sută de ani, la două, la trei, Cantemir, Eminescu și ciți vor mai fi după ei, gest virginal, lut sărutat stînd parcă gata să zboare, cade firul cu plumb pe obrazul cuvîntului legănat de ninsoare, trec orele serii ca niște săgeți pe lingă țintă, ninge superb cu metafore.

norii de ploi și de pulbere, fețele pietrei și mecalul cine-ar putea să le spulbere?... drumuri prin țara Ardealului!

bat Apusenii cîmpine, sună copitele calului numa-nserările știi-i-le... drumuri prin țara Ardealului! suflete, lasă-te griului, spicelor, vîntului, valului, lasă-te-n voia piriului...

drumuri prin țara Ardealului!

SCRISOARE

nu mă mai știi, nu aveți de unde să strig din deal, n-are cine-mi

scrie, acății-s acciași, pădurea tot unde-o

știu, o să viu, îmi spun, pînă la tine,

intr-o zi o să viu, ca la un mal, ca la o salcă aplecată

ca pe un drum pe care n-am mai trecut niciodată,

nu te cunosc, ești altul, tu, care spui de tot ce mai este-n hotar și ce nu-l

umbră culcată-ntr miriști, hai mai însus

pînă la dunga de cer, pînă unde cîndva te-am mai dus

desculță, printre cotoare și rugi, pînă pe Hicli

ah, tu codiriște, și tu pleasă de bici!

și urme de iepuri, cite vedeam înainte

și marea de dealuri în ceața Cîmpiei încremenite,

țără-n hotarele mele, în asfințitul meu singeriu,

o să viu, îmi spun, pînă la tine intr-o zi o să viu!

LAMENTO

Isabelle, salcia mea plîngătoare sub care mă apăr de arșiți și vînt, întuneric deplin întăsurat în lumină, tăcere-nzăpezită în cuvînt.

Isabelle, Isabelle, mă cuibăresc în mereu depărtarea ta sidifă, îți simt inima bătînd într-o clepsidră cu frunze de toamnă țirzie.

Isabelle, Isabelle, Isabelle, gîndul rostit de ochii tăi triști mă-nfioră, de necea te iubesc, te iubesc, fără ca tu să existi.

CALIGRAFIE

Iertați-mă că port în spate desagă cu voroaie fermecate, puse în șiruri, cu cerneluri, se fac pe dată ode și pasteluri, la molcom foc de armonii stelare pun smalt de-azur pe luturile care îmi potolesc, în ceasuri de visare, setea de frumos și de candoare.

Acestei mări de verbe și catarge ce-n zîmții zilei valurile-și sparge, rostirea mea sfioasă se închină. Alunci cînd umbra lăncului suspină, iar tîmpla Horiei în somn tresare, din veacuri învechite în uitare — mă-nvăluie cu viersul dulce telopiseșul lui Neculce.

monolog pălmas, el vorbi, n'aceeaș' postură, ținînd și mîinile întinse de-a lumbănd resemnat:

pe plan volitiv sînt un aflant. adesea, prin tempe-lucația mea, handicapat. De im spre ceea ce nu aveam. întăritor ce mi-ar fi inocuri. De fapt, alergam spre o momentul „o mie opt sute”. Am parcurs cu Stendhal u' Napoleon: Italia, Aus-pate că le-am retrăit, real-numai le-am parcurs cu-ceptură să reînvie în mine, otidian, îmbolduri pline de misterioasă. Dar mai ales victorioase ale unei epopei tor de bine să fie apro-zica beethoveniană. Romain-nea că „cine nu simte epon-eaneană așa cum a simțit-o acela nu va înțelege decît

David Iacu. Afară răsuna lătratul unui cîine. Căruia îi răspunse de îndată un altul, apoi un altul. Poate că a fost totuși un destin, zise Aldea, după îndelungată tăcere. Veți putea rîde de mine: „Dar pînă cînd, mereu, acest desti...?” Și, totuși, repet: poate că a fost un destin că mă găseam în casa Iuliei. În casa părinților ei. Și cu părinții ei. Mama ei fusese o ființă umilă. În tinerețea sa, trăind ca un fel de fată de suflet în familia unui inginer ceh, venit și stabilit pe acele meleaguri, într-un mic centru siderurgic. Fata aceea simplă, înmăsoasă, ce și-a făcut educația într-o familie cu noblețe de spirit, ajunse să-și însușească și ea spiritualitate, aleasă din jur, bazată pe cărțile citite în familie și pe muzica ce se cânta în casa inginerului. Viitorul bărbat al fetei avea s-o cunoască în această ambianță. El lucra în muntii. În tabăra unor tăietori de lemne. Niște oameni primari și brutali, ce tă-

forță ce trecea în opera lui Haendel, iar de-acolo pătrundea la Beethoven. Descifram, deci, linia de forță a muzicii prin lutheranul „Eine feste Burg ist unser Goth”, prin „Haleluia” lui Haendel și prin „Oda bucurie.” lui Beethoven. În casa socrilor, acel destin a vroit ca eu să descifrez la armoniu cele trei momente ale muzicii corale numite. Nu știu nici azi cîtă însemnătate a avut faptul în sine, pentru muzica mea, dar, pentru mine, ca ființă, a însemnat o revelație. Căci am făcut școala coralului german cum nu cred să o mai fi făcut mulți alți compozitori de aiurea. Am descoperit, astfel, elementele primare ale muzicii de forță. Acele reevaluări, reconstituirii, căutății vor prepara înfăptuirile de mai târziu, dar, pentru mine, în starea mea sufletească de atunci, ele au devenit o șansă. Șansă pentru resurrecția mea morală. În care intram și care însemna o nouă etapă în viața mea. Ea începuse cu revelația înfîlînării cu acel director, Paulescu în trenul de ora patru dimineata. Care mă invitase la el, invitație căreia eu nu i-am dat curs. Căci am hotărît atunci abandonarea unei linii a vieții, ce ar fi putut deveni și pentru mine strălucitoare, dar pe care nu o mai doream. Și, tot etapa aceea nouă mă însemna, iată, revelația muzicii de forță a coralului ce m-a captat, ce a intrat năvalnic și cutremurător în existența mea, după cuvintele Titanului, înscrise undeva între filele notelor sale: „Ah, iată, bucuria e în sfîrșit găsită”. Oare nu puteam exclama și eu cu aceleași profetice cuvinte că, în adevăr, bucuria era în sfîrșit, găsită? Din dureri adînci, din suferințe reținute, un izvor final al bucuriei, și al unei incomensurabile încrederi care, prin glasul corului furtunos, al Titanului, suia spre apogeul cosmic!

Intrebarea finală a lui Aldea rămase oarecum suspendată în liniștea aproape tălătoare a încăperii. Abuzii din conducte se opriseră din foșnetul lor continuu. Cîinii vor fi dormind și ei, încolăciți în cotoanele lor. Părea că orice mișcare din afară, dar și lăuntrică, chiar și a viscerelor lor a gîndurilor lor, ar fi putut să fie percepută în liniștea definitivă, pe care ieecare dintre ei părea să se ferească să o spargă cu un gest sau un cuvînt cît de neînsemnat. Rămăseră astfel, amîndoi, întinși alături, loviți de aceea muțenie înverșunată, după care se auzi glasul voalat al lui David, într-un tirziu:

— Se încheia atunci o etapă. Dar acum te află încă tot în cadrul ei? Sau ai trecut spre alta?

Aldea nu-i răspunse. Luă sticla de bere ce mai păstra pe fund o licărire. O bău, apoi rostogoli sticla cu piciorul sub dormeză.

— Acum nu știu dacă mă aflu într-o altă etapă. Știu doar că prima am încheiat-o. Știu exact acest lucru. Dar am deschis oare ușa alteia? El dădu din umeri. Apoi urmă: — Bănuiesc totuși că am găsit ceva revelator pentru mine, în ultimul timp. Chiar și înfîlînrea cu tine mi se pare revelatoare. Dar nu știu dacă e o nouă etapă. Deocamdată caut. Sint în această stare de căutare înfrigurată

— Cît timp? întrebă David, privindu-l acum pe Aldea cu o expresie quasi-disperată. Cît timp va mai dura aceasta?

— Nu-mi dau seama cît. Deocamdată caut. Poate dura puțin. Poate dura enorm. Nu știu. Poate nu se va sfîrși niciodată. Poate că e și în acest sfîrșit încert un destin, o providență și n-aș putea face altceva decît să invoc și să spun și eu, cu cuvintele unui penetrant spirit al umanității, ale lui Lessing: „Urmează-ți calea, în felul tău imperceptibil, Providență eternă, dar nu mă lăsa să mă îndoiesc de tine, chiar și atunci cînd pași tăi pași să te conducă în urmă...”

David se ridică în tăcere. Își îmbracă lodenul și ieși în fața blocului întunecat. Aldea, ridicîndu-se greoi, își luă o haină pe umeri și apărură în rama ușii deschise lăsînd lumina să răzbată în întunericul gros Lumina trimitea o fișie lungă și galbuie, tremurătoare, prin noaptea opacă, parcă și-ar fi fost teamă să calci pe ea să nu o sfărîmi. Pășiră alături cițiva zeci de pași, conduși de acea unică fișie luminoasă, ce le bătea statornic din spate siluetele, care, alungite, se mișcau pe pămîntul pietros. Ajunseră astfel lingă șirul de case adormite, fără să spună vreunul încă un cuvînt de prisos, sau să facă vreun gest în plus, nici să comenteze întrebarea aceea finală și ultimele cuvinte ale lui Aldea. Cuvinte care rămăseră închise în încăperea secundă, de la baza pămîntului, a cărei lumină, ca un mare ochi deschis, pedepsitor, îi urmărea în întunericul în care era năclăit orașul și pămîntul întreg

Fragment din romanul „FLACĂRA SINGURATICĂ”.

ARIȘANU

IAȘTEREA

AMION LUCACIU - Marină.

muzica lui”. Muzicianul, ebeu solitar și orgolios, aristocrația închistată a Vie-ă a fost turburat adînc de nceză în cînd ideile aces-au fost duse spre Europa franceze. de niște colonel de ani, în frunte cu un ene.al”, de o inteligență tunci a fost imposibil ca ul tinăr muzician să nu onanță cu ideile explozive și incendiau Europa. Mi-ejie, săvîșite de o armată e treces Alpi în Italia, ca se vor reflecta în conștiin-ană, pînă la revoluționarea nseși. El spunea, pe atunci, lind la Napoleon: „Impe-aer, al lui, pe pămînt. Dar aște arta războiului, ca pe cicii, l-aș învinge, totuși!” nfruntau! Ce idei pline de au peste capetele lor! Și cea în jurul lui „o mie opt nevistnicul general”, Boccea pe lume, ea și muzica, cea mai uluitoare aven-ă, un torent uman ce tre- nu numai creația titanu-ricare alt suflet omenesc. l meu, atins, după mai bine și jumătate, de ecoul lui găseam în momentul isto- priză de curent. De ener-conecta Care îmi da pu- a slăbiciunile temperamen-Era o terapeutică. Era o putere. Și de simțire, ce, t, păreau să vină chiar din reau să zi, din ceea ce se urul meu Căci tot mai des cei „o mie opt sute” cu de mine în zi. Erau fabri- drumurile trenul de ora ața „erau lășitățile, neajun- zbuiciumul, dar, peste ea că se înalță semnul unui începutului unei noi ere, a insurecție. Un elan ce, bila Construiam, iată, o se-ciudadă prin liniile ei de scute pînă atunci pe pă-societate atinsă în cea de- funde. De seisme ne-țiute. lim De căderi spectacu-

rau întreaga săptămîna copacii grei, care bufneau cu tunete la pămînt, apoi, simbulă seara, coborau din colibele lor și din codri nepătrunși, jos, la oraș, unde nu făceau altceva, decît se dedau la beții crunte, uneori și la omoruri, sau furau unori fete, duclîndu-le cu ei, pierzîndu-se apoi cu ele prin munți. Viitorul soț al mamei Iuliei a fost un asemenea specimen și bărbat mare și oarecum fioros care, coborînd într-una din zile din munți, a rămas jos la oraș pentru totdeauna, atîns de aripa, ca să zic așa, unui simțămînt nou ce-l cuprinsese inima la vederea mamei Iuliei. El renunță la pădur’, găsi o muncă la fabrică, apoi o ceru de soție pe pupila inginerului ceh, iar acela, ca tutore, i-o încredință definitiv. Ce aducea cu sine, în proaspăta familie, fata aceea orfană? Ea aducea o sensibilitate nouă, nebănuită de omul posomorît, ce se lumina doar la apropierea tînerel sale soții. Ea aducea o căldură intimă, de dulce iubi-re de aproapele, descîntată de ea în căuțile citite, în muzica și în coralul hudit și lutheran, pe care îl preluase din casa inginerului ceh. Pînă acolo au avansat lucrurile, turburate de ea, înfîc bărbatul acela fioros, tăcut și grabnic pus pe hartă, a început, cu degetele sale bătute de muncă, să deprîndă cîteva melodii la armoniul vechi, lăsat ca zestre fetei de către inginer, ba, apoi, să cînte chiar la vioară lătă cum, pe un suflet pămîntean, de dac autentic, se altoia o nouă substanță, o nouă sensibi-litate, prin corala hus tă și lutherană. „obră, profundă, morală Destinul, de care îți vorbeam, a intrat în joc cînd eu am cunoscut, în casa lor, prin interme-diu părinților ei, cu ajutorul armo-niului, coralul lutheran Celebrul „Eine feste Burg ist unse: Goth” a ajun-să însemne, din imn religios, imn de luptă al reformiștilor. Iar, pentru mine, cor-alul, ce pătrundea în viața mea, prim- mind o rezonanță sublimă și aparte, prin forma sa lapidară prin notele de accenși valoare și printr-o substanță a acțiunii, a început să însemne o mu-zică a acțiunii. Dar nu numai atât. Cor-alul însemna, prin construcția sa apo- linică, prin emanația lapidară a unui spirit tenace, și ideea de forță. Idee de

convorbiri

Cu pictorul

SIMION LUCACIU

— Vă mai credeți și acum, când impliniți, iată, vârsta de 60 de ani, un afectiv autentic? Țin minte vremea când peisajele dvs. consumau culoarea în confruntare, dramatică. Nu uit însă faptul că, peste timp, găsim echilibrul optim între afectivitate și luciditate. În consens cu propria dvs. structură, v-ați retras pictura într-un spațiu liric ce a făcut-o ireductibilă, prin reproducere, la alb-negru. A fost un simplu gest de ceea ce înseamnă conștiință artistică?

— De ce să n-o spun acum, cu recunoștința cuvenită, datorrez această extraordinară feareastră spre inima lumii și învățătorului Mihai din satul meu natal — Govășdia, județul Hunedoara, grație cărui am izbutit să ilustrez pe un perete al clasei, cu cărbunele, câteva poezii îndrăgite. Am expus primele tablouri în toamna lui 1957 la Timișoara, cu prilejul unui salon omagial. Confruntarea dramatică a culorii în pictura mea cred că s-a petrecut, de fapt în anii imediat următori primului contact cu publicul, pentru mine de fiecare dată exigent dar admirabil prieten. De la Romul Ladea, pe care am avut prilejul să-l cunosc în anii petrecuți la Cluj-Napoca, și de la Aurel Ciupe, un alt bănățean ilustru, am învățat, înainte de toate, că artistul trebuie să fie un iscusit creator, să comunice cu semenii lui. Într-adevăr, peisajele mele de început evocau și subliniau avântul constructiv ce se desfășura în anii aceia pe șantierul marelui Combinat siderurgic de la Hunedoara. Mă impresionase grandiozitatea verticală și a mărețelor agregate industriale. În diferitele lor ipostaze, dar mai cu seamă atmosfera de mare picturalitate a acelor construcții învăluite în fascinantul color și nuanțe ale fumurilor ce se ridicau deasupra cetății. Cu timpul, odată cu trecerea anilor, am avut șansa să găsesc acel echilibru optim necesar unui artist. Evident, amintirea locurilor trăite și cunoscute mi-a stimulat creația, constituindu-se pentru mine în imagini ale combustiei. Cât privește răspunsul la prima dvs. întrebare, cred că toate lucrările mele tematice sînt semn al simțirii. Așa a fost de la început. O stare de afect exprimată în culoare. Pictura nu poate fi rumegată fără poezie. Amîndouă înseamnă scriere, înalte simțiri. Mi-am ales întotdeauna cu evlavie uneltele, iar pe stradă m-am străduit să pictez cu o pensulă de aur: un chip de fată, o petală, soarele, liniștea, un fum, păsările și oamenii, un steag, o pace! Când am terminat „Dimineața cîmpiei” privind-o tulburat în atelierul meu am simțit că lucrarea vine înspire mine și mi-am adus aminte o cugetare: pictorul este stăpîn pe cîmpul lui de luptă, sare e pînza. Am fost multumit dar și copleșit de emoție.

— Frumoasă mărturisire. Stimate Simion Lucaciu, ați declarat odată că pictați cu sufletul întotdeauna cu pioșenie tandră, visînd la vremurile suveranității picturii în artele

plastice, tot așa cum Luchian indemna: „nu culoarea colorează, ci sufletul!” Sincer, cînd ați avut dovada că arta dvs. emoționează?

— În anii studenției, vizitînd muzeele din București, Cluj și Leningrad, admiram în pictura înaintașilor admiram, pe lîngă teme, și calitatea mijloacelor de expresie. Mi-am dat seama cu timpul că toate acestea sînt în strînsă legătură cu conținutul, cu forma, cu tot ceea ce ține de temperamentul fiecărui pictor în parte. În ceea ce mă privește, prețuiesc în pictură calitățile ce țin de materialitatea și frumusețea unui tablou. Fiecare dintre marii noștri maestri se distinge prin „ceva” ce le este numai lor specific: gravitatea, eleganța liniilor, suculența pastelului, vigoarea, transparența. De aceea mereu mă gîndesc că față de înaintașii noștri de seamă avem o nobilă îndatorire, iar munca aceasta, dacă ai optat pentru ea, e un jurămînt de credință.

— Vă este teamă de monotonie?

— Tocmai pentru a evita monotonia, m-am străduit să cuprind în creația mea mai multe genuri: peisajul, compoziția, portretul. Am căutat să descopăr și chiar să redescopăr, de fiecare dată, alte nuanțe în lumea motivelor pe care le-am sondat mereu cu emoție, trăind și retrăind realitatea înconjurătoare, obsedat — acela este cuvîntul potrivit — uneori prea mult de atmosferă și de posibilitățile de corelare a valorilor picturale cu sugestiile selectate din locurile pe unde m-au purtat pașii.

— Sînteți declarat un maestru al griurilor al verzurilor grizate, al roșurilor estompate, al materiei alternate cu eleganță necalofilă cu alte cuvinte ați fost recunoscut drept unul dintre cei mai autentici și semnificativi pictori timișoreni. Ce-ar zice, citind aceste rânduri, maestrul dvs.?

— Mă măguliți, nu știu dacă sînt un maestru! Cît privește griurile, ele se datorează începutului. Ele sînt ale Hunedoarei, iar mai trziu ale Balticii, deopotrivă. Iarna. Neva e plumb, trec sloiurile ca niște calupuri de unt. Verzurile sînt ale cîmpiilor și colinelor străbătute cu dorința de a continua pe marii noștri înaintași ai culorii. Maestrul mei: Aurel Ciupe, Teodor Harșa, Alexandru Mohi, Iuri Mihailovici (Leningrad), cred că au satisfacția că anii și truda mea din atelier mi-au adus afirmarea.

— Vorbind de devenirea artistului, credeți că a fost nevoie să străbateți cîmpurile, satele și orașele țării, să umblați prin lume, de la Leningrad la Straița, din stețele Asiei Centrale la Berlin? La ce v-a folosit acest periplu?

— Pentru un artist este foarte necesar să vadă, să se informeze, să viziteze muzee, să ia contactul cu arta plastică din străinătate. Pentru mine, călătoria prilejuită de tabăra internațională de pictură de la Straița — Republica Populară Bulgară, din 1977, a însemnat, în primul rînd, o mare bucurie. Am avut pentru prima dată ocazia să

lucrez, într-o atmosferă stimulatoare de perfectă colegialitate, cu artiști veniți din mai multe țări ale lumii. Asemenea acțiuni, pe care și țara noastră le găzduiește sînt excelente prilejuri de cunoaștere, dar și de confruntare în planul creației, și nu numai pentru aceasta.

— Ce credeți că nu ați reușit să faceți, vorbind de comunicare directă și intimă cu privitorul? Simțiți nevoia constantă de întîlnire cu publicul în expoziții personale?

— N-am reușit de cîteva ori, să-mi simt în profunzime pulsul, reacția. N-am reușit să fac o expoziție la marile întreprinderi I.M.T., Electrotimiș, I.A.E.M., facilitînd o mai intimă comunicare cu privitorul. Fiecare expoziție este un act de cultură, un eveniment. Simt nevoia întîlnirii cu publicul, dar am mereu mari emoții. Pentru mine pregătirea unei „personale” e asemănătoare muncii regizorului, actorului. De fiecare dată traciul e iminent. Și dacă mă aflu de aproape 35 de ani la Timișoara, emoția e la fel de acută ca în momentul debutului. Pentru noi nu există odihnă, nu avem vacanță. E necesar să poți și să știi să „miști” termometrul altora dar, pentru aceasta, al tău însuși trebuie să fie mișcat! Dacă n-ar fi sentimentul, ar fi doar vopsea, nu? Mereu îmi repet că pictura înseamnă responsabilitate față de tine însuși, față de ceea ce lasi.

— În multe din pinzele dvs. înfățișați marea.

— Dragostea mea pentru mare s-a declanșat, dacă este potrivit cuvîntul, într-o iarnă, cu două decenii în urmă. Dar, ca să fiu sincer, cu șevaletul, în fața ei nu am stat niciodată, deși mi-a umplut sufletul și ochii cu zbuciumul ei. De fapt, cum știți nici Tonitza n-a pictat la fața locului și, dacă a fost ca, în multe din pinzele mele să înfățișez marea, e pentru că ea a însemnat pentru mine nu o formă de descriptivism, ci o stare de spirit. Reîntorcîndu-mă la acea iarnă, trebuie să vă mărturisesc că anotimpul grav, zbuciumul valorilor, întrepătrunderea și contopirea cerului în mare, toate acestea au găsit atunci, extraordinar, în structura mea intimă, intersecția de suflet.

— Despre Timișoara? Dacă ar fi, iată, aici, în acest spațiu să scrieți ceva ca un autograf, cu sufletul, deci să nu pictați, ce i-ați spune?

— Îl socotesc cel mai frumos oraș și îl iubesc din tot sufletul. Îl iubesc pentru că e plin de revelații ale privirii. Îl iubesc precum lumina ochilor mei, care este fiica mea, precum lumina zilei de-a doua și de-a treia și-a infinitelor zile ale existenței noastre în această fascinantă Cetate Fascinîndu-mă, și pentru parcurile, florile și harnicii săi locuitorilor, îl doresc continuă înflorire și zestre edificată pe măsura timpului pe care îl trăim!

— Simion Lucaciu, pledați pentru implicarea artistului în cotidian?

— Implicarea artistului în cotidian o consider o datorie și, totodată, o atitudine de conștiință cetățenească. Artistul, ca om al cetății, trebuie să fie solicitat, consultat, dar și sprijinit. Menirea noastră este însă de a reține clipa și de-a o reda. Aș lua aici exemplul lui Grigorescu, spunînd că el a pictat sute de tablouri, poate nu toate de o mare valoare artistică, dar dacă a lăsat ceva în urmă, dacă e unul din înaintașii noștri de seamă, e pentru că a surprins și redat, ca nimeni altul, spațiul spiritualității românești. Mă preocupă deci și pe mine imaginea-document. Am regăsit, nu demult, în mapele mele de la Hunedoara — din nou, vedeți, mă întorc la începuturi — un uriaș material documentar. Mă regăsesc prin el și, oricînd, ar putea constitui izvorul unor noi lucrări, vii, palpabile.

— Și totuși, chiar dacă vă supărați, trebuie să vă spun că sînteți un liric...

— Prin excelență și nu mă supăr. Ba din contră! Tînduțele nu se exclud. Am pictat peisaje, am pictat flori, am pictat portrete, deși lumea o știe mai puțin, și le pictez în continuare. În casele oamenilor pătrunzi mai greu — e necesară această pătrundere — cu un peisaj industrial, dar poți pătrunde cu un buchet de flori. Și Timișoara rămîne, indiferent ce mi-ați spune, în primul rînd un oraș al florilor. În săși viața noastră e indestruibilă legată de ele, altfel de ce ne-ar mai însoți pretutindeni, în cele mai dragi clipe, în casele și inimile noastre, fie că se naște un copil, fie că este o aniversare, o căsătorie sau orice altă împrejurare.

— Vă observ, cînd îmi răspundeți, că sînteți și un neliniștit. E numai o stare de moment?

— Nu. Așa sînt eu. Poate că în asta constă frumusețea căutărilor mele, a îndoielilor mele. Eu cel mai des știu aproximativ ce voi picla mline, iar lucrurile nu sînt greu de făcut, ci ipostaza de a le face. În atelier, pînza e un vast teren de lucru; aici să caut răspunsuri; Luchian, Grigorescu, Andreescu sînt cei care mi le dau. Toți marii artiști m-au învățat cîte ceva.

— Nu mi-ați spus nimic despre portret!

— Gîndindu-mă la genurile picturii, aș spune că, în ultima vreme, lipsesc preocupările artiștilor pentru portret și anume pentru portretul omului din jurul nostru. Ar trebui să ne repropunem, în cadrul programului Filialei, un subiect sub genericul „Timișoara azi”. Mă gîndesc la crearea unor portrete, compoziții, scene de viață și muncă, cu oameni din orașul nostru, cu oameni ai zilelor noastre. Pentru a convinge, prin tot ceea ce pictez, eu cred că trebuie să fii puternic impresionat de obiectul artei tale, iar produsul tău artistic să fie filtrat prin propria-tă sensibilitate. Noi trebuie să pictăm oamenii în mijlocul cărora trăim, oamenii contemporani, cu o pronunțată vocație a construcției, vocație tipică pentru cetățeanul României de azi. Și din acest punct de vedere toți sîntem constructori; și noi, artiști!

— Iată, stimate Simion Lucaciu, impliniți șase decenii de viață. Mulți înainte și numai sănătate! Cum asistați la curgerea undelor stîrnite de radicalismul iscoditor al experiențelor și modelor artelor?

— La vîrsta mea, foarte atent la multe cursuri”. Experiențele la ne care nu duc spre o fază zăre nu-mi spun, însă, nimic. Să nu fiu înțeles și! Fiecare artist experimentează, dar, sub preț experimentului, de multe ori se ascund cunoștințe de limbaj artistic. Apoi, mai este un aspect, acela al dorinței, cu matorgul serie, nu doar preț, de a fi „original” (pas cu moda! Originalitatea se cîștigă cu mare efort, parcursul multor ani de căutare prin almanahuri), originalitatea vine atunci cu oameni și animale”, cu cîteva replici... Astfel, desigur, sînt stăpînești temeinic meșterul și cînd ai ceva de spus oamenilor!

— Să ne întorcem, din vizitatorii din dvs.!

— Continui să cred că portretul reușit poate fi impresionant decît un lucru rece, festiv. Nu de mirare că vizitatorii intră în expozițiile și apreciază de multe ori ca artistului, dar com nemulțumiți, că lucrarea transmite mare lucru, în neori chiar nimic. Înseamnă că asemenea lucrări sînt ducite de simțire. În aceste idei, am toată certitudinea că nu putem face altceva de public, ci, dimpotrivă, trebuie să ținem cont de E și firesc, de vreme ce este consumatorul produselor noastre artistice. Designul acest public este foarte bun. Mă bucură nespun a celor care, intrînd în contact, nu se mulțumesc să se ce o simplă privire, tunci, cînd bănuiesc că torul a vrut să le transmit ceva, rămîn mai mult în fața tablourilor. Și dincolo de picturalitate xistă puternica trăire în cărți care trebuie să se pe receptor. Forța noastră constă în reînnoirea perpetuă cu o realitate pentru limbajul plastic este una de realitate dincolo de căutarea să impună pun o regăseste mereu.

— Vi se spune, odălb sînteți un „romantic conporan”. Mai sînteți de cu această formulare?

— Poate că cei ce nunit astfel au dreptate simțit și simț și acum, boldul să-i calc pe urme Pop Simion și, la fel cu „Paralela 45”, să surprindă realitatea — Reșița, Timișoara, noile citități să fac din ele visuri, te, cînt epoci pe care trăim. Este unul din nivelurile creației mele, al de cel al duioșiei, al drutei de semeni.

— Stimate Simion Lucaciu, în aprilie, la Timișoara, două evenimente deosebite pentru artele plastice: nectivele Podlipny și Luc. Aveți emoții?

— Poate mai mult de cîndată. Mă bucură de faptul că maestrul Podlipny rămîne de o taneitate de invidiat și e va prezenta o retrospectivă pe măsura operii sale. Ceea ce privește expoziția mea, ea se va deschide babil în a doua decadă a nii aprilie, la secția de a Complexului muzeal și va cuprinde lucrări toate genurile pe care abordez: naturi statice, rine, peisaje, portrete. De foarte mult ca această perspectivă să fie o manifestare care să întregască viața artistică. În care mi-am și îmi doresc ca arta mea vorbească, dacă s-ar putea de la inimă la inimă.

George DINU

PĂDUREA —

(Urmare din pag

cipal, prin acțiunea f...
asupra sistemului ner...
trai al substanțelor...
eliminate de plante, f...
ușor al frunzelor, f...
umore și lumini, odih...
cutii și a ochilor, del...
de predominarea cul...
și a luminii difuze, f...
prin coroana arborilo...
și prin eliminarea în...
za, prin procesul de...
ză, a unor însemnate...
de oxigen (un singl...
asigură reimprespate...
canuțați de oxigen...
pentru cinci persoane...
menea, prin compozi...
jeilor se realizează ur...
de factori externi și...
ce refac forțele psi...
rînd capacitatea de...
bucurie de viață a c...
Dar pădurea exercită...
favorabile și asupra...
circulației apei în n...
ficiențe concretizate...
nuarea extremelor...
natură, reducerea vi...
tului, protecția solul...
rea vitezei scourgeril...
prafată, limitarea ef...
gative ale inundațiilor...
care aerului. Dar,

MONOLOG IN AGORA

— La vîrsta mea, foarte atent la multe cursuri". Experiențele în ne care nu duc spre o fuziune nu-mi spun, însă, nimic. Să nu fiu înțeles greșit! Fiecare artist experimentează, dar, sub preter experimentului, de foarte multe ori se ascund pe cunoștințe de limbaj plastic. Apoi, mai este un aspect, acela al dorinței, cu preț, de a fi „originali” și pas cu moda! Originalitatea se câștigă cu mare efort pe parcursul multor ani de muncă. Ea nu trebuie căutată, originalitatea vine atunci când stăpînești temeinic mijlocul și cînd ai ceva de spus oamenilor!

— Să ne întoarcem, din nou la vizitatorul din expoziție dvs.!

— Continui să cred că portret reușit poate fi impresionant decât un tablou lucrat rece, festivizat. Nu este de mirare că vizitatorul intră în expozițiile noastre apreciind de multe ori tabloul ca artistului, dar conștient de nemulțumiri, că lucrarea transmite mare lucru, iar neorl chiar nimic. Înseamnă că asemenea lucrări sînt percepute de simțire. În aceste idei, am toată certitudinea că nu putem face abstract de public, ci, dimpotrivă, trebuie să ținem cont de el. E și firesc, de vreme ce este consumatorul produselor noastre artistice. Desigur, acest public este foarte divers. Mă bucură nespun apei vizitator care, intrînd în expoziție, nu se mulțumesc să privească o simplă privire, ci, atunci, cînd bănuiesc că pot să vorbesc, rămîn mai mult în fața tablourilor. Pe lângă dînele de picturalitate există puternica trăire în crări care trebuie să-l cauzeze pe receptor. Forța noastră constă în reînălțarea perpetuă cu o realitate pentru limbajul plastic, o realitate dincolo de aparență, pe care artistul adevărat o regăsește mereu.

— Vi se spune, odăvit sinteți un „romantic conținut poran”. Mai sinteți de această formulare?

— Poate că cei ce m-au numit astfel au dreptate în simțit, și simt și acum, în boldul să-i calc pe urmele Pop Simion și, la fel ca „Paralela 45”, să surprindă realitatea — Reșița, Timișoara, noile cetăți — să fac din ele visuri, emoții, cînt epocii pe care trăim. Este unul din lăptășele creației mele, alături de cel al dînoșiei, al dragătelor de semeni.

— Stimate Simion Lucaș, în aprilie, la Timișoara, vor două evenimente deosebite pentru artele plastice: renașterea Podlipny și Lucian Aveti emoții?

— Poate mai mult ca în cîndată. Mă bucură nespus faptul că maestrul lucian Podlipny rămîne de o simpatie dinvidiat și că va prezenta o retrospectivă pe măsura operei sale. Ceea ce privește expoziția mea, ea se va deschide probabil în a doua decadă a lunii aprilie, la secția de artă a Complexului muzeal Timișoara și va cuprinde lucrări de toate genurile pe care le abordez: naturi statice, rîne, peisaje, portrete. Domnia foarte mult ca această retrospectivă să fie o manifestare care să întregască viața artistică. În care mi-am dorit și îmi doresc ca arta mea să vorbească, dacă s-ar putea de la inimă la inimă.

George DINU

Spirit activ, Dumitru Solomon descoperă mereu noi posibilități de contact cu publicul (interesat) de teatru. Dramaturgul scrie, nu doar piese latente (pentru scenă / de vorbă), ci și fabule dramatice (cu oameni și animale), dialoguri de eteva replici (de găsit prin almanahuri), articole. Astfel, deși li sînt jucate din aceleași texte, și ignorate de teatre altele (editate), Dumitru Solomon acoperă o zonă de interes mult mai largă decît cea pe care o pot explica afișele ultimelor stagioni. Ultima, în ordine cronologică, încercare de extindere a dialogului autorului cu publicul său este o carte despre teatru (în engleză și articole pentru revistă, din perioada imediat premergătoare). Un volum dens, cu un titlu incitant „Sugerind autorul își propune o chestiune oglindită în întrebările din certitudinile dobîndite în legătură cu arta teatrului sau a profesiunii de credință vădită în acolada replicilor stîrnite de contextul gîndirii despre teatru și al practicilor teatrale cărora Dumitru Solomon le poate — ori nu — rezonaște îndreptățirea. Analizele „de caz”, convoacă, în folclorul idelilor comentate, istoria teatrului demonstrînd că aceasta nu adoptă logica delectuoașă și nu admite compromisiuri desfiguratoare. Am și amintit câteva dintre direcțiile în care își îndreaptă dramaturgul privirea trează și de unde așteaptă un ecou la întrebările sale o contrareplică, un subiect bun pentru dialog. Alitudinea celui care scrie nu este una de contemplație a fenomenului, iar cartea nu încearcă să impună punctul de

vedere auctorial ca pe unicul posibil. Printre frazele care iau forma unui răspuns „găsit” transpare întrebarea asupra lor însele „Cîtă putere are un scriitor prin ceea ce scrie? Cît de vast e cîmpul său de influențare, de ameliorare, altfel spus cîmpul său magnetic?”

lecturi

Greu de răspuns. O cercetare atentă ar putea să ne producă o deziluzie. Ce-și poate propune un scriitor cînd se așează la masa de scris? Să tulbure conștiințele? Poate. Să arate drumuri noi? Vai! Să accelereze sau să schimbe cursul istoriei? Mă rog... Ceea ce poate face, însă, în mod sigur și în deplin acord cu menirea sa profesională, este de-a scrie adevărat de a nu încerca să mistifice să înșele să mintă. A nu minți e mai puțin o chestiune de talent, cît, mai ales, o chestiune de conștiință profesională. Și, totuși, dacă mă gîndesc bine minciuna poate ucide talentul iar, dacă mă gîndesc bine, lipsa de talent poate și ea ucide adevărul”. (pag. 61).

Deschizînd discuția cu un subiect (dintotdeauna) viu — conceptul de actualitate —, volumul vorbește convingător, din unghiuri mereu schimbătoare, despre raportul actualitate — valoare, ce vertebrează întregul discursului auctorial. Micile parabole (extrase din istoria teatrului), microanalizele de text dramatic, comentariul ideii teoretice, ori radiografia vreunor întîmplări de gîndire comodă — și care colorează, binevenit, cu măsură,

pledoaria —, ating, în cele din urmă, terenul vălurit, accidentat, nu o dată plin de capcane al aceluiași nod problematic pe care îl sugerează prima linie a textului: anume că, între noțiunea de actualitate și noțiunea de valoare dialogul continuă, marcat și de ideile profunde, sau experiențele de vîrf, ale scrisului de (sau despre) teatru, dar și de frazările conjuncturale, de piesele ocazionale, de realități aflate, deși în minorat ideatic, pe afișul clipei. Ceea ce i se poate reproșa autorului rezidă în chiar tehnica — secvențială — folosită, din al cărei ritm lectura cîștigă alertețe. Faptul că Dumitru Solomon nu-și duce, pînă la capăt (pînă la întrebarea particulară) observațiile. Un dialog interior are, deci, „reguli, norme canoane” dificil de satisfăcut. De îndeplinit. Sînt numeroase pagini exemplare în această nouă carte a lui Dumitru Solomon, adevărate intrări în Agora dezbaterii pe care și-a asumat-o: „Ceea ce cred că nu este actualitate în teatru: actualitatea nu este decor, nu este terminologie, nu este referire sab aluzie. Actualitatea este absorbția și restituirea unor întrebări care agit psihologia individuală și socială a epocii contemporane, este, cu alte cuvinte un acord între cei care fac teatru și cei care văd teatru (...), un acord pe terinen lung. (...) Mi se par mult mai actuale Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă de Horia Lovinescu (...), sau Iona de Marin Sorescu (...), sau Muntele lui D. R. Popescu (...), sau Evul mediu întîmplător de Romulus Guga (...), decît nu știu ce înșălire pe marginea unei așa-zise «actualități fierbinții» decît ocolurile coregrafice în jurul adevărului vieții...”. Cartea se citește dintr-o suflare. Poate că Dumitru Solomon ne va oferi și cel de-al doilea, al ei, volum.

* Dumitru Solomon: **DIALOG INTERIOR**, Ed. Eminescu, 1987, Colecția „Masca”.

Antoaneta C. IORDACHE

PĂDUREA — marea avuție națională

(Urmare din pag. 1)

tipai, prin acțiunea favorabilă asupra sistemului nervos central, al substanțelor aromatice emanate de plante, freamătul uscat al frunzelor, jocul de umbră și lumini, odihna psihicului și a ochilor, determinate de predominanța culorii verzi și a lumini difuze, pătrunsă prin coroana arborilor, precum și prin eliminarea în atmosferă, prin procesul de fotosinteză, a unor însemnate cantități de oxigen (un singur arbore asigură reîmprospătarea unei cantități de oxigen necesară pentru cinci persoane). De asemenea, prin compoziția peisajului se realizează un complex de factori excitatori și calmatori, se refac forțele psihice, sporind capacitatea de muncă și bucurie de viață a oamenilor. Din pădurea exercită influențe favorabile și asupra climei și circulației apei în natură, influențe concretizate prin atenționarea extremelor de temperatură, reducerea vitezei vîntului, protecția solului, reducerea vitezei scurgerilor de suprafață, limitarea efectelor negative ale inundațiilor, purificarea aerului. Dar, pentru ca

pădurea să-și poată îndeplini aceste multiple funcții, de o deosebită importanță economică și socială, este imperios necesar ca ea să fie păstrată într-o perfectă stare de sănătate și să fie alcătuită numai din arbori viguroși și sănătoși, rezistenți la acțiunea factorilor vătămători.

Unul dintre cei mai periculoși factori vătămători, care pot provoca pagube destul de însemnate economiei naționale, îl constituie incendiile de pădure. Din studiul datelor statistice, referitoare la incendiile de pădure, rezultă, în principal următoarele: că vulnerabilitatea la incendii a pădurilor este determinată de afluența nelimitată a cetățenilor în zonele împădurite, amplasarea unor localități în apropierea pădurilor, ceea ce facilitează jocul copiilor cu focul etc.

În scopul îmbunătățirii și perfecționării activității de prevenire și stingere a incendiilor de pădure este necesar ca, unitățile silvice, împreună cu unitățile de exploatare forestieră, cu sprijinul coștilor populare și a organelor de miliție, să organizeze, perma-

nent și susținut, patrulări în punctele și pe traseele expuse izbucnirii incendiilor, aplicînd, potrivit legislației în vigoare, măsuri de sancționare împotriva celor vinovați. De asemenea, este necesar ca instituțiile cu atribuții instructiv-educative, organizațiile U.T.C., organizațiile de pionieri, școlile de toate profilurile, căminele culturale etc. să intensifice acțiunile instructiv-educative în rîndul populației din localitățile limitrofe zonelor împădurite, utilizînd forme și mijloace diversificate (scrierea de articole în presă, instruirea personalului muncitor din unitățile economico-sociale respective, atenționarea populației asupra pagubelor ce pot fi cauzate de incendii și asupra măsurilor și regulilor ce trebuie respectate cu rigurozitate pentru prevenirea acestora, mergînd pînă la limitarea accesului în păduri a persoanelor și a autoturismelor proprietații personale). Acestea sînt numai cîteva argumente care atestă pe deplin faptul că apărarea pădurilor împotriva oricărui factor biotici și abiotici dăunători constituie nu numai o sarcină și o obligație a tuturor organizațiilor de stat și obștești cît și o datorie de onoare a fiecărui cetățean al patriei.

viața școlii

Un devotat al catedrei

Despre personalitatea profesorului Traian Bunescu s-a vorbit în nenumărate împrejurări. A făcut-o, pe larg, G. I. Tohăneanu, într-un medalion închinat aniversării celor șaiszeci de ani ai profesorului. Dar momentele aniversare (cum sînt și acești 65 de ani ai lui Traian Bunescu) sînt, cu neclipsita lor tentă omagială, și un prilej de bilanț. Ne vom opri, în cele ce urmează, doar la vîrsta maturității, în care profesorul Traian Bunescu și-a dat întreaga măsură a vocației sale.

Deși a deținut multe și importante răspunderi sociale în orașul și județul nostru, Traian Bunescu a fost, înainte de toate, profesor prin vocație. Deși a condus, ani de zile, destinele culturale ale acestui colț de țară, el nu a părăsit nici o clipă catedra. El a predat în acest timp cursuri. Sau, cum s-a mai spus, le-a „oficiat”. Ca element structural al vocației sale pedagogice s-a impus mai ales generozitatea. Nu există student al său care să nu sublinieze acest atribut al veritabilului pedagog. Prelegerile sale, cum și examenele, au fost și au rămas adevărate evenimente spirituale pentru studenții săi, în sensul cel mai frumos al acestui cuvînt.

Generozitatea nu e numai o componentă a vocației didactice, ci și un element al structurii sale caracteriologice. Căci omul Traian Bunescu este generos cu toți cei care, într-un fel sau altul, intră în relație cu el. Este un fel de consonanță, un fel de caracteristică de care se leagă numele său!

În creionarea portretului său nu poate fi neglijată o altă trăsătură valoroasă — dragostea de muncă, concretizată în nenumăratele cărți, studii, articole publicate în decursul anilor. De la teza de doctorat, „Lupta maselor populare din Banat împotriva dictaturii de la Viena”, publicată și elogiată la timpul său, și pînă la articolele care apar cu o frecvență demnă de admirat, toate sînt expresia unei deosebite acripii. În expresia sa exterioară, această calitate se vădește și în ținuta sa de veritabil dascăl universitar.

Activitatea în cadrul Universității s-a caracterizat prin constanța preocupare pentru promovarea unui climat elevat în relațiile dintre colegi, precum și de ridicarea continuă a valorii activității din toate domeniile (didactice, de cercetare, social-obștești etc.), făcîndu-și din aceasta un ideal și un program de lucru.

În plin avînt profesional, însoțindu-și întreaga activitate de un optimism tonifiant și molipsitor, Traian Bunescu binemerită sincera, prietenească noastră urare de „La mulți ani!”, la care adăugăm: „Așa cum te știm, iubite coleg!”.

Ion DRĂGAN

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

Dirijor de cor

Cînd venea la pupitrul corului „Ion Vidu” din Lugoj, Remus Tașcău era încă un foarte tînr profesor. Se poate spune că s-a apropiat cu timiditate de noua sa condiție, dat fiind prestigiul deosebit al predecesorului său, regretatul Dimitrie Stan. Poate că nu de la început noul dirijor și-a impus un stil de lucru propriu; acesta a venit însă repede, printr-o anumită concepție despre repertoriul formației; „Vidu” părea, pînă atunci, predestinat unor piese tradiționale, consacrate micilor coruri amatoare, or, tînrul Tașcău voia să demonstreze capacitatea formației sale de a se deschide spre orice fel de repertoriu. Au existat ezitări, dar și un suflu proaspăt care captiva, stîrnea ambiții. Interpretarea cîtorva piese de mare dificultate, semnate de autori români, s-a constituit într-o mare reușită; din acel moment au fost abordate lucrări aparținînd celor mai diferite perioade din istoria muzicii și unor compozitori ca Gluck, Haendel, Mozart, s-a cîntat în felurile limbii, pentru respectarea originalului, de la piese scurte la oratorii și cantate. Colaborarea cu orchestre simfonice din Timișoara și București, repetata menținere pe locul întii în Festivalul național „Cîntarea României”, turneele în străinătate și în țară, editarea unui disc Vidu au conferit corului un statut aparte datorită valorii profesionale a prestărilor lui. Iată cum, prin perpetuarea tradițiilor corale românești din această parte a țării a primit valențe nevisate de modestie cîntăreți de odinioară, valoroși mai mult prin mesajul patriotic al textului și prezența în viața spirituală a ținutului. Remus Tașcău renunța la vocația de compozitor; o avea, știm sigur, o atestă piesele compuse pentru montarea scenică a unei piese de Yura Soyfer la Teatrul popular. El însă și-a consacrat timpul primenirii formației, șlefuirii registrelor corului, redării nuanțate și uniforme. „Vidu” a devenit o prezență simfonică în viața culturală a țării. Renunțînd la sine însuși, dirijorul a investit totul într-o formație unică în felul ei.

Lucian BURERIU

ORIZONT ARĂDEAN

SUPPLEMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD ȘI CENACLUL DIN ARAD AL UNIUNII SCRITORILOR

Spre o totalitate - cimp în știința contemporană (II)

În acest „punct fierbinte” al cercetării din domeniul cuarcilor poate ajuta și teoria cimpului, a cimpului ca totalitate elementară. Dar, ideea de cimp nu ne-o putem reprezenta în acest caz pe baza mecanicii clasice, unde cimpul este asociat cu forța. Într-o imagine de ansamblu, ce are merita de a tracta un aspect din spațiu așa cum o locomotivă poate trage un sir de vagoane, fiind pusă în față, sau le poate împinge din spate (ea fiind chiar „ascunsă” în spatele din anumite puncte de vedere). Cimpul, la nivel microfizic, poate fi imaginat ca un vector, care are forța, deoarece însăși particulele elementare nu trebuie să o gândim ca pe o linie geometrică, ca un punct de vedere, întrucât ea n-are dimensiuni și nu are formă. Particulă, seamănă cu un punct luminos”, unde, de fapt, nu se poate vorbi de „punct” ci un „mic soare”, deci un cimp, unde nu avem singularitate, ci o continuitate. Cimpul microfizic reprezintă o existență integratoare, o unitate multiplă, adică o totalitate în care elementele — după cum subliniază și Blaga — sînt subordonate întregului, iar modificările locale antrenînd o schimbare a ansamblului.

Particulele sînt și nu sînt particule elementare. Sînt particule fundamentale, dar ele nu li s-au descoperit (încă) separat, n-au structură. Dar nu sînt particule, nu sînt entități discrete, deoarece sînt inseparabile, reprezintă un cimp. Și e vorba de un cimp puternic integrator, fiindcă pe măsură ce crește energia, forța pentru a dezlega cimpul, în loc ca acest cimp să fie „scindat”, îl regăsim dimpotrivă, pare că sînt întărit. Cimpul cuarcilor exprimă, astfel, un holomer o existență care poate fi într-o unitate sirinsă, sintetică, continuă și discretă, și particula și cimpul, o existență autoconsistentă, în care partea are puterea întregului, deci un cimp care se distribuie fără să se împiedice, cum ar spune C. Noica.

Materia profundă este, așadar, predominant continuă? Ideea de cimp reclamată frecvent în sprijinul cercetărilor din micro-fizică și exemplul cimpului fundamental al cuarcilor acreditează un răspuns pozitiv. Aceasta nu înseamnă însă că discretul, discontinuu este anulat la acest nivel profund. Trebuie să facem această observație întrucît cimpul ar putea fi asimilat cu „continuu” ca undulatoriu, cu un continuu „pur”, unde ar dispărea discretul. Or, cimpul nu este un continuu „pur”; el este unitatea discretelor, indisciocierelor, co-relația care îi ține uniți, integrați. În acest sens, cimpul este o totalitate, un holomer. Și în acest înțeles credem că trebuie interpretat și gândul lui Einstein, după care cimpul reprezintă „realitatea ultimă”. Cimpul este realitate ultimă ca unitate sintetică, relațională, unitate teșionată ce-și dă sieși determinat, se diferențiază din interior, avînd constitutive simultan dimensiunile continuului și discretului.

Dar în unitatea Universului se poate tînde spre un pol al continuității, cum este cel topologic axat pe bosonii de la nivel micro și spre un pol al discretului, precum cel metric bazat pe fermionii ce dau seamă de organizarea pe nivele în macrofizică. Nu trebuie uitat însă că poli se cer mereu mijlocii, medierea lor fiind aceea care reflectă unitatea, cimpul — totalitate ce-i ține originar uniți, iar prin momentele care apar pe firul devenirii, aceste cimp se autoconfirmă ca moment întemeietor. Că este așa, ne dovedește știința contemporană prin relevanța pe care o are ideea de cimp, de totalitate — cimp, în explicarea și mijlocirea a doi poli ai universului nostru fizic, așa cum sînt conturați în prezent în expresiile a două principii: big-Bangul și principiul entropic.

Ioan BIRIȘ

Vinătorul de simboluri

Beate și din cauza (de)fo matiei sale personale, pentru Ovidiu Pecican generația nu este o simplă înșiruire de elemente necesare sau întâmplătoare, indiferent că această istorie beneficiază sau nu de observatori conștienți. Iar atunci cînd respectivii reflectori mai au și calitate colectivității anonime, măiestrie în multiplicitatea subiectivității ei, evenimentele se cer interpretate în corenții diverse, chiar dacă unele lasă loc de discuție. Dacă judecata trece în planul literaturii, cu atât mai mult, ceea ce era anormal în ontologic devine aici necesar pentru credibil, ie și numai în plan simbolic. Și este meritul acestui mare scriitor de a fi surprins dintru început un fapt ce ține de conștiința colectivă, total diferită de cea istorică.

Pe de altă parte, în Vinătorul de umbre (în traducere de Ed. Facla, Timișoara, 1983) — volum colectiv, deși fabulează pe marginea unui eveniment, diacronic și palpabil, atenția scriitorului se îndreaptă mai puțin asupra descrierii palpabile concrete a acestuia, și mai mult asupra reflectării sale în mentalitatea generală a epocii. O mențiune în cuvinte a fi făcută. În momentul în care din universul ontologic în universul literar, primul devine dependent de al doilea. Iară pretenția de a fi înțeles ireproșabil în toate amănun-

tele, unele estompîndu-se parțial ori total, astfel că noua existență devine o expresie a cunoscutei formule platoniciene, „ceea ce pare că pare că este”.

O a doua reușită a prozatorului rezidă în reactualizarea narativă, într-o vizionare inedită, a unui străvechi mit românesc, al Jertfei zidirii. În acest sens, Ovidiu Pecican se înscrie în buna tradiție a literaturii române, care, oricît de aproape de modernism ar fi fost, și-a tras seva din bogăția spirituală a poporului nostru, valorificînd creator tot ce acesta avea mai bun.

În esență, Vinătorul de umbre ai fi o navelă aproape romantică, dacă aceste clasificări nu și-ar fi pierdut din consistență prin uz excesiv. Un personaj, simbolic numit Umbră. Jumătate realitate, jumătate legendă are puteri infailibile asupra sorții oamenilor, prin firul roșu de mătase cu care le măsoară umbra, fir ce urmează a fi zidit la temelgia unei clădiri ce uz obștesc. Și cum edificiul are o astfel de utilizare colectivă, o parte a puterii, Umbră o împarte cu interesul general, în cazul de față — cauza revoluției lui Tudor. În realitatea nuvelei, moartea lui Vodă este legată de destinul unei mișcări sociale, prin intermediul unui personaj simbolic, indistinct prin nume, asemeni volinței colective.

Un ram incendiat de veverițe...

Versuri pentru copii, scrie Traian Oancea, dar citindu-le, tu, om mare, te simți de „Parc-un vis te-a troienit, / Parc-ă-n basm ai fi pășit. / N-ai mai vrea să se sfîrșească / Joaca lor veverițească”. Pomenitul Joe veverițește te amăgește de-a binelea și, iată, trebuie să te întrebi: la urma urmelor, cît durează copilăria?

Traian Oancea a scris mai multe cărți destinate copiilor. A publicat, firește, prin revistele literare. A dobîndit premii. Toate acestea nu l-au făcut să caute un anume statut literar te miri pe unde. A fost și este profesor în Birsa, o comună (frumoasă) cum atîtea altele. Dăscălcînd copiii de acolo, pe aceștia i-a încîntat mai întii cu poezii. Făcîndu-i să vadă cu alți ochi lumea. Nu s-a dat dus de acolo nici, demult, cînd a fost chemat la Școala de literatură, nu se dă nici acum, cînd pregătește pentru o editură bucureșteană cea de a cincea sa carte. Vine arar prin Arad și numai întâmplător apucă drumul Timișoarei. Acest virtuoz al versurilor pentru vîrsta candorii e (și) o pildă de modestie în purtarea sa (aleasă). Nu bombardează cu scrisori redacțiile, deși a debutat în presă prin 1954. Cînd simte nevoia, își încredințează versurile revistelor transilvane („Familia”, „Tribuna”) sau „Orizont”-ului. Cărțile lui n-au trecut nevăgăte în seamă. „Țara cu zîne și feți frumoși” (Ed. Ion Creangă, 1978) a fost încununată cu premiul Consiliului Național al Pionierilor. În aceasta, cum și-n celelalte — „Poiana Mioriței” (1973), „Sapte veverițe mici” (Facla, 1980) și „Cîntec pentru iepuraș” (Ed. Ion Creangă, 1984), el se dovedește un iubitor al plăurilor natale, tîlmăcînd poveștile acestora, dulcele vers popular înfiorîndu-i uneori poezia. Imaginația sa l-a ajutat să creeze povești noi, într-un limbaj colorat, armonios. Are o frazare limpede, care ajunge lesne la nivelul de înțelegere al celor mici, dar făcînd din ea și deliciul celor „mari”. Educativ fără ostentație, moralizator cu măsură, el continuă, în fond, o frumoasă tradiție a genului. Așteptăm ca-n primăvara asta să-și sloboadă (iar) „veverițele”, incendiînd cu frumos pădurea refintinerității.

Florin BĂNESCU

În spatele cuvîntului, actorul

După recitalul de poezie „Cioburi de curcubeu” (prezentat în urmă cu doi ani), tînrul actor VALENTIN VOICILĂ revine pe scena Studioului Teatrului arădean cu un nou recital — „Aș vrea să fiu amicul tău, dragoste” — de data aceasta după Mircea Cărtărescu. Un recital ce își propune să reunească după un scenariu propriu, versurile acestui înzestrat poet, leader al „generației în blugi”, a cărui frondă are un temeinic alibi intelectual și al cărui nihilism devine un spectacol științetilor, în care textul are o frenezie și o „vuire” de cascadă. Un recital gândit și lucrat cu dragoste, poezia lui Mircea Cărtărescu căzînd pe o credință și o preocupare a actorului, urmărită și în teatru, de a ieși din canoane, de a sparge tiparele, dintr-o nevoie „de a fi simplu, cu prețul violenței celor din jur”.

Valentin Voicilă „a intrat” cu dezinvoltură și patos în „lumea” insolitei poezii a lui Mircea Cărtărescu, gîndind împreună cu regizorul Ștefan Iordănescu un spectacol lipsit total de prejudecăți, un spectacol asemeni unui corn al abundenței, care îngemănează cu frenezie cuvîntul, muzica gestul, lumina, elementele de decor, glasul pe bondă, fotografia, culoarea, desenul, imaginile prin umbră, diapozitivele. Discursul liric în rostirea lui Valentin Voicilă este torențial, ironic, agresiv, frenetic. Actorul nu teatralizează poezia, ci, cu bunăcuviință și modestie, stă în spatele

cuvîntului, în spatele poetului, învederînd un univers în care declarația erotică este epatantă prin luciditate, iar umorul reprezintă o disimulare a sentimentului. Poeziile „Aș vrea să fiu amicul tău, dragoste” (care reprezintă genericul recitalului), „Arca lui Noe”, „Odată, vreedată”, „Poema chiuveței”, „Pe cînd mă bărbieresc”, „Garofița”, „Ciocnirea”, „Cînd ai nevoie de dragoste” sînt rostite cu o formidabilă combustie, cu aparentă improvizare și spontaneitate, grefate însă pe observații meticuloase, controlate de rațiune.

Recitalul propus de Valentin Voicilă este merituos, în sine dar și ca întreprindere de a revigora un Studio ce ar putea deveni un laborator de căutare, de experimente teatrologice. Pentru că recitalul în discuție face dovada a ceea ce înseamnă să arzi pentru o idee, a ceea ce înseamnă o echipă, în care regia (Ștefan Iordănescu), scenografia (Onisim Colta), fotografiile (Ștefan Rudolf), diapozitivele (Călin Man), ilustrația muzicală (Victor Sinevici) au cooperat cu vădită iubire și indiscutabil profesionalism. Desigur, se pot formula unele rezerve (de pildă, alternanța cuvînt — imagine, uneori, supărătoare prin insistență și descriptivism), dar recitalul impune un actor cu o matură stăpînire a pirghiilor teatrului, un actor de vocație, de care, sîntem siguri, vom mai auzi: VALENTIN VOICILĂ

Lizica MIHUȚ

folosirea a ceea ce am putea numi „visul premonitoriu intersectat” și „de-dublarea în oniric”

Dincolo de câteva imperfecțiuni stilistice, inerente începutului, constatăm în proza lui Ovidiu Pecican o bună orientare spre universul simbolurilor, ca suport și oricărei literaturi de calitate. Din această perspectivă, autorul

SIMION LUCACIU: Portret de fată.

Însuși poate fi numit un „vinător de simboluri”, stăpînitor al unui univers literar deja conturat minutor abil al principalelor procedee narative, știind să alterneze rezonabil mijloacele de expunere, creînd uneori interesante fragmente de analiză psihologică

Dorin BARNA

ARS POETICA

Nu totdeauna mă supun fulgerului
— venit din lăuntricele insule —
ce-mi poruncește să urc
pe spinarea lui
Cum va fi inima mea în gîndul lui?
Ia totuși cartea-mi de vizită!
— îmi spune maestros de fiecare dată.

Dinu MATEI

Gheorghe Schwartz

cronica literară

Am remarcat mai demult la Gheorghe Schwartz intenția de a construi un ciclu epic în care să surprindă transformările dintr-o perioadă mai îndelungată de timp. Între timp, intenția devine tot mai mult realitate, prozatorul dovedind că are apetitul și capacitatea pentru construcțiile epice vaste. Romanele *Pietrele*, *A treia zi*, *Spitalul*, *Om și lege*, ca să nu amintim și pe cele anunțate de prozator, stau mărturie că edificiul epic va fi de proporții. Am mai scris despre proza lui Gheorghe Schwartz, limitându-mă în acest articol la ultimele două cărți — *Castelul albastru* (1986) și *Om și lege* (1987). Remarcăm și altă dată că Gheorghe Schwartz își pregătește prin anumite volume (relaxante) cărțile sale de referință. Nu în ideea că ar fi scrise mai ușor. Dar, în sensul că ies din serie, deturând atenția prozatorului spre altceva, ieșind din structurile ciclului epic. Astfel este *Castelul albastru*, un volum pregătitor, un exercițiu de relaxare și de încercare al prozatorului înainte de a începe un nou edificiu epic. Un tip de ambiguitate (literară) se înfățișează și în *Castelul albastru*. Textul se formează dintr-un amestec de informații din real și imaginație, din vis și adevăr, într-o structură modernă nu chiar ușor de urmărit. Întotdeauna Gheorghe Schwartz a pus în prozele sale multă inteligență și speculație constructivă. Textul prozelor trebuie luat așa cum este, cu doze diferite de ironie și firesc, de umor și exactitate. Scris, probabil, de prozator, cu plăcere, într-un joc al inteligenței și erudiției, *Castelul albastru* reprezintă un popas necesar, preparator al unor creații de amploare. Prin *Om și lege* revenim în toposul predilect al prozatorului, pe care deja l-a statuat (literar) ca teritoriu distinct în literatura contemporană. *Om și lege* reprezintă o continuare a ciclului epic. În *Lugojul* primului deceniu postbelic existența elimină existențele lineare, caută elementele semnificative ale traiectului existențial. Personajele din romanul lui Gheorghe Schwartz trăiesc dual, în vis și realitate, în închipuire și în cotidian. Romanul reia personaje cunoscute sau înfățișate în textele anterioare, introduce altele, într-o firească prelungire a ciclului epic. Prozatorul convoacă, alături de oniric și

real, psihanaliza și metempsihoza, într-o proiecție de sondare a conștiinței personajelor. Plasată în perioada obsedantului deceniu, acțiunea romanului urmărește cum se păstrează (sau se încearcă păstrarea) ori se deformează conștiința, care este reacția acestora la presiunile (uneori strivitoare) ale vremii. Este un timp al relativizării lucrurilor, al inversiunilor valorice, încât un personaj poate pune întrebarea „de ce trebuie să fie visul vis pentru cel ce se trezește și de ce nu poate fi trezirea visul celui care doarme?”. De la acest raționament până la inversarea totală a lucrurilor pasul este ca și făcut. Unui personaj, Benjamin, îi este teamă că „n-o să găsească drumul de întoarcere în viitor”, iar un altul se întoarce chiar... în viitor. Probabil că viitorul închipuit de personaj reprezintă starea normală, iar prezentul perioadei evocate starea alterată.

Avocatul Ladislau Pietraru își duce existența între obligațiile zilnice de serviciu și perioada retragerilor solitare, hrănindu-se cu himera unei imaginații aproape maladive. Ladislau Pietraru, recunoscut „civilist” este obligat să învețe noile „argumente” în apărarea unor cauze. El înțelege greu, dacă nu cumva îi este imposibil să înțeleagă, ceea ce se întâmplă. Devine un refutal și în închipuirile sale onirice se lasă purtat în lumea fantasmelor, făcându-și, din călătoriile închipuite în timp, o a doua lume. Existența lui este un mod de a vedea relația dintre om și lege într-o perioadă de metamorfoze sociale. Reapar în roman Rusan și Lazăr, sint introduse în acțiune alte personaje: Alexandrescu, Rotofei. Se încheagă povești savuroase, cu ascendențe uimitoare, capacitatea de a fantaza fiind remarcabilă (spre exemplu, povestea Rotofeiului în postură de... conte).

În romanul *Om și lege* se simte mina scriitorului profesionist, Prozatorul a optat pentru un anumit mod de rezolvare a raportului dintre „om și lege”. Care este discutabil, ca de altfel oricare altul. Este șansa spre care a mers singur... Romanul *Om și lege* se adaugă prozei care prezintă problematica postbelică, urmărind o temă de interes.

Alexandru RUJA

Joc în doi

La câțiva ani buni de la debutul lor poetic cu „Două voci” (editat la Bratislava), interval de timp care le-a îngăduit să-și configureze cite un statut literar aparte, Ondrej Štefanko și Ivan Miroslav Ambrus „cintă” din nou împreună. Noul lor volum „Două voci II” („Dva hlasy II”, Kriterion, 1987, în limba slovacă) este, în fond, un dialog în care cele două „voci” se completează armonios, se întretaie sau uneori se suprapun, dar fiecare își păstrează tonul distinct. Cum amândoi poeții au dovedit în cărțile lor anterioare că sînt iubitori de construcții poetice măiestrit înălțate, și această carte are o arhitectură aparte. Ea este împărțită în trei cicluri, fiecare fiind un spațiu unde o „voce” enunță, cumva, „tema” iar cealaltă îi răspunde ca un ecou. În primul, la fiecare poem „rostit” de Ștefanko, Ambrus răspunde cu „mărturisiri” (fie acestea și „facute altcuiva”). De fapt, și poemele lui Ștefanko tot confesiuni sînt. Mărturisesc, pe rînd: ochiul — care vede în oglinda altor ochi poezia grație luminii (care-i trădărea întinericului și spovedania preferată a naturii întregi, poezia însăși, adică), strada — care are catrice, este fardată cu zăpadă, fiind ea lungimea bine-măsurată a durerilor pierdute și bucuriilor regăsite (tot poezie, deci), umbra — o tăcere însoțind vorbirea dar și crescîndu-și uneori trupul peste cuvinte, și, încă — securea, riul, cărămida, calul („biciuit de cuvinte”), înbind dintre toate umilințele la care-l supun oamenii „călcările roze ale unui băiat” — nevinovăția din poezie!).

Următorul ciclu e deschis de Ambrus (cu „Clipele cuvîntului”) răspunzînd acum Ștefanko („cu cuvînt și în cuvînt”). Dacă primul ciclu era destinat chiar ideii de poezie (s-a mai remarcat, la Ștefanko, vocația de a ridica o „casă a poeziei”), acesta e destinat cuvîntului ca... material de construcție poetică. Acesta, cuvîntul adică, poate fi înghețat, prelungit, talmăcit, dar mai cu seamă bine ales, „tremu-

rîndu-și frumusețea” ce-și are egalul doar în frumusețea femeii. Un cuvînt, în sfîrșit, care poate naște alte cuvinte, acestea rătăcind prin întrebări și ajungînd în poezie care-i „ca un zvon de clopot” și va da cea de a cincea dimensiune! Odăta constituită, ea e femeie, e ispită, e mărturie și ispășire. Este și o perpetuă călătorie. Și, lată, călătorind prin limba-i maternă, poetul ajunge el însuși cuvînt!

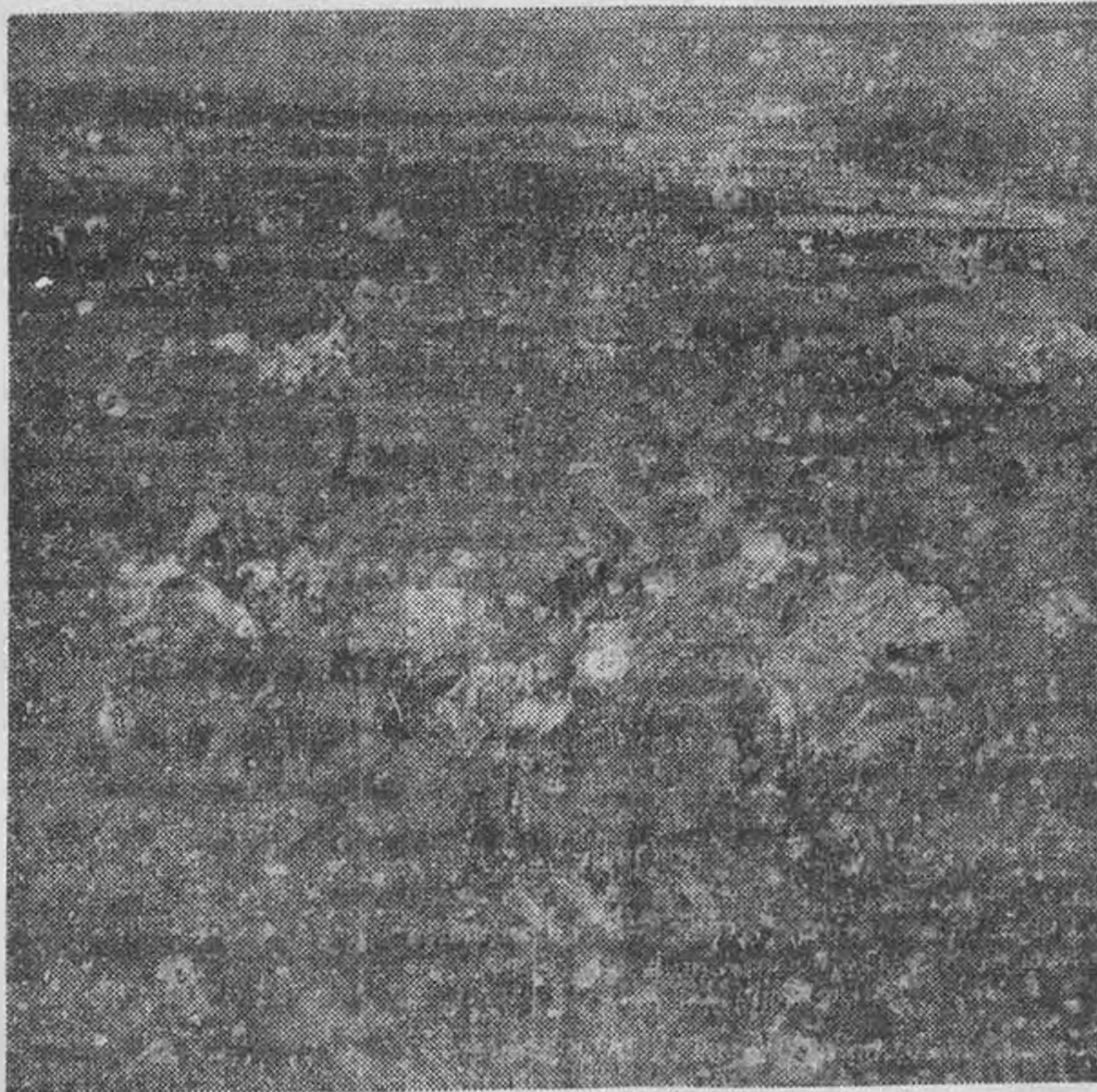
Cel de al treilea ciclu, „Strigăte în pustiu”, reia ordinea din primul. Sînt aici îndestule „teme poetice”, căutări (și găsiri), poezii despre degete, despre urme înșingurate, despre chipurile adevărului. Culegînd „fructele spinoase ale adevărului” și ale poeziei, cei doi poeți pledează pentru dreptul (și necesitatea) de a fi a artistului.

„Vocile” acestor poeți au ajuns, hotărît, la deplină maturitate. De la versurile cu limpezimi de cristal în care răsuna un ciudat și încin-

tător ton baladesco, trecînd prin experiențe care au însemnat părăsirea unor canoane și folosirea unui limbaj liber de prejudecăți, în favoarea densității în semnificații, Ondrej Štefanko a ajuns la un nou limbaj — culoarea, strălucitoare, a lăcut loc alb-negrului, melodicitatea s-a retras în fața unei asprimi, tonul citeodată jucăuș a devenit ironic (și autopersiflant); vulcanic în discursul său, o anumită duritate dă poeziei sale o nuanță polemică — oricum, el este pe drept cuvînt o conștiință poetică. Ivan Miroslav Ambrus și-a păstrat delicatețea gestului poetic, dar sensibilitatea sa extremă l-a ridicat la o înălțime a ideii demnă de invidiat.

În totul, un volum unitar, un recital poetic dat cu rară virtuozitate și care fixează clar valoarea „solistilor”.

F. BANESCU

SIMION LUCACIU: Pomi în floare.

ex libris

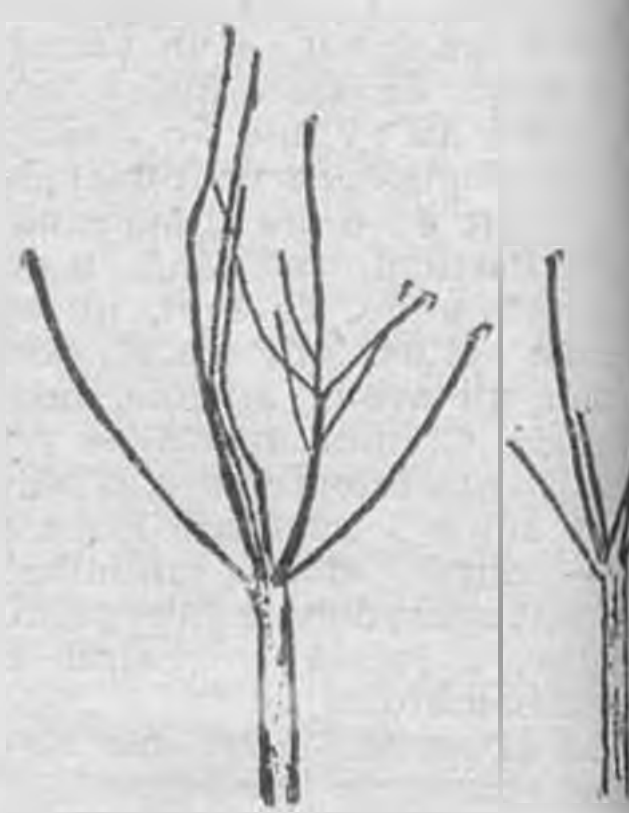
mu

Și totuși realism

(Erich Maria Remarque, *Obeliscul negru*)

Un roman cu un erou povestitor de accesorii funebre, ce viața printre pietre funerare și a doua meserie — cîntă la capela unui ospiciu, unde se teste de o nebună de care se legat atîta vreme cît acasta rălumea ei ireală, un roman despre ce se învîrtește printre colțurile notorii de societăți și comitate, ai pariurilor năstrușnice, poezi și feței cu voci de bas. Într-o acoperită de aburii efectelor halale inflației, cînd vinzătorul se iește să nu vîndă, iar ancimii milionar nu mai are ce cumpăra biletele sale lipsite de valoare, astfel de cadru este aproape în să te aștepti la ceea ce se numește „proză realistă”. Și culmea: ciclul acesta de dincolo de zidurile ciului, printre miliardarii acesti și de piene cea de toate zilele, acești artiști de circ și rlataminci, orice devine un delir al posibilităților realizabile, paraunei realități de o stringență

Un telefon primit recu a Filarmonică a trezit în an val de emoții. „Știți, pus, orchestra noastră neră a implinit în acest 20 de ani de la înfișum dumneavoastră al primul care a scris desp rugăm să ne faceți o cercind să reinviu moralea unice, pentru cei veri, conduși, în entuzor. Închinat în exclusieii de muzică, de concistruțul Iosif Kocsis. De ariea mea de „ost repo vit nevoie să apeleze aca ziarului *Drapelul* în 10 martie 1966. Consetunci proiectele noi fo a face cunoscute au or din zona, din țară da iurea. Lucrări ale precor: Vivaldi, Corelli, H ai puțin intrate în a arilor formații orche Ce timpul, mi se d tunci, vom aborda și r lusia, ba chiar și r unei realități de o stringență

panoramic

La galeria „Helios” deschisă expoziția artlastică din Cluj-Napoca ea Bălaș • Premieră la Komán • Cavaleria ana” de P. Mascari. Re larina Tiron Emandi; C cea muzicală — Ion l cîtește pe nerăsuflete rîzind scenografia — Dumitru mereu izbit de faptul că personajescu; în rolurile princii trăi firese într-un univers aută arilena Chirici, Elena resc. „Obeliscul negru” este un tuntean AL Serac, ce respectă regula sfîntă după araru • Invitat al ce se poate scrie la persoana întâi Casei Universitarilor, ironie, dacă nu vrei să eșterni p aprilie, ora 19 — criti un memoriu sau o dare de seamă ar Eugen Simion, c liscul negru” are un personaj nere consacrată lite tor ce-și pune mereu problema amănunți contemporane mentale într-un mod cuceritor adru al celuiiași cenaclu tant și cu atît mai omenesc, Proa Aurora Dumitresc ce nu poate să-și tacă nevoile în at cuvîntul: Livius Cic întreba între timp despre sensul onducătorul sedinței), Ș tii, după cum remarcă un floartă, Eugen Dorcescu restringînd astfel într-o singură an Petrescu. Mircea M chintesenta unei generații. „Ob alexandra Indrieș, C negru” este un text ce dovedeș erban, Marcel Tolcea, / nou că se poate descrie o lume tică, nebună, incredibilă, nefirec, odiu, Adriana Babeti, consecventă, improbabilă și iloc andă Vultur, Cornel Sec cîndu-se din suma tuturor acestetorul Casei Universit Patru tineri artiști p rat și realist în același timp. apun în aceste zile pe adevărat, încît Remarque apro nu îndrăznește să se abată de la c memoriei sale obosite de războiul luat din școală pentru a-l aru măcel (la fel ca pe eroul său), m obosită de meseriile pe care a să le îmbrățișeze, atunci cînd, în a venit pacea (meserii îndeplinite eroul său), memorie obosită de ția trăită văzînd că această pac lung așteptată nu este decît o p pentru un cataclism și mai emisoara și a revistei (decepție prin care trece și eroi ant”. Înărul poet Petru și, nu la urmă, memoria obosita citit un grupaj din cî pe care nu pregetă să-l folosea me intitulat O confi vestind totul la persoana întâi (supra labirintului. Refe devine și cel al personajului său guros și aplicat, întocn Au fost adversari a” tratării Mircea Mihăieș, a sub care altele: „poezia se c de din blocuri mari de III, de notații intelctua rsectate de imagini su tone (...) este o poe asatoci, aluvionară, i o undă de esism (... terile la poezia lui M anescu dau uneori, ser pastişă”. Au partiți scutii: Cornel Ungur poezie a interioarelor de (...) dominată de

viața

Michael Jackson n-a primit anul acesta nici un premiu Grammy! Mai surprinși decât artistul sîntem noi, care știm că discurile sale, atingînd tiraje impresionante, se vînd bine merci în America și nu numai acolo. Așa se întîmplă întotdeauna: publicul se infierbîntă repede, apoi uită la fel de repede. La ceremonia decernării acestor premii, **Little Richard** a fost solicitat pentru a le înmîna fericitelor câștigătoare. Ce credeți că a declarat el reporterilor, ba chiar onoratului juriu? „Eu sînt arhitectul acestei muzici (muzica rock, n.n.) și mie nu mi-ați dat niciodată nimic!”. Cu siguranță că acest pionier al muzicii rock nu se referea la milioanele de dolari câștigate de-a lungul anilor; el ar fi dorit un premiu și poate l-ar fi meritat. ● **Italia**, la Paris, ministrul culturii în persoană, înmînează lui **Mireille Mathieu** Ordinul Meritului, iar la **Berkeley College Of Music** din Boston lui **Art Blakey**, celebru muzician de jazz, i se conferă într-un cadru sărbătoreț titlul de **Doctor Honoris Causa** pentru merite artistice excepționale și promovarea tinerelor talente. Săracul **Little Richard** mai așteaptă... ● **Extrase din clasamentele internaționale** (discuri singles). **ANGLIA**: 1. **I Think We're Alone Now** — **Tiffany**; 2. **Heaven Is A Place On Earth** — **Belinda Carlisle**; 3. **Sign Your Name** — **Terence Trent D'Arby**; 4. **House Arrest** — **Crush**; 5. **Stutter Rap** — **Morris Minor & The Majors**. S.U.A.: 1. **Need Your Tonight** — **Inxs**; 2. **Could've Been** — **Tiffany**; 3. **Lazy Shade Of Winter** — **Bangles**; 4. **The Way You Make Me Feel** — **Michael Jackson**; 5. **Seasons Change** — **Expose**. **OLANDA**: 1. **I've Had The Time Of My Life** — **Jennifer Warnes & Bill Medley**; 2. **China In Your Hand** — **T'Pau**; 3. **Father Figure** — **George Michael**; 4. **Stuck On Earth** — **All**; 5. **Sign Your Name** — **Terence Trent D'Arby**. **CANADA**: 1. **Faith** — **George Michael**; 2. **China In Your Hand** — **T'Pau**; 3. **The Way You Make Me Feel** — **M. Jackson**; 4. **Got My Mind Set On You** — **George Harrison**; 5. **Pop Goes The World** — **Men Without Hats**. **ITALIA**: 1. **Pump Up The Volume** — **MARRS**; 2. **La Bamba** — **Los Lobos**; 3. **Faith** — **G. Michael**; 4. **The Way You Make Me Feel** — **M. Jackson**; 5. **Whenever You Need Somebody** — **Rick Astley**. **AUSTRIA**: 1. **Pop Goes The World** — **Men Without Hats**; 2. **Sorry Little Sarah** — **Blue System**; 3. **Wonderful Life** — **Black**; 4. **Always On My Mind** — **Pet Shop Boys**; 5. **Faith** — **George Michael**. **R.F.G.**: 1. **Always** — **Pet Shop Boys**; 2. **This Old House** — **Boris Gardiner**; 3. **Be My Lady** — **Vanessa Paradis**; 4. **Love Changes** — **Cilmie Fisher**; 5. **Self Control** — **Dr. Felix & M M Band**.

Petru UMANSCHI

sport

BENFICA...

...va fi, așadar, adversara Stelei în semifinalele Cupei Campionilor Europeni; e bine?, e rău? — vom vedea pe gazon, în confruntarea directă dintre cele două mari echipe ale momentului fotbalistic. Cît ne privește, bun înțeles, noi cu Steaua mergem pînă spre cerul finalei; miercuri, în meciul de la Hunedoara, Hagi și ai săi au învins cu 1-0, prin golul înscris de Lăcătuș, dovedind că sînt oameni serioși și nu se joacă de-a fotbalul; Steaua, mă bucur, e un mare club, e chiar de talie mondială, și nu degeaba Puiu Iordănescu, în scurta sa vacanță la Voineasa, cît i-am fost vecin de gazon și rival la o „mîușă”, desena scheme tactice de antrenament istovitor și meciuri grele, gîndind că performanța în fotbal înseamnă, mai mult ca altădată, talent, știință și sudoare.

Benefică să ne fie disputa cu Benfica, echipă care, se știe, a lansat un nume sacru în analele fotbalului Eusebio; cred, cu mîna pe inimă, că și noi vom folosi ocaziunea spre a împune lumii un sportiv rasat: Gheorghe Hagi! E și timpul. După ce a produs un hău imens în trupa Sportului studentesc, lăsîndu-l singur în Regie pe Marcel Coraș, e nevoie ca nr. 1 în fotbalul românesc să confirme și altora ceea ce noi știm de cîțiva ani buni. E drept, de la Dobrin și Dumitru încoace n-am mai avut un lider atît de detașat în topul oficial al celor mai buni fotbaliști, cît și în topul din sufletele noastre iubitoare de balet cu balonul rotund și fără poante.

Si la „Poli” pare a se ridica un jucător, deși mic la stat; Varga. Păcat că nici un selecționer nu-i vede clasa superioară și nu-l încearcă în vreun lot; de s-ar transfera la echipele de marcă, desigur că l s-ar deschide și aceste cărări ale gloriei. Or, aci, în provincie, unde s-aplică vorba cea bătrînă („Deci codaș la oraș, mai bine-n satul tău frunțas”), satisfacție e și în liniștea cu care întîmpinăm primăvara, berzele și iezi.

Teodor BULZA

televiziune

DUMINICA, 27 martie: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telex. 19,25 Cîntarea României. 20,25 Film artistic: „Mere roșii”. 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **LUNI**, 28 martie: 20,00 Telex. 20,25 Știința pentru toți. 20,55 Tezaur folcloric în concert. 21,20 Lumea contemporană și confruntările de idei. 21,35 Zidiri pentru istorie. 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **MARTI**, 29 martie: 20,00 Telex. 20,30 Odă acestui timp eroic. 21,00 Pe calea progresului multilateral al țării. 21,25 Patriotismul — adevărul de fiecare zi al faptelor noastre. 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **MIERCURI**, 30 martie: 20,00 Telex. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Pe calea progresului multilateral al țării. 21,00 Patrie, izvor de frumusețe. 21,20 Programul de organizare a teritoriului și de sistematizare a localităților țării. 21,35 Tineretul și creația tehnico-științifică. 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **JOI**, 31 martie: 20,00 Telex. 20,20 Priorități în economie. 20,35 Memoria documentelor. 20,50 Sub tricolor, sub roșu steag. 21,05 Roman feuilleton: „Viață fără sfîrșit” (3). 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **VINERI**, 1 aprilie: 20,00 Telex. 20,25 Priorități în economie. 20,45 Cadre pregătite la nivelul exigențelor dezvoltării economice și sociale a patriei. 21,00 Cadran mondial. 21,15 Serial științific: „Univers, materie, viață”. 21,35 Laureați ai Festivalului național „Cîntarea României”. 21,50 Telex. 22,00 Închiderea programului. **SIMBATA**, 2 aprilie: 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telex. 19,20 Telexiclopedia. 19,50 Variații cu public. 20,45 Film artistic: „Osceola”. 22,20 Telex. 22,30 Închiderea programului.

M. O.

rămas în prezent decît Zoltan Udvary. În mod firesc, ceilalți și-au găsit locul în alte formații din țară, sau orchestre filarmonice. În cadrul căroră, sînt sigur, experiența și mîna făcută la Timișoara își spun cuvîntul.

Cei douăzeci de tineri cît formează acum orchestra de cameră sînt, după mărturisirea lui Ioan Fernbach, instrumentiști de clasă, cu un frumos palmares în orchestre reprezentative: „Dinu Lipatti”, „Ars rediviva”, „Camerata”, „Nuova Conscnanza” etc., laureați ai unor concursuri și festivaluri ca cele de la Sondrio din Italia (Gabriel Popa), de la Budapesta și München (Eva Bloc), ca să nu mai vorbim de violoncelista Alexandra Guțu, a cărei notorietate este fără tăgadă.

Proiectele actuale ale membrilor orchestrei de cameră a Filarmonicii „Banatul” se suprapun și le amplifică pe cele de acum douăzeci de ani: concerte inedite, executate cu un înalt grad de profesionalism, o primă probă o va constitui prezența lor în cadrul festivalului Timișoara muzicală — un public tot mai numeros și mai receptiv la valorile multiseculare ale muzicii, promovarea cu consecvență a ideii generoase conform căreia, prin muzică, omul devine mai bun, mai apăsător și ocupă locul adecvat în societate, în lumea în care trăiește.

Ion Marin ALMĂJAN

lui, în cadrul Festivalului de muzică de cameră de la Brașov, sau în alte săli, ale marilor orașe ale țării, la Regensburg și München în R.F. Germania, în Italia, la Mantova unde, conduși de dirijorul și compozitorul Remus Georgescu, a acompaniat o operă de Mozart, dar a susținut și concerte cu piese ale unor compozitori români contemporani ca: Doru Popovici, Anatol Vieru, Remus Georgescu și alții.

Ansamblul timișorean, scria în Informația Bucureștiului din 16 decembrie 1971 Petre Cădreanu, deci la numai trei ani de la constituire, „s-a prezentat mai mult decît multumitor: tempi adevărați, planuri dinamice, judicioase, echilibru și distincție”. Aprecieri de asemenea natură unele chiar mai entuziaste, am găsit în publicațiile din Nov. Sad (Iugoslavia), Döggendorf (R.F.G.), din Mantova (Italia) etc. Dar adevărata satisfacție au dat-o, în cursul acestor două decenii de activitate, sălii calde, aplauzele care au înotat de fiecare dată virtuozitatea și pasiunea membrilor orchestrei.

Sînt dator, însă, față de adevăr, să mărturisesc cititorului că, dintre cei care și-au unit competența și entuziasmul tinerească la începuturi, n-a mai

zele galeriei „Pro arte” din Lugoj: Daniela Beloescu, Călin Beloescu, Constantin Răducan, Pavel Vereș. La vernisaj au vorbit criticii de artă Anca Vasiliu și Călin Dan. ● **Cercul de proză** al Bibliotecii județene l-a avut ca invitat pe Traian Liviu Birăscu. Dezbaterile pe marginea textului citit au fost conduse de prof. univ dr. Ivan Evseev. ● **În cadrul zilei metodice** a bibliotecarilor școlari din județul Timiș, desfășurată la Liceul industrial Electrotimiș, a avut loc o dezbateri pe marginea romanului „Turnirul” de George Șerban. Cartea a fost prezentată de criticii literari Petre Irimescu și Valeriu Drumeș. Același roman va face obiectul unei dezbateri, duminică, 27 martie, ora 11, la cenaclul „Pavel Dan” al Casei de cultură a studenților. ● **Tot la Casa studenților**, în cadrul cercului de istorie (coordonat de asist univ Radu Păiușan) are loc astăzi o sesiune de lucru. Muzeograful Octavian Dogaru prezintă comunicarea „Aspecte din numismatică medievală românească”. ● **Cenaclul literar „Victor Eftimiu”**

INDEX

sulu și marea lui fluentă (...) accesul la această poezie nu se poate realiza decît intuitiv; Doru Eugen Popoiu: „poezia lui P.I. este o re-fîrmare a fluxului memoriei”; Vasile Popa: „poemele se integrează firesc creației de pînă acum a autorului”; Eduard Pamfil: „de remarcat muzicalitatea implicită și servențialitatea eufonică”; Marian Odangiu (conducătorul sesiunii): „valoarea poeziei citite e, pînă la urmă, dovedită și de nivelul ridicat al discuțiilor, de seriozitatea lor”. În sesiunea de marți, 29 martie a.c., ora 17,00, Traian Pop Traian va citi un grupaj de poeme. Referat: Marian Odangiu. Sesiunea va fi condusă de prozatorul Ion Dumitru Teodorescu.

muzică

20 DE ANI DIN VIAȚA UNEI ORCHESTRE CAMERALE

Un telefon primit recent de la Filarmonică a trezit în mine un val de emoții. „Șiți, mi s-a spus, orchestra noastră de cameră a implinit în acest marș al 20 de ani de la înființare. Numai dumneavoastră ați fost primul care a scris despre noi, vă rugăm să ne faceți o vizită”. Am scormonit în memorie încercînd să reinviu momentele din acea vreme, pentru cei 14 ani, conduși, în entuziasmul lui lăchinat în exclusivitate din muzică, de concert — ministrul Iosif Kocsis. Dar memoria mea de fost reporter a avut nevroză să apeleze la colecția zarului Drapelul roșu, din 19 martie 1968. Consemnam în acea proiectele noii formații. Am făcut cunoscute auditorilor din zonă, din țară dar și de peste granițe, preclasicilor: Vivaldi, Corelli, Händel, mai puțin intrate în atenția marilor formații orchestrale. În timpul mi se declara că, vom aborda și muzică clasică, ba chiar și modernă.

La două decenii de la primul concert susținut la Arad, orchestra de cameră a Filarmonicii „Banatul” a parcurs un drum încărcat de demnități și satisfacții artistice. S-a cîntat muzică barocă, dar și Britten, la Sala mică a palatu-

panoramic

La galeria „Illelos” a fost deschisă expoziția artistului pictor din Cluj-Napoca, Mircea Bălaș. ● **Premieră la Opera Romană**: „Cavaleria rusticana” de P. Mascagni. Regia — Mariana Tiron Emandi; conducerea muzicală — Ion Iancu; scenografia — Dumitru Popovici; în rolurile principale — Mariana Chirul, Elena Gaja Milean, Al. Serac, Camil Mararu. ● **Invitat al cenaclului Casei Universitarelor**, marți, 27 aprilie, ora 19 — criticul literar Eugen Simion, cu o expunere consacrată literaturii românești contemporane. ● **În cadrul aceleiași cenaclu** a citit proză Aurora Dumitrescu. Au fost cuvîntul: Livius Ciocărlie (conducătorul sesiunii), Șerban Forță, Eugen Dărcescu, Lucian Petrescu, Mircea Mihăieș, Alexandra Indrieș, George Șerban, Marcel Tolcea, Andrei Bodiu, Adriana Babeti, Smaranda Vulțur, Cornel Secu (directorul Casei Universitarelor). ● **Patru tineri artiști plastici** expun în aceste zile, pe sime-

viața asociației

În sesiunea de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și a revistei „Orizont”. Unăru poet Petru Hieșu a citit un grupaj din ciclul de poeme intitulat O confesiune asupra labirintului. Referatul, riguros și aplicat, întocmit de Mircea Mihăieș, a subliniat, între altele: „poezia se constituie din blocuri mari de sensuri, de notații intelectuale, intersectate de imagini surprinzătoare (...) este o poezie a divagației, aluvionară, irigată de o undă de esenism (...) trimite la poezia lui Mircea Iordanescu dau uneori, senzația de „poezie”. Au participat la discuția: Cornel Ungureanu: „o poezie a interioarelor liniștite (...) dominată de un

imagism de foarte bună calitate (...) din cînd în cînd apar momente de prețiozitate și de monotonie”; Eugen Bunaru: „nu apropierea culturală posibilă sînt importante, ci raportările biografice ale acestei poezii (...) P. I. împinge poezii spre un discurs prozaic: acesta e modul în care poezii își reface energia subterană”; Vasile Popovici: „poemele își ascund înțelesul prin două tehnici: aceea a unei sensibilități ce își caută un mod de mărturisire și, pe de altă parte, aceea a unei inteligențe poetice prin care confesiunea e apărută de o proză vizibilă expunere”; Carmen Odangiu: „contrarietate este parațoxul creat de o densitate a discurs-

ex libris

totuși realismul

(Erich Maria Remarque Obeliscul negru)

Un roman cu un erca povestitor de accesorii funebre, ce și-a lăsat printre pietre funerare și o lăută mersieră — cîntă la organ de un ospiciu, unde se îndrăgise de o nebună de care se mișcă atîta vreme cît ac-așta rămbășca ei ireală, un roman despre moarte se învîrtește printre colecțiile artistice de societăți și comitete, amărușilor năstrușnice, poezi al mamei cu voci de bas. Într-o tărie de aburii efectelor halucinantă inflației, cînd vînzătorul se dă să nu vîndă, iar anonimul cîntărilor nu mai are ce cumpăra, toate sale lipsite de valoare, laștii de cadru este aproape împănate și așteptă la ceea ce se numește „realist”. Și culmea: în această de dincolo de zidurile de beton, printre miliardarii aceștia de piinea cea de toate zilele, prietenii artiști de care și rlatani și i, orice devine un delir al totalității irealizabile, paradoxul realității de o stringență exis-

a epocii descrise, o realitate sau un tragism aglomerat, o realitate realistă, o pictură de Bosch. „Obeliscul negru” este o carte care te nerăsuflete rîzînd și învîrtește din nou zădărnicele și izbite de faptul că personajele sînt firese într-un univers atît de „Obeliscul negru” este un roman despre regula sfîrșit după care o poate scrie la persoana întîi, e, dacă nu vrei să așterni pe hîrtie memoriu sau o dare de seamă. „Obeliscul negru” are un personaj povălesc și pune mereu probleme fundamentale într-un mod cuceritor de simplitate și cu atît mai omnesc, pînă la poate să-și tacă nevoile fără a ba între timp despre senșurile lui după cum remarcă un figurant, gîndind astfel într-o singură frumusețea unei generații. „Obeliscul negru” este un text ce dovedește că se poate descrie o lume fără nebună, incredibilă, nefirească, inventivă, improbabilă și ilogică, în sine din suma tuturor acestor „de creație” un tot perfect adesea realist în același timp. Atît de clar, încît Remarque aproape că dăruște să se abată de la dictarea sa obosită de războiul din școală pentru a-l arunca în lume (la fel ca pe eroul său), memoria de meserie pe care a trebuit să îmbrățișeze, atunci cînd, în silință, pacea (meseria îndeplinită de eroul său), memorie obosită de o viață văzînd că această pace așteptată nu este decît o pregătire a un cataclism și mai grozav prin care trece și eroul și în urmă, memoria obosită de eroul nu pregetă să-l folosească pînă la totuși la persoana întîi (eu ca eu și cel al personajului său). A fost adversari ai tratării realistice oponeau fotografia, ca metodă însoasă de abordare a lumii. Dar — realismul este o transfigurare logică, sa urmărești un fir or or într-o lume de unde valoare și dispărut și unde acest fir este înlocuit de un păienjenis de poezie și performanță aproape de realitate, performanța reușită de Remarque în acest excelent roman îngrozitor.

Gheorghe SCHWARTZ

cartea străină

În vara lui 1928 (pe când, probabil, Alfred Döblin mai lucra la Berlin Alexanderplatz), un tânăr student pleacă pentru trei luni de vacanță din Viena lui Karl Kraus la Berlin. Berlinul lui Brecht și Döblin, al revistei „Sturm”: un oraș unde „totul era permis”, unde ceva „violent și caustic”, incitant și înviorător plutea în aer. Tânărul care va descrie toate acestea în capitolul „Invitație în gol” dintr-o viitoare carte de memorii se numește Elias Canetti. Îi cunoaște pe Brecht și pe Döblin. Simte că Döblin are ceva aparte, diferit. E un înțelept. Așa îl percepe, de altfel, și ceilalți. Döblin-înțeleptul, retras în pîntecul marelui oraș, despre care scrie o capodoperă, căutînd (și găsiindu-și) atunci, ca un fel de răscumpărare avant la lettre a viitoarelor sale cărți și vieți, adevăratul platz, locul, adică, amplasamentul, poziția morală și estetică. E drept, în cel mai dizgrațiat cu putință dintre puncte: la răscruce. Și totuși, cel mai viu, mai arzător.

Berlin Alexanderplatz va apărea în 1929, cînd fuseseră deja tipărite câteva din „romanele metropolei”. Intraseră în literatură Dublinul lui Joyce, Manhattan-ul lui Dos Passos, Petersburgul lui Belii, Parisul suprarealiștilor. Înrudirile pot continua: expresionism, realism brechtian, futurism, suprarealism. Zonele de interferență ale cărții lui Döblin odată marcate cititorului îi rămîine, la sfîrșit, să delimiteze romanul, să-l de-marcheze, să-l stabilească unicitatea prin diferență. Iar valoarea sa de unicat ar trebui căutată, poate, dincolo de teme ori stiluri, în ceva ce s-ar numi — în toate sensurile — viziune. Pentru că Berlin Alexanderplatz își cîștigă singularitatea (și, deopotrivă, singularitatea, ca un înțelept) prin viziionarismul ei, prin înțelesul ultim, de adîncime, pe care îl ține. Îl conține, cînd, în final, tobele răsună, după ce, tot timpul, printre cuvinte, propoziții și fraze, aerul a vibrat cu o uluitoare sete de viață și moarte, cu o incredibilă libertate învrtejîndu-se nebunește, despicînd, ca un fulger, sensuri

PÎNZELE ALBE

Totul se străvede, pregătind cele două finaluri ale cărții, încă de la început, din prefața autorului. „Această carte relatează despre un fost muncitor betonist și în transporturi, Franz Biberkopf din Berlin. (...) A vedea și a auzi toate acestea va fi de folos pentru mulți care sălășluiesc într-o piele de om și cărora li se întîmplă ca acestui Franz Biberkopf, anume să ceară de la viață mai mult decît un codru de pline”. Deci, „das Buch berichtet...”. Cartea aceasta relatează, expune, dă raportul, seama, își dă seama de înțelesurile prime ale verbului care o pune în mișcare: berichten. Ea vrea atunci mai mult decît să relateze, să povestească obiectiv durerile întîmplări; ar dori să îndrepte, să rogleze, să judece, să dea o direcție, un sens pentru conduita morală. „O operă concepută ca un apolog cu o morală explicită”, remarcă în prefață Ion Roman, autorul acestei redutabile versiuni românești, eveniment pentru anul literar 1987 al traducerilor. Dar mai există încă o morală, una ascunsă, implicită, greu descifrabilă, după ce ambele finaluri s-au suprapus în memorie, stîrnind în virtej o singură întrebare: în ce sens? Deci, încotro. Spre care final, pe care dintre cele două drumuri se iese, de fapt, din carte și mai ales, care sens indicator (ori indicator de sens) trebuie urmat? Spre dreapta sau spre stînga? Refuzînd viața prin toți porii, atunci cînd ea îți refuză orice sens, cu o tristă uimire în priviri și o amuțire definitivă sau, printr-o miraculoasă schimbare la față, renăscînd, după tot coșmarul, un altul, aliniat, în răpăit de tobe, multîmii care înaintează (în ce sens? unde?).

Dar pînă a afla (ori nu) răspunsul, trebuie pusă întrebarea. Despre ce relatează, dă seama, își dă seama această carte? Mai întîi, despre ce crede, simte, vede, aude Alfred Döblin că ar fi fost în capul de castor, de mare rozător singuratic din familia biberidelor, al lui Franzeken, eroul, care vrea mereu să înceapă o altă, nouă viață, despre cum, însă, ceva ca o soartă se prăvălește asupra sa de trei ori, despre cum și-a pierdut dreapta (mîna, judecata, credința), deci despre amputare, despre un corp mereu sfițecut și totuși întreg, ca al cărții ineseși, despre cum, înainte de a-și pierde această dreaptă, la începutul poveștii, abia eliberat, el geme, un trist ohoh, oftează și, deodată, într-o curte interioară, pornește să cînte răsunător, ca o trimbiță vestind apocalipsa care va urma în istoria din carte și în cea de din afara ei, apoi țace, e privegheat de doi bătrîni, ascultă povestea lui Na-hum, despre cum, la sfîrșit, cînd carte și istorie se încheie, după o îndelungă amuțire, vegheat de doi îngeri, Franz Biberkopf începe să geamă din nou, înainte de a muri și a renaște, dar nu cîntă, ci plînge, din durere, din suferință și vinovăție, despre magazine, străzi, tramvaie, ziare, despre hoți și polițai, despre abatoare și paradis, despre ospiciul Buch și despre nebunia tuturor cărților topite într-una singură, despre cum se înfruntă Fiara cu acel „cossaș întunecat” („li zice: moartea”), despre risu’, despre plînsu’ și vesela apocalipsă care suride cu toți colții pe sub vâl, despre tot ce e ascuns dincolo de el, învăluit, dezvăluit. Ca o profecție (în deșert?). Si astfel, despre înțelesuri și înțelepciuni, la nesfîrșit, cum se întîmplă doar cu marile cărți, care te bîntuie mereu, ca un vijliit, un fulger, o despicare, un cîntec domoldomol, o trimbițare, o cîntare voloasă, un geamăt. Ca un cossaș întunecat. Pînă-n pînzele albe, de-acolo, din cel mai viu și dureros punct, răscrucea

Adriana BABEȚI

MIHALKOV & Com

Printre stelele cinematografului sovietic, o stea de primă mărime este și Nikita Mihalkov, actor și regizor al unor filme care au făcut ocolul lumii: „Cinci seri”, „Cîteva zile din viața lui Oblomov”, „Rubedeniile”, „Piesă neterminată pentru pianină mecanică” ș.a. Cu toate că este un regizor relativ tînăr (debutul său a avut loc acum vreo 15 ani), Mihalkov a reușit să se impună printr-un stil propriu, inedit, profund psihologic. Atît de apropiat spiritului mediativ al literaturii ruse clasice, izvorul nepuizabil al creației sale. Scopul principal al lui Mihalkov, regizorul și scenaristul.

fricatul răscolit ce-și presimte sfîrșitul tragic („Stepan Razin”). O altă personalitate cu care se mîndrește familia Mihalkov este pictorul Piotr Koncalovski (1876-1956), bunicul lui Nikita. Koncalovski s-a lansat în pictură rusă de la începutul secolului XX ca adept al manierei artistice a lui Cézanne. Pînzele lui, lipsite de luminozitate, redau într-o manieră schematică „lumea obiectelor”. Omul și natura nu se deosebesc de natura statică, au o formă geometrică simplificată. Koncalovski a expus tablouri alături de grupul „Coadă mîgarului”, din care mai făceau parte Lentulov Mașkov, Lario-

Andron pregătește teatrului rock-opera „pedeapsă” (după Dal) compozitor E. Artemi spectacol de sunet la Boston etc. Însă principal este filmul compozitorului și pianistului Serghej Rahmaninov, care a fost scris ca o colaborare cu scriitorul Naghibin. Seris de mult rîvnit abia filmul și-a găsit un tor: va fi o colaborare americană.

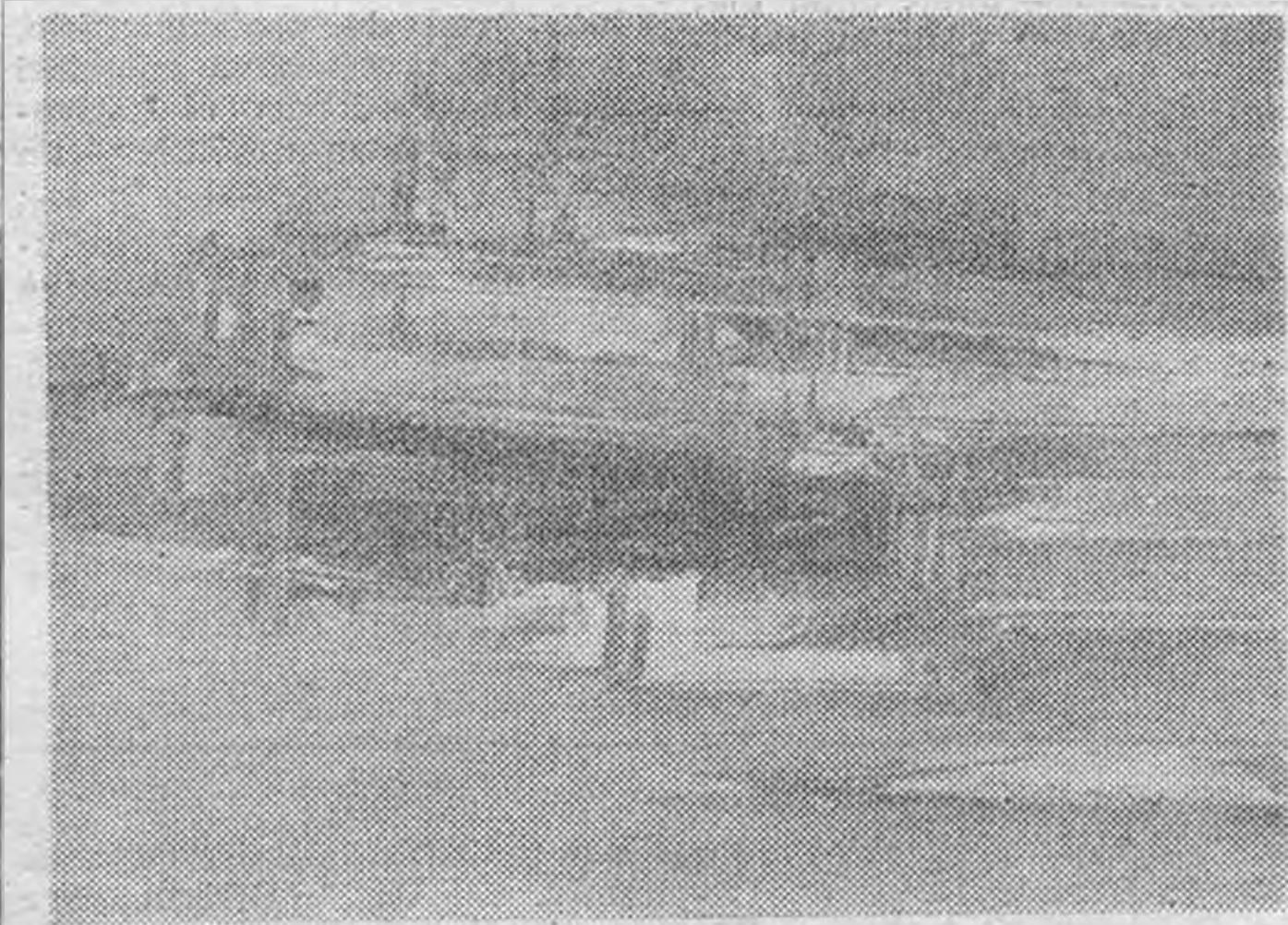
Andron Mihalkov lovski se simte străin de literatura rusă clasică explică ecianizările romane și piese celebre ar fi „Un cuib de noapte”, „Unchiul Vanea”. Scriitorul cel mai amuzant frații Mihalkov. Nu Nikita Mihalkov a filmarea unei noi după Cehov, „Doi ocni la comanda studioului „Excelsior film TV” puns la dorința de a la acest film a cum actor italian Marcello iani.

„Epoca noastră ne ză o multitudine de meditație. Printre ele temele eterne prezente literatura clasică rusă. Idei ale aceste literatură caracter global și acțiune face să te întorească. Ceea ce a preocupat și pe noi declară Nikita Mihalkov blematica literaturii eroi cunoscuți printre contemporană în cinema mihalkoviană și abia e vorba de regie, și abia Nikita este prezent ca pret. Să ne aducem doar de Paratov-Mihalkov filmul „Fata fără zestre” piesa dramaturgului secolul al XIX-lea, Ostrovski. Spre deosebire de Andron, un om distanțat e o fire dinamică plină de viață. Este, cum se spune, „om total”: vorbește multe limbi străine, practic sportul, este un nat vînător. Probabil, multiple calități l-au să devină un actor și atît de îndrăgît.

Tabloul din albumul Mihalkov n-ar fi complet n-am aminti de încă deosebit — cunoscutul Iulian Semonov, soțul lui Nikita și Andron rina. A semnat o serie de mane despre agentul Stierltz; dintre care unul a avut un succes răsunător ecranizat cu titlul „17 e unei primăveri”.

Rusia a fost bogată deauna în talente. Din menul familiei Mihalkov cealovski, cu care a fost deosebit de darul poate decît să ne urmeze. Orice talent trebuie să fie tivat, iar pentru această unică: muncă zilnică verentă, disciplinată. A familiei știu acest lucru fără excepție, toți cunosc sîrăt al plinii”. Aflați sub protecția ei își croiesc drumul Olimp prin muncă și slujind cu abnegație.

Galina CERNICU

SIMION LUCACIU: Fluvială.

este de a explora sufletul național, rădăcinile culturii ruse. Natura rusă, bogățiile spirituale, literatură — toate sînt prezente în filmele sale, integrîndu-se într-o atmosferă autentică națională.

Simțul plastic l-a ajutat pe Mihalkov să găsească un peisaj adecvat, melancolic, pentru „Piesă neterminată pentru pianină mecanică”, peisaj atît de apropiat stilului cehovian. Cu totul alta este natura în „Oblomov” — monumentală, largă, armonioasă — simbolul Rusiei, al vieții veșnice biruitoare. Natura rusă este eroul constant al cinematografului lui Mihalkov.

Intr-adevăr, fenomenul Mihalkov își găsește explicația în tradițiile culturii ruse. Străbunicul lui (din partea mamei) a fost marele pictor din secolul al XIX-lea, Vasili Surikov,

membru al renumitului grup „Peredvijniki” (Societatea expozițiilor ambulante). Surikov a fost totdeauna atras de viața sufletului liber, veșnic revoltat: de aceea, el alege pentru tablourile sale caractere ieșite din comun, sfișiate de contradicții, care au reușit, în acțiunile lor, să concentreze patosul diferitelor momente istorice: Petru I, cel mai mare novator și în același timp, cel mai crunt despot („Dimineața execuției pușcașilor”), Suvorov, omul de un eroism fără seamăn și marele comandant de oști („Trecerea lui Suvorov peste Alpi”), Morozova, femeia istovită de focul nestins al revoltei împotriva bisericilor oficiale, fire năvalnică, aprigă, nelindupăcată („Boiereasa Morozova”), Stepan Razin, nel-

nov, Goncareova, Malevici ș.a.

Tatăl lui Nikita este cunoscutul poet și dramaturg sovietic Serghei Mihalkov, autorul textului Imnului de Stat al Uniunii Sovietice. A scris numeroase comedii satirice, basme, poezii lirice și pentru copil, este redactorul principal al serialului cinematografic „Fîtilul”. Pentru meritele sale în domeniul literaturii sovietice, Serghei Mihalkov a fost decorat cu ordinul „Steaua de aur” și titlul de „Erou al Muncii Socialiste”, cu trei Ordine „Lenin”, premiul „Lenin”, patru premii de stat, cu numeroase ordine și medalii. Este membru al Academiei de Științe Pedagogice, ocupă posturi importante în conducerea organizației scriitorilor sovietici, a fost declarat cetățean de onoare al orașelor Piatigorsk, Gheorghievsk și Gabrovo (Bulgaria).

Cei doi fii ai lui Serghei și Natalia, Andron și Nikita, au moștenit talentul părinților lor: cunosc cîteva limbi străine, au făcut studii la școala de muzică, cunosc bine literatura și pictura rusă. Amîndoi s-au dedicat cinematografului, artă sintetică și complexă.

Andron, prieten apropiat al lui Andrei Tarkovski, a participat la definirea scenariilor acestuia „Copilăria lui Ivan” și „Andrei Rubliov”. A regizat cunoscutul serial „Siberiada”. A colaborat și cu unele teatre europene. Astfel, în 1986, pe scena teatrului „La Scala” a montat opera „Evgheni Oneghin”. Iar în viitorul apropiat urmează și „Dama de pică”.

În căutarea contactului imediat, nemijlocit, cu publicul,

COLEGIUL DE REDACȚIE:

ION ARIEȘANU (redactor șef)

ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)

VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODU
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepu-nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907